

Σχοδιαστής

5 ΧΡΟΝΙΑ

ΑΥΤΑ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΤΑ ΣΚΟΤΩΝΕΙΣ ΟΣΟ
ΕΙΝΑΙ ΜΙΚΡΑ, ΓΙΑΤΙ ΑΜΑ ΠΕΡΑΣΟΥΝ
ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΓΙΝΟΝΤΑΙ
ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ!

Αρκάς



ΜΙΚΗΣ

**ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ**

**ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ
ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ
ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΤΗΣ ΚΝΕ**

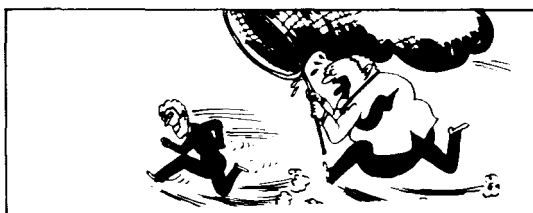


64

2 Πολιτικά Σχόλια

4 Η γελοιογραφία του Γ. Ιωάννου

5 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ: Την ίδια ώρα που η συνάντηση Παπανδρέου-Θεοδωράκη απασχολούσε τα πρωτοσέλιδα των περισσότερων εφημερίδων, ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ έπαιρνε μια αποκαλυπτική συνέντευξη από τον πρόδρομο του Νταβός. Ο Μίκης Θεοδωράκης μας μίλησε για τη νέα φάση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, το Κυπριακό, τις βάσεις, τον Γκορμπατσόφ, τον Αβέρωφ, την ομάδα του Άρη και έκανε μια δήλωση, με την οποία επιβεβαιώνει τις φημολογίες που τον θέλουν να προσεγγίζει το ΠΑΣΟΚ.



11 Γ. Βότσης: Κύμβαλα και Σουρντίνες

12 Χ. Ζαφείρης: Για το συνέδριο της ΚΝΕ

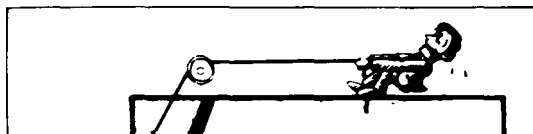
14 Ρ. Πόλε: Ανοιχτή επιστολή στον Χ.Ν. Γκένσερ

16 Χ. Μαχάρας: Χθεσινή – Scripta manent

18 Κοινωνικά Σχόλια

20 Α. Ντάτσης: Φοιτητικές εκλογές

21 ΟΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ: Η κυβερνητική πολιτική στην παιδεία δεν έβγαλε στους δρόμους μόνο τους φοιτητές και τους μαθητές. Κινητοποίησε και τους εκπαιδευτικούς της μέσης εκπαίδευσης που απειλούν, αν δεν λυθούν τα προβλήματά τους, να απεργήσουν στην περίοδο των εξετάσεων. Ο Θόδωρος Βουρεκάς, στέλεχος της Δ.Ε.Ε (της παράταξης που υποστηρίζει το ΚΚΕ), μιλάει για τις διεκδικήσεις του κλάδου και για τη δυσφήμιση των αγώνων του, διατυπώνοντας απόψεις που ίσως θα ξενίσουν πολλούς.



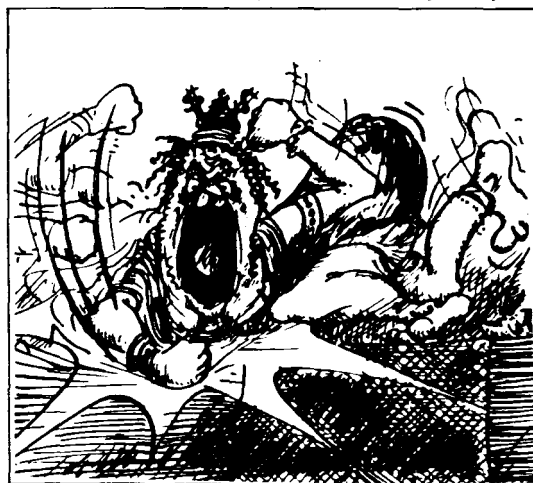
24 Ν. Γιαννόπουλος: Προβληματική επιχείρηση «Υγεία»

25 Συσπείρωση Μηχανικών: Για τον Γ.Ο.Κ.

26 Γ. Μητραλιάς: Το φαινόμενο Τζάκσον

27 Γ. Χωλ: Η Αμερικάνικη Δεξιά

29 Ο ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων που μπορείτε να παρακολουθήσετε αυτό το δεκαπενθήμερο, Κλαμπ, Ελληνικοί και Ξένοι Δίσκοι, Βιβλία, Έντυπα, Σινεμά, Θέατρο, Ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές επιλογές, Εκθέσεις, Παρουσιάσεις συγκροτημάτων...



36 5 ΧΡΟΝΙΑ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

41 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ-ΜΙΚΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

45 Σχόλια των αναγνωστών

47 Γ. Χατζάκος: Τσόντες

48 Θ. Δρατζίδης: Το έγκλημα του Τύπου

52 Γ. Κόκκινος: Λιμός στην Αφρική

54 Θ. Πλατής: GATE 54

56 Χ. Μόσιαλος: Οι κρατούμενοι και το AIDS

59 Αρκάς: Ο Παντελής και το Λιοντάρι

60 Πολιτιστικά Σχόλια

62 Η. Πετρόπουλος: Οι Τάταροι στη Θεσσαλονίκη

64 Α. Κελεπέκης: Πειραματικό Εργαστήρι Μουσικής

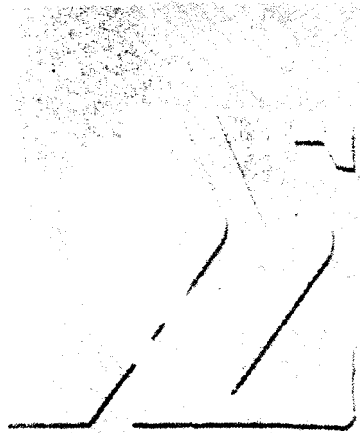
66 Γ. Ρουμελιώτης: Τα φοιτητικά έντυπα στη Θεσσαλονίκη

69 ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΗΣ: Ο Νότης Μαυρουδής δοκιμάζει ν' αντιμετωπίσει τη μουσικοκριτική και τον τρόπο με τον οποίο συνηθίζεται να παρουσιάζεται στις εφημερίδες και τα περιοδικά, πιστεύοντας ότι βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα άνισο παιχνίδι, όπου την εξουσία του καλλιτεχνικού έργου δεν την έχει ο μουσικός, αλλά εκείνος που μετά την εκτέλεση τον κρίνει.

■ Δεν είναι υπερβολή πλέον να ισχυριστούμε πως το ελληνικό κράτος βήμα βήμα «φτιάχνει» ένα νέο «εθνικό κίνδυνο» μετά το Νταβός και την εγκατάλειψη της «μη ειρήνης» με την Τουρκία. Διότι δεν είναι μόνο τα Σκόπια και η «μακεδονική τους προπαγάνδα» που αναδεικνύεται (κατά τη γνώμη του ελληνικού ΥΠΕΞ) σε από βορρά κίνδυνο, αλλά ακόμα και η ίδια η ΕΟΚ ναρκοθετεί «τα εθνικά μας συμφέροντα». Σύμφωνα λοιπόν με τη γνώμη και την τακτική υπηρεσιών της ελληνικής διοίκησης, «αγωνιζόμαστε» αυτή την περίοδο να ακυρώσουμε την έκδοση μιας χρηματοδοτούμενης από την ευρωπαϊκή επιτροπή έκδοσης, με θέμα τις γλωσσικές μειονότητες στις χώρες μέλη της ΕΟΚ. Και ο λόγος ξέρετε ποιος είναι; Είναι η εμμονή των αρμόδιων επιστημόνων και άλλων Ευρωπαίων παραγόντων να μην αναθέτουν το λήμμα περί των «λιγότερο ομιλουμένων γλωσσών» στη χώρα μας... στον κ. Παπαθεμελή!

Βέβαια τα εθνικά μας ιδεώδη τα προωθούμε και στην περίπτωση ενός άλλου «αγώνα». Διεκδικούμε να μην περάσει η έκθεση Stauffenberg προς το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, για το νομικό καθεστώς των μειονοτήτων στις χώρες μέλη της ΕΟΚ! Για περισσότερα, όμως, σε επόμενα τεύχη...

■ Για τα κοινοτικά προγράμματα COMETT και ERASMUS δεν μοχθούν μόνο οι αρθρογράφοι του ημερήσιου και περιοδικού Τύπου, που κινδυνολογούν τακτικότητας για τις αρνήσεις και καθυστερήσεις των ελληνικών πανεπιστημίων. Αν κάποιος ρίξει μια ματιά στις «ειδικές εκθέσεις» που συντάσσουν γι' αυτά τα ζητήματα τα υπουργεία Παιδείας και Βιομηχανίας, θα διαπιστώσει τέτοια αλληλοκάλυψη επιχειρηματολογίας και στόχων, που θα δυσκολευτεί να διαπιστώσει ποιο κείμενο αποτελεί την πηγή του άλλου. Έτσι, λοιπόν, από πρόσφατη επίσημη έκθεση των δύο υπουργείων προκύπτει ότι το βασικό ελληνικό πρόβλημα στην προώθηση των προγραμμάτων, εκτός από τις χρόνιες καθυστερήσεις στη σύνδεση



ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΑΕΙ και ΤΕΙ με την παραγωγή, αποτελεί «η παραπληροφόρηση των φοιτητών από οργανωμένες πολιτικές ομάδες». Προβλέπεται, μάλιστα, ότι «οι καθυστερήσεις των φοιτητών θα συνεχίσουν να παρουσιάζουν δυσκολίες», μια και η εκστρατεία κινδυνολογίας και ενημέρωσης δεν φαίνεται να έχει ακόμη αποδώσει.

Ίσως, προκειμένου να πετύχουν οι μεγάλοι ευρωπαϊκοί μας στόχοι και δεδομένης της δυσκολίας να πειστούν οι παραπληροφορημένοι φοιτητές, θα πρέπει τα δύο υπουργεία να εισηγηθούν την κατάργηση των οργανωμένων πολιτικών ομάδων...

■ Μια μεγάλη κατηγορία προοδευτικών (και όχι μόνο) διανοουμένων αρέσκει να προβάλει κάθε τόσο τον κίνδυνο του *Αυριανισμού*. Όταν όμως οι ίδιοι διανοούμενοι εξεγέρθηκαν για τον «εξευτελισμό του κράτους» μετά τα γεγονότα της Λάρισας, συνέπλευσαν άθελά τους με την πιο ακραία εκδοχή του Αυριανισμού, αυτή που εκφράζει ο *Φίλαθος: ΚΡΑΤΟΣ ΜΑΤ' ΜΟΥ* ήταν ο οκτάστηλος τίτλος του μετά την αθωτική παρέμβαση Βαλυράκη...

Ο πραγματισμός της εθνικής πολιτικής του ΚΚΕ

Μ' ένα «κόκκινο βιβλιάρaki» και μια συνέντευξη το ΚΚΕ έδωσε στη δημοσιότητα τις θέσεις του «για την ενιαία εσωτερική αγορά και το 1992». Αναζωπυρώθηκαν έτσι οι συζητήσεις για την πολιτική του απέναντι στην ΕΟΚ. «Αποδοχή της πραγματικότητας που λέγεται ΕΟΚ» βλέπει ο κ. Ζούλας στην *Καθημερινή*. «Το ΚΚΕ όσο θα διατηρεί το παλιό πλαίσιο της πολιτικής του για την ΕΟΚ δεν θα μπορεί να κάνει πολιτική», συμπεραίνει ο Γρ. Γιάνναρος στην *Αυγή*. «Οι θέσεις του ΚΚΕ για την πορεία προς το 1992 είναι ξεκάθαρες. Είμαστε κατά της ΕΟΚ, αλλά δεν μπορούμε σαν κόμμα να μείνουμε αδρανείς και άπονοι (sic!), μα θα παρεμβαίνουμε πάντα», τονίζει στη Ρόδο ο Μ. Ανδρουλάκης. Πολλοί μίλησαν για στροφή, άλλοι όχι. Δεν θα σταθούμε σ' αυτό, η επιβεβαίωση της μιας ή της άλλης εκτίμησης δεν θ' αργήσει να 'ρθει.

Το ΚΚΕ με τις τελευταίες κυρίως θέσεις του ολοκληρώνει μια διαφορετική φυσιογνωμία απ' αυτή που μέχρι πρόσφατα το συγκροτούσε. Το «Έξω οι βάρσεις» και το «Όχι στην ΕΟΚ των μονοπωλίων» αποτελούσαν τον κύριο πολιτικό αλλά και ιδεολογικό ιστό του πολιτικού του λόγου. Με βάση αυτές τις δύο θέσεις (συνθήματα-αιχμές) αντιπολιτευόταν τη Ν.Δ και κριτικάρε τις υποχωρήσεις και την ασυνέπεια του ΠΑΣΟΚ. Με βάση αυτές τις θέσεις δημιουργούσε κίνημα: και στη βάση ιδιαίτερα της θέσης για την ΕΟΚ συγκροτήθηκε το κίνημα σε επιμέρους μέτωπα — φοιτητικό, εκπαίδευση — μέσα στο οποίο λειτούργησε και το ΚΚΕ. Με βάση αυτές τις θέσεις έδινε λύσεις και απαντήσεις στα περισσότερα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας.

Ξεκινώντας από τις προτάσεις για τις προβληματικές, συνεχίζοντας στις προτάσεις για την υγεία και φτάνοντας στις προτάσεις για το 1992, το ΚΚΕ από κόμμα με αναφορά στο κίνημα τείνει να μετατραπεί κυρίως σε κόμμα με αναφορά στην πολιτική σκηνή, σε κόμμα των θετικών προτάσεων, σε κόμμα-διαλόγου με τις άλλες πολιτικές δυνάμεις: από αυτές της Αριστεράς μέχρι και της δημοκρατικής Δεξιάς. Στη βάση των θέσεων-προτάσεων του μπορεί πλέον να διαλέγεται σαν «υπεύθυνη πολιτική εθνική δύναμη».

Με αυτή την τροποποίηση επιδιώκει να ξεπεράσει τα αδιέξοδα που διαφαίνονταν από τη μέχρι τώρα πορεία του. Αδιέξοδα που οφείλονται από τη μια στην εσωτερική πολιτική του ΚΚΕ κι από την άλλη στην εξωτερική πολιτική της Σοβιετικής Ένωσης.

- Στην πολιτική αποκλιμάκωσης των κινητοποιήσεων που ακολούθησε σ' όλη τη διάρκεια της επταετίας του ΠΑΣΟΚ: πολιτική που έκανε αδύναμη την σπληνική και αναφορά του στο υπονομευμένο από το ίδιο μαζικό κίνημα.
- Στην πολιτική προσέγγισης ΚΟΜΕΚΟΝ-ΕΟΚ που επιδίωκε ο Γκορμπασόφ: προσέγγιση που ενδέχεται να επικυρωθεί πανηγυρικά στη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας που συμπίπτει με την αντίστοιχη βουλγάρικη της ΚΟΜΕΚΟΝ. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο της υπογραφής της συμφωνίας από τους δύο φίλους πολιτικούς Παπανδρέου-Ζίβκοφ ως προέδρων των δύο κοινοτήτων θα έκανε πλήρως αφερέγγυα την πολιτική καταγγελία «όχι στην ΕΟΚ των μονοπωλίων».

Στα πλαίσια της ρεαλ-πολιτικής ίσως η νέα φυσιογνωμία να δίνει κάποιες λύσεις. Κι αυτό παρά τις όποιες εσωκομματικές αντιδράσεις κι αντιστάσεις. Η πορεία αυτή όμως δεν είναι καινούργια. Έχει ακολουθηθεί από άλλον εδώ και 20 χρόνια για να οδηγήσει στο περιθώριο και την ήττα. Και η ιστορία μπορεί να μην επαναλαμβάνεται, τουλάχιστον όμως διδάσκει.

Γιώργος ΠΙΤΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ

Το υπόγειο ποτάμι

Η δυναμική επανεμφάνιση του αναρχικού κινήματος στη δίκη του αστυφύλακα Μελίστα δεν είναι ασημαντό γεγονός.

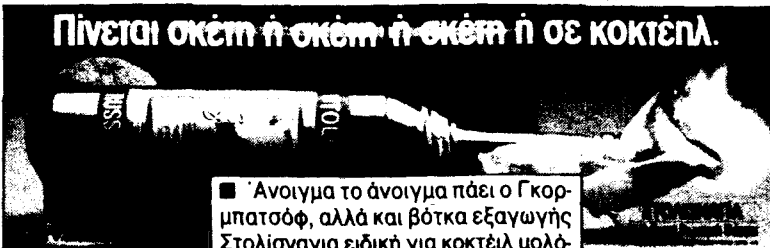
Όχι μόνο γιατί βοήθησε να καταδειχτεί με τον πιο πανηγυρικό τρόπο ότι το αστικό κράτος αδυνατεί να καταδικάσει ένα κατώτατο όργανό του ακόμα και με τις πιο ελαφρές κατηγορίες που μπόρεσε να εφεύρει.

Όσο κυρίως γιατί απέδειξε πως, για όσο καιρό η οργή για τη δολοφονία ενός 15χρονου παιδιού παραμένει στα αζήτητα των πολιτικών

κομμάτων (της Αριστεράς συμπεριλαμβανομένης), το υπόγειο ποτάμι θα συνεχίσει να φουσκώνει παράγοντας τυφλές μαν, αλλά πολιτικά έλλογες κοινωνικές εκρήξεις.

Είναι σίγουρο ότι η δίκη των συλληφθέντων Δανάτου, Φουρνόδουλου και Κότσαλου θα γίνει πολύ πριν τη νέα δίκη Μελίστα. Να μια ευκαιρία για την Αριστερά να βγει από τον εφουσηχασμό της και να διεκδικήσει ένα χώρο που θα 'πρεπε να της ανήκει...

Κώστας ΒΟΥΡΝΑΣ



■ Άνοιγμα το άνοιγμα πάει ο Γκορμπασόφ, αλλά και βότκα εξαγωγής Στολίνα για ειδική για κοκτέιλ μολότωφ πάει πολύ! Καλά να μην καταγγέλει πια η ΚΝΕ τους αναρχικούς ως «προβοκάτορες», αλλά από και μέχρι να τους προμηθεύουμε οπλισμό σοβιετικής κατασκευής η απόσταση είναι μεγάλη...



Ιόλα ή τίποτα

Σε τι ακριβώς πρόκειται να χρησιμεύσουν οι 25 τεράστιες κορνίζες και τα 10 βάθρα που βρίσκονται αδειανά στον ημιόροφο των ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΓΡΑΜΜΗ στην Παλλήνη; Πόσες ακόμα κορνίζες και βάθρα βρίσκονται στους ψηλούς ορόφους του συγκροτήματος που παραμένουν ερμητικά κλεισμένοι σε κάθε επισκέπτη;

Τις απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά δεν μπορεί κανείς να τις δώσει ξεκάθαρα και αναλυτικά, διότι υπάρχουν ακόμα πολλά σκοτεινά σημεία στο ζήτημα αυτό. Μη διακινδυνεύοντας λοιπόν άσκοπες ερμηνείες, ας σταθούμε μόνο στα αδιάφευστα στοιχεία που όλοι λίγο πολύ ήδη γνωρίζουν.

1. 85 εκατομμύρια δραχμές και έξι αγάλματα («ΧΡΟΝΟΣ» τεύχ. 7) χρώσταγε όταν πέθανε ο Α. Ιόλας στον επιχειρηματία Κωνσταντίνο Καρπίδα στις ΗΠΑ.

2. 100 εκατομμύρια δραχμές χρώσταγε, λίγους μόνο μήνες μετά, ο κ. Γιώργος Κοσκωτάς στις ΗΠΑ σαν εγγύηση για να πάρει πίσω το διαβατήριό του.

3. Πέρα από τη σκόπιμη εμπλοκή του κ. Γ. Κοσκωτά με τη μαφία, που έγινε από τα άλλα συγκροτήματα Τύπου, κανένα πραγματικό γεγονός δεν την επιβεβαίωσε. Στην ουσία άσπιλος ήταν και παραμένει να είναι ο κ. Κοσκωτάς. Είναι όμως, όπως όλοι γνωρίζουν, επιχειρηματίας και ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ κυρίως σε μη κερδοφόρα (άμεσα) εγχειρήματα (ΤΕΤΑΡΤΟ, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 24 ΟΡΕΣ, ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ).

4. Ο κ. Γ. Κοσκωτάς πήγε στις ΗΠΑ και τα λεφτά αυτά βγήκαν από την Ελλάδα, ίσως όχι με τη μορφή εξώφλησης του δανείου στον κ. Καρπίδα, αλλά με τη μορφή της προσωπικής εγγύησης που πλήρωσε ο κ. Κοσκωτάς.

Εδώ τα στοιχεία τελειώνουν και γεννιούνται οι απορίες κάθε απλά σκεπτόμενου πολίτη.

Α. Ποιός εισέπραξε τα λεφτά αυτά και για λογαριασμό τίνος;

Β. Πού πήγαν οι πίνακες και τα αγάλματα της συλλογής του Α. Ιόλα.

Γ. Τι νομικές καλύψεις ΕΧΕΙ ο κ. Κοσκωτάς τη στιγμή που είναι φανερό ότι τόσο οι κορνίζες όσο και τα βάθρα που βρίσκονται στο κτίριο σύντομα θα πλαισιώσουν τη σπάνια συλλογή του Ιόλα;

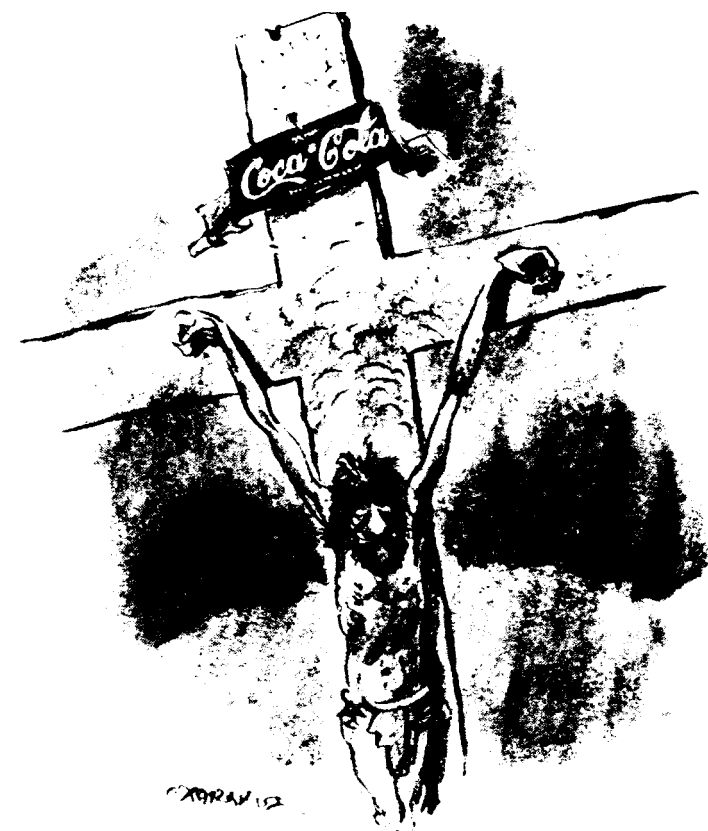
Προς το παρόν μόνο με εκτιμήσεις και εικασίες μπορούμε να δώσουμε κάποιες πρώτες απαντήσεις. Κάτι τέτοιο διαφάνηκε και στο άρθρο του Κώστα Τσαρουχά στην Κυριακάτικη «Ε» στις 27-3-88, χωρίς όμως να βγάζει σαφή συμπεράσματα. Η ουσία όμως είναι και παραμένει η ίδια. Όταν ο κ. Κοσκωτάς απλόχερα παραιτήθηκε των δικαιωμάτων του στην Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδας (το καλοκαίρι του 1987) όλοι γνώριζαν ότι το ελληνικό κράτος στα παρασκήνια έδωσε κάποια ανταλλάγματα. Μήπως λοιπόν να υποθέσουμε ότι τότε δόθηκε το ΟΚ στον κ. Κοσκωτά να αγοράσει σε εξευτελιστική τιμή τη συλλογή του Ιόλα (που άλλωστε τότε ήταν ήδη περιουσία του δημοσίου); Μήπως η ιστορία με το πλαστό διαβατήριό είναι απλά ΒΟΝ ΡΟΥΡ Λ' ORIENT ή στην καθομιλουμένη καλό για αφελείς δημοσιογράφους; Μήπως ο κ. Καρπίδας είναι το διαπραγματευτικό χαρτί που κράτησε για λογαριασμό του το κράτος για την περίπτωση που κάποιος θα αποκάλυπτε την αλήθεια;

Τις απαντήσεις εδώ θα τις δώσει ο ίδιος ο κύριος Κοσκωτάς όταν κρεμάσει τους πίνακες και στολίσει τα βάθρα με τη συλλογή ΠΟΥ ΑΓΟΡΑΣΕ και που κανένας δικηγορικός σύλλογος δεν θα μπορεί να του αφαιρέσει. Στην αγορά αυτή μεσολάβησε το ίδιο το κράτος! Να σταματήσει επιτέλους αυτός ο διασυρμός της κ. Στάιφελ (αδελφής του Ιόλα) ότι δόθηκε αυτή, μια γυναίκα μόνη της, εξαφάνισε 100 πίνακες και αμέτρητα αγάλματα ως διά μαγείας!

Α.Θ.



Κωστής ΑΧΝΙΩΤΗΣ



Ο νέος Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ

Όπως όλοι οι ηγέτες διεθνούς κλάσης, έτσι και ο ογδοντάχρονος γραμματέας του ΑΚΕΛ Εζεκίας Παπαϊωάννου προετοιμάζει ο ίδιος την υποχρεωτική αποχώρησή του λόγω γήρατος. Ασφαλώς, η μάχη της διαδοχής του είχε ενταθεί τα τελευταία χρόνια, στο περσινό μάλιστα συνέδριο του ΑΚΕΛ παρουσιάστηκαν και οι πρώτες σοβαρές αψιμαχίες. Αν και το κύριο ζήτημα που είχε απασχολήσει τότε τους συνέδρους ήταν η επιλογή του προσώπου που θα υποστηριζόταν στις προεδρικές εκλογές, παράλληλα είχε τεθεί και το πρόβλημα του νέου γενικού γραμματέα. Έτσι, δημιουργήθηκε για πρώτη φορά μια καινούργια θέση προέδρου στην κομματική ιεραρχία, φανερώνοντας ότι ο ίδιος ο Παπαϊωάννου προετοιμαζόταν να παραδώσει τη σκυτάλη σε κάποιο νεότερο.

Στο ίδιο συνέδριο, επίσης, είχε ψηφιστεί ένα άρθρο που οσκούσε

κριτική στην ποιότητα της «ΧΑΡΑΥ-ΓΗΣ», το οποίο, όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων, σήμαινε την αποπομπή της βασικής εκδοτικής ομάδας της εφημερίδας. Η αποπομπή αυτή θα πρέπει να θεωρηθεί σαν η πρώτη κίνηση ευνουχισμού της αντιηγετικής τάσης που υπάρχει μέσα στο ΑΚΕΛ.

Ο πιθανότερος, πάντως, διάδοχος του κυρίου Παπαϊωάννου είναι ο κύριος Δημήτρης Χριστόφιας, ένας σαρανταπεντάχρονος πολιτικός με εκσυγχρονισμένη εμφάνιση, που θυμίζει περισσότερο ΕΔΕΚίτη παρά μέλος του ΑΚΕΛ. Ο κύριος Χριστόφιας ήταν για αρκετά χρόνια γραμματέας της ΕΔΟΝ, της νεολαίας δηλαδή του ΑΚΕΛ, και η απόφαση για την προώθησή του λήφθηκε πριν δυο-τρία χρόνια, οπότε άρχισε και η αλματώδης εξέλιξη του στην ιεραρχία του κόμματος.



ΓΙΑΝΝΗ
ΛΑΝΟΥ

ΩΡΑΙΑ Η ΠΡΟΤΑΣΗ
ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΥ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥ
ΓΙΑ ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.
ΑΛΛΑ ΣΕ ΤΙ ΩΦΕΛΕΙ ΤΩΡΑ ΠΟΥ
ΟΙ ΔΥΟ ΛΑΟΙ ΜΑΣ, ΘΑ ΖΟΥΝ
ΣΕ ΕΙΡΗΝΗ;

...ΚΑΙ ΤΙ ΜΑΣ
ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ ΝΑ
ΚΑΘΟΥΜΕ ΚΑΙ ΚΑΝΕΜΕΝ
ΠΟΛΕΜΟ ΠΟΥ ΚΑΙ ΠΟΥ;

ΣΥΜΠΟΣΙΟ
ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Επίθωκε

ΕΟΚ ΚΑΙΝΑΤΟ
ΤΟ ΙΔΙΟ
ΣΥΝΔΙΚΑΤΟ

ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ
ΤΩΡΑ ΠΙΑ, ΝΑ ΒΓΟΥΜΕ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΟΚ;

ΟΧΙ ΠΕΣ ΜΟΥ:
ΕΣΥ ΤΟ ΠΙΣΤΕΥ-
ΕΙΣ;...

ΕΟΚ
ΤΟ
ΣΥ

ΤΟ ΗΞΕΡΑ
ΟΤΙ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ
ΘΑ ΕΜΠΛΙΝΕΣ
ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ.

ΑΣ ΜΗΝ
ΤΟΥ ΠΟΡΑΚΟΜΗ
ΟΤΙ ΜΠΗΚΑ ΣΤΟ
ΚΚΕ.
ΘΑ ΤΩΝ ΠΛΗΓΩΣ
ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ.

Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ
ΤΕΛΕΙΩΣΕ... ΤΩΡΑ
ΔΕΝ ΤΩΝ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΠΙΑ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΩ
ΘΑ ΜΕ
ΑΠΟΛΥΣΟΥΝ

ΖΗΤΩ
Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΕ
ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ, ΤΑ
ΒΡΗΚΑΝ ΣΤΟ
ΝΤΑΒΟΣ
ΤΩΡΑ ΠΙΑ
ΕΙΓΟΥΡΑ ΜΕ
ΑΠΟΛΥΟΥΝ.

ΟΥΡΑ...
ΤΟ ΝΑΤΟ ΚΑΙ Η
ΒΑΡΕΘΒΙΑ ΥΠΕ-
ΓΡΑΦΑΝ ΣΥΝΘΗΚΗ
ΑΠΟΛΥΣΜΑΙ.

ΔΕ ΒΑΡΥΕΣΑΙ
ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΤΕΛΟΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ,
ΕΙΝΑΙ... ΤΑ ΒΑΘΕΙΑ
ΓΕΡΑΜΑΤΑ.

30.3.88

ΓΙΑΝΝΗ



ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Ο πρόδρομος του Νταβός

Η συνάντηση του Νταβός μεταξύ Παπανδρέου και Οζάλ και η νέα φάση που έχει δρομολογηθεί στις σχέσεις μας με την Τουρκία έφεραν ξανά στην επικαιρότητα τον Μίκη Θεοδωράκη. Θύμιζε σε πολλούς την εποχή, όπου «ο αμφιλεγόμενος μουσικοσυνθέτης», με τη δημιουργία της Επιτροπής Ελληνοτουρκικής Φιλίας, εισέπραττε το ρωμαλέο εθνικισμό διάφορων μερίδων του Τύπου, μια και είχε την ανθελληνική έμπνευση να υποδείξει την ίδια περίπου γραμμή που υλοποιεί σήμερα ο πρωθυπουργός.

Από τότε, βέβαια, που ο Θεοδωράκης εμφανιζόταν σαν «όψιμος θιασώτης δικτατοριών», το κλίμα έχει αλλάξει αισθητά. Οι ίδιες εφημερίδες που καταδίκάζαν «το μηδισαντα καλλιτέχνη», διαδίδουν ότι ο Μίκης θα δρέψει τους καρπούς της στάσης που τήρησε πριν ενάμιση χρόνο και αναρωτιούνται πρωτοσέλιδα, μήπως η

πρόσφατη συνάντησή του με τον Ανδρέα Παπανδρέου προαναγγέλλει μια ενδεχόμενη προσέγγισή του με το ΠΑΣΟΚ.

Για όλα αυτά τα ζητήματα και για πολλά ακόμη που προέκυψαν στη διάρκεια της συζήτησης, συναντήσαμε τον Μίκη Θεοδωράκη στο σπίτι του στο Βραχάτι λίγες μέρες πριν φύγει για την Τουρκία και μιλήσαμε μαζί του. Οι απόψεις του για το Νταβός και τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, τις βάσεις, τον Γκορμπατσόφ και τον Αβέρωφ, αλλά και η πρόθεσή του να αποδεχθεί κάποιο ειδικό κυβερνητικό ρόλο, δεν μας δίνουν τη δυνατότητα να ακολουθήσουμε την πρωταπριλιάτικη συμβουλή του: Ο Μίκης μας υπέδειξε, αφού αναγγείλουμε τη συνέντευξη, να δημοσιεύσουμε τρεις λευκές σελίδες με την υπογραφή του, πράγμα που, όπως μας είπε, μπορεί να τον εκθέτει, αλλά ταυτόχρονα τον εκφράζει...

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Κύριε Θεοδωράκη, όπως θα θυμάστε, η πρωτοβουλία που είχατε αναλάβει το Νοέμβριο του 1986, με την Επιτροπή Ελληνοτουρκικής Φιλίας, δεν είχε τύχει ευνοϊκής αντιμετώπισης. Το αντίθετο μάλιστα. Ο Τύπος σας είχε καταγγείλει σαν «όψιμο θιασώτη δικτατοριών» και διάφοροι συνάδελφοί σας αντιμετώπιζαν τη στάση σας περίπου σαν προδοτική. Παρόλο που η συνάντηση του Νταβός κινήθηκε στην κατεύθυνση που είχατε υποδείξει, το «επεισόδιο Θεοδωράκη» του '86 ξεχάστηκε. Τι λέτε; Δημοσιογραφική αβλεψία ή μήπως ένοχη σιωπή;

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ: Οπωσδήποτε από ορισμένους αυτή η στάση είναι συστηματική και έχει σχέση με την τάση που υπάρχει στη δημόσια ζωή και ειδικά στον Τύπο να μη γίνεται κανένας ουσιαστικός διάλογος. Όλη η ελληνική πολιτική, από το '74 και μετά, κινείται γύρω από κάποιους χοντρικούς, θα 'λεγα, άξονες, με μοναδικό περιεχόμενο την πετυχημένη ή όχι συνθηματολογία. Κινούμαστε γύρω από συνθήματα και αντισυνθήματα. Το «όχημα Ελλάς» πηγαίνει, ανάλογα με το σύνθημα που θα επιλεγεί, πότε από εδώ και πότε από εκεί...

Μέσα σ' αυτή τη λογική, η εικόνα ενός ανθρώπου σαν εμένα, που δεν θέλει να βάλει μια σφραγίδα πάνω στο κεφάλι του και μιλάει μια γλώσσα, νομίζω, αδέσμευτη και υπεύθυνη, δεν είναι αρεστή. Το κυριότερο, βέβαια, είναι ότι δεν μάθαμε να επωμιζόμαστε τις ευθύνες μας. Έχω μαζέψει πεντακόσια αποκόμματα εφημερίδων, στα οποία διάφοροι επώνυμοι και ανώνυμοι Έλληνες τουρκοφάγοι με κατήγγελλαν σαν προδότη. Ένας, μάλιστα, συνοψίζοντας εύστοχα όλο το κλίμα που είχε δημιουργηθεί, έγραφε στην «ΑΥΡΙΑΝΗ» ότι είχε δει και κάποιο σχετικό όνειρο: «Είδα», έλεγε, «στην Πόλη τον Πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε' να απαγχονίζεται. Κοιτάω επάνω και τι να δω; Ο Μίκης Σουλτάνος!» Είχα σκεφτεί να τα μαζέψω όλα αυτά και να φτιάξω μια μαύρη βίβλο, για να γελάσουμε και να κλάψουμε μαζί...

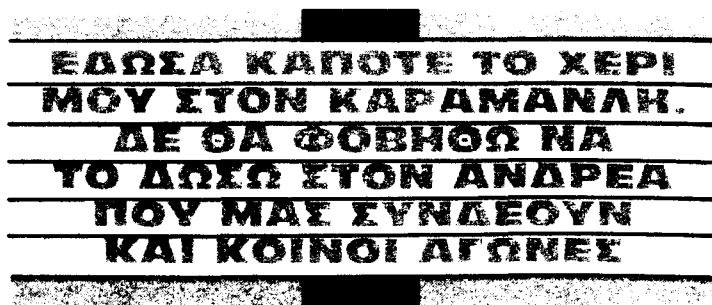
Κανείς, λοιπόν, από αυτούς τους πεντακόσιους δεν άλλαξε γνώμη; Κι αν άλλαξε, δεν είχε το θάρρος να πάρει την πένα και να γράψει στο ίδιο χαρτί, είμαι εγώ, ο Γρηγόριος ο Ε' ο απαγχονισθείς από το Σουλτάνο Μίκη και αναγνωρίζω το λάθος μου; Κανένας! Όπως, επίσης, και καμιά από εκείνες τις εφημερίδες που φιλοξε-

νούσαν στις σελίδες τους τις οργανωμένες επιστολές και αντιμετώπιζαν το ζήτημα με παρόμοιες επιχειρηματολογίες, δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να ανασκευάσει.

Αυτή η υπόθεση, κατά τη γνώμη μου, δίνει ανάγλυφα το ηθικό στίγμα της σημερινής μας πολιτικής ζωής.

■ Πώς εξηγείτε τα τόσο πολλά αποθέματα εθνικισμού, που διαιωνίζουν την τουρκοφαγία και έδωσαν και τον τόνο στην αντιμετώπιση της πρωτοβουλίας σας;

— Ο εθνικισμός και ο σωβινισμός είναι φαινόμενα που χαρακτηρίζουν την υπανάπτυξη μιας κοινωνίας. Κατά την άποψή μου, ο κυριότερος λόγος είναι ότι την πολιτιστική άνθιση της δεκαετίας του '60 την ακολούθησε το σκοτάδι της δικτατορίας. Δυστυχώς, πολλά από αυτά που επακολούθησαν, στο βάθος τους δεν έκαναν τίποτα άλλο παρά να μιμούνται διάφορες πλευρές της επταετίας.



Μια πολιτιστική κρίση, όμως, φέρνει αναγκαστικά ηθική κρίση, δημιουργώντας, έτσι, το κατάλληλο περιβάλλον για να καλλιεργηθεί ο εθνικισμός σε μια κοινωνία...

■ Δεν νομίζετε, όμως, ότι πολλές φορές και η Αριστερά συμβάλλει στην καλλιέργεια του εθνικισμού και του σωβινισμού;

— Τα κομμουνιστικά κόμματα δεν έκαναν αυτό που έπρεπε να κάνουν. Ήταν απλώς παρατηρητές. Οι κομμουνιστές έχουν μια ευαισθησία για τα εθνικά θέματα επειδή τους έχουν φορτώσει στο παρελθόν πολλές άδικες κατηγορίες για ανθελληνισμό, δεν θέλουν να επωμισθούν το βάρος κάποιων άλλων χειρισμών, που κρύβουν, οπωσδήποτε, παγίδες και δυσκολίες.

■ Αυτό τον εθνικισμό που εξισπράξατε εσείς το '86, φαίνεται πως, τώρα, ήρθε η σειρά του Ανδρέα Παπανδρέου να τον γευτεί, μια και οι κατηγορίες για μειοδοσία και ενδοτισμό έναντι της Τουρκίας είναι άφθονες. Από την άλλη, βέβαια, υπάρχει η πρόταση για το βραβείο Νόμπελ ή για το

βραβείο Λένιν. Μάλλον είναι πιο τυχερός από εσάς ο πρωθυπουργός...

— Ο Ανδρέας είναι οπωσδήποτε τυχερός. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι ο τυχερότερος Έλληνας. Αν οποιοςδήποτε άλλος έκανε ή έλεγε αυτά που κάνει, θα είχε σίγουρα εντελώς διαφορετική τύχη. Άλλοι μπορεί να τον κατηγορούν γι' αυτό, εγώ αντίθετα τον θαυμάζω για την ανοχή που μπορεί και εξασφαλίζει από τον ελληνικό λαό.

Για να μιλήσουμε, βέβαια, πιο σοβαρά, θα πρέπει να σκεφτούμε, ότι για τους Έλληνες δεν υπάρχουν άλλες πολιτικές επιλογές. Ή η Δεξιά θα κυβερνά ή ο Ανδρέας. Βλέπετε, η Αριστερά έχασε πάρα πολλές ευκαιρίες για να ενωθεί και να μπορέσει να προτείνει μια τρίτη έγκυρη λύση. Εμείς οι αριστεροί φταίμε που αφήσαμε τον ελληνικό λαό να έχει να διαλέξει τον έναν ή τον άλλο, εμείς φταίμε

να συσκοτίσει ακόμη περισσότερο την εσωτερική κατάσταση της Τουρκίας και να αποκρύψει, στο όνομα της συνεργασίας, την καταπάτηση των πολιτικών δικαιωμάτων και τους διωγμούς των Τούρκων αριστερών;

— Η θέση μου είναι φιλία με τον τούρκικο λαό. Το πρόβλημα είναι πώς βλέπει κανείς μια χώρα. Αν πιστεύετε ότι μια χώρα χαρακτηρίζεται μόνο από αυτούς που την κυβερνούν, και μάλιστα με τα όπλα και το βούρδουλα, είναι μια άποψη. Εγώ, πάντως, έχω άλλη γνώμη. Πιστεύω ότι η χώρα είναι ο λαός της — την εποχή της επταετίας, εμείς στις φυλακές ήμασταν η πραγματική κυβέρνηση κι όχι ο Παπαδόπουλος...

■ Οι συμφωνίες όμως με τον Οζάλ υπογράφονται...

— Δεν είναι έτσι απλά τα πράγματα. Όταν ήμουν στην Κωνσταντινούπολη, συναντήθηκα με τον Ασίζ Νεσίν και τον Γιασάρ Κεράλ, δυο πνευματικούς ανθρώπους διεθνούς φήμης, καθώς και με άλλους αγωνιστές της Αριστεράς. Ήταν μια άλλη Τουρκία, οι πραγματικοί εκπρόσωποι του λαού της, οι οποίοι σήμερα αναγκάζουν με τους αγώνες τους τον Οζάλ να εμφανίζεται με φιλειρηνικό πρόσωπο.

Το άνοιγμα αυτό θα έχει σίγουρα αποτελέσματα. Από τη στιγμή που ο Οζάλ ανοίγει τις πόρτες προς την Ελλάδα και την Ευρώπη, τα αντισώματα που είναι υπέρ της ελευθερίας και της δημοκρατίας κατακλύζουν την Τουρκία. Και αυτά είναι δυνατότερα από μια καταγγελία δική μας που, σε τελευταία ανάλυση, θα συσπειρώνει τις τούρκικες αντιδραστικές δυνάμεις.

■ Υπάρχει, πάντως, μια στροφή Παπανδρέου στα ελληνοτουρκικά θέματα. Πολλοί υποστηρίζουν ότι οφείλεται στο αδιέξοδο της αδιάλλακτης πολιτικής που ακολούθησε. Άλλοι πάλι, εκτιμώντας τη στροφή της Τουρκίας στην Ε.ΟΚ, την ανάγκη να λυθεί το πρόβλημα της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ ή ακόμη και τη συνάντηση Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ, πιστεύουν ότι έχουμε αλλαγή των δεδομένων που συνθέτουν το ελληνοτουρκικό πρόβλημα, γεγονός που επιβάλλει την αναθεώρηση της εξωτερικής μας πολιτικής. Υπάρχει, τέλος, και μια άλλη εκδοχή: ότι βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα σχέδιο αμερικάνικης έμπνευσης και καθοδήγησης για την επίλυση των προβλημάτων στα πλαίσια της ΡΑΧ ΑΜΕΡΙ-

CANA για την περιοχή. Ποια είναι η γνώμη σας;

— Πίστευα, πάντοτε, ότι η ULTRA πολιτική οδηγεί σε αδιέξοδο. Και είναι αυτή μια πολιτική που εφαρμόστηκε για χρόνια στην Ελλάδα από όλες τις κυβερνήσεις. Μετά το '75 ο Καραμανλής προσπάθησε να την αναθεωρήσει, αλλά συνάντησε τις αντιδράσεις του Παπανδρέου — «Βυθίσατε το Χόρα» κ.λπ.

Το μεγάλο θέμα αυτής της πολιτικής είναι η Κύπρος. Με τον τρόπο, όμως, που το χειριστήκαμε, δώσαμε στους Τούρκους όλα τα προσχήματα και τις αφορμές για τους τρεις Αττίλες — τρίτον εννοώ το ψευδοκράτος του Ντενκτάς. Και όχι μόνο αυτό: αφήσαμε απροετοίμαστη και την Κύπρο και την Ελλάδα. Όπως έχει αποδειχθεί, το Κυπριακό δεν μπορεί να επιλυθεί ούτε με την προσφυγή στην καλή θέληση των συμμάχων, ούτε με τα ευχολόγια του ΟΗΕ. Αλλά ούτε και η ULTRA πολιτική είναι λύση. Αν αυτή είναι η απάντηση, τότε θα πρέπει να ισραλοποιήσουμε την Ελλάδα. Δεν μπορείτε να αντιμετωπίσετε έναν αντίπαλο, όπως είναι η Τουρκία, με τα σκυλάδικα και τα φαγάδικα. Χρειάζεται σκληρότερη πολιτική λιτότητας, το βούτυρο να γίνει όπλο, να έχουμε 35 μήνες θητεία, να γίνουμε όλοι θηρία και να πάμε να πολεμήσουμε, επειδή τάχα θέλει να μας καταλάβει η Τουρκία.

Εγώ, όμως, θεωρώ αδιανόητη την επίθεση της Τουρκίας στην Ελλάδα. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε την εθνική και πολιτική αυτοκτονία τους μέσα στις πολιτισμένες χώρες. Δεν έχουμε κανένα πρόσφατο παράδειγμα παραβίασης συνόρων. Η Αλβανία έχει μόνο δύο εκατομμύρια κατοίκους κι ενώ υπάρχει μέσα στα σύνορά της ελληνικός πληθυσμός, δεν συνέβη ποτέ τίποτα. Ποιος θα εμπόδιζε τον Παπαδόπουλο και τη χούντα να καταλάβουν τη Βόρεια Ηπειρο;

Επομένως η ULTRA πολιτική σε τι βοηθάει; Από την πλευρά της Τουρκίας είναι φανερό ότι αποβλέπει στην εξωτερική κατάσταση: καλλιεργεί μια φοβία έναντι της Δύσης και νομιμοποιεί τις τεράστιες πολεμικές δαπάνες. Λένε, λοιπόν, επειδή υπάρχουν ακόμη φωνές στην Ελλάδα που θέλουν να πάρουν τη Μικρά Ασία και την Πόλη, θα πρέπει να είμαστε σε διαρκή ετοιμότητα. Αλλά μήπως κι εμείς το ίδιο δεν κάνουμε; Δίνουμε το 7,2 του ακαθάριστου εθνικού μας εισοδήματος για πολεμικές δαπάνες, το μεγαλύτερο ποσοστό

ΑΝ ΜΑΣ ΔΕΙΞΑΙΣ ΣΥΝΤΡΟΦΕ ΓΚΟΡΜΠΑΤΕΒ ΑΠΟΞΥΡΕ ΑΠΟ ΚΑΠΟΥ ΤΙΣ ΒΑΣΕΙΣ ΣΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΟΞΥΡΟΥΝ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΤΙΣ ΔΙΚΕΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

από όλες τις χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ.

Με ρωτήσατε για τους λόγους που έφεραν το Νταβός. Τα κοινά γυμνάσια που αναγγέλθηκαν, πρόσφατα, κάνουν πολλούς να πιστεύουν ότι οι δύο κυβερνήσεις αναγκάστηκαν να συμφωνήσουν πιεζόμενες από το ΝΑΤΟ, για να επιλυθεί το πρόβλημα της νοτιοανατολικής πτέρυγας του. Το βήμα που θα μας πείσει ότι ο κύριος λόγος αναθεώρησης της εξωτερικής μας πολιτικής δεν ήταν οι νατοϊκές προτεραιότητες, θα γίνει, όταν η κυβέρνηση μειώσει τις στρατιωτικές δαπάνες και αρχίσει να ακυρώνει παραγγελίες. Έτσι θα φανεί ότι γίνεται κάτι όχι κατ' επιταγήν του ΝΑΤΟ, αλλά ακόμη και εναντίον του. Γιατί, καλά να είμαστε χωροφύλακες της περιοχής, αλλά οι χωροφύλακες τουλάχιστον πληρώνονται. Εμείς και οι Τούρκοι τους πληρώνουμε για να τους φυλάμε. Γι' αυτό λέω ότι είμαστε οι δυο ηλιθοδέστεροι λαοί της Ευρώπης. Οι Γερμανοί, οι χθεσinoί ηττημένοι, τι δίνουν για τις στρατιωτικές δαπάνες; Μόνο 2%. Οι Γιαπωνέζοι, τυπικοί αντικομμουνιστές, 0% και τους «φρουρούν» οι Αμερικάνοι. Αλλά και η Γαλλία, που είναι ατομική δύναμη και φιλοδοξεί να παίξει ισόξιο ρόλο με τους Αμερικάνους και τους Σοβιετικούς, δαπανά μόνο το 3%.

■ Πιστεύετε ότι μπορεί η συμφωνία του Νταβός να υποβοηθήσει μια τέτοια κατεύθυνση;

— Δεν ξέρω. Στο χέρι μας είναι να κάνουμε μια πραγματικά πολυ-

διάστατη εξωτερική πολιτική. Έχουμε το ιστορικό πρόσωπο για να παίξουμε αυτόν το ρόλο. Μόνο που χρειάζεται να αρχίσουμε να βλέπουμε τα πράγματα με άλλο μάτι. Πώς θα κάνουμε Ολυμπιακούς Αγώνες και δίπλα στην Ολυμπία θα υπάρχει αεροδρόμιο του ΝΑΤΟ;

Ίσως, τώρα, φαίνεται αστειό, αλλά θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε μαζί με τους Τούρκους μια κολοσσιαία οικονομική και πολιτική δύναμη. Εμείς μαζί με την Τουρκία κρατάμε, από τα Δαρδανέλια μέχρι την Κρήτη, μια από τις δυο τρεις μεγάλες πόρτες του κόσμου. Μαζί, όμως! Όπως μαζί μπορούμε να εκμεταλλευτούμε το Αιγαίο, αν τελικά είναι θάλασσα πετρελαίου, δημιουργώντας ένα Ελντοράντο της Μεσογείου. Αντί για τις ξένες εταιρείες που θα μας απομυζούν για χρόνια, μπορούμε να φτιάξουμε κοινοπραξίες. 70% εμείς, 30% οι Τούρκοι στις θάλασσές μας — 70% αυτοί, 30 εμείς στην υφαλοκρηπίδα τους. Μισά μισά στα διεθνή ύδατα...

■ Ο πρωθυπουργός χαρακτηρίσε το τρίγωνο Ελλάδας - Τουρκίας - ΗΠΑ, που μέχρι σήμερα αποτελούσε το παραδοσιακό πλαίσιο επίλυσης των ελληνοτουρκικών διαφορών, σαν ξεπερασμένο. Δεν προχώρησε δημόσια το συλλογισμό του. Ίσως να υπονοούσε σαν νέο πλαίσιο την ευρωπαϊκή φόρμουλα, δεδομένου ότι ο Οζάλ εκφράζει τη φιλοευρωπαϊκή εκδοχή της τουρκικής πολιτικής. Από την άλλη πλευρά, ο κύριος Μητσοτά-

κης υποστήριξε ότι η αμφισβήτηση του τριγώνου είναι επικίνδυνη, γιατί θέτει σε κίνδυνο τα 7/10 της αμερικανικής Βουλής.

— Δεν μπορούμε να ξέρουμε τι ακριβώς υπονοούσε. Ίσως να σκεφτόταν τη διμερή διευθέτηση. Αλλάς ξεκινήσουμε από τη δήλωση του αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας, που με το 7 προς 10 θέλει τη διαιώνιση του status quo. Θέλει, δηλαδή, μια ελεγχόμενη αντίθεση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, η οποία τελικά οφελεί μόνο τις πολεμικές βιομηχανίες που διατηρούν στη Μεσόγειο μια σίγουρη αγορά. Επομένως, έστω κι αν ο Μητσοτάκης, όπως άλλωστε προηγούμενα κι ο Καραμανλής, έχει μια μετριοπαθή στάση στα εθνικά θέματα και επιδιώκει το διάλογο, φοβάμαι πως τον εντάσσει αυστηρά μόνο μέσα στα πλαίσια της συμμαχίας. Μια συμμαχία που συνεχίζει να πουλάει στα δυο μέρη της όπλα μακιγιαρισμένα, όπλα τραπεζιστικά, για να υπερασπίσουν τον ελεύθερο κόσμο από τον τρισκατάρατο κομμουνισμό.

Συνεπώς, αν πράγματι ο Ανδρέας σκέφτεται να αρνηθεί τη λογική του τριγώνου, πρόκειται για μια επαναστατική επιλογή που θα υποβοηθήσει την Ελλάδα να κερδίσει τον απεγκλωβισμό της από την αμερικανική επικυριαρχία.

Δεν ξέρω, αν η παρούσα τουρκική κυβέρνηση είναι ώριμη για να κάνει αυτό το μεγάλο άλμα, αλλά εμείς πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι. Για να επιτευχθεί, όμως, κάτι τέτοιο, χρειάζεται να γίνουν δυο πράγματα και από τη δική μας την πλευρά. Βεβαίως, η Τουρκία στην Κύπρο είναι εν αδικω: κατέχει. Έχω πει, όμως, πολλές φορές, ότι δεν πρέπει να στεκόμαστε στην τελευταία πράξη της τραγωδίας. Πρέπει να δούμε τι έγινε πιο πριν και να αναγνωρίσουμε και τις δικές μας ευθύνες. Έτσι θα μπορέσουμε να ανακαλύψουμε το βασικό στοιχείο, που δεν είναι άλλο από το ότι η ελληνοκυπριακή κοινότητα δεν κατάφερε να δώσει εγγυήσεις ισοτιμίας στην τουρκοκυπριακή πλευρά. Άλλο Τουρκοκύπριος κι άλλο Τούρκος — έχουν κι αυτοί κυπριακή συνείδηση, όπως άλλωστε και οι Ελληνοκύπριοι.

Πρέπει, λοιπόν, να επεξεργαστούμε ένα σχέδιο επίλυσης των διαφορών, που θα δίνει τη δυνατότητα και τις εγγυήσεις στους Τουρκοκυπρίους να ζήσουν εν ασφάλεια, γιατί κι αυτοί έχουν θύματα κι ας μην το κρύβουμε.

Το δεύτερο σημαντικό ζήτημα αφορά τη μειονότητα των Τούρ-



κων στη Θράκη. Υπάρχει ένα καθεστώς καταπίεσης, που μπορεί να το ξέρουν όλοι, αλλά κανείς δεν μιλάει γι' αυτό. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε τα δικαιώματά τους και να σταματήσουμε, καταπιέζοντάς τους, να τους κάνουμε θύματα της σωβινιστικής πολιτικής της Άγκυρας.

■ **Κύριε Θεοδωράκη, ας κάνουμε μια υπόθεση. Όπως ξέρετε, ο κύριος Οζάλ είχε προτείνει στον κύριο Παπανδρέου, και αυτός το είχε δεχτεί, ο ελληνοτουρκικός διάλογος να προωθηθεί από ειδικά εξουσιοδοτημένο με αυτή την ειδική αποστολή υπουργό από κάθε χώρα. Ο 14ος αντισχηματισμός της κυβέρνησης πλησιάζει. Αν ο κύριος Παπανδρέου, αναγνωρίζοντας το ρόλο σας στην ελληνοτουρκική φιλία, είχε τη γενναιότητα, βάζοντας στην άκρη το παρελθόν, να προτείνει στον Μίκη Θεοδωράκη να αναλάβει για την ελληνική πλευρά αυτόν το ρόλο, ο Μίκης θα είχε την αντίστοιχη γενναιότητα να δεχτεί;**

— Θα την είχα, γιατί καταλαβαίνω ότι για να φτάσει στο σημείο αυτό ο Ανδρέας, σημαίνει ότι έχουν γίνει τόσες και τέτοιες αλλαγές στο περιβάλλον του, ώστε μια τέτοια συνεργασία να είναι πραγματικά αποδοτική. Η εξέλιξη των σχέσεών μας με την Τουρκία είναι το μόνο πράγμα που μ' ενδιαφέρει αυτή τη στιγμή πολιτικά. Το έρωτημα που βάζω είναι, αν η επιρροή που έχω αυτή τη στιγμή στην Τουρκία θα στενέψει με το να αναλάβω, ας πούμε, μια κυβερνητική αποστολή. Εννοώ, μήπως ένας άνθρωπος σαν κι εμένα, που έχει βγει από το μαζικό κίνημα, προσφέρει περισσότερα όταν δεν δεσμεύεται.

Βέβαια, είναι πολλές οι φορές που ένιωσα την ανάγκη να στρατευτώ για να προωθήσω τις θέσεις μου. Δεν έχω, λοιπόν, καμιά αντίρρηση και είμαι έτοιμος για κάτι τέτοιο, αλλά από εκεί και πέρα είναι θέμα του Ανδρέα και της κυβέρνησης. Δεν ακολουθώ ούτε τα πάθη μου ούτε τις προσωπικές μου προτιμήσεις, αλλά έχω μάθει να υποτάσσω τα πάντα στο εθνικό συμφέρον. Είμαι ελληνολάτρης και νομίζω ότι το έχω αποδείξει. Μπορώ και δίνω το χέρι μου στους πολιτικούς μου αντιπάλους. Στο κάτω κάτω, το έκανα κάποτε με τον Καραμανλή. Δεν θα φοβηθώ να το κάνω με τον Ανδρέα, που μας ενώνουν, άλλωστε, και κοινοί αγώνες. Θεωρώ πολύ κρίσιμη αυτή τη στιγμή που βρισκόμαστε. Το πώς θα αντιμετωπίσουμε τις ελληνοτουρκικές σχέσεις θα κρίνει αν

ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΜΑΣ ΒΑΖΕΙ ΥΠΑΡΕΙΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ. ΤΙΘΕΤΑΙ ΕΝ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ ΟΛΗ ΜΑΣ Η ΖΩΗ

θα προχωρήσουμε μπροστά ή αν θα γυρίσουμε πίσω.

■ **Είπατε προηγουμένως ότι η επιλογή υπέρβασης του τριγώνου θα είναι μια επαναστατική πρωτοβουλία. Πιστεύετε ότι αυτό θα έχει προεκτάσεις και στο ζήτημα των βάσεων, μια και, υποτίθεται, ότι η κυβέρνηση συνδέει την παραμονή τους με τη διασφάλιση των εθνικών μας συμφερόντων στο Αιγαίο;**

— Νομίζω ότι οι βάσεις κακώς έχουν γίνει αντικείμενο πολιτικής και κομματικής εκμετάλλευσης, ενώ συνδέονται με ιστορικά γεγονότα που ανάγονται σε άλλες σφαίρες και αφορούν κυρίως τις διεθνείς συγκυρίες. Είναι γνωστό ότι μετά τον εμφύλιο πόλεμο, η Δεξιά και το Κέντρο, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την Αριστερά, έδωσαν τα πάντα στους Αμερικάνους. Πρόκειται, όμως, πλέον για κάτι de facto. Άλλωστε, από τη μέρα που ήρθαν οι βάσεις στην Ελλάδα, οι Σοβιετικοί έφτιαξαν κάποιες άλλες αντίστοιχες σε κάποιο διαφορετικό μέρος του πλανήτη. Σήμερα, το διεθνές σύστημα ασφάλειας στηρίζεται σε μια σειρά τέτοιων δυναμικών ερεισμάτων, όπου το ένα εξουδετερώνει το άλλο. Ο μόνος τρόπος για να επιλυθεί αυτή η ισορροπία του τρόμου είναι να οδηγηθούν οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ σε μια αμοιβαία μείωση, με τελικό στόχο, αν ποτέ γίνει, τη μηδενική λύση.

Μια μονομερής λύση της αντίθεσης μπορεί να το οδηγήσει σε ανισορροπία, ακόμη και σε πόλεμο. Γι' αυτό πιστεύω ότι ο τρόπος με τον οποίο συνηθίσαμε να αντιμετωπίζουμε το ζήτημα μας κάνει να

μοιάζουμε μ' αυτούς που χτυπούν με τα χέρια τους ένα ντουβάρι και το ξορκίζουν. Όχι πως είναι κακό να μη θέλεις τους ξένους στη χώρα σου, αλλά η δική μας στάση φανέρωνε κυρίως μια ενέργεια ψυχαναλυτικής φύσης, που μας εκτόνωνε πολιτικά, ενώ ταυτόχρονα ξέραμε ότι οι βάσεις δεν υπήρχε πιθανότητα να φύγουν. Εδώ έμειναν στην Κούβα...

Πρόσφατα έδωσα μια συνέντευξη στο NEWSWEEK και τους είπα αυτό ακριβώς το πράγμα. Αν θέλουμε να φύγουν οι βάσεις από την Ελλάδα, θα πρέπει να το ζητήσει ο Έλληνας πρωθυπουργός από τον Γκορμπατσόφ. Να του πει, εφόσον μας αγαπάς, σύντροφε Γκορμπατσόφ, απέσυρε εσύ το Χ% των βάσεών σου για να αποσύρουν και οι Αμερικάνοι το αντίστοιχο Χ% που εκπροσωπούν οι βάσεις τους στην Ελλάδα.

Δεν μπορεί αυτό το τεράστιο πρόβλημα που κρίνει το μέλλον του πλανήτη να είναι αντικείμενο μόνο συλλαλητηρίων. Εμείς μπορούμε να συμβάλουμε, προωθώντας την προσέγγιση των δυο μεγάλων δυνάμεων. Μόνο το σύνθημα ούτε NATO ούτε Βαρσοβία έχει μια προοπτική και κυρίως μια υπευθυνότητα.

Τόσα χρόνια, βάλαμε τη νεολαία να παλεύει με σκιές, γράφοντας εκατομμύρια φορές στους τοίχους «έξω οι βάσεις του θανάτου». Την κοροϊδέψαμε, βγάζοντάς την από τα πραγματικά προβλήματά της, μαθαίνοντάς την τελικά να αδιαφορεί. Βλέπεις μια ολόκληρη πόλη, τη Λάρισα, να κινητοποιείται μόνο για το πρόβλημα της τοπικής ποδοσφαιρικής ο-

μάδας, ενώ δεν γίνεται μια διαδήλωση λ.χ. για την υγεία, έστω κι αν καθημερινά πεθαίνουν περισσότεροι άνθρωποι.

■ **Στη Θεσσαλονίκη, πάντως, όταν παίζει ο Άρης μπάσκει, οι φιλάθλοι τραγουδούν τον ύμνο του στο ρυθμό του «είμαστε δυο - είμαστε τρεις...»**

— Πολύ ωραία. Δεν με πειράζει καθόλου. Αυτό δείχνει πόσο ζωντανή είναι η μουσική μου. Ο νέος πρέπει να πιστεύει σε κάτι· ο αγώνας δεν είναι κακό, ούτε η πίστη στη νίκη. Εγώ είμαι εναντίον της μονομανίας. Δεν είμαι εναντίον του ροκ και της ντισκοτέκ. Γύρισα απ' τη Μακρόνησο και έκανα μαθήματα για να μάθω να χορεύω τσα-τσα και να πηγαίνω στα πάρτι...

Το πρόβλημα αρχίζει όταν όλα αυτά γίνονται ιδεολογία. Η ιδεολογία ποδόσφαιρο είναι το πρόβλημα, όχι το ποδόσφαιρο. Δεν είναι κακό να αγαπάς και να φωνάζεις για μια ωραία ομάδα, όπως είναι ο Άρης, και να θέλεις να νικάει. Αν, λοιπόν, αυτές τις ωραίες στιγμές παίρνει ο κόσμος ένα δικό μου ρυθμό για να τις εκφράσει, όχι μόνο δεν έχω πρόβλημα, αλλά αισθάνομαι ευτυχής.

■ **Ας περάσουμε σε κάποιο άλλο θέμα. Το ΚΚΕ βρίσκεται αυτή την εποχή σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι επιλογών. Το μήνυμα του Γκορμπατσόφ φτάνει, κατά τη γνώμη σας, στον Περισσό;**

— Θέτετε ένα τεράστιο ζήτημα, που δεν αφορά μόνο το ΚΚΕ, αλλά γενικότερα το παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα. Όταν μιλάμε, βέβαια, για παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα, αν αφαιρέσουμε την Κίνα και την Κούβα, εννοούμε την Ευρώπη, όπου υπήρξαν μεγάλα κομμουνιστικά κόμματα, με μεγαλύτερα το ιταλικό και το γαλλικό. Το ιταλικό ακολούθησε έναν εντελώς δικό του δρόμο. Αν και πολλοί δεν το θεωρούν πια κομμουνιστικό κόμμα, ας το αφήσουμε σαν ένα κόμμα-τεστ.

Θα πρέπει όμως να αντιμετωπίσουμε ένα σημαντικό ζήτημα: ο καπιταλισμός πέρασε μια σοβαρή κρίση στην Ευρώπη, την οποία επωφελήθηκε η σοσιαλδημοκρατία. Τώρα, όμως, που πέφτει η σοσιαλδημοκρατία, επανέρχεται πάλι η Δεξιά. Αν και υπήρξαν οι συνθήκες που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην άνοδο των κομμουνιστικών κομμάτων, αυτά πηγαίνουν συνέχεια απ' το κακό στο χειρότερο. Παράδειγμα το γαλλικό ΚΚ, που σήμερα δεν πέφτει μόνο αριθμητικά, αλλά βαθμιαία παίζει όλο και μικρότερο ρόλο στη γαλ-



λική κοινωνία.

Το πρόβλημα, λοιπόν, δεν είναι αν φτάνει το μήνυμα Γκορμπασόφ στον Περισσό, αλλά τι είναι αυτές οι τεράστιες αλλαγές που συντελούνται στην ΕΣΣΔ και επηρεάζουν ή όχι τα κομμουνιστικά κόμματα. Μετά τον Πολ Ποτ, τον Κιμ Ιλ Σουνγκ και τη δυναστεία Τσαουσέσκου που φωτίζει με την ακτινοβολία της τη μοναδική βαλκανική χώρα που της λείπει το ηλεκτρικό, έρχεται ο Γκορμπασόφ, εκφράζοντας την αγωνία, όχι μόνο ενός υπεύθυνου πολιτικού ηγέτη, αλλά εκατομμυρίων ανθρώπων για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Σοβιετική Ένωση.

Η ΕΣΣΔ ήταν για χρόνια ένα σύμβολο, αντιπαρτιθέμενη με τις ΗΠΑ. Όταν όμως έλιωσαν οι πάγοι, αποκαλύφθηκαν τεράστιες δυσκολίες. Ο Μαρξ χαρακτήρισε το δουλοκτητικό σύστημα της αρ-

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΕΝ ΥΠΑΝΕΧΕΤΑΙ
ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ
Ο ΤΥΧΕΡΟΤΕΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ
ΑΝ ΟΠΟΙΟΣΔΗΠΟΤΕ ΑΛΛΟΣ
ΕΚΑΝΕ ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΚΑΝΕΙ
ΟΔ ΕΙΧΕ ΣΙΓΟΥΡΑ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΤΥΧΗ

χαίας Αθήνας προοδευτικότερο από τον πρωτόγονο κομμουνισμό, γνωρίζοντας ότι η ιστορία είναι αμείλικτη. Έβλεπε καθαρά, ότι οι παραγωγικές σχέσεις βοηθούσαν τις παραγωγικές δυνάμεις να αναπτύξουν την οικονομία, που είναι το λοκομοτίβ που σέρνει στην πρόοδο. Στην ΕΣΣΔ γίνονται πια συγκρίσεις οικονομικές που είναι

εις βάρος του σοσιαλιστικού στρατοπέδου. Οι παραγωγικές σχέσεις που υπάρχουν στον καπιταλισμό φαίνεται ότι βοηθούν περισσότερο την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων απ' ό,τι οι αντίστοιχες σοβιετικές.

Ο Γκορμπασόφ, όμως, δεν καταγράφει απλώς, αλλά βγάζει και συμπεράσματα. Λέει, λοιπόν, ότι

αυτό που φταίει είναι η έλλειψη δημοκρατίας. Δείχνει, έτσι, ότι ο φόβος του Μαρξ, του Λένιν και του Τρότσκι για τη δημιουργία ενός καταπιεστικού στελεχικού aparát, μιας νέας αριστοκρατίας, δεν ήταν αβάσιμος. Οι καπιταλιστές αντικαταστάθηκαν με υποκαπιταλιστές γραφειοκράτες, οι οποίοι δεν έχουν καν το ενδιαφέρον που δείχνουν τα στελέχη των καπιταλιστικών εταιριών για τη βελτίωση των κερδών τους.

Μπαίνουν, συνεπώς, τρομερά προβλήματα σ' εμάς τους κομμουνιστές, που θα μπορούσα να τα χαρακτηρίσω *υπαρξιακά*. Τίθεται εν αμφιβολία όλη μας η ζωή. Υπάρχουν άνθρωποι που αφιέρωσαν όλη τους τη ζωή σ' αυτή την κοσμοθεωρία και τώρα βλέπουν το καράβι από παντού να κάνει νερά...

■ Τι περιμένετε από τον Γκορμπασόφ;

— Δεν ξέρουμε ακόμα τι θα γί-



νει. Δεν έχουμε δει ακόμα στους δρόμους εκείνο τον καταλύτη, δηλαδή το λαό, που θα σφραγίσει με την παρουσία του τις εξελίξεις. Εκτός από τα πρόσφατα γεγονότα της Αρμενίας, ο κόσμος δεν γεμίζει τους δρόμους και τις πλατείες. Δεν ξέρω αν φοβάται ή αν διαστάζει...

Υπάρχει μια τραγωδία που σημαδεύει σήμερα το παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα. Βάστηξε πολύ η εποχή του Στάλιν. Δεν έγιναν άλλα βήματα για ν' ακολουθήσουν το 20ό Συνέδριο. Ήρθε ο Μπρέζνιεφ και, ενώ τα άλλα κράτη προχωρούσαν, η αντεπανάσταση έκανε τη Σοβιετική Ένωση να χάνει πολύτιμο χρόνο. Σήμερα η κρίση δεν είναι μόνο της ΕΣΣΔ· είναι κρίση της κομμουνιστικής ιδέας και του περιεχομένου της. Γελάμε με τον Τρότσκι, τον Στάλιν, τον Μπουχάριν. Με ποιον γελάμε τελικά; Γελάμε με τα όνειρα...

Βρισκόμαστε σ' ένα τελειώμα και όχι σε μια αρχή. Πρέπει να πάρουμε τις βασικές ιδέες του κομμουνισμού και να ξαναφέρουμε στην επικαιρότητα το όραμα της απελευθέρωσης του ανθρώπου.

■ **Τον περασμένο μήνα έκλεισαν είκοσι χρόνια από τη διάσπαση του '68. Θα θέλατε να σχολιάσετε αυτή την περίοδο;**

— Πάλι για τη δημοκρατία θα μιλάγα. Γι' αυτό το οξυγόνο που θέλει να φέρει κι ο Γκορμπατσόφ. Είναι δύσκολο πράγμα η δημοκρατία· ο συγκεντρωτισμός είναι το εύκολο. Στο κόμμα μας υπήρξαν πολλές ευκαιρίες για να συζητήσουμε. Τις αγνοήσαμε όλες και οδηγήσαμε ένα τεράστιο κίνημα στην ήττα. Ο καθένας θέλησε απλώς να βγάλει τις ευθύνες από πάνω του και να τις φορτώσει στους άλλους. Μήπως αυτό δεν έγινε και στην πρώτη διάσπαση της Τασκένδης;

Το κόμμα ήταν πάντοτε δυο πράγματα: από τη μια το κόμμα που έλιωνε στις φυλακές και αγωνιζόταν στα εργοστάσια, στα σχολεία, στη ζωή, και από την άλλη το κόμμα των εκατό πριγκίπων — οι ίδιοι μαζί με τα παιδιά και τους φίλους τους από το '40 μέχρι σήμερα — που ρύθμιζαν τις τύχες όλων των άλλων. Όταν τα λέγαμε αυτά, παλιά μας κατηγορούσαν σαν ρεβιζιονιστές, προδότες κ.λπ. Δεν καταλάβαιναν ότι τα λέγαμε από πραγματική αγωνία για να σωθεί το κόμμα. Αν τότε γινόταν δημοκρατία, άλλη θα ήταν η όψη του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος. Δεν έγινε όμως. Και δεν έγινε ούτε από τους μεν ούτε από τους δε στη διάσπαση του '68. Δεν

ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ Ο ΟΖΑΛ ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΙΣ ΠΟΡΤΕΣ ΤΑ ΑΝΤΙΣΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΘΑ ΚΑΤΑΚΛΥΣΟΥΝ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

πήγε το μαχαίρι βαθιά. Μόνο οι Λαμπράκηδες, ένα φρέσκο και καθαρό στοιχείο μέσα στο λαϊκό κίνημα, θα μπορούσαν να εγγυηθούν την ανανέωση. Δυστυχώς μπήκαν μέσα οι παλιοί της ΕΔΑ, αλλάζοντας απλώς τη φρασεολογία τους, και στραγγάλισαν τη νέα πορεία. Δεν μας άφησαν.

■ **Κύριε Θεοδωράκη, βρισκόμαστε ήδη αρκετά κοντά στις επόμενες εκλογές. Θα επικρατήσει πάλι, κατά τη γνώμη σας, το δίλημμα ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά;**

— Και να πεις ότι το ΠΑΣΟΚ με τη Νέα Δημοκρατία είναι αντίθετα, και να πεις ότι είναι το ίδιο πράγμα, κάπου είναι και τα δυο σωστά. Πού είναι αντίθετα; Το ΠΑΣΟΚ προέρχεται από το μεγάλο ιστορικό ρεύμα του Κέντρου και έχει μπολιαστεί κι από την Αριστερά και ιδιαίτερα το κίνημα των Λαμπράκηδων. Πού βρίσκονται οι ομοιότητες; Όσο ανεβαίνεις ψηλότερα στο στελεχικό δυναμικό, οι διαφορές μικραίνουν, όπως άλλωστε συνέβαινε ανάμεσα στην Ένωση Κέντρου και την ΕΡΕ. Οι κύκλοι, επίσης, που τους στηρίζουν, τα κέντρα εξουσίας που βρίσκονται γύρω από τη Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ, είναι σχεδόν οι ίδιοι. Δεν έχει η Δεξιά μόνο το προνόμιο των αντιδραστικών κύκλων. Και το ΠΑΣΟΚ υποστηρίζεται από «προοδευτικά» μονοπώλια...

Υπάρχει, όμως, και κάτι άλλο που είναι ακόμη πιο σημαντικό. Στο επίπεδο της διατύπωσης των προθέσεων και των εξαγγελιών υπάρχει τεράστια διαφορά. Στην

πράξη, όμως, οι διαφοροποιήσεις από τη Ν.Δ. ήταν μικρές. Το ΠΑΣΟΚ άφησε μετώρες, ως επί το πλείστον, τις δικές του εξαγγελίες, έστω κι αν είχε τη συμπάρταση της Αριστεράς.

Βέβαια, η Αριστερά, για να μην εγκλωβιστεί στο ίδιο δίλημμα και για να κάνει κατανοητή την πολιτική των ίσων αποστάσεων στον κόσμο, πρέπει να έχει μια δικιά της έγκυρη πολιτική πρόταση, αποδεκτή από ένα μεγάλο τμήμα του ελληνικού λαού, της τάξεως του 25% και άνω, πράγμα που της λείπει αυτή τη στιγμή.

■ **Το ΠΑΣΟΚ έχει συγκεντρώσει τα πυρά του στο πρόσωπο του κυρίου Μητσοτάκη. Το ΚΚΕ στέκεται στον αντίποδα αυτής της λογικής, φιλοξενώντας μάλιστα για πρώτη φορά συνέντευξη του αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας την επαύριο της φιλοβασιλικής «γκάφας» του Λονδίνου.**

— Πολύ καλά έκανε ο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ. Διαφορετικά θα βοηθάγε κι αυτός το ντοπάρισμα της κοινής γνώμης που δεν τη μαθαίνουν ν' αντιμετωπίσει με επιχειρήματα την πολιτική της Δεξιάς, παρά δαιμονοποιούν μόνο τον Μητσοτάκη. Ο σημερινός αρχηγός της ΝΔ είναι ένα άλλοθι για τη δεξιά πολιτική που κάνει το ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτό το ΚΚΕ βγαίνει και λέει: Όχι, κύριοι. Θα τον αντιμετωπίσουμε αλλιώς· είναι ο ηγέτης ενός κόμματος που εκφράζει το 40% του ελληνικού λαού.

■ **Ναι, αλλά το πρόβλημα δεν είναι ο κύριος Μητσοτάκης. Υπάρ-**

χει μια τάση που κερδίζει συνέχεια έδαφος, ειδικά στον Τύπο, να ελαχιστοποιούνται οι αποστάσεις, όχι ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ, αλλά ανάμεσα στη Δεξιά και την Αριστερά. Κι εσείς πριν λίγες μέρες χαιρετίσατε μ' ενθουσιασμό το θεατρικό έργο του κυρίου Αβέρωφ. Ξεχνώντας ίσως το «Φωτιά και Τσεκούρι»...

— Λέτε να μη φοβήθηκα τη Δεξιά όταν είχε δύναμη και να τη φοβάμαι τώρα που είναι ξεδοντιασμένη; Εγώ ξέρω τι σήμαινε η Δεξιά, γιατί πήγα στη Μακρόνησο και δεν είμαι μαζοχιστής να θέλω να ξαναπάω. Είναι λάθος, όμως, να κλείνουμε τα μάτια σ' αυτό που είναι σήμερα η Δεξιά. Τέλειωσε εκείνη η περίοδος. Θέλετε και κάτι άλλο; Στο κάτω κάτω έχω ξαναπει ότι τον Μητσοτάκη τον εκτιμώ. Είναι ο μοναδικός απ' την παράταξή του που πήγε φυλακή από τους Γερμανούς και καταδικάστηκε δις εις θάνατον. Ποτέ δεν άφησε κανένα στη Βουλή να πει κακή κουβέντα εναντίον μας. Όταν άκουγε για τον Μπριλλάκη, έλεγε, σταματήστε, γιατί εγώ με τον Αντώνη ήμουν στο κελί των μελλοθανάτων.

Όσο για τον Αβέρωφ, χαιρέτησα το έργο του, γιατί από το '74 και μετά έδωσε εξετάσεις δημοκρατίας. Έλληνες είμαστε και οι δυο. Θα βγάζουμε μια ζωή τα μαχαίρια και θα σκοτωνόμαστε; Στην Ελλάδα όμως δεν μετράει η υπευθυνότητα· μόνο ο τσαμπουκάς περνάει. Αν έμπαίνα το '74 στο Στάδιο κι έλεγα «πάμε να κάψουμε το σπίτι του Καραμανλή», θα 'τρέχαν όλοι από πίσω μου. Είπα την άποψή μου και πήραν ό,τι ήθελαν απ' αυτή, εκχυδαίζοντάς την και εμφανίζοντας τον Θεοδωράκη σαν καραμανλικό. Γι' αυτό δεν περιμένω τίποτα...

■ **Από την Αριστερά τι περιμένετε;**

— Είπα και πριν ότι χάσαμε τρεις ευκαιρίες να ενωθούμε. Δεν ξέρω τι θα γίνει κι ούτε είμαι τόσο αισιόδοξος. Έχουμε το θλιβερό προνόμιο ν' ανήκουμε σ' ένα διεθνές κίνημα που περνάει βαθιά κρίση. Και στην Ελλάδα, ενώ μπήκαμε μπροστάρηδες όλων των κοινωνικών διεκδικήσεων, άλλοι καρπώθηκαν τους αγώνες μας. Επισήμως είμαστε οι ηττημένοι. Αν δεν αιμοδοτούσαμε, όμως, εμείς την Ελλάδα και τη δημοκρατία, τίποτα απ' αυτά που απολαμβάνει σήμερα ο ελληνικός λαός δεν θα υπήρχε. Αυτή είναι η τραγωδία μας, αλλά ταυτόχρονα και το μεγαλείο μας.

Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ
Παναγιώτης ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ



ΤΟΥ ΠΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Περισσότερο κι απ' τις εκτεταμένες απεργιακές κινητοποιήσεις, που έχουν επιβάλει ένα νέο τρόπο ζωής στα αστικά κέντρα, την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ανησυχεί, η προεκλογικού χαρακτήρα αναμέτρησης της με τη ΝΔ στο θεσσαλικό κάμπο.

Ύστερα από την πολύ επιτυχή εμφάνιση του Κ. Μητσotάκη στα Τρίκαλα, σε μια από τις μεγαλύτερες πολιτικές συγκεντρώσεις της πόλης (καλά προετοιμασμένη και σκηνοθετημένη, αλλά και με παλμό, που απεκάλυπτε μαζί-κό αυθορμητισμό) αναμένεται με αδημονία κατά πόσο η απάντηση μεθαύριο στο Κιλελέρ θα είναι αποστομωτική — θα πειθεί, δηλαδή, ότι «η αγροτιά (ε-ξακολουθεί να) στηρίζει το ΠΑΣΟΚ».

Σ' αυτή την αναμέτρηση στο θεσσαλικό κάμπο, για την κυβερνητική παράταξη δεν δοκιμάζεται μόνο η σημερινή απήχηση του ΠΑΣΟΚ στον αγροτικό πληθυσμό, τον οποίο έπληξε λιγότερο η εισοδηματική πολιτική των τελευταίων χρόνων. Κρίνονται και άλλα πράγματα:

● Το έμπρακτα εκφρασμένο, στην περίπτωση της Λάρισας, νέο δόγμα ότι η κυβέρνηση νομιμοποιείται και να αυθαιρετεί, παρακάμπτοντας την (έ-ται κι αλλιώς ελαστική για τους εκάστοτε κυβερνώντες) νομιμότητα, αν η αυθαιρεσία εναρμονίζεται και ικανοποιεί το κοινό περί δικαίου αίσθημα. Στην περίπτωση ακριβώς της Λάρισας δεν έχουμε να κάνουμε μόνο με μια απτή κατάδειξη των κοινών στοιχείων και της αλληλεπίδρασης ποδοσφαίρου και πολιτικής. Δεν πρόκειται απλώς για μια ακόμη απαράδεκτη επέμβαση της εκτελεστικής εξουσίας, που πλήττει την «ανεξαρτησία» της δικαιοσύνης. Ούτε μόνο για μια κατάφωρη περιφρόνηση των νόμων από κάποιον υφυπουργί-σκο (όταν έχει προϋπάρξει το προσύμφωνο, για την εκκλησιαστική περιου-σία, Παπανδρέου-Σεραφεΐμ, που καταργεί τη Βουλή στον κατ' εξοχήν θεσμικό ρόλο της, η τροποποίηση του Κανονισμού Αγώνων Πρωταθλήματος από τον Βαλυράκη είναι παρανοχή). Συστατικό στοιχείο, αν όχι πεμπτούσια, του «λαϊκισμού», το νέο δόγμα αναζητεί μεθαύριο, στη φιάστα του Κιλελέρ, τη δικαίωσή του.

● Κρίνεται και η τύχη του υπερυπουργού Μένιου Κουτσόγιωργα στο ρόλο του «επιλοχία», τον οποίο έπαιξε αποτελεσματικά τους τελευταίους μήνες «ρολάροντας» την κυβερνητική μηχανή — ωστόσο τα κραυγαλέα δείγματα Τρίτση και Βαλυράκη αποκάλυψαν ότι το κύριο πρόβλημα της κυβέρνησης δεν είναι ο πειθαρχημένος συντονισμός του έργου της. Το έχει η μοίρα, φαί-νεται, του Κουτσόγιωργα να σκοντάφτει κάθε τόσο πάνω στον Βαλυράκη. Έχουν να λένε, ότι στον Μένιο έλαχε ο κλήρος να κουκουλώσει το (προ ε-ξαετίας) χρονολογικά πρώτο οικονομικό σκάνδαλο, που αφορούσε μέλος της οικογένειας Βαλυράκη. Τώρα πάλι, με τη Λάρσα, ελάχιστους πείθει η παρα-σκηνιακά διοχετευόμενη διαβεβαίωση ότι ο Κουτσόγιωργας διαφώνουσε με τη μεθόδευση Βαλυράκη. Καθώς βγήκε και την υπερασπίστηκε δημόσια (φθά-νοντας μάλιστα και ως τον υπαινιγμό, αλλ' όχι και την αποκάλυψη, ότι η κυ-βερνητική αυθαιρεσία χωρίς ή και θεραπεύει υπόγειες παρανομίες — όπως η περίπτωση να «τα 'πιασει» από τους Βαρδινογιάννηδες ο ποδοσφαιριστής Τσίγκοφ για να αποκαλυφθεί ντοπιρισμένος) είναι αυτός που θα πληρώσει τα σπασμένα, αν η μεθόδευση δεν αποδώσει τα αναμενόμενα.

● Κρίνονται, τέλος, ο χρόνος και η έκταση του κυβερνητικού ανασχημα-τισμού, που συνεχώς είναι «στα σκαριά» και όλο αναβάλλεται. Γιατί, αν η έκ-βαση της αναμέτρησης στο θεσσαλικό κάμπο είναι αρνητική για το ΠΑΣΟΚ, ένα από τα πρώτα αναμενόμενα είναι η ανασυγκρότηση του κυβερνητικού επιτελείου — όπου, ως είθισται, θα βρεθούν οι αποδιοπομπαίοι για να φορ-τωθούν τα λάθη της κυβερνητικής πολιτικής και τα νέα(;) πρόσωπα θα κλη-θούν να προσδώσουν ένα λούστρο δημιουργικής πνοής και δυναμισμού στην κακομονταρισμένη κυβερνητική μηχανή.

Με τα σημερινά δεδομένα, ο ανασχηματισμός, που αναμενόταν να γίνει λίγο πριν ή αμέσως μετά το Πάσχα, αναβάλλεται για τις αρχές Ιουνίου. Και αναβάλλεται για δυο, κυρίως, λόγους:

Ο πρώτος είναι ότι δεν ισχύει πλέον ως δικαιολογία του η προετοιμασία για την ανάληψη της προεδρίας της ΕΟΚ, αφού δεν είναι δυνατές οι αναγ-καίες προς τούτο αλλαγές στο υπουργείο Εξωτερικών. Η θεωρούμενη ως ιδεώδης σύνθεση για ένα «ευρωπαϊκό προφίλ» του υπουργείου Εξωτερικών (υπουργός ο Κ. Σημίτης, με αναπληρωτές υπουργούς τους Θ. Πάγκαλο και Γ. Παπαντωνίου) δεν μπορεί να διακινδυνευθεί χωρίς να διασαλευθούν οι σημερινές ισορροπίες στο κυβερνητικό σχήμα. Ο Κάρολος Παπούλιας, που (όσο κι αν δεν του φαίνεται) μετέχει στο στενό κυβερνητικό «κογκλόβιο» (μαζί με τον Μ. Κουτσόγιωργα και τον Αντ. Δροσογιάννη θεωρούνται οι στενότε-ροι συνεργάτες του πρωθυπουργού στην κυβέρνηση), θα έπρεπε να χάσει τον υπουργικό θώκο, αφού δεν υπάρχει άλλο υπουργείο, όπου, θεωρητικά, θα μπορούσε να αποδώσει καλύτερα. Για ανεξήγητους, πάντοτε, λόγους θε-ωρείται αμετακίνητος και ο Γ. Καψής. Μένουν έτσι όλοι στη θέση τους, μια και η εχθρότητα του Παπούλια δεν κατόφερε να εκτοπίσει τον Πάγκαλο, γιατί μέτρησε περισσότερο η πολύ βετική ως τώρα εμφάνισή του στα κοινοτικά όργανα και συνολικά στην Ευρώπη.

Ο δεύτερος λόγος της αναβολής είναι ότι αυτή τη φορά ο Αν. Παπανδρέ-

Στους κάμπους βροντούν τα κανόνια

ου δυσκολεύεται όντως «να ανακατέψει την τράπουλα» και ότι ουδείς στον πρωθυπουργικό περίγυρο θεωρεί αναγκαίο τώρα τον ανασχηματισμό. Ο Γ. Αλευράς γιατί απειλούνται με αποπομπή ορισμένοι δικοί του. Ο Αντ. Λιβά-νης γιατί βλέπει χαϊρέκακα να αποτυγχάνει στο σημερινό σχήμα το «πείρα-μα Κουτσόγιωργα». Και ο Μένιος γιατί, όπως φέρεται να λέει, «δεν κάνει ανασχηματισμό για να διώξεις τον Τρίτση, όταν μάλιστα δεν διαθέτεις και καλύτερο».

Αντιδρά, τέλος, και η νέα «τρίκα» των Γ. Παπανδρέου—Κ. Λαλιώτη—Θ. Τσούρα, που ουσιαστικά διευθύνει το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ και καθοδηγεί το κόμμα.

Παρ' ότι διαφεύστηκαν, όταν δημοσιεύτηκαν σχετικές πληροφορίες, εί-ναι ακριβές ότι από την «τρίκα» έχουν εκφραστεί στο Εκτελεστικό Γραφείο και απόψεις όπως οι ακόλουθες:

● Μια αναδόμηση τώρα (στις προθέσεις του Αν. Παπανδρέου αποδίδε-ται το μικρό, ευέλικτο και δυναμικό κυβερνητικό σχήμα) θα αδρανοποιούσε τους δυσαρεστημένους βουλευτές και θα επέτεινε τη σύγχυση και αποδιορ-γάνωση στο κυβερνητικό έργο.

● Το πολύ που μπορεί να επιχειρηθεί ως τον Ιούνιο είναι περιορισμένες βελτιωτικές αλλαγές σε ορισμένα υπουργεία, όπου αυτοί που τα διευθύνουν τώρα έχουν προκαλέσει έντονη λαϊκή δυσφορία και σοβαρά εσωκομματικά προβλήματα είτε με το αυταρχικό ύφος στη λήψη κι επιβολή αποφάσεων (Τρί-τσης) είτε λόγω ανεπάρκειας (Φλώρος, Μπαντουβάς κ.ά.).

● Η αναδόμηση να αναβληθεί για τα τέλη του χρόνου, οπότε, με την επι-στράτευση σε κυβερνητικά καθήκοντα των πλέον ικανών στελεχών του ΠΑ-ΣΟΚ, η νέα κυβέρνηση να μπορεί να σηκώσει την ευθύνη της κρίσιμης εκλογικής αναμέτρησης.

● Ως τα τέλη του χρόνου να μην αποδυναμωθεί με υπουργοποίηση με-λών του το Εκτελεστικό Γραφείο, ώστε να προχωρήσει η κομματική ανασυγ-κρότηση, που κι αν ακόμη δεν οδηγήσει (το πιθανότερο) σε συνέδριο, θα προετοιμάσει ως εκλογικό τον κομματικό μηχανισμό.

Το τελευταίο σημαίνει ότι η «τρίκα» δεν θέλει τώρα υπουργό ούτε (ή, μάλλον, κυρίως) τον ηγέτη της Γ. Παπανδρέου, που προαλειφόταν για ένα αναβαθμισμένο υπουργείο Αθλητισμού.

Αντίθετα με τον πρωθυπουργό πατέρα του, που απομακρύνεται όλο και περισσότερο από το κόμμα, ο Γ. Παπανδρέου και μέσω της «τρίκας» επι-διώκει πρωτίστως την κομματική καταξίωσή του. Σε μια προοπτική, μάλιστα,

που ξεπερνά την επόμενη εκλογική αναμέτρηση και προσβλέπει στους «μετά τον Ανδρέα» συσχετι-σμούς στο ΠΑΣΟΚ, η «τρίκα» φιλοδοξεί να συ-σπειρώσει και εκφράσει τις αριστερές δυνάμεις του κινήματος.

Ο ανασχηματισμός αναβάλλεται για τις αρχές Ιουνίου

Αυτές ακριβώς τις δυνάμεις, στις οποίες αναφέρθηκε το περασμένο Σάβ-βατο και ο Μίμης Ανδρουλάκης, όταν προπαγάνδιζε στη Ρόδο το «συνασπι-σμό της Αριστεράς», με κορμό το συνεσταλμένο εξευρωπαϊζόμενο πλέον ΚΚΕ: «Στο ΠΑΣΟΚ — είπε — υπάρχουν μεγάλες αριστερές δυνάμεις, προοδευτι-κές δυνάμεις και πρέπει να απεγκλωβιστούν. Σ' αυτή την κατεύθυνση θα βο-ηθήσει πολύ ο συνασπισμός».

Ο μελλοντικός ανταγωνισμός στα ίδια χωράφια αποτέλεσε, πιθανότατα, και το υπόβαθρο για τους οξείς διαξιφισμούς που αντάλλαξαν ο Κ. Λαλιώ-της και ο Μ. Ανδρουλάκης (με «γεροντοκόρες» παρομοίασε το ΚΚΕ ο πρ-ωτος στη Θεσσαλονίκη και για «καραγκιόζηδες» συνεργάτες του Αν. Παπανδρέου μίλησε ο δεύτερος από το σταθμό του Έβερετ) — για να δει-ξουν, επιπρόσθετα, ότι στην εξουσία η «γενιά του Παλυτεχνείου» μπορεί να χρησιμοποιεί εξίσου αβρή γλώσσα με τη διαμορφωμένη στη δεκαετία του '50 αρχηγική κάστα.

KNE: Θέσεις και θέσεις

■ Στη μέση της διαδρομής από τη δημοσίευση των θέσεων μέχρι την πραγματοποίηση του 4ου Συνεδρίου της (αρχές Ιουνίου) βρίσκεται η ΚΝΕ. Αν δώσουμε βάση στις δηλώσεις κορυφαίων στελεχών της, φιλοδοξεί να εγκαινιάσει μ' αυτό μια διαδικασία επαναστατικής ανανέωσης και οργάνωσης. Εγχείρημα τουλάχιστον δύσκολο, αφού η πορεία του κομματικού της φορέα, ένα χρόνο μετά τις τυμπανοκρουσίες του 12ου Συνεδρίου περί ποιοτικής στροφής, ελάχιστα δίνει την αίσθηση της άρθρωσης ενός νέου δυναμικού αριστερού λόγου, ικανού να παρέμβει καταλυτικά στην πολιτική συγκυρία. Αντίθετα, το ΚΚΕ σήμερα εμφανίζει πρωτοφανή αμηχανία και εσωστρέφεια, παρά την επιδίωξη αναπτυξιακών προτάσεων, περιοδίων και συνεντεύξεων Τύπου των ηγετών του.

Παρ' όλα αυτά, ένα συνέδριο της ΚΝΕ παρουσιάζει ενδιαφέρον, αν μη τι άλλο, εξαιτίας του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζει σήμερα στο χώρο της νεολαίας. Η αλήθεια είναι ότι εδώ και κάμποσες δεκαετίες ο κανόνας θέλει τα συνέδρια του «ορθόδοξου» κομμουνισμού να μην επιφυλάσσουν εκπλήξεις — περισσότερο επικυρώνουν τα ήδη αποφασισμένα παρά αναγγέλλουν νέες πολιτικές επιλογές και πρωτοβουλίες — ενώ τα περιθώρια για ανοιχτή συζήτηση και αντιπαράθεση απόψεων είναι ασφυκτικά στενά. Κάθε κανόνας όμως επιβεβαιώνεται και μέσα από τις εξαιρέσεις του.

Το τέλος της μονολιθικότητας

Για πρώτη φορά η ηγεσία της ΚΝΕ — και πρώτος ο γραμματέας της στην παρουσίαση των θέσεων στον Τύπο — όχι μόνο δεν έπλεξε το εγκώμιο της μονολιθικότητας, αλλά μίλησε για διαφωνίες και μάλιστα «πάνω στα πιο κεντρικά ζητήματα της πολιτικής μας». Αφήνοντας ίσως (;) να εννοηθεί ότι δεν πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην καθιερωμένη (για πόσο καιρό άραγε;) ομόφωνη ψήφιση των αποφάσεων.

Τέτοιες εικονοκλαστικές απαντήσεις δεν μπορούν να σοκάρουν παρά μόνο όσους έχουν αγκιστρωθεί σε μια σεχταριστική και πολιτικά μυωπική θεώρηση της ΚΝΕ, μέσα από τους φακούς του 1979-80 και όχι του 1988. Μια πιο ρεαλιστική και λιγότερο συναισθηματική προσέγγιση απαιτεί να παρθούν υπόψη οι κραδαίοι που δημιουργούνται στο χώρο της παραδοσιακής Αριστεράς από το σοκ της περεστρόικα, από τη «νεοφιλελεύθερη» αντιμετώπιση του κεφαλαίου και από τα ιστορικά διλήμματα που ορθώνει η κρίση της σύγχρονης Αριστεράς, κοινοβουλευτικής και εξωκοινοβουλευτικής. Η α-

γωνία για μια αυτοκριτική και σε βάθος επανεξέταση του παρελθόντος, για τη συγκρότηση μιας νέας πειστικής αντικαπιταλιστικής στρατηγικής με στόχο την αντιστροφή αυτής της πορείας, δεν μπορεί παρά να αγγίζει και δυνάμεις αυτού του χώρου, μεταφέροντας το τόσο γόνιμο (κάτω από προϋποθέσεις) μικρόβιο της αμφιβολίας για πολλά χθεσινά αξιώματα.

Θα τολμήσουμε μάλιστα να ισχυριστούμε ότι η ΚΝΕ μπορεί να αποδειχθεί προνομαϊκό — για τα δεδομένα του ΚΚΕ — πεδίο ανάπτυξης καινοτόμων προβληματισμών. Γιατί αισθάνεται πιο ισχυρή την πίεση ενός ζωντανού και ριζοσπαστικού κοινωνικού χώρου, ενώ οι προστατευτικές γραφειοκρατικές δομές του κομματικού μηχανισμού είναι πιο «χαλαρές» στα «παιδιά» παρά στους «μεγάλους». Επίσης γιατί, τουλάχιστον στο επίπεδο της βάσης, εμφανίζονται εξασθενημένα τα όποια ταμπού και αγκυλώσεις προηγούμενων γενιών του ΚΚΕ. Ας δώσουμε για μια φορά δίκιο στον κ. Κύρκο, που απορρίπτοντας την ιδρυτική ξεχωριστή οργάνωση νεολαίας της ΕΑΡ, αναφερόταν στο παράδειγμα της ΚΝΕ για να υπογραμμίσει ότι η οργανωτική αυτοτέλεια της νεολαίας δημιουργεί από τη δύναμη των πραγμάτων «κινδύνους» (και για μια — περιορισμένη φυσικά — πολιτική αυτοτέλεια.

Η εμφάνιση διαφορετικών αποχρώσεων, αντιλήψεων και τάσεων στην ΚΝΕ είναι ήδη ορατή με γυμνό μάτι στις σελίδες του προσηνεδριακού διαλόγου του *Οδηγητή*. Αποτελεί εκδήλωση της γενικότερης διαπάλης ρευμάτων στο χώρο του ΚΚΕ, που όμως στη νεολαία έχουν διαφορετικό επίπεδο ωριμότητας και διαφορετικό ειδικό βάρος το καθένα. Δεν θα ενδώσουμε στον πειρασμό να προσεγγίσουμε αυτή τη διαπάλη με τη συνηθισμένη αστυνομική-κουτσομπολίστικη και τελικά παραπλανητική μέθοδο των περισσότερων αναλύσεων για το ΚΚΕ, που αρχίζουν και τελειώνουν με τη μάχη των επιγόνων για τη διαδοχή του κ. Φλωράκη. Περισσότερο ενδιαφέρον έχει να την προσεγγίσουμε με ιδεολογικούς όρους.

Μια «νέα ανάπτυξη» του... αριστερού συνασπισμού

Οι θέσεις δηλώνουν αρκετές φορές ότι κεντρικό σημείο αναφοράς τους είναι οι αποφάσεις του 12ου Συνεδρίου του ΚΚΕ, του οποίου ο καθοδηγητικός πυρήνας της ΚΝΕ δεν υπήρξε από τους πιο ένθερμους οπαδούς — για «την αλλαγή με κατεύθυνση το σοσιαλισμό» διαμέσου της «συμπαρατάξης της Αριστεράς. Ωστόσο η ΚΝΕ, όσο κι αν αυτό φαίνε-

ται πρωτοφανές, χωρίς να περιορίζεται μόνο σε μια απλή εξειδίκευση στο χώρο της νεολαίας των πολιτικών επιλογών του ΚΚΕ, εμφανίζεται σήμερα με τους περισσότερους βαθμούς ελευθερίας απ' τους κομματικούς της γονείς, σε σύγκριση, τουλάχιστον, με την τελευταία δεκαετία. Το κέντρο βάρους των θέσεων αλλά και του καθημερινού πολιτικού λόγου της ΚΝΕ πέφτει στο «ενιαίο μέτωπο πάλης της νεολαίας, ενάντια στην καπιταλιστική ανασυγκρότηση, για μια νέα ανοδική πορεία του αντικαπιταλιστικού ρεύματος».

Οι αναφορές στην αλλαγή με κατεύθυνση το σοσιαλισμό γίνονται υπό το πρίσμα μιας επιλεκτικής και πολύ ελαστικής ερμηνείας του 12ου Συνεδρίου. Είναι εμφανές το άγχος της αποστασιοποίησης από την εξελικτική μεταρρυθμιστική λογική της «αλλαγής» και της προβολής μιας ανατρεπτικής εκδοχής της.

Η ΚΝΕ δεν φαίνεται να αρνείται *a priori* την αναγκαιότητα συμμαχιών στο χώρο της Αριστεράς, παρασυρμένη σε μια λογική του τύπου «εμείς-εμείς — οι μόνοι συνεπείς» — αν και ένα τμήμα της μοιάζει να γοητεύεται από μια παρόμοια αναδιπλωση στο καβούκι της «σεχταριστικής ασφάλειας». Ωστόσο εμφανίζεται να «θέλει» να προτείνει σιωπηλά μια άλλη λογική «αριστερού συνασπισμού» απ' αυτόν που υλοποιεί η κομματική ηγεσία: με έμφαση στην ανάπτυξη των εργατικών αντιστάσεων και των άλλων κοινωνικών κινημάτων, στη θέση της κοινοβουλευτικής λογικής των κυβερνητικών προγραμμάτων. Σε μια προοπτική ρήξεων με τον αστικό εκσυγχρονισμό, στη θέση της συνδιαχείρισης της κρίσης της «εθνικής οικονομίας». Είναι χαρακτηριστικό ότι πρέπει να ψάξει κανείς με το φανάρι για ν' ανακαλύψει κάποιες άμυχες τυπικές αναφορές στην «ανάπτυξη νέου τύπου» είτε στο κείμενο των θέσεων είτε στον *Οδηγητή* είτε στις τοποθετήσεις των περισσότερων στελεχών της ΚΝΕ. Σε πολιτικό επίπεδο δείχνει να προσανατολίζεται προνομαϊκά προς ριζοσπαστικές πολιτικές κινήσεις και τάσεις της νεολαίας και να αποστρέφεται τη συμπόρευση με τα γνωστά ρετάλια του αστικού πολιτικού χώρου, με αστούς τεχνοκράτες, πρυτάνεις και δεν συμμαζεύεται. Χαρακτηριστικό είναι το περιήγιο άνοιγμα της ΚΝΕ στις «συσπειρώσεις», που φαίνεται να αποτελεί πλέον μια σταθερή συντεταγμένη της τακτικής της και που δεν πρέπει να χαροποιεί ιδιαίτερα την κομματική ηγεσία, τουλάχιστον αν κρίνουμε από την κάλυψη πρωτοβουλιών της ΚΝΕ από το *Ριζοπάστη*. Τελικά η συνθηματολογία του ενιαίου μετώπου πάλης υποδηλώνει αυτή τη διαφοροποιημένη εκδοχή του αριστερού συνασπισμού.

Θα ήταν αφέλεια να πιστέψει κανείς ότι τα ανοίγματα και οι διαφοροποιήσεις της ΚΝΕ μπορούν να πάνε πολύ μακριά. Οι θέσεις της στην καλύτερη περίπτωση κλείνουν πονηρά το μάτι σε μια πολιτική ρήξης με το σύστημα, αλλά πολύ λίγο δίνουν δείγματα επεξεργασίας μιας ανάλυσης στρατηγικής και ακόμα λιγότερο προωθείται μια τέτοια λογική στην πράξη. Όσο δε γίνεται κάτι τέτοιο, οι καθ' όλα συμπαθητικές διακηρύξεις των θέσεων για την «επαναστατική προοπτική της εργατικής τάξης» και «για τον κομμουνισμό στον κόσμο όλο» ή οι εκδηλώσεις για τον Τσε και για τη Ρόζα Λούξεμπουργκ θα μοιάζουν περισσότερο με επαναστατικές εκτονώσεις. Και τα συνθήματα των Κνιτών για «της γενιάς μας τα Πολυτεχνεία» και «για το μέλλον μας που είναι ο σοσιαλισμός» θα κινούνται στη σφαίρα των ρομαντικών πόθων και των ηθικών επιταγών κι όχι της πρακτικής πολιτικής δράσης.

Η αιρετικότητα μέσα στη νομιμοφροσύνη απέναντι στην κομματική ηγεσία, ακόμα κι αν πάρει παράταση στο 4ο Συνέδριο, είναι πολύ αμφίβολο πόσο μπορεί να εξασφαλίζει στην ΚΝΕ μια πολιτική με νεύρο και πειστικότητα, ακόμα και απέναντι στα ίδια της τα μέλη. Πώς να συμβιβαστούν και μέχρι πότε τα ασυμβίβαστα; Τη μια στο «μπλοκ του αγώνα» — όπως το λέει η ΠΣΚ — εναντίον των ΜΑΤ του κ. Δροσογιάννη, την άλλη σε συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης με τους συμπαρατάσσόμενους πρυτάνεις που συνωθούνται στην ουρά για το Comet και το Erasmus. Όχι στο 1992, να στα ΜΟΠ. Όχι στην καπιταλιστική ανασυγκρότηση, να στην ανασυγκρότηση της «εθνικής οικονομίας». Όχι στις νέες εργασιακές σχέσεις, «να μην αλλά» για την 4η βάρδια. Θα χρειαστούν πολλά μαθήματα προχωρημένης «διαλεκτικής» από τα εγχειρίδια του Λεμονόσοφ για να πάει κάτω το χάπι.

Αν και πεπερασμένα, τα όρια του ριζοσπαστισμού της ΚΝΕ είναι ωστόσο αρκετά ευκίνητα. Ευτυχώς για την ΚΝΕ, άλλοτε χωρίς αυτή κι ενάντια σ' αυτή, οι νεολαιίστικες αντιστάσεις και αντικαπιταλιστικές εκρήξεις αναταράζουν αρκετά συχνά τελευταία τα ήρεμα νερά της κοινωνικής και πολιτικής μας πραγματικότητας. Πράγμα που αναγκάζει και την ηγεσία του ΚΚΕ να ανέχεται, έστω και με κρύα καρδιά, μια ΚΝΕ «δύο μοίρες αριστερότερα» που, στο κάτω κάτω, μ' αυτά και με τα άλλα επιτρέπει να εξαργυρώνει αρκετά ικανοποιητικά σε ψήφους τα λάφυρα της νεολαιίστικης αμφισβήτησης. Η ιστορία κάνει συχνά χιούμορ και δίνει μαθήματα (πραγματικής) διαλεκτικής στους δογματικούς: η

«επαναστατική πρωτοπορία» βλέπει κάποτε κάποτε να εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό το άμεσο μέλλον της από το τόσο περιφρονημένο «αυθόρμητο» των μαζών.

Ο πρώτος δρόμος για την αναστροφή

Παρ' ότι το συνολικό πορτραίτο της ΚΝΕ δεν επιτρέπει καμιά υπεραισιοδοξία, δε θα 'πρεπε να υποτιμηθεί το γεγονός ότι κάτω από την πίεση των συνθηκών και της πραγματικότητας διαμορφώνονται στις γραμμές της ρεύματα που προβάλλουν στα σοβαρά την ανάγκη της «επαναστατικής» ανανέωσης της, απαιτώντας δραστηκές επανατοποθετήσεις. Τα ρεύματα αυτά φαίνεται να ασκούν μια αισθητά σοβαρότερη επίδραση στην ΚΝΕ απ' ό,τι στον υπόλοιπο κομματικό κορμό.

Το ουσιαστικό ζητούμενο σ' αυτή την περίπτωση είναι η αποστασιοποίηση από τη γραφειοκρατική, αρτηριοσκληρωτική άποψη που κυριαρχεί στο κόμμα, αλλά και από την «ανανεωτική» λεξилаγνεία που χρησιμοποιείται σαν επίχρισμα μιας προτεινόμενης δεξιόστροφης πορείας του κόμματος σε νεοεφορμιστικούς δρόμους. Ωστόσο, μέσα στις στενωπούς του κομματικού μηχανισμού, που απαιτεί καθημερινά δηλώσεις και πράξεις υποταγής στην κομματική νομιμότητα, η προσπάθεια για την επαναφορά με σύγχρονους όρους του αιτήματος της επαναστατικής και καθολικής χειραφέτησης της εργατικής τάξης γίνεται διδαλώς και συχνά ανεπιτυχίαστη, όταν δεν οδηγείται σε καθαρούς πολιτικούς συμβιβασμούς ή στην ενσωμάτωση των «ανήσυχων». Χωρίς τη δημιουργική μελέτη της ελληνικής πραγματικότητας και τη γόνιμη επαναπροσέγγιση του μαρξισμού, αποδεσμευμένες από τα κληροδοτημένα αποσπασμένα σχήματα, χωρίς την απαίτηση μιας άλλης ποιότητας, δυναμικής παρέμβασης στο πολιτικό προτσές με όρους μαζικού κινήματος, με μια περισσότερο σταθερή και αποφασιστική στάση απέναντι στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, αλλά και χωρίς καιροσκοπισμούς με τους εγχώριους εκπροσώπους της νεοφιλελεύθερης «διεθνούς». Μια παρέμβαση που θα διεκδικεί όχι μόνο την εκλογική διάσωση και την πολιτική πρωτοβουλία, όχι το ρόλο μιας καθωσπρέπει αντιπολίτευσης απέναντι στον κοινοβουλευτικό παροξυσμό των δύο «μονομάχων» στα πλαίσια του αστισμού, αλλά την ανατροπή των κοινωνικών και πολιτικών συσχετισμών, με πρωταρχική προϋπόθεση την ουσιαστική πολιτικοποίηση του κομματικού δυναμικού μέσα από την ανάπτυξη ουσιαστικών δημοκρατικών διαδικασιών, της υπέρβασης της διοικητικής-αυταρχικής εκδο-

χής του «δημοκρατικού συγκεντρωτισμού», της απελευθέρωσης της κριτικής δημιουργικής σκέψης των κομματικών μελών. Χωρίς τα παραπάνω, δεν μπορούμε να μιλάμε στα σοβαρά για οποιαδήποτε μορφής ουσιαστική ανανέωση του κομμουνιστικού κινήματος. Και τέτοιες προσεγγίσεις, αν δεν λείπουν χαρακτηριστικά, ψελλίζουν χωρίς ολοκλήρωση απ' όλα τα ρεύματα και τις τάσεις που αναπτύσσονται στην ΚΝΕ και το ΚΚΕ.

Ένα τέτοιο πνεύμα προβάλλει αρκετά δειλά και συγκεχυμένα πίσω από ορισμένες θέσεις και πρωτοβουλίες της ΚΝΕ, που όμως κατά κανόνα μένουν στο ακαδημαϊκό και σχετικά ανώδυνο επίπεδο των συμποσίων και της αρθρογραφίας, έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα, μακριά από το να μετασχηματίζονται σε ζωντανή πολιτική δράση με μια στοιχειώδη συνέπεια και συνέχεια. Οι ίδιες οι θέσεις για το συνέδριο έχουν περισσότερο «πολιτικό» χαρακτήρα απ' ό,τι μας έχει συνηθίσει η ΚΝΕ και εμφανίζουν μια διάθεση κριτικής «από τ' αριστερά» στη μεταπολιτευτική πορεία των νεολαιίστικων κινήματων. Αξιοσημείωτες είναι οι καινοτόμες για την ΚΝΕ θέσεις για τις σχέσεις πολιτικής οργάνωσης-μαζικών κινήματων, για το δυνητικά προωθητικό ρόλο της αυθόρμητης ριζοσπαστικοποίησης, το αίτημα για μια ουσιαστικότερη επικοινωνία και επίδραση στις αμφισβητισιακές και αντικαπιταλιστικές τάσεις της νεολαίας με ιδεολογικούς-πολιτικούς και όχι διοικητικούς-οργανωτικούς όρους και οι τάσεις αποδέσμευσης από συντηρητικές προσεγγίσεις των νέων κοινωνικών φαινομένων.

Από δω και πέρα όμως αρχίζουν τα «άλλα»... Στις θέσεις και στην πρακτική της ΚΝΕ συνυπάρχουν και αλληλογρονθοκοπούνται παρόμοιες αναζωογονητικές τάσεις με πολιτικά πρωτόγονες και οργανωτιστικές αντιλήψεις και με τις τάσεις προσαρμογής στον αστισμό.

Η ΚΝΕ πολύ απέχει από το να έχει δώσει κάποια σοβαρά δείγματα μαρξιστικής αυτοκριτικής, χωρίς την οποία κάθε «νέα πορεία» είναι είτε φράση κενή είτε πορεία στο σκοτάδι. Οι κριτικές παρατηρήσεις της για τη μεταπολιτευτική πορεία της νεολαίας και τα σημερινά φαινόμενα στους εργατικούς χώρους, ακόμα και όταν είναι διεισδυτικές, δεν ξεφεύγουν από ένα περιγραφικό επίπεδο, λες και οι συντάκτες τους δεν τολμούν ή δεν μπορούν να φτάσουν στα αναγκαία πολιτικά συμπεράσματα. Οι «αντιμπεριαλιστικοί» τόνοι της ΚΝΕ παραμένουν ψηλοί

και οι σχετικές αναφορές φαίνεται να παίρνουν περισσότερο υπόψη τα καινούργια κοινωνικά φαινόμενα — αλλά την ίδια ώρα ο κ. Κήλυ δίνει για πρώτη φορά, αν δεν κάνουμε λάθος, διαλέξεις στην Πάντειο χωρίς να παρατηρηθεί η παραμικρή προσπάθεια μαζικής αντίδρασης από μέρους της ΚΝΕ.

Οι επιστημόνες της ΚΝΕ για το οργανωτικό της μοντέλο ελάχιστα ξεφεύγουν από την κοινοτοπία. Στην πράξη, αν εξαιρέσουμε τους σπουδαστικούς χώρους, η ΚΝΕ εμφανίζεται σαν υποβαθμισμένο εξάρτημα του κομματικού μηχανισμού και κάνει στοιχειωδώς αισθητή την παρουσία της σχεδόν αποκλειστικά τις παραμονές των εκλογών και του φεστιβάλ της — που και αυτό εμφανίζει έντονα σημάδια ρουτίνας και αυτεπανάληψης. Ο ίδιος ο προσυνεδριακός διάλογος, πέρα από ορισμένες αξιοπρόσεκτες εξαιρέσεις, εμφανίζεται υποτονικός.

Για τη δυσκολία που χαρακτηρίζει την ΚΝΕ, εκτός από τη δυσμενή για την Αριστερά πολιτική συγκυρία, τη δύναμη της αδράνειας και τα προβλήματα που δημιουργεί η ασφυκτική κομματική κηδεμονία, παίζουν σοβαρό λόγο και τα ενδοοικονομικά της.

Δεν είναι τυχαίο ότι το 4ο Συνέδριο αναβλήθηκε τρεις φορές, για να μετατεθεί απ' το Μάρτη στον Ιούνιο. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, χρειάστηκαν επανειλημμένες συνεδριάσεις του Κεντρικού Συμβουλίου για να καμφθούν οι αντιστάσεις απέναντι στην κυρίαρχη γραμμή που διαμορφώθηκε. Παρά την καθολική, όπως φαίνεται, ήττα του στο Κεντρικό Συμβούλιο, ο «μηχανισμός φρεναρίσματος» της ΚΝΕ φαίνεται να συνεχίζει τις προσπάθειές του στην προσυνεδριακή περίοδο και στο διάλογο που αναπτύσσεται. Αναγκάζοντας μάλιστα τον καθοδηγητικό πυρήνα της ΚΝΕ να αναπτύσσει μια δημόσια πολεμική μέσω του *Οδηγητή* — αρκετά διπλωματική αλλά δύσκολα καλυπτόμενη.

Η τάση αυτή, πίσω από το πέπλο μιας «πιο τολμηρής» ανανέωσης και αυτοκριτικής, φέρεται να δίνει μια μάχη οπισθοφυλακών για να κρατήσει στη ζωή ό,τι πιο συντηρητικό και δογματικό έχει κληροδοτηθεί στην ΚΝΕ. Διεκδικώντας για τον εαυτό της το ρόλο του άγρυπνου υπερασπιστή της κομματικής ορθοδοξίας, αντιτίθεται στην πολιτική του ενιαίου μετώπου πάλης, ευνοώντας τον περιορισμό της ΚΝΕ στον άχαρο ρόλο του αναμεταδότη «κυβερνητικών προγραμμάτων» της «συμπαρατάξης» και της εξειδίκευσής τους στο χώρο της νεολαίας. Στην πράξη εμφανίζει μια μόνιμη διάθεση πυροσβεστικής παρέμβασης στα μαζικά νεολαιίστικα κινήματα (π.χ. καταλήψεις στα ΑΕΙ) και οργανωτιστικής χειραγώγησης τους. Της χρεώνεται μια τάση αποϊδεολογικοποίησης

της ΚΝΕ, μια άτυπη αμφισβήτηση του κομμουνιστικού χαρακτήρα της, που ουσιαστικά αναπαράγει στην πιο ακραία μορφή τη λογική της ΚΝΕ-απλής εφεδρείας του κόμματος, αρνούμενη κάθε αυτενέργεια και πρωτοβουλία της (τη στιγμή που και αυτός ο Γκορμπατσόφ μιλά με αυστηρά λόγια εναντίον της πατερναλιστικής κηδεμόνευσης και καταναλωτικής χρησιμοποίησης της νεολαίας και υπέρ της πολιτικής της αναβάθμισης!). Εμφανίζει έναν έντονο κοινωνικό συντηρητισμό (π.χ. για τις επιδόσεις στα μαθήματα, τις σχέσεις των νέων με τους μεγαλύτερους κλπ.). Τέλος χρεώνει εργατισμό στην κυρίαρχη γραμμή της ΚΝΕ, όχι για να προτείνει μια λιγότερο συναισθηματική και οργανωτική και περισσότερο ιδεολογική και πολιτική προσέγγιση της εργατικής τάξης, αλλά στα πλαίσια μιας αταξικής — «πανεθνικής» — λογικής.

Αν και αρκετά θορυβώδης και αντιπροσωπευόμενη σε ανώτατα επίπεδα, αυτή η τάση εμφανίζεται απελπιστικά απομονωμένη από το βασικό κορμό της ΚΝΕ. Γι' αυτό φέρεται να αποφεύγει τις δημοκρατικές διαδικασίες, την ανοιχτή συζήτηση των διαφορών (πράγμα εξαιρετικά πρωτότυπο για «αντιπολίτευση»!) και να ποντάρει μόνο στην υποστήριξη της κομματικής ηγεσίας. Οι εξελίξεις αυτές δημιουργούν έντονες ταλαντεύσεις στην ηγεσία του ΚΚΕ. Παρά την ανυπομονησία ενός τμήματός της «να τελειώσει με τον αριστερισμό της ΚΝΕ», ο Χ. Φλωράκης φαίνεται προς το παρόν να κρατάει μια πιο νηφάλια και ισορροπημένη στάση. Πέρα από τ' άλλα, έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η πλειοψηφία των ηγετικών στελεχών της ΚΝΕ, παρ' ό,τι διαφωνεί με ορισμένες πολιτικές του επιλογές, σέβεται τη συνολική συμβολή του στην πορεία του κόμματος και δεν γοητεύεται από μια ισοπεδωτική θεώρηση του παρελθόντος.

Όλα αυτά δίνουν την αβεβαιότητα στο 4ο Συνέδριο της ΚΝΕ. Έτσι κι αλλιώς η διαπάλη στο εσωτερικό της δεν πρόκειται να κλείσει με αυτό, ακόμα κι αν αναλάβει τελικά την ποιοτική τροφή της ΚΝΕ ο κ. Τσολάκης... Στο συνέδριό της θα δοκιμαστούν όμως και η πολιτική βούληση και η δυνατότητα της ηγεσίας της ΚΝΕ να εξασφαλίσει μια άλλου τύπου συνεδριακή διαδικασία, όπου οι ιδεολογικές και πολιτικές απόψεις δεν θα ανταλλάσσονται με οργανωτικά πόστα. Ακόμα και στην καλύτερη γι' αυτή περίπτωση, η συμβολή της δεν μπορεί βέβαια να φτάσει στην επίλυση των κρίσιμων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κομμουνιστική «ορθοδοξία». Μπορεί ίσως να θέξει ορισμένα τουλάχιστον απ' αυτά, ανοίγοντας δρόμους για μια πιο ουσιαστική συζήτηση τους. Θα 'χει αυτή την τόλμη;

Χρήστος ΖΑΦΕΙΡΗΣ

ΑΝΘΙΣΤΗ ΕΠΙΘΕΣΗ στον Χανς Ντίτριχ Γκένσερ

Αθήνα, ανήμερα
της ελληνικής επανάστασης

Γεια σου Χανς-Ντίτριχ, συμπατριώτη!

Λίγες φορές έχω γελάσει τόσο πολύ, όσο όταν διάβασα στις εφημερίδες ότι «Διδάκτωρ της Παντείου ο Γκένσερ ως ειρηνιστής... λόγω της συμβολής του στην παγκόσμια ειρήνη!». Μετά ήτανε που διάβασα πως είχες μόλις πάρει στην Κολωνία το παράσημο του καρνάβαλου και σκέφτηκες πως ταιριάζουνε καλά αυτά τα δύο, ο διδακτορικός πίλος και η καρναβαλιστική σκούφια. Κι αν η Πάντειος —όπως πολύ φοβάμαι— δεν διαθέτει πια τέτοιες μεσαιωνικές τσιριτσάντζουλες, μπορείς να φορέσεις τη σκούφια κατά τη διάρκεια της εξόχως ειρηνιστικής σου ευχαριστήριας αντιφώνησης. Πιστεύω πως θα έχει πέραση εδώ, όπως άρεσε στους δυτικογερμανούς το '70 η τραγιάσκα του καπετάνιου που την έβαλε ο τέως δικός σου, ο Χέλμουτ Σμιτ όταν έβγαине παγανιά για να ψαρέψει ψήφους. Τι γνώμη έχεις, εξάλλου, για τις 100 χιλιάδες μάρκα που πήρε πριν δυο χρόνια μαζί με τον μαέστρο-ίνδαλμα των ναζί, τον Χέρμπερτ φον Καραγιαν; Το βραβείο «Αθήναι» του ιδρύματος Ωνάση. Του είχα γράψει τότε κι αυτού ένα γράμμα, από την ίδια αυτή θέση (Σχολιαστής 38, 5/86) δεν μου απάντησε όμως ο Χέλμουτ. Τι έγινε; Μήπως του έλειψαν τα γραμματόσημα;

Θα σ' ενδιαφέρει, σίγουρα, πως οι Ωνάσηδες διέκριναν στον Χέλμουτ απλά και μόνο «διαρκή φροντίδα για την ειρήνη», όχι όμως «συμβολή» στην «παγκόσμια ειρήνη», όπως στην περίπτωση σου. Στον Χέλμουτ, που ήτανε ο προμάχος της πολιτικής του δυτικού κεφαλαίου για τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης μέσα από την αύξηση των εξοπλισμών. Κι εσύ ήσουν ο Αντικαγκελάριος και υπουργός Εξωτερικών του ως το 1982! Θυμάσαι που μαζί του ψάχνατε στη γλώσσα του Όργουελ ώπου βρήκατε τον 'μετα-εξοπλισμό' για το γιγαντιαίο αυτό πρόγραμμα επανεξοπλισμού στην παγκόσμια ιστορία;

Και βέβαια το θυμάσαι. Αυτή τη λέξη χρησιμοποιείς σήμερα για να παρουσιάσεις διεθνώς σαν ειρηνιστής και «αντίπαλος των Αμερικανών», επειδή υποθετικά ή πραγματικά (κανείς δεν ξέρει ακριβώς με σένα) αντιτίθεσαι στον εκσυγχρονισμό των πυρηνικών πυραύλων μικρού βεληνεκούς στη Δυτ. Γερμανία. Να παίζεις τάχα το ίδιο παιχνίδι όπως, λόγω χάρη, ο Κολ κι ο Στράους με

τις παράνομες αποστολές όπλων στη Νότια Αφρική. Διαφωνούσες, έλεγες τότε, αλλά δεν τις εμπόδιζες αν και θα σου ήταν εύκολο. Τέλος πάντων, λίγο άδικο μου φαίνεται πως του φέρθηκαν του Χέλμουτ, παρόλο που σήμερα τον λιβανίζει περισσότερο κι από τον καγκελάριο του διεθνές κεφάλαιο. Τι φταίει αυτός που αυξήθηκε η αντίσταση τόσο πολύ, στη Γερμανία και παγκόσμια; Τι φταίει που το διεθνές κεφάλαιο δεν μπορούσε για ένα διάστημα να κυβερνάει πια με σοσιαλδημοκρατική δημαγωγία αλλά χρειαζόταν τον ανοιχτό φασισμό; Ή μήπως δεν πρόκειται για φασισμό όταν ο καινούργιος σου καγκελάριος, ο Κολ, συγκρίνει τον Γκορμπατσόφ με τον Γκέμπελ; Ο Κολ, που του προετοιμάζει επί χρόνια τη «δεξιά στροφή» του 1982, εξαπατώντας τους ψηφοφόρους σου που σε ψήφισαν για συμμαχία με την SPD; Ή μήπως δεν είναι γκεμπελική προπαγάνδα όταν ο δεύτερος στην ιεραρχία της CDU, ο γεν. γραμματέας Γκάισλερ αποδίδει στα ίδια τα πρώτα θύματα της ναζιστικής τρομοκρατίας τους ειρηνιστές, την ευθύνη για τη δολοφονία τους; Στον ίδιο κυβερνητικό συνασπισμό βρισκόσουν μαζί του όταν έλεγε για το σημερινό ειρηνιστικό κίνημα — που κι εσύ το είχες καταπολεμήσει σ' όλη σου τη ζωή: «Οι ειρηνιστές της προχιτλερικής Γερμανίας (Δημοκρατία της Βαϊμάρης) είναι αυτοί που έκαναν δυνατό το φασισμό». Κι επειδή συνεργάζεσαι ακόμα με τέτοιους Γκέμπελς - Γκάισλερ — δεν θα 'τανε τιμότερο να παραχωρήσεις το καπέλο του επιτίμου διδάκτορα στον αντιειρηνιστή/αντιφασίστα Γκάισλερ; Μπορείς να κρατήσεις το καρναβαλιστικό...

... και το παράσημο των μπάτσων. Το θυμάσαι; Το είχες δεχτεί κάποτε το '70 για τις ενέργειές σου ως υπουργός μπάτσων απ' το '69 ως το '74, από κάποιο σύλλογο αστυνομικών. Γελάσαμε τότε όσο και τώρα με το ειρηνιστικό σου διδακτορικό της Παντείου. Το «εμείς» αφορά εδώ τους δυτικογερμανούς αυτούς που τα «σώματα ασφαλείας» τα αισθάνθηκαν στο πετσί τους σαν «σώματα ανασφαλείας», νύχτα-μέρα. Γελάσαμε επειδή ο χαρακτηρισμός «μπάτσος» απαγορευόταν τότε στη Γερμανία. Δε θυμάμαι πια πόσες χιλιάδες πήγαν στα δικαστήρια για «δυσφήμιση» αστυνομικών, ή ακόμα πόσα γράμματά μου κατασχεθήκαν τότε από τη λογοκρισία των φυλακών που βρισκόμουν. Το ότι όμως ο Γκένσερ είχε τιμηθεί με το παρά-

σημο των μπάτσων, αυτό δεν μπορούσαν να μας απαγορέσουν να το γράψουμε ή να το λέμε.

Έτσι λοιπόν, χάρη στην αποδοχή από μέρους σου του μπατσοπαράσημου, ο χαρακτηρισμός «μπάτσος» έγινε νομικό θέμα που έφτασε ως το ανώτατο δικαστήριο που έβγαλε και την σολωμόνεια απόφαση πως «η χρησιμοποίηση της λέξεως 'μπάτσος' για αστυνομικούς δεν αποτελεί σε κάθε περίπτωση δυσφήμιση». Ήταν λοιπόν απαγορευμένο για μένα και τους άλλους του λόγου μου, τα θύματα των μπάτσων και επιπρεπτό σε σένα και τους δικούς σου — τη μικρή ριζοσπαστική μειονότητα που τους προφυλάσσουν οι μπάτσοι και που τους απονέμουν τα παράσημά τους. Έτσι μπόρεσες να κρατήσεις το παράσημό σου αφού δε σου το κατασχέσανε ως 'δυσφήμιση'. Γεια σου, λοιπόν Χανς-Ντίτριχ και κρέμασ' το όταν θα μιλήσεις στην Πάντειο! Θα ταιριάζει τέλεια με τον τίτλο ή τη σκούφια!

Ας παραμείνουμε λίγο ακόμα στην αυστηρά ειρηνιστική σου περίοδο ως δυτικογερμανός υπουργός μπάτσων. Ωραία ήτανε το '69 όταν ο Βίλντ Μπραντ, ένας πραγματικός πρώην αντιφασίστας, έγινε καγκελάριος. Αυτός που είχε αποχωρήσει από το 1932 από την SPD θεωρώντας ότι καταπολεμούσε περισσότερο το γερμανικό λαό από τον φασισμό του διεθνούς κεφαλαίου που βρισκόταν προ των πυλών. Ωραία τα είπε κι ο καγκελάριος Μπραντ στον παρθενικό του λόγο στο κοινοβούλιο: «Να τολμήσουμε περισσότερη δημοκρατία». Βίλντ Μπλαντ έγινε τότε το παρατσούκλι του. Κι εσύ ήσουν ο υπουργός μπάτσων του. Που, στη Δυτική Γερμανία, είναι αρμόδιος και για το σύνταγμα, την «Υπηρεσία προστασίας του συντάγματος» (για απ' τις διάφορες μυστικές υπηρεσίες), τον «αθλητισμό» (που σήμερα είναι η υποστήριξη των διεθνών τραςτ στις διαφημιστικές τους σταυροφορίες με μονομάχους — αυτούς που όπως στην αρχαία Ρώμη του άρτου και των θεαμάτων πληρώνουν τον αντί —πολέμου— αθλητισμό τους όλο και περισσότερο με τη ζωή τους, ενώ οι λείψες των οπαδών φροντίζουν ανά τον κόσμο για τη στρατιωτικοποίηση και τον εκφασισμό των κοινωνιών), τέλος με την «ενίσχυση του κινηματογράφου», δηλαδή τη φροντίδα ώστε οι νέοι και παλιότεροι κινηματογραφιστές να μη δείχνουν στους θεατές την πραγματική εικόνα της Γερμανίας και του κόσμου.

Οι πρώτες κιόλας καταχωρήσεις τύπου του συνασπισμού σας «να τολμήσουμε περισσότερη δημοκρατία» έδειξαν το πραγματικό σας πρόσωπο: «θα τους κυνηγήσουμε: κλέφτες, ληστές, εμπόρους ναρκωτικών, δολοφόνους κ.λπ.». Αφήσατε βέβαια να φύγει ο «φοροφυγάς» Χόρτεν με 800 εκατ. μάρκα, ο ληστής εβραίων Φλικ σας λάδωνε κι εσείς του χαρίζατε φόρους δισεκατομμυρίων, οι καλές σας σχέσεις με τον μεγαλέμπορο ναρκωτικών Σάχη Παχλεβή συνεχίστηκαν και με ανάλογους τύπους του χομεϊνικού καθεστώτος, τέλος δεν καταδιώξατε τους μεγαλύτερους ναζί φονιάδες. Το κυνήγι έγινε πάντα εναντίον των μικρών.

Ως υπουργός του συντάγματος παρέβηκες το σύνταγμα που απαγορεύει την ίδρυση νέας Γκεστάπο και με τη βοήθεια μυστικών πρακτόρων «έφτιαξες το Ομοσπονδιακό Γραφείο Εγκλήματος σαν μια νέα 'μυστική κρατική αστυνομία'. Εναντίον ποινικών όσο και πολιτικών εγκληματιών εφαρμόσατε την (απαγορευμένη από το σύνταγμα) θανατική ποινή: τη φορά αυτή με τη μορφή εκτελέσεων εν μέσω οδών, χωρίς δίκη, χωρίς ανάκριση, και χωρίς δικαστική διαδικασία για τους δολοφόνους.

Κι όλα αυτά επειδή οι Αμερικανοί μαζί με τους παλιούς και νέους ναζί, θελήσανε το 1972 να οργανώσουν στο Μόναχο, κέντρο του διεθνούς Ευρωπαϊκού φασισμού, τη «νέα Γερμανία», τη νέα τους ευρωπαϊκή ηγετίδα δύναμη με τον πρώην αντιφασίστα πρόεδρο Χάινερμαν στην τελετή των εγκαινίων: «Οι χαρούμενοι αγώνες — Ολυμπιάδα στο Μόναχο». «Ο πολίτης πρέπει να συνηθίσει στη θέα αστυνομικών με αυτόματα όπως έχει συνηθίσει να ψωνίζει καθημερινά το ψωμί του», έτσι τολμούσατε «περισσότερη δημοκρατία». Για να εξαφανίσετε, λόγω των «χαρούμενων αγώνων» τη μαχητική και κάποτε ένοπλη αντίσταση, κάθε φονικό ή προπαγανδιστικό μέσο σας ήταν αρεστό. Φαντάζουν απίστευτοι οι τίτλοι της εποχής (1971) όταν έδινες στη νέα Γκεστάπο την εντολή καταδίωξης εναντίον της ΡΑΦ (στην μπάτσικη γλώσσα σας: Μπάαντερ-Μάινχοφ). Το περιοδικό Σπίγκελ δημοσίευσε μια σειρά με τον πληρωμένο σας (χίλια μάρκα το μήνα) στήμενο «κύριο μάρτυρα κατηγορίας», Ρούλαντ, («μπήκανε στην τράπεζα με απασφαλισμένα όπλα») όπου παρουσιάζον τη ΡΑΦ σαν κοινοί ληστές τραπεζών. «Οι Μπάαντερ-Μάινχοφ απαγάγουν παιδί εργάτη» (έργο ενός πράκτορά σας και κατ' ε-

πανάληψη απαγωγέα παιδιών), καθώς και: «Οι Μπάντερ Μάινχοφ απαγάγουν φίλο του Στράους». Πρώτοι τίτλοι επί σειρά ημερών πριν από τις τοπικές εκλογές στο Σλέσβιγκ-Χόλσταϊν. Στην πραγματικότητα είχε απαχθεί... μόνος του ο φίλος του Στράους, για να εξασφαλίσει τη νίκη του Στόλτενμπεργκ (με τον οποίο μοιράζεσαι σήμερα τα υπουργικά έδρανα) επί του «κόκκινου» Γιόχεν Στέφεν (SPD). Με επιτυχία, όπως αυτή που είχε πέρσει ο Ούβε Μπάρσελ με τα βρώμικα κόλπα του κατά του αντιπάλου του από την SPD, του Ένγκχολμ.

Γιατί όμως να πεθάνει πέρσει ο Μπάρσελ στη Γενεύη, ενώ ο Στόλτενμπεργκ παραμένει ακόμα στη θέση του; Επειδή ο Μπάρσελ, καθώς λέγεται, σε αντίθεση με τον Στόλτενμπεργκ, τον Κολ και τον Στράους αντιδρούσε με τις αποστολές οπλισμού στη Νότια Αφρική. Γιατί όμως εσύ και το κόμμα σου, όπως τα λοιπά κόμματα και όλες οι δυτικογερμανικές εφημερίδες που επί μήνες ήταν γεμάτες από τα βρώμικα κόλπα του Μπάρσελ, αποφεύγατε να πείτε ότι και ο Στόλτενμπεργκ ανέβηκε στην εξουσία με τα ίδια ακριβώς βρώμικα κόλπα το 1971, όπως πέρσι ο Μπάρσελ; Μήπως επειδή τότε επρόκειτο για την αριστερά, και ιδίως για τη ΡΑΦ; Και τι γύρευε ο σουπερ-ΣΙΑ πράχτοράς σας, ο Μάους, στο ξενοδοχείο στη Γενεύη όταν πέθαινε ο Μπάρσελ; Δε μυρίζει κάπως άσχημα η «αυτοκτονία» ενός ανθρώπου που ήξερε πολλά, σαν τις «αυτοκτονίες» στο Στάμχαϊμ πριν από δέκα χρόνια; Τι απέγιναν οι τρεις (και με την Μπριγκίτε Χάινριχ τέσσερις στο περιβάλλον των οποίων ο Μάους είχε βάλει επί χρόνια μια γυναίκα πράκτορα) ξαφνικοί θάνατοι πρακτόρων και πολιτικών σε σχέση με την περίπτωση Μπάρσελ; Κι ο «κόκκινος» Γιόχεν πέθανε κι αυτός ξαφνικά όταν μαθεύτηκε ο θάνατος του Μπάρσελ — ήξερε πολλά απ' το '71;

Ας γυρίσουμε στην προετοιμασία των «χαρούμενων αγώνων», της Ολυμπιάδας του Μονάχου του '72. Τότε, παρά την προειδοποίηση ότι είχε τοποθετηθεί βόμβα στο κτίριο Σπρίνγκελ (εφημερίδα Μπιλντ) στο Αμβούργο, δεν εκκενώσατε το κτίριο και ριζάτε στη ΡΑΦ την ευθύνη για τους 17 τραυματισμένους εργάτες, ενώ είχατε και άλλες επιτυχίες με εκτελέσεις και συλλήψεις από τη ΡΑΦ. Η ΡΑΦ όμως και οι άλλες μαχητικές και ένοπλες ομάδες δεν έχουν σήμερα — 10 χρόνια από το θάνατο του Μπάντερ και της Μάινχοφ — καθόλου πιο περιορισμένη δράση από το 1972. Το μόνο που πετύχουμε με την «καταπολέμηση της τρομοκρατίας» σας είναι περισσότερα λουτρά αίματος.

Και οι «χαρούμενοι αγώνες» του '72 τέλειωσαν με όργια αστυνομικών φυλοδαρμών εναντίον μαχητικών διαδηλωτών και με το λουτρό αίματος κατά των σιωνιστών στρατιωτών/αθλητών και των παλαιστινίων απαγωγέων τους. Ως τότε, απ'



Ο Χανς Ντίτριχ Γκένσερ εχρίσθη τον Φεβρουάριο βασιλιάς του Καρνβαλίου στη Βόννη. Στην Αθήνα, πριν λίγες μέρες ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτορας της Παντείου Σχολής.

τη δεκαετία του '50 στα δυτικογερμανικά μέσα ενημέρωσης υπήρχαν μόνο «άραβες τρομοκράτες» και «άραβες σείχηδες» — ούτε η Παλαιστίνη ούτε οι Παλαιστίνιοι υπήρχαν. Μετά την απόπειρα της Ολυμπιάδας εμφανίστηκαν ξαφνικά. Περιεργο πώς, ειρηνιστές εσείς, να αντιδράτε όπως φαίνεται μόνο στη βία!

Ας μην ξεχάσουμε την εφαρμογή των αποκλεισμών από το επάγγελμα (Berufungsverbot) που εισήγαγες το '72 ως υπουργός συντάγματος, στα πλαίσια των οποίων έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα τρία εκατομμύρια έλεγχοι φρονήματος...

Όταν έγινες υπουργός γελούσε όλη η Γερμανία που δε μιλούσε ούτε αγγλικά, το '74. Μπόρεσες όμως να σημειώσεις επιτυχίες στον τομέα

της «καταπολέμησης της τρομοκρατίας»: Με τους ηγέτες των απελευθερωτικών κινήσεων της Αγκόλας και της Μοζαμβίκης — που για σένα ως υπουργό μπάτσων ήταν ηγέτες εγκληματικών τρομοκρατικών οργανώσεων — συνήψες διπλωματικές σχέσεις και αντάλλαξες πρεσβευτές, το ίδιο και με τη Λαϊκή Δημοκρατία της Νότιας Υεμένης το '75 που σε αντάλλαγμα παραχώρησε μετά από παρακλήσεις σου άσυλο σε πέντε δυτικογερμανούς, που είχαν απελευθερωθεί από αντάρτες πόλης, μέλη της βερολινέζικης ομάδας «2 Ιούνη». Δεν είχε περάσει ενάμιση χρόνος από τότε και βομβάρδισες την ελληνική κυβέρνηση με πολλές διπλωματικές νότες, στις οποίες η ταπεινότητά μου — ένας α-

Οι πολιτικοί στη Δυτική Γερμανία

Ο συγγραφέας Χανς Μάγκνους Ενστενμπεργκ σε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξη στο περιοδικό Σπίγκελ (τεύχος 4/1987, στα ελληνικά στον Πολίτη, Φεβρουάριος 87, σελ. 39) για τη σημερινή κατάσταση των πολιτικών στη Δυτ. Γερμανία:

Ενστενμπεργκ: Πριν λίγες δεκαετίες, συνήθως οι πολιτικοί είχαν να παρουσιάσουν κάποιες προσωπικές τους εμπειρίες από τη ζωή. Σήμερα κυριαρχεί ο τύπος του φιλόδοξου τελειόφοιτου γυμνασίου που συμμετέχει στην κομματική μαθητική οργάνωση, μετά γίνεται φοιτητής - πολιτικός και στο τέλος κομματικό στέλεχος. Οι εμπειρίες της ζωής του περιορίζονται στην ικανότητα να χειρίζεται έναν κομματικό μηχανισμό.

Αυτό οδηγεί σε ποικίλα συμπεράσματα. Πρώτα πρώτα, από τέτοιους ανθρώπους δεν περιμένει κανείς πλέον ικανότητες που θα μπορούσε να διαθέτει ο οποιοσδήποτε άλλος.

Ένας πολιτικός είναι κάποιος που δεν έχει μάθει τίποτε. Δεύτερον: Είναι απολύτως εξαρτημένος από τον κομματικό μηχανισμό ως προς το αν θα γίνει επιτυχημένος ή θα καταστραφεί επαγγελματικά. Τρίτον: αναπτύσσει μια προοπτική του χρόνου που φτάνει μόνο μέχρι τις επόμενες εκλογές. Καταλήγοντας, η κοινωνική του θέση τον οδηγεί σε μια ειδικού τύπου απώλεια επαφής με την πραγματικότητα. Η τάξη των πολιτών δεν παίρνει είδηση για τίποτε από όσα συμβαίνουν στην κοινωνία. Είναι απομονωμένη σ' ένα είδος γυάλινου πύργου.

Σπίγκελ: Ο ίδιος ο Βίλλυ Μπραντ μιλάει συχνά για «τους ανθρώπους έξω στη χώρα».

Ενστενμπεργκ: Αυτό είναι βέβαια σχήμα λόγου. Είναι αλήθεια όμως ότι οι άνθρωποι της Βόννης είναι οι έγκλειστοι. Μια διασκεδαστική συνέπεια αυτής της κατάστασης είναι ότι η πολιτική τάξη θεωρεί την κοινωνία ηλίθια και αυθάδη. Η κοινωνία έχει, αντίστροφα, την ακριβώς ίδια γνώμη για τους πολιτικούς. Είναι σχετικά εύκολο να βρούμε ποιος έχει δίκιο. Αν μόνο οι κομματικοί μηχανισμοί γνωρίζουν προς τα πού βαδίζει η κατάσταση, ενώ όλοι οι υπόλοιποι είναι βλάκες, αυτή είναι πραγματικά σοβιετική αντίληψη.

πό τους πέντε απελευθερωμένους κρατούμενους για τους οποίους εσύ ο ίδιος είχες αιτήσει πολιτικό άσυλο σε άλλη χώρα — δεν εμφανιζόταν σαν πολιτικός κρατούμενος αλλά ως «κοινός εγκληματίας».

Για πες μου, δεν φοβάσαι μήπως σε κυνηγήσουν ποτέ σαν «υποστηρικτή» τρομοκρατών ή μήπως σου απαγορέψουν να μιλάς όταν επιστρέψεις στη Δυτική Γερμανία; Ή μήπως έχασες εντελώς ότι ο Έλληνας φίλος σου που θα σου φορέσει στο κεφάλι τη διδακτορική τήβενο, είχε αιτιολογήσει το 1976 σε πολυσέλιδη συνέντευξη στο Σπίγκελ γιατί ήμουν πολιτικός κρατούμενος; Κι όπως είναι γνωστό, στη Δυτική Γερμανία αρκεί απλώς ισχυρισμός πως υπάρχουν στη χώρα πολιτικοί κρατούμενοι για να γίνει κανείς ύποπτος τρομοκρατίας. Στη Νυρεμβέργη απαγορεύτηκε μια προεκλογική εκδήλωση επειδή θα εμφανιζόταν ο μιλητής που πίστευε ότι στη Δυτ. Γερμανία υφίστανται πολιτικοί κρατούμενοι. Ωραία! Ντόιτσαντ ύπερ άλες!

Α, κι όταν βοήθησες τους Αμερικανούς το '74 να ριζέτε τον Μπραντ. Φαίνεται πως τους ήταν πολύ θρασύς απαιτώντας τουλάχιστον να ενημερώνεται όταν οι Αμερικανοί έστειλαν όπλα στο Ισραήλ από τις βάσεις τους για τον πόλεμο του Σεπτεμβρίου '73. Και ήταν και η διαμαρτυρία του για τον χριστουγεννιάτικο βομβαρδισμό του Ανόι από τις ΗΠΑ. Είχες τότε πει στον Μπραντ ότι ο σύμβουλός του Γκιγιώμ ήτανε ανατολικός κατάσκοπος, πως όμως ο Μπραντ θα 'πρεπε να τον κρατήσει μέχρι να συγκεντρωθούν οι αποδείξεις εναντίον του. Αυτός σε άκουσε με αποτέλεσμα να φύγει αυτός κι όχι εσύ. Επειδή οι πράκτορες οι δικοί σου ή των Αμερικανών χώσανε τη μύτη τους στην προσωπική ζωή του Μπραντ: πόσες ώρες έμεινε μόνος με ποιες γυναίκες. Ήδη από τότε είχες το παρατσούκλι: «Αυτός με τ'αυτά...» Κι όταν μετά την πτώση του Μπραντ βγήκε ξαφνικά η βρώμα πως κι αυτός ο Χέρμπερτ Βένερ — που σου έβγαλε το παρατσούκλι — ήτανε πράκτορας της ΚGB, τότε εμφανίστηκε για πρώτη και μόνη φορά ένα δυτικογερμανικό ταμπού με ανακοίνωση από τον τύπο: «Ο σταθμάρχης της CIA στη Βόννη» αναγκάστηκε να επιβεβαιώσει ότι ο Βένερ δεν ήτανε πράκτορας της ΚGB και να τον σώσει.

Τέλος, μια πρόταση, αν πράγματι δε θέλεις να παραχωρήσεις τη θέση σου στον Γκάιςλερ και θέλεις να ταπεινώσεις τις 100 χιλιάδες μάρκα. Φόρεσε το παρτσάκι των μπάτσων, κυνήγησε και πιάσε τα γουρούνια που αμολήσανε το AIDS στον κόσμο και θα πάρεις και το παράσημο του AIDS, που το ίδρυμα Γιάσση θα απονείμει φέτος στην Ελίζαμπεθ Τέιλορ. Η όμορφη Ελίζαμπεθ μπορεί να φορέσει τον τίτλο της Παντείου. Θα είναι πιο ειρηνικό θέαμα, δε νομίζεις; Γεια χαρά, σαλόμ και ναπάλμ; **Ρολφ ΠΟΛΕ**

■ Τρία θέματα πρόβαλε η διαφημιστική καταχώριση του **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ** στο **ΒΗΜΑ** της προπερασμένης εβδομάδας. Το ένα από αυτά αναφερόταν στα εκπαιδευτικά και είχε τίτλο «*Όνειδος της παιδείας η αγραμματοσύνη των μαθητών*». Κοιτάζουμε, λοιπόν, το κείμενο που συνόδευε τον βαρύγδουπο τίτλο του περιοδικού και βρήκαμε στη σελίδα 18 του τεύχους της 17ης Μαρτίου, 40 γραμμές που αποκαλύπταν «τη θλιβερότερη πλευρά των καταλήψεων». Ποια ήταν αυτή; Μα φυσικά οι δηλώσεις του νόμου 105, με τις οποίες ο Τρίτος ζητούσε από τους μαθητές να αποκηρύξουν τις κινητοποιήσεις. Αν, βέβαια, φανταστήκατε ότι ο συντάκτης του **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ** που υπέγραφε το σχετικό σημείωμα ενοχλήθηκε από τον χαφιεδισμό που προσπάθησε να νομιμοποιήσει ο υπουργός Παιδείας, πέσατε έξω. Εκείνο που τον εξόργισε, ήταν... «*η εξωφρενική ανορθογραφία των δηλώσεων που είχαν πέσει στα χέρια του, «η οποία εξελίσσεται πια σε μίζον εθνικό πρόβλημα»*». Όχι παίζουμε. Πώς θα προχωρήσουμε στην Ελλάδα του 2000 χωρίς ορθογράφους απεργασπάστες;

■ Διαβάσαμε στο προηγούμενο **ΠΟΝΤΙΚΙ**, στη 2η σελίδα όπου σχολιάζονται οι κυκλοφορίες κάθε εβδομάδας, ότι τη μεγαλύτερη κυκλοφοριακή άνοδο την είχε το **ΕΘΝΟΣ** της Πέμπτης 17/3 (10%) και η **ΠΡΩΤΗ** της Παρασκευής 18/3 (20%), με την υποσημείωση ότι αυτή την ημέρα δημοσιεύτηκαν και τα αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών. Αν και το **ΠΟΝΤΙΚΙ** δεν διευκρινίζει γιατί οι φοιτητές προτίμησαν ειδικά την **ΠΡΩΤΗ**, παραλείπει ακόμη να σημειώσει, ότι κάθε Παρασκευή η εφη-

μερίδα δημοσιεύει τον «Τρίτο δρόμο» του Γιάννη Ιωάννου, ο οποίος της δίνει πάντοτε 10-20% περισσότερα φύλλα σε σχέση με την κυκλοφορία που έχει τις υπόλοιπες ημέρες.

■ Ξανακυκλοφόρησαν **τελικά** τα **ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ**, σε διμηνιαία βάση, με ενδιαφέρουσα και ανανε-

ωμένη ύλη. Σημειώνουμε το πολύ ενδιαφέρον άρθρο του Γιώργου Σαραντόγλου «περί ονειρωγμού». Φαίνεται ότι το περιοδικό υιοθέτησε την άποψη του υπεύθυνου έκδοσής του Ανδρέα Παππά, ο οποίος πιστεύει, όπως δήλωσε πρόσφατα, ότι «*η Άριστερά για να υπάρξει πρέπει να γίνει οργανική*».

Τα γραπτά πράγματι μένουν

■ Τώρα που βρήκαμε παπά, ας θάψουμε καμιά δεκαριά — θα είχε, πάλι, ο Γιώργος Κριμπάς. Ο παπάς είναι η «Αυγή» κι ο νεκρός η ανώτατη παιδεία. Ιδίως είδους ο παπάς (απ' αυτούς που δεν τους καλεί κανείς, αλλά καλούν οι ίδιοι για την περιποίηση των τελευταίων τιμών σε τεθνεώτες), ιδίως είδους και ο νεκρός (απ' αυτούς που θάβει κανείς πολλές φορές και κατά προτίμηση μαζί με άλλους, όχι οπωσδήποτε νεκρούς). Για το είδος του Γιώργου Κριμπά δεν χρειάζεται να γίνει λόγος. Ο Γιώργος Κριμπάς είναι κατεξοχήν *sui generis*.

Την πρώτη φορά που κλήθηκε ο Γιώργος Κριμπάς να θάψει τον προαναφερθέντα νεκρό έθαψε και τους διδάσκοντες στα ΑΕΙ πλην των καθηγητών πρώτης βαθμίδας (στην οποία νόμιζε ότι ανήκει κι ο ίδιος μέχρι να τον διαβεβαιώσει το ΣΤΕ ότι πλανάται). Είπε τότε (Αυγή, 18/11/84) σε ερώτηση για το τι συμβαίνει με τα πανεπιστημιακά συγγράμματα: «*Έχουμε περάσει τρία στάδια ως τώρα... Στο τρίτο στάδιο (το σημερινό στάδιο) το σύστημα της χούντας (δεύτερο στάδιο) λειτούργησε χωρίς διακοπή. Δεν άλλαξε. Ο θεσμός της δωρεάν διανομής παρέμεινε, παρέμεινε όμως και το σύστημα διαπραγματεύσεως ανάμεσα στη διδακτέα και εξεταστέα ύλη. Το μόνο που άλλαξε σήμερα είναι ο πληθυσμός των συγγραφέων. Το προνόμιο δεν το διατηρεί πια αποκλειστικά η έδρα, μα όλο το Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό. Από 900 που θα μπορούσε να είναι (πρόκειται για τους παλιούς τακτικούς καθηγητές), θα είναι έξι χιλιάδες. Και το κίνητρο να γίνεις συγγραφέας επαυξάνεται. Τώρα μετράνε οι σελίδες κι όχι ο αριθμός των αντιτύπων. Όλοι οι πρώην αδικημένοι — φιλόλογοι, θεολόγοι, μαθηματικοί — που δεν είχαν εκτεταμένη πελατεία και άρα διέθεταν περιορισμένο αριθμό αντιτύπων, τώρα ικανοποιούνται. Το ίδιο και οι κατώτερες βαθμίδες του διδακτικού προσωπικού. Τώρα που τα κίνητρα αυξήθηκαν, θα πέσει ακόμη περισσότερο η ποιότητα τους και θα ενταθεί η φροντιστηριοποίηση των ΑΕΙ. Από την «αυθεντία» φτάνουμε στις «παράνομες κασέτες», στις αντιγραφές δηλαδή.*

Ένας γαλατικός α-λέκτορας (ήδη ο Έγγελος είχε πει ότι εκτός από την κουκουβάγια υπάρχει και ο γαλατικός αλέκτορας) έκανε τότε τον κόπο ν' ασχοληθεί μ' ένα γραπτό του τόσο ακριβοδίκαιου Γιώργου Κριμπά (δες Γ.Ν., Κασετοπειρατείας έπαινος, «Θέσεις» Νο 13).



Η «Ζωή στην Ευρώπη», λοιπόν, είναι ο τελευταίος ζωντανός δίσκος της Τίνας Τάρνερ σύμφωνα με τις 24 ΩΡΕΣ (22/3/88). Πρέπει να ανατρέξει κανείς στο ομώνυμο κείμενο της σ. 14 για να διαπιστώσει ότι πρόκειται για το άλμπουμ «*Λάιφ ιν Γιούροπ*». Και νομίζουμε ότι ο κ. Κοσκωτάς ξέρει τουλάχιστον Αγγλικά...

SCRIPTA

Το συμπέρασμά του από την ενασχόλησή του με το γραπτό του Γιώργου Κριμπά είναι ότι είναι προτιμότερο να κάνει κανείς ως πτωχός και αγράμματος λέκτωρ αντιγραφές, καλές ει δυνατόν, παρά να γράφει γραπτά της ποιότητας των γραπτών του Γιώργου Κριμπά: «*Κείμενα σαν αυτό του κ. Κριμπά προσφέρουν σοβαρά επιχειρήματα υπέρ των καλών αντιγραφών καλών κειμένων, δηλαδή υπέρ της επιμελημένης «κασετοπειρατείας»*». Διότι στις περιπτώσεις καλών αντιγραφών καλών κειμένων δεν είναι το εμπόρευμα που μυρίζει — τουναντίον — παρά *μόνον ο πραγματευτής*».

Αλλά ο Γιώργος Κριμπάς δεν το βάζει κάτω. Σε πρόσφατο άρθρο του στο «Αντί» επανέρχεται δριμύτερος κατά των αντιγραφών που κάνουν στα συγγράμματά τους οι κατώτερες βαθμίδες του ΔΕΠ, λέκτορες κ.τ.λ. Στο μεταξύ όμως κάποιος θα πρέπει — προφορικά αυτή τη φορά — να του θυμίσει το ξεχασμένο (;) κράξιμο του προαναφερθέντος γαλατικού α-λέκτορος, διότι όταν στις 14/3/88 η «Αυγή» τον κάλεσε για ένα νέο θάψιμο της όζουσας ανώτατης παιδείας, ως πραγματικό καθηγητή πρώτης βαθμίδας αυτή τη φορά, ανέκραξε ήδη στις πρώτες αράδες: «*Με κατηγόρησαν μετά από μια συνέντευξη στην «Αυγή» (αυτή της 18/11/84) ότι είμαι κατά της «κασετοπειρατείας» και ότι αυτό δείχνει κάποιον ελιτισμό. Παραμένω κατά της «κασετοπειρατείας». Νομίζω ότι τα εγχειρίδια πράγματι χειροτερεύουν και ραγδαία για λόγους πολύ σαφείς (τους οποίους δεν αναφέρει)*».

Μα δεν κατηγόρησαν τον Γιώργο Κριμπά ότι είναι κατά της «κασετοπειρατείας», αλλά ότι η ποιότητα των πονηματιδίων του είναι *de facto* ένας έπαινος της «κασετοπειρατείας» και της αντιγραφής. Ούτε βέβαια τον κατηγόρησαν, θεός φυλάξοι, για ελιτισμό. Διότι η εν λόγω ποιότης παραπέμπει μάλλον στην πλεμπάγια παρά στην ελίτ (της επιστήμης, βέβαια).

Στην πρώτη συνέντευξή του στην «Αυγή» ο Γιώργος Κριμπάς στρέφεται κατά των συγγραμμάτων της δωρεάν παιδείας για δυο λόγους: Διότι, πρώτον, οι συγγραφείς τους πλούτισαν (αγόραζαν ένα διαμέρισμα κάθε χρόνο) και, δεύτερον, διότι είναι κακά. Μόνο που, πρώτον, αυτοί που πλούτισαν ήταν οι τακτικοί καθηγητές πριν το νόμο πλαίσιο κι όχι οι λέκτορες κ.τ.λ. μετά το νόμο πλαίσιο. (Διότι πριν το νόμο πλαίσιο έπαιρναν οι συγγραφείς τα χοντρά λεφτά, μετά τα παίρνουν οι εκδότες. Πριν το νόμο πλαίσιο, όμως, ο Γιώργος Κριμπάς, έκτακτος τότε καθηγητής, σιωπούσε. Επειδή τότε τα συγγράμματα ήταν καλά; Ή επειδή τότε εισέπρατταν μόνο οι καθηγητές; Ή και για τους δυο λόγους; Και, δεύτερον, όσο ισχύει το καθεστώς του ενός και μοναδικού συγγράμματος, ένα μόνο φάρμακο υπάρχει κατά των κακών συγγραμμάτων:

Όποιος προλάβει

Λίγο πριν από τις πρώτες εκπομπές των ιδιωτικών ραδιοσταθμών που προγραμματίζονται στις αρχές του επόμενου μήνα, στα FM έχουν αρχίσει να δημιουργούνται προβλήματα συνωστισμού.

Εκτός από τους νέους δημοτικούς σταθμούς που εξαγγέλλονται σχεδόν σε εβδομαδιαία βάση, δεκάδες επίδοξοι ραδιοεπαγγελματίες υποβάλλουν δικαιολογητικά και δηλώσεις για να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους στα ερτζιανά.

Από έγγραφο της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών, φαίνεται ότι ο αριθμός των υποψηφίων έφτασε αισίως τους 86. Ανάμεσά τους σημαντική είναι η εκπροσώπηση του εκδοτικού χώρου, καθώς το έγγραφο αποστέλλεται μεταξύ διάφορων

άγνωστων αποδεκτών —που μπορούν κάλλιστα να εκπροσωπούν επώνυμους ενδιαφερομένους— και στους κυρίους Ν. Μάστορα («ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ»), Κ. Καβαθά («4 ΤΡΟΧΟΙ»), Α. Τερζόπουλο («ΚΛΙΚ»), Ν. Μανούσο («COMPUTRESS»), Α. Λυμπέρη («Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΒΙΝΤΕΟ»), στην εφημερίδα «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ», στις εκδοτικές επιχειρήσεις «ΓΡΑΜΜΗ Α.Ε.» και στον κύριο Καλογρίτσα («ΠΡΩΤΗ»), ο οποίος εκπροσωπείται στις ραδιοφωνικές του δραστηριότητες από το δικηγόρο Κ. Φιλιππόπουλο, νομικό σύμβουλο του «Αθήνα-984».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα ερτζιανά φαίνεται ότι δείχνει και ο εκκλησιαστικός κόσμος, αφού ανάμεσα στους ενδιαφερομένους βρίσκονται η «Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος», η «Νεολαία της Ελεύθερης Αποστολικής Εκκλησίας της Πεντηκοστής», η «Χριστιανική Στέγη Καλαμάτας», το θρησκευτικό σωματείο «Βιβλικός κύκλος» και ο σύλλογος «Οι φίλοι της θρησκευτικής μουσικής».

MANENT

Γράφει (ή μοιράζει) κανείς καλά συγγράμματα. Το ότι ο Γιώργος Κριμπάς δεν γράφει κανένα (καλό ή κακό) συγγραμμάκι δεν είναι οπωσδήποτε ενάρετη εγκράτεια. Αλλά μπορεί απλώς να σημαίνει (στην περίπτωση που θεωρεί τη συγγραφή διδακτικών συγγραμμάτων μέσο πλουτισμού) ότι δεν χρειάζεται χρήματα και διαμερίσματα (στην περίπτωση που θεωρεί τη συγγραφή καλών συγγραμμάτων μέσο καλυτέρευσης της υπάρχουσας κατάστασης) ότι δεν είναι ικανός να γράψει ένα καλό συγγραμμάκι. Ή και τα δύο μαζί.

Αλλά ας αφήσουμε τα ευτελή συγγράμματα. Εκτός των διδακτικών συγγραμμάτων υπάρχουν κι άλλα είδη επιστημονικών εργασιών. Τι τέλος πάντων έχει γράψει ο Γιώργος Κριμπάς (πέραν βέβαια του προαναφερθέντος πονηματιδίου που αποτελεί de facto προτροπή προς αντιγραφή).

Το σημαντικό σ' όλη την ιστορία είναι όμως το εξής: Ο Γιώργος Κριμπάς είναι πρόεδρος του Οικονομικού Τμήματος και αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ένα μεγάλο μέρος των κακώς κειμένων της ανώτατης παιδείας που ψευτοκατακρίνει ψευτοχαριτολογώντας κατά καιρούς είναι και δικό του έργο ή τουλάχιστον έργο της δικής του ανοχής. Αλλά ο κυνισμός υπό τη μορφή ψευτοχαριτολογίας ψευτοκριτικής και ψευτοαυτοκριτικής φαίνεται ότι γίνεται σήμερα ένας τρόπος προσωπικής συνειδησιακής καθάρσης και, ταυτόχρονα, δημόσιας εξιλέωσης.

Τα παραπάνω έστωσαν εις ανάμνησιν των όσων κατά καιρούς μερικοί (ο Γιώργος Κριμπάς δεν είναι ο μόνος) μεγαλόσχημοι τσαμπουνάνε περί της κατάντιας της ανώτατης παιδείας (που είναι και δικό τους έργο) για να αποσείσουν τις ευθύνες τους και να μεγαλυνθούν στα όμματα των αναγνωστών των επιφυλλίδων των κυριακάτικων ταμπλόιντ.

Γ.Δ.

ΕΒΔΟΜΗ ΕΝΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Η Εβδόμη ανακάλυψε την «Ελβετία της Αφρικής στην... καρδιά του απαρτχάιντ» (13.3). Σε εντυπωσιακό τετράχρωμο σαλόνι ο Α.Κ. μας ξενάγει στο «καλύτερο παιδί της νοτιοαφρικανικής πολιτικής»: Την Μποφουθασουάνα! «Σ' αυτό το μέρος της Αφρικής μπορεί ν' ανασάνει κανείς τον καθαρό αέρα του βουνού». Πρόκειται για μια κοινωνία «όπου μαύροι και λευκοί

συνυπάρχουν και συνεργάζονται αρμονικά, και το λιγότερο που μπορεί να προσφέρει είναι ένα παράδειγμα προς μίμηση και μια παγκόσμια ανθρώπινη ελπίδα». Η ενθουσιώδης περιγραφή αναφέρεται σ' όλους τους τομείς της ζωής στο Μποφουθασουάνα. Την πολιτική, την οικονομία, τον τουρισμό, τη διασκέδαση. Παντού ο συντάκτης διακρίνει τα καλά αυτού του «φιλόδοξου μικρού κράτους».

Χρειάζεται κανείς μεγάλη φαντασία για να αναγνωρίσει σ' αυτές τις γραμμές την πραγματική Μποφουθασουάνα. Πρόκειται για ένα απ' τα κράτη-φαντάσματα, τα «μπαντουστάν», που δημιούργησε το νοτιοαφρικανικό κράτος για να δώσει την εντύπωση ότι παραχωρεί κάποια διοικητική αυτονομία σε τμήμα της μαύρης πλειοψηφίας του πληθυσμού του. Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ υιοθετώντας απόφαση της Γενικής Συνέλευσης τον Δεκέμβριο του 1976 καταδίκασε «τη δημιουργία των μπαντουστάν διότι σκοπεύει στη σταθεροποίηση της απάνθρωπης πολιτικής του απαρτχάιντ, καταστρέφοντας την εδαφική ενότητα της χώρας, διατηρώντας την κυριαρχία της λευκής μειοψηφίας και στερώντας τον αφρικανικό λαό της Νοτίου Αφρικής απ' τα δικαιώματά του».

Ειδικά στην Μποφουθασουάνα αναφέρεται η απόφαση 34/93 της 12 Δεκεμβρίου 1979 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, όπου καταδικάζεται η ανακήρυξη της δήθεν ανεξαρτησίας της και θεωρείται εντελώς άκυρη. Για να αντιληφθεί κανείς τι είδους ανεξαρτησία διαθέτει η Μποφουθασουάνα αρκεί να αναφέρουμε ότι αποτελείται από επτά (7) χωριστές εδαφικές ενότητες, διασπαρμένες μέσα στη Νοτιοαφρικανική Ένωση. Δηλαδή ο «πρόεδρος» της πρέπει να διασχίσει 12 φορές τα «σύνορα» για να επισκεφτεί όλη τη χώρα του. Όσο για τους κατοίκους της (1.325.000 το '82) μόνο το 35% ζει στη «χώρα» του. Το υπόλοιπο 65% εργάζεται — και ζει — σε άλλες περιοχές της Ν. Αφρικής.

Όλα αυτά βέβαια για την Εβδόμη και τον (την;) Α.Κ. είναι φιλά γραμμάτια. Με αφέλεια μας επισημαίνει ότι παρών στο γιορτασμό της 10ης επετείου της «ανεξαρτησίας» ήταν ο Νοτιοαφρικανός Πρόεδρος Πίτερ Μπότα «και άλλοι αντιπρόσωποι διαφόρων κρατών» (ποιοι άραγε). Ή, ακόμα, ότι «το επίσημο νόμισμα αυτού του φιλόδοξου μικρού κράτους παραμένει το νοτιοαφρικανικό ραντ», αλλά αυτό εξηγείται ως «ισχυρή ένδειξη μιας πολιτικής βιομηχανικών κατοχυρώσεων» (!) Είναι δικαίωμα της Εβδόμης να θεωρεί το «απαρτχάιντ»...ελβετικό σύστημα για Αφρικανούς. Θα μπορούσε όμως τουλάχιστον να το κάνει με πιο κομψό τρόπο, και όχι σαν προπαγανδιστικό φυλλάδιο της κυβέρνησης Μπότα.

Δ.Ψ.

■ Θίχτηκε ο Κ.Ι.Α. στην ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ της 18ης Μαρτίου, επειδή ένα σχόλιο που υπήρχε στα scripta manent του προηγούμενου ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, αναφερόταν σε κάποια γραπτά του κ. Κ. Αγγελόπουλου, σύμφωνα με τα οποία το Νταβός παρομοιαζόταν με ποδοσφαιρική τραγωδία που δεν μπόρεσαν να σώσουν οι επιτελικές ικανότητες του Ανδρέα. Υπέδειξε, λοιπόν, στους αναγνώστες της εφημερίδας, «αν τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής τους προκαλούν πλήξη» να διαβάσουν τον ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, όπου «ερασιτέχνες της δημοσιογραφίας γράφουν από χόμπυ ό,τι τους κατέβει στο κεφάλι».

Μπορεί να 'χει δίκιο ο συντάκτης της «Ε», που διάφοροι «ερασιτέχνες» εισβάλλουν χωρίς την άδειά του στον επαγγελματικό του χώρο. Τι να πουν όμως και οι διπλωμάτες, που διάφοροι επαγγελματίες ασχολούνται από χόμπυ με το δικό τους αντικείμενο:

■ Δίκαια διαμαρτύρεται το ΚΑΠΑ για την παράλειψή μας να αναφέρουμε και το κείμενο του Α. Νεφελουδή για τα γεγονότα της Κομοτηνής (ΚΑΠΑ, 19.2) στις εξαιρέσεις μέσα στο σωβινιστικό κλίμα του Τύπου. Απλά το σημείωμά μας είχε συνταχθεί πριν την κυκλοφορία του ΚΑΠΑ. Πάντως, με την ευκαιρία αυτή ας σημειώσουμε ότι η Αριστερά δεν πρέπει να επιδιώκει τη δίκαιη μεταχειρίση της τουρκικής μειονότητας μόνο για «εθνικούς λόγους», ή για να μη δημιουργηθεί «μια 5η φάλαγγα» στο έδαφός μας. Αυτή η λογική εύκολα μας ξαναβάζει στον φαύλο κύκλο της διπλής καταπίεσης μιας μερίδας εργαζομένων, ακριβώς για «εθνικούς λόγους».



Εξ οικείων τα βέλη

«Ανησυχώ με την τάση υποβάθμισης του περιεχομένου, με τον άκρατο λαϊκισμό — χειρότερο από τον της ΕΡΤ — που παρουσιάζουν σαν δήθεν «ζωντανό» και «νεανικό» ύφος οι ήδη λειτουργούντες μη κρατικοί σταθμοί, με τις χαζοχαρούμενες παρεϊστικές συζητήσεις που γεμίζουν τα προγράμματα, με την ευκολία χειρισμού σοβαρών θεμάτων από αγράμματος νεανίες, με τα γυμνασιακά αστεία, με την ασημαντολογία και με τους γενικώς άσχετους «δημιουργούς»».

Αυτά απάντησε ο Ρούσσος Κούνδουρος στην ερώτηση του περιοδικού Πολιορκία «Τι σας προκαλεί αηδία».

Εμείς απλά υπενθυμίζουμε ότι ο κ. Κούνδουρος ήταν η ψυχή της ομάδας «Κανάλι 15» που στελέχωσε τους ραδιοφωνικούς σταθμούς «Αθήνα 9.84» και «Πειραιάς - Κανάλι 1».

ΣΧΟΛΙΑ



ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ο ίδιος συνεργάστηκε στην πρώτη φάση με το σταθμό του κ. Ανδριανόπουλου. Αναμένουμε με ενδιαφέρον την απάντηση των δύο σταθμών.

Σ.

Η κουμπούρα και ο κουμπούρας

Έχουμε ξαναγράψει ότι η εύκολη φιλολογία περί «17 Νοέμβρη» κύριο στόχο δεν έχει την υποτιθέμενη τρομοκρατία αλλά την ίδια την Αριστερά και τις ιδέες της. Σε ραδιοφωνικό «Στρογγυλό Τραπέζι» (ΕΡΑ-1, 20.3) τα ακούσαμε πάλι όλα: Ο δημοσιογράφος Γιώργης Μασσαβέτας, ο ψυχίατρος Διονύσης Λιάρος, ο καθηγητής Θάνος Λίποβατς ήταν φιλοξενούμενοι στην εκπομπή του επίσης καθηγητή Ηλία Κατσούλη για να αναλύσουν «επιστημονικά» το φαινόμενο της «τρομοκρατίας». Φρόντισαν λοιπόν να μας ενημερώσουν ότι «επιστημονικά» η διάκριση αριστερά - δεξιά είναι ξεπερασμένη. Ότι εκτός από τον «μαύρο» υπάρχει και ο «κόκκινος φασισμός», ότι ο ένοπλος εξεγερμένος λαός ισοδυνα-

μεί με τη «δημοκρατία της κουμπούρας». Στην παρατήρηση του κ. Κατσούλη ότι «οι τρομοκράτες προέρχονται από τα μεσοαστικά στρώματα όπως αποδεικνύει η γλώσσα των κειμένων και η διεθνής εμπειρία» απαντά ο κ. Λίποβατς ότι το ίδιο ισχύει και για την καταγωγή του Μαρξ και του Λένιν (τους πρώτους τρομοκράτες, συμπεραίνουμε εμείς). Από και και πέρα, η επιχειρηματολογία είναι γνωστή: Η «αναξιοδότη» της αστυνομίας, τα «ψυχολογικά σύνδρομα» του τρομοκράτη, ο καθυστερημένος μέσος όρος και η παρασυρμένη νεολαία.

Έχει φαίνεται προχωρήσει πολύ η επιστήμη. Εμείς τουλάχιστον αδυνατούμε να την παρακολουθήσουμε.

Δ.Ψ.

New Journalism

Πραγματικά εντυπωσιαστήκαμε από τη διαβεβαίωση του κ. Κωστόπουλου (αρχισυντάκτη του ΚΛΙΚ) σε συνέντευξή του στον 984, ότι συναντιέται μόλις για δεύτερη φορά με τον κ. Τζανετάκο. Είναι θαυμαστό πώς δυο σχεδόν άγνωστοι μεταξύ τους δημοσιογράφοι, εφαρμόζουν μια τόσο ανάλογη πολιτική στις επιχειρήσεις που διευθύνουν. Χαιρόμαστε, λοιπόν, που συμφωνούν μαζί μας ότι δεν υπάρχει καμιά συμπαιγνία, αλλά και οι δυο ανταποκρίνονται απλώς στις επιταγές της «ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ». Άλλωστε οι ρίζες της Νέας Δημοσιογραφίας είναι βαθιές. Ο πετυχημένος στο χώρο της φαρ-

μακομωδίας θεατρικός συγγραφέας κ. Βύρων Μακρίδης περιγράφει σε χρονογράφημά του στις 24 ΩΡΕΣ το ραδιοφωνικό όραμα του κ. Έβερτ: «Το πρωί ο ραδιοφωνικός μου σταθμός θα αρχίζει με τον Εθνικό Ύμνο... κολλητά, η χορωδία της νεολαίας της ΕΔΑ θα τραγουδάει το "Πέσατε θύματα αδέρφια...", μετά θα ακούγεται η ανακοίνωση του Μεγάλου Αυλαρχείου, για το τι θα κάνουν την ημέρα εκείνη οι βασιλείς και αμέσως ο Μάρκος Βαφειάδης θα διαβάσει αποσπάσματα από το βιβλίο "Έργα και ημέρες του Άρη Βελουχιώτη"»...

Σπ.Π.

■ Στις 20, 21 και 22 Μαρτίου στην Πάντειο 150 περίπου εκλεγμένοι αντιπρόσωποι έλαβαν μέρος στο ιδρυτικό συνέδριο της Ομοσπονδίας Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών Ελλάδας.

Τα αποτελέσματα για την εκλογή του Γενικού Συμβουλίου και την Εκτελεστική Γραμματεία της ΟΕΝΓΕ

ΠΑΡΑΤΑΞΕΙΣ	ΣΥΝΕΔΡΟΙ	ΕΔΡΕΣ
		ΓΣΕΓ
ΔΗΚΝΙ	46	8 3
ΠΑΣΚ	40	7 2
ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ	36	7 2
ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΕΣ	18	3 1
ΚΙΝΗΣΕΙΣ		
ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ	9	2 1

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ - ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ

Μισό - Μισό

Οι φετινές φοιτητικές εκλογές έδωσαν την ευκαιρία για μια πρώτη εκλογική αναμέτρηση ανάμεσα στις δύο πτέρυγες του κάποτε ενιαίου ΚΚΕ εσωτ. Τα αποτελέσματα υπήρξαν κατεξοχήν ενθαρρυντικά για το ΚΚΕ εσωτ. — Α.Α., ενώ θα πρέπει να βάλουν σε δυσάρεστες σκέψεις την ηγεσία της ΕΑΡ, τουλάχιστον σε ότι αφορά την αυτόνομη κοινοβουλευτική της εκπροσώπηση. Πολύ περισσότερο αν συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι ήταν ο Λεωνίδας Κύρκος που ηγήθηκε προσωπικά στην προεκλογική εκστρατεία των Νέων της ΕΑΡ μέσα στα Πανεπιστήμια.

Ωστόσο η σημαντική επιτυχία του Ρήγα Φεραίου συνδυάστηκε με μια περίεργη και απότομη όξυνση των σχέσεών του με τις Συσπειρώσεις. Τις Συσπειρώσεις που έχουν επίσης κάθε λόγο να συγκυριακά να στους νικητές των φοιτητικών εκλογών, αφού ήταν η μόνη παράταξη που αύξησε σε απόλυτο αριθμό τις ψήφους της.

Αφορμή στάθηκε ο καυγάς για τη διεκδίκηση κάπου εκατό ψήφων στις σχολές όπου οι δύο παρατάξεις κατέβηκαν σε ενιαίο ψηφοδέλτιο. Έτσι η «ενότητα στη βάση», όπου επιτεύ-

χθηκε, αντί να ενώσει, διαίρεσε βαθύτατα το «μπλοκ των καταλήψεων»...

Είναι απόλυτα κατανοητό ο «υπέρ πάντων αγών» για την πολιτική καταγραφή να οδηγεί καμιά φορά σε ακρότητες. Και δεν έχουμε λόγους να αμφιβάλουμε ότι πράγματι υπήρξαν συμφωνίες για το μίσμα της εκλογικής λείας μεταξύ των συμβαλλομένων, που ωστόσο δεν τηρήθηκαν.

Όταν όμως διακηρύσσεται σαν προγραμματικός στόχος η σύγκλιση με δυνάμεις ενός συγκεκριμένου χώρου, είναι τουλάχιστον ανακόλουθο να γίνεται κύριο πολιτικό ζήτημα η μοιρασιά των ψήφων και να αναδεικνύονται οι υποψήφιοι σύμμαχοι σε κύριους εχθρούς...

Στο κάτω-κάτω η ιστορία του Δημοκρατικού Αγώνα βριθεί από καταγγελίες παρόμοιων ψηφοθηρικών συμπεριφορών.

Και εξάλλου, το μείζον πολιτικό ζήτημα σ' αυτές τις φοιτητικές εκλογές ήταν η πολιτική καταγραφή όχ των κομμάτων ή των επιμέρους οργανώσεων, αλλά του κινήματος των καταλήψεων. Ή μήπως όχι;

Κώστας ΒΟΥΡΝΑΙ

Συμπράσταση στους κρατούμενους φορείς

Με πρωτοβουλία της Κίνησης Υπεράσπισης Κοινωνικών και Πολιτικών δικαιωμάτων και υπογραφές 66 γιατρών κυκλοφόρησε κείμενο αλληλεγγύης στους 8 κρατούμενους φορείς του AIDS στις φυλακές Κορυδαλλού.

Το ίδιο κείμενο ψηφίστηκε ομόφωνα από τους συνέδρους του ιδρυτικού συνεδρίου της Ομοσπονδίας Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών Ελλάδας:

«Έχοντας πλήρη συνείδηση πως αυτό το ΨΗΦΙΣΜΑ καθόλου ή ελάχιστα πρόκειται να βοηθήσει τους 8 κρατούμενους φορείς του AIDS στις

φυλακές Κορυδαλλού, το ψηφίζουμε έστω σαν δήλωση αποκήρυξης της παρούσης πολιτικής, ιατρικής αλλά και κοινωνικής και πολιτισμικής πραγματικότητας.

Πιστεύουμε ότι τόσο η εθνική Επιτροπή ενάντια στο AIDS, οι ιατρικοί σύλλογοι, οι ενώσεις νοσοκομειακών γιατρών όσο και κάθε μεμονωμένος συνάδελφος δεν μπορούν να σωπαίνουν.

Ας μη συγκαλύψουμε αυτό το έγκλημα.

ΑΜΕΣΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ 8 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ».

Ο ΜΑΛΑΚΟ-ΚΟΛΑΞ

του Περικλή ΚΟΡΟΒΕΣΗ

Ο υδραυλικός που θα έρθει στο σπίτι σου, για να σου βάλει μια βρύση, θα την εγκαταστήσει έτσι που θα στάζει εφ' όρου ζωής. Ο ταξιτζής είναι εκείνος που αποφασίζει αν θα πας σπίτι σου το βράδυ. Αν η γειτονιά σου δεν του κάνει, τότε είναι προτιμότερο να την αλλάξεις. Υπάρχουν όμως και καθηγητές πανεπιστημίου που το μόνο προσόν που διαθέτουν είναι η ικανότητά τους να κάνουν «σκονάκια» τα ξένα συγγράμματα, να τα παρουσιάζουν για δικά τους, αφού προηγουμένως φρόντισαν να τα κάνουν ακατανόητα. Ακόμα έχουμε και καθηγητές στη Μέση Εκπαίδευση που, αντί να κάνουν καριέρα στην αστυνομία, προτίμησαν την αστυνόμευση των μαθητών. Υπάρχουν υπάλληλοι στο Δημόσιο που κανείς δεν ξέρει τι κάνουν. Ούτε οι ίδιοι. Υπάρχουν ακόμα τόσα πολλά, που κάποτε ίσως θα χρειαζόταν να γραφτεί ένας «Χρυσός Οδηγός» για το πώς ασκούνται τα επαγγέλματα στην Ελλάδα.

Και ιδού, φτάσαμε και στον κ. Τρίτη και στο πρόβλημα της Παιδείας στο σύνολό της. Είναι ένα και μόνο. Η ανυπαρξία της σ' όλες τις βαθμίδες και σ' όλες τις κατευθύνσεις. Και είναι απολύτως φυσιολογικό. Όταν μια ολόκληρη κοινωνία λειτουργεί στο αλαλούμ, τότε η Παιδεία της θα εκπαιδεύει στο αλαλούμ. Τα συνθήματα-κατευθύνσεις στην τρωική Ελλάδα είναι του τύπου «Να φτιαχτούμε», «Να τ' αρπάξουμε» κλπ. Όσο και να φαίνεται παράδοξο, είναι και τα μόνα πολιτικά ιδανικά που βρίσκουν απήχηση.

Και οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για να τ' αρπάξεις, χωρίς να σπάσεις και πολύ το κεφαλάκι σου. Λίγη πολιτική αρκεί. Το κράτος, όπως είναι γνωστό, είναι η μόνη μεγάλη βιώσιμη οικονομική μονάδα. Χρησιμοποιώντας τη φορολογία, όχι για κοινωνικές παροχές, αλλά σαν πρωτόγονη συσώρευση, έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει χιλιάδες θέσεις εργασίας και χιλιάδες επιχειρήσεις, χωρίς κανείς να παράγει τίποτα. Οι θέσεις δημιουργούνται για να εξασφαλίζει η εκάστοτε κυβέρνηση τα κομματικά της μέλη και αυτά με τη σειρά τους να εξασφαλίζουν την κυβέρνηση.

Όταν λοιπόν μια κοινωνία δεν παράγει τίποτα, τότε δεν έχει ανάγκη από ανθρώπους που να ξέρουν τη δουλειά τους, άρα να έχουν παιδεία. Χρειάζονται μόνο κομματική ταυτότητα, το μόνο έγκυρο «χαρτί» που έχουμε. Γι' αυτό και η Ελλάδα έτσι όπως ήταν και έτσι όπως πάει δεν χρειάζεται Παιδεία. Δεν είναι τυχαίο ότι όλοι οι διατελέσαντες υπουργοί Παιδείας (μ' ελάχιστες εξαιρέσεις, ανάμεσα σ' αυτές και ο Γ. Παπανδρέου) ήταν τυπικοί μπουφί. Η αποστολή τους ήταν να μην κάνουν τίποτα ή, καλύτερα, να κάνουν τα πάντα για να μην υπάρξει Παιδεία στην Ελλάδα. Το αντίθετο θα σήμαινε πως η Ελλάδα θα δυναμιτιζε τα ίδια τα θεμέλια της αναπαραγωγής της.

Το ΠΑΣΟΚ, με τον κ. Τρίτη στη θέση του υπουργού Παιδείας, βρήκε την ιδανική περίπτωση για την πολιτική του. Το πρόβλημα της Παιδείας μετατρέπεται στη διαφήμιση που θα κάνει ο κ. υπουργός γύρω από την προσωπικότητά του. Ο τηλεοπτικός ή φωτογραφικός κ. Τρίτης είναι η ίδια η Παιδεία που μιλάει, πάσχει, αγωνιά. Όσο περισσότερο Τρίτης έχουμε στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τόσο η Παιδεία μας προχωράει. Δεν ήταν ο ίδιος κ. Χ. Γιανναράς (Βήμα 1.11.87) που επεσήμεινε πως το ισχυρό «χαρτί» του κ. Τρίτη είναι η τηλεοπτική του παρουσία;

Από τις εναλλασσόμενες θέσεις του κ. Τρίτη, τίποτα δεν έχει σημασία. Απλώς κρατάει την πολιτική του ΠΑΣΟΚ, με το να λέει τα πάντα χωρίς να εννοεί τίποτα. Κάθε καινούργια κοτσάνα που θα πετάξει, θα βρει τον αντίχτυπο της στον Τύπο και πρόθυμοι συνομιλητές θα βρεθούν για να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν. Ύστερα από λίγο θα αναιρεθεί η κοτσάνα για να προταθεί κάποια άλλη μόνο, και μόνο για να χτιστεί η πρωταθλητική εικόνα του πάσχοντος υπουργού, με τον ίδιο τρόπο που κατασκευάζονται τα πορτραίτα μεγάλης κατανάλωσης.

Το πραγματικό πρόβλημα του κ. Τρίτη είναι να κρατήσει το πόστο του, παίζοντας τον «Αντρέα» στον τομέα του. Είναι δηλαδή ένας μαλακο-κόλαξ, όπως σχεδόν και όλοι οι συνάδελφοί του στην κυβέρνηση. Αύριο ο κ. υπουργός μπορεί να έχει την έμπνευση να προτείνει την αντικατάσταση του ελληνικού αλφαβήτου από τη Γραμμική Β' ή να εισηγηθεί τα σανσκριτικά στα νηπιαγωγεία, για να είμαστε πιο κοντά στις ρίζες μας, οπότε θα έχουμε και πάλι διάλογο, πάλι πορείες της ΕΦΕΕ για να μας ξαναθυμίσει τη στέγαση, σίτιση, σύγγραμμα, μέχρι να ξεθυμάνει κι αυτό για ν' αρχίσει κάτι άλλο. Η πολιτική και το ποδόσφαιρο στην Ελλάδα έχουν ακριβώς την ίδια δομή. Είναι ένα θέαμα που ο καθένας ξέρει εκ των προτέρων την υπόθεση, αλλά αγνοεί το αποτέλεσμα και είναι ανίκανος να το επηρεάσει. Η απόλαυση βγαίνει από τις «ερμηνείες» των παικτών και από την προσήλωση και το φανατισμό των θεατών-οπαδών στην ομάδα ή το κόμμα. Γι' αυτό και όσοι δάσκαλοι, πανεπιστημιακοί ή άλλοι, προσπαθούν να κάνουν κάτι, όση απήχηση και να έχει η δουλειά τους, μένουν εκτός του κανονικού ρυθμού της πολιτείας. Το ίδιο ισχύει και για όποιον άλλο ξέρει τη δουλειά του και δημιουργεί κάτι. Δεν θα μπορέσει να σταθεί στην πιάτσα, παρά μόνο μέσα από μια προσωπική «παραξενιά» (παραξενιά = ήθος) και αυτό θα το πληρώσει ακριβά. Γι' αυ-

Νικόλας Άσιμος Αντί νεκρολογίας

Ο Νικόλας Άσιμος αυτοκτόνησε στα Εξάρχεια πριν κάποιες μέρες και στα 38 χρόνια που αποφάσισε να αναλώσει, έκανε τα πάντα για να μη μείνει Άσιμος, χωρίς συγχρόνως να επιδιώξει ό,τι θα έκανε ένας συμβατικός συνθέτης - τραγουδιστής για την προβολή του. Αυτό που κυρίως πέτυχε (αν και με ποιο δικαίωμα μιλάμε για μια «επιτυχία» του τη στιγμή που ξέρουμε ότι ο ίδιος θα μας το απαγόρευε;) ήταν να μην ακολουθήσει την πεπατημένη ή τις επιταγές των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Απογοητευμένος προσωπικά από την όχι κακή μεταχείριση της δισκογραφικής του εταιρείας, αποφάσισε σε πολύ λίγα χρόνια μετά την υπογραφή συμβολαίου, να ριχτεί στον αβέβαιο αγώνα της προσωπικής προώθησης και παραγωγής κασετών της δουλειάς ξένων και ελληνικών συγκροτημάτων και της δικής του. Καμιά σχέση όμως δεν απέκτησε με την κασετοπειρατεία, ούτε έπρεπε στη λογική της δραχμοθηρίας, μια και τον καταδίωκε εκείνη η παλιά ιδεολογική αντίληψη ότι η μεγάλη εταιρεία είναι συνώνυμο της εκμετάλλευσης του μεγάλου κεφαλαίου, άρα η ελευθερία του σαν επαναστατημένου και πολιτικοποιημένου του υπαγόρευε την πορεία του ανεξάρτητου δημιουργού.

Όμως από το '70 ως το '80 δεν εμφανίστηκε μόνο ένα χάσμα, αλλά κι ένα χάος ζωής ολόκληρης, που ούτε οι «ισορροπημένοι» φίλοι — πόσο μάλλον ο έξω από κάθε πλαίσιο και χαρακτηρισμό Νικόλας — στάθηκαν ικανοί να καλύψουν και να αντιμετωπίσουν. Ο Ν.Α. με βαριά ή ελαφριά καρδιά (δεν ξέρουμε ακριβώς κι ας τον βλέπαμε συχνά, γιατί ο λόγος του

ήταν μάλλον μια παραληρηματική διάθεση, παρά κάποιο συγκεκριμένο αντικείμενο) αναγκάστηκε να πουλήσει κομμάτια του για τη φωνή εμπορικών ερμηνευτών, όπως η Χ. Αλεξίου ή ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου. Το όποιο ψυχικό κόστος της συναλλαγής με τη μεγάλη εταιρεία δεν είναι κανός και επαρκής λόγος αυτής της αυτοκτονίας, άρα δεν επιζητούμε σαν λυσσασμένοι να επιρρίψουμε ευθύνες σε κάθε «υπεύθυνο» παράγοντα, έστω κι αν ο Αχιλλέας Θεοφίλου, ως εκπρόσωπος της «Μίνως» με την οποία συνεργαζόταν ο Ν.Α., έσπευσε με δηλώσεις του να βγάλει την ουρά του απέξω σαν πιθανός δακτυλοδεικτούμενος ένοχος.

Το σημείωμα αυτό δεν πρόκειται λοιπόν να παρεκτραπεί σε δακρύβρεκτη νεκρολογία ούτε καν σε απόπειρα ανάλυσης της αυτοκτονίας ατόμου που γνωρίσαμε, γιατί το να υποκαταστήσουμε τον Εμίλ Ντυρκχάιμ με τη θεωρία του για την αυτοκτονία θα ήταν άλλη μια «ανομία». Άραγε τι θα 'λεγε ο Άσιμος για το πανδαιμόνιο των σχολίων του Τύπου και του ραδιοφώνου στις 18 και 19 Μαρτίου, όχι τόσο για την κακοποίηση που δεν του έγινε στο σύνολό τους, αλλά γι' αυτό καθαυτό το μπαράζ πληροφοριών και τραγουδιών του «τροβαδούρου των Εξαρχείων»; Στο τελευταίο του σημείωμα, που δημοσιεύτηκε στις περισσότερες εφημερίδες, καταλήγει: «Για την ενέργειά μου ας μην αναζητήσει η αστυνομία κανέναν υπεύθυνο. Οι δημοσιογράφοι να μην ασχοληθούν μαζί μου». Ήταν όμως δυνατόν; Υπάρχει τελικά καμιά αυτοκτονία που να μην κρύβει μέσα της μια αντινομία; **Ιουλίτσα ΠΑΛΛΙΔΗ**

τό και όποιος θέλει να προχωρήσει στη γνώση είναι αναγκασμένος να μεταναστεύσει περίπου με τους ίδιους ρυθμούς που μεταναστάτευαν οι Έλληνες επί τουρκοκρατίας.

Και μια που φτάσαμε στην τουρκοκρατία, ας τινάξουμε τον ξενικό ζυγό, και να θυμηθούμε τελικά ποιοι διαμόρφωσαν την Παιδεία στην Ελλάδα. Ο Καποδίστριας με την άφιξή του στην Ελλάδα (1828) δεν κάνει πανεπιστήμιο, αλλά σχολή ευελπίδων. Πανεπιστήμιο γίνεται μόνο το 1837 από τους Βαυαρούς του Όθωνα. Η Ελληνική Παιδεία, αυτή δηλαδή που αντιπροσώπευε ο Κοραΐς, έμεινε εξόριστη. Η επίσημη Ελλάδα ποτέ δεν κάλεσε τον Κοραΐ να γυρίσει, παρά το τεράστιο κύρος που διέθετε σ' όλη την Ευρώπη. Η μόνη πρόσκληση που του έγινε ήταν από τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, το 1824, στην πιο κρίσιμη στιγμή της Ελληνικής Επανάστασης. Και από τον Ανδρούτσο στον Τρίτη, το μόνο κοινό που υπάρχει είναι τα μουστάκια του ήρωα και αυτά φραγκοποιημένα.

Π.Κ.

Πού ναι η μπάλα;



Το φοιτητικό κίνημα είχε την τιμητική του το τριήμερο 18-20 Μαρτίου. Φιλοξενήθηκε στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και αναλύθηκε στα σχετικά αφιερώματα, «όπως του πρέπει»: σαν μια ακόμη δημοσκόπηση, ίσως πιο έγκυρη από τις άλλες, σαν μια καταγραφή των κομματικών δυναμειών. Τα αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών ήταν άλλωστε αναμενόμενα. Δεν περιείχαν καμιά σημαντική έκπληξη για τους έγκυρους πολιτικούς αναλυτές και δεν αιφνιδίασαν τα κομματικά επιτελεία. Ήταν μια καταγραφή της εμβέλειας των φιλελεύθερων ιδεών και της απαλλαγής (Ν.Δ.), μια προώθηση της αριστερής συμπάρταξης (ΚΚΕ) ή μια επιβεβαίωση της πλειοψηφίας των δημοκρατικών δυνάμεων (κυβερνητικός εκπρόσωπος). Η άνοδος των Αριστερών Συσπειρώσεων και η πτώση του Δημοκρατικού Αγώνα, θεωρήθηκαν φυσιολογικές και εντός των ορίων ανακατατάξεις.

Αν τα αποτελέσματα προσφέρονται για μια τέτοια χρήση (χωρίς μάλιστα σημαντική διαστροφή της πραγματικότητας), αυτό οφείλεται στο ότι από τις φοιτητικές κάλπες υπήρξε ένας μεγάλος απών: οι φοιτητικές καταλήψεις και η δυναμική που φάνηκε να αναδεικνύει το φοιτητικό κίνημα που αναπτύχθηκε πριν 4 μήνες. Αυτή τη δυναμική στάθηκαν αδύναμες να καταγράψουν οι πολιτικές δυνάμεις που εκείνη τη στιγμή την εξέφρασαν και την προώθησαν. Η καθόλου σιωπηλή πλειοψηφία του

περασμένου φθινοπώρου, δεν ήταν παρούσα (τουλάχιστον άμεσα), στις φοιτητικές εκλογές της 17ης Μαρτίου. Πρόκειται για μια πραγματικότητα που παραπέμπει στις αδυναμίες που η ίδια η φοιτητική αναταραχή ανέδειξε: η συλλογικότητα και η συμμετοχή στις διαδικασίες του φοιτητικού κινήματος συμβάδιζε με το χαμηλό επίπεδο πολιτικοποίησης και την έλλειψη μιας πολιτικής στοχοθεσίας. Αδυναμίες που εντέλει αποφορούν τις πολιτικές δυνάμεις που φιλοδοξούν να εκφράσουν αυτή τη δυναμική.

Παρά την απουσία τους, οι φοιτητικές καταλήψεις υπήρξαν, έστω υπαινικτικά. Οι Αριστερές Συσπειρώσεις ήταν η μόνη παράταξη που παρουσίασε μια απόλυτη αύξηση σε ψήφους και αυτό δεν μπορεί, παρά να αποδοθεί στο ότι στη φοιτητική συνείδηση ήταν ο πολιτικός και ιδεολογικός πόλος που στήριξε τους φοιτητικούς αγώνες. Είναι επίσης σημαντικό το να καταμετρήσει κανείς τους φοιτητές που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, εκφράστηκαν διαφορετικά από τις κυρίαρχες πολιτικές παρατάξεις (Συσπειρώσεις, Διάφοροι, Λευκά και Άκυρα). Πρόκειται για ένα ποσοστό που υπερβαίνει το 15%. Η Πανσπουδαστική από την άλλη πλευρά κατόρθωσε να διατηρήσει ένα ψηλό ποσοστό, δικαιωνοντας έτσι την πολιτική επιλογή μη ρήξης που ακολούθησε απέναντι στη φοιτητική αναταραχή.

Πίσω όμως από τα αποτελέσματα της ΕΦΕΕ και την κομματική κατα-

γραφή που επιδέχονται, υπάρχει και η πραγματικότητα της αποχής. Περίπου 12.000 φοιτητές λιγότεροι από πέρσι (το 15% των ψηφοφόρων του 1987) πλησίασαν φέτος τις κάλπες. Η αποχή, βέβαια, των περσινών ψηφοφόρων κι όχι κάποιων εν γένει αδιάφορων, δεν μπορεί να «πιστωθεί» σε κάποιες από τις κυρίαρχες δυνάμεις (Πσκ, ΠΑΣΠ), ούτε να αποδοθεί στο ότι οι φοιτητές διαμαρτυρήθηκαν έτσι για το μαρξιστικό κατεστημένο, όπως διατείνεται η ΔΑΠ. Και αυτό, γιατί απέχει εκείνος που ασφυκτιά, αυτός που νιώθει πως οι εκλογές δεν έχουν τίποτα να κάνουν με την καθημερινή ζωή και τη μίζερη προοπτική του, όποιος τελικά διαίσθανεται πως κάποιο παιχνίδι παίζεται έξω από αυτόν. Φυσικά, μια τέτοια στάση δεν μπορεί παρά μόνο εν δυνάμει να συγκροτηθεί σε πολιτικό κίνημα, να συνάψει συμμαχίες, να προκαλέσει ανακατατάξεις και να επιφέρει ρήξεις. Ωστόσο, έστω και με μια τέτοια μορφή, δεν παύει να υπάρχει...

Τις μέρες που κυκλοφορεί αυτό το τεύχος, στην Πανεπιστημιούπολη του Ζωγράφου το 14ο Πανσπουδαστικό Συνέδριο θα έχει αρχίσει. Είναι βέβαια αφέλεια να προσδοκά κανείς να προκύψει από ένα πανσπουδαστικό συνέδριο ό,τι δεν προέκυψε από πιο άμεσες διαδικασίες του φοιτητικού κινήματος. Κάτι τέτοιο όμως δεν σημαίνει πως πρόκειται για ένα συνέδριο ρουτίνας.

Καταρχήν πρόκειται για ένα συνέδριο - τομή, με την έννοια ότι για

πρώτη φορά η σχετική πλειοψηφία των συνέδρων ανήκει στη ΔΑΠ. Οι εκλογικές ανακατατάξεις της προηγούμενης διετίας καθιστούν επίσης πιθανή την απόλυτη πλειοψηφία, τόσο στο συνέδριο όσο και στο Κ.Σ. που θα εκλεγεί, της ΔΑΠ και της ΠΑΣΠ.

Από την άλλη πλευρά, η Πανσπουδαστική θα βρεθεί σε ένα περιβάλλον ασυνήθιστο γι' αυτήν. Χωρίς τη δυνατότητα να παίξει σε διάφορα ταμπλώ (και με το ΠΑΣΟΚ, και εναντίον του) η φοιτητική παράταξη του ΚΚΕ για πρώτη φορά θα αναγκαστεί (αν πράγματι επιθυμεί μια αντικυβερνητική αριστερή πλειοψηφία) να τοποθετηθεί πολιτικά συνδιαλεγόμενη, έστω και από ανάγκη, με όσους τα προηγούμενα συνέδρια επέμενε να αγνοεί.

Οι Αριστερές Συσπειρώσεις, τέλος, αντιμετωπίζουν άλλη μια πρόκληση. Αυτήν της ανάδειξης, της έκφρασης και της καταγραφής εκείνης της διαφορετικής κοινωνικής προοπτικής, που σκιαγράφησαν οι φοιτητικοί αγώνες του φθινοπώρου. Δεν αναφερόμαστε τόσο σε μια αριθμητική καταγραφή όσο στην άρθρωση ενός διαφορετικού πολιτικού λόγου αντίπαλου στην πολιτική της καπιταλιστικής αναβάθμισης.

Πρόκειται βέβαια για μια διαδικασία που δεν περιορίζεται στο Πανσπουδαστικό Συνέδριο. Συνεχίζεται, και κυρίως αναφέρεται, στους κοινωνικούς χώρους και αγώνες. Και εκεί, σε τελευταία ανάλυση, θα κριθεί.

Άρης ΝΤΑΤΣΗΣ

Τέρμα πια στις εκτονώσεις;

Οι περσινές καταλήψεις των Πολυκλαδικών Λυκείων δεν ήταν παρά μόνο η αρχή. Συσσωρευμένα προβλήματα χρόνων στους χώρους της εκπαίδευσης δεν μπορούσαν παρά να δημιουργήσουν κάποτε, κάποιες εκρήξεις. Σαν αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης πρέπει να δούμε και τις σημερινές κινητοποιήσεις μαθητών και καθηγητών.

Σε ποιο βαθμό όμως αυτές οι καθημερινές συγκρούσεις του εκπαιδευτικού κόσμου μπορούν να ανατρέψουν ή να μπλοκάρουν έστω, μια κεντρική πολιτική που σχεδιάστηκε τα τελευταία χρόνια; Είναι δυνατόν οι συνδικαλιστικές ηγεσίες να οδηγήσουν έναν αγώνα σε νικηφόρο τέλος, να αποκτήσουν ξανά την εμπιστοσύνη της βάσης; Και τέλος, ποια η προοπτική αυτών των κινητοποιήσεων;

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που η Ν.Δ. με υπουργό Παιδείας τον Γ. Ράλλη ξεκίνησε το 1976, συνεχίστηκε επόδια μετά το 1981 από το ΠΑΣΟΚ. Η φροντίδα της Ν.Δ. για το χωρισμό του Τεχνικού και του Γενικού Λυκείου, αλλά και τους τρόπους επιλογής και διαχωρισμού των μαθητών σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, δεν μπορούσε να σταματήσει. Αυτό που η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ανέλαβε να ολοκληρώσει έχει σχέση με το ρόλο του εκπαιδευτικού στο νέο σχολείο, όπως επίσης και με το οργανωτικό μοντέλο της εκπαιδευτικής πυραμίδας. Και τα δύο αυτά ζητήματα έπρεπε να τακτοποιηθούν στις σύγχρονες ανάγκες.

Έτσι, με το νόμο 1566/85 το ΠΑΣΟΚ με συνοπτικές διαδικασίες στη Βουλή, νομοθέτησε ένα υπερσυγκεντρωτικό μοντέλο που θέλει τους εκπαιδευτικούς υποταγμένους, πρόθυμους εκτελεστές αποφάσεων χωρίς αντιρρήσεις.

Τα νομοθετήματα αυτά μαζί με μια σειρά γραπτών και άγραφων διατάξεων επί υπουργού Α. Κακλαμάνη αποτελείωσαν την πολιτική που η Ν.Δ. ξεκίνησε και πολύ φοβόμαστε ότι μαζί μ' αυτή προσπάθησαν να αποτελειώσουν κι ό,τι ζωντανό υπήρχε στα σχολεία. Μπόρεσαν όμως;

Ταυτόχρονα, πρέπει να προσθέσουμε και τα οξυμένα προβλήματα, που η πολιτική της συγκράτησης του ελλείμματος στο δημόσιο τομέα δημιούργησε στα σχολεία. Που σχετίζονται με τις δαπάνες λειτουργίας τους. Τα χρήματα που δίνονται στα

σχολεία δεν είναι αρκετά γι να καλύψουν στοιχειώδεις ανάγκες: ΕΥΔΑΠ, ΔΕΗ. Γιατί άλλες ανάγκες όπως συντήρηση σχολικών κτιρίων, θέρμανση, εποπτικό υλικό, γραφική ύλη, θεωρούνται πολυτέλεια και περιμένουν ευεργέτες να τα καλύψουν. Οι δε ελλείψεις σε διδακτικό προσωπικό, είναι τόσο συνηθισμένο γεγονός, που λίγοι μιλούν πια γι' αυτό.

Η στάση του Δευτεροβάθμιου συνδικαλιστικού οργάνου των καθηγητών ΟΛΜΕ, όλη αυτή την περίοδο δεν ήταν μακριά από τη λογική, που πιο πάνω περιγράψαμε. Τα Πολυκλαδικά Λύκεια και η διοικητική συμμετοχή δήμων κ.λπ. που κατοχυρώθηκαν ήταν αρκετά για να συγκρατηθεί στο νόμο. Η κριτική που ασκήθηκε είτε εξαντλήθηκε στους σκοπούς της εκπαίδευσης — ελληνο-χριστιανικά ιδεώδη — είτε σε βελτιώσεις της συμμετοχικής διαδικασίας. Οι όποιες μεμονωμένες αντιστάσεις δεν μπόρεσαν να εκφράσουν τη γενική δυσφορία των καθηγητών για το ρόλο που τους επιφύλασσαν.

Έτσι, ο νόμος στο καλοκαιρινό τμήμα της Βουλής πέρασε μεν μόνο από το ΠΑΣΟΚ, είχε εν τω μεταξύ όμως ψηφιστεί στις γενικές συνελεύσεις των καθηγητών (ΕΛΜΕ). Η 24ωρη απεργία μετά την ψήφιση του νόμου και πριν αρχίσουν τα μαθήματα, ουσιαστικά σφράγισε μια σύγκρουση που δεν έγινε και που καθόρισε τη μετέπειτα πορεία του συνδικαλιστικού κινήματος (σ.κ.).

Ο συμπολιτευτικός αυτός ρόλος της ΟΛΜΕ, διαταράχθηκε την προηγούμενη άνοιξη. Τότε ήταν που το υπουργείο Παιδείας ετοιμάζε Προεδρικά Διατάγματα (Π.Δ.) περί αξιολόγησης και επιμόρφωσης που εξείδικευαν τις γενικές διατάξεις, ώστε να γίνει πράξη ο έλεγχος των εκπαιδευτικών. Τότε 7 ΕΛΜΕ μέσα από μαζικές Γ.Σ. αποφάσισαν να αντισταθούν με απεργία στις εξετάσεις. Πρόταση πρωτοφανής για ένα κλάδο, που παρά την οικονομική εξαθλίωση και τη διοικητική χειραγώγηση, μπόρεσε να ξεπεράσει τον εαυτό του. Γιατί η απεργία στις εξετάσεις ήταν πάντα ταμπού για τους καθηγητές. Γιατί χαλάει τον πιο βασικό μηχανισμό του σχολείου, αυτόν που εμπνέει τον επιλεκτικό του χαρακτήρα. Γιατί ακόμη απεργία στις εξετάσεις σήμαινε αυτοαναίρεση του ρόλου του καθηγητή αλλά και σύγκρουση με την ΟΛΜΕ.

Το ΚΚΕ με την ΟΛΜΕ και το συν-

τονιστικό των ΕΛΜΕ του λεκανοπεδίου Αττικής προσπάθησε να ελέγξει τα πράγματα. Όμως εκτός από την απόσυρση τελικά των Π.Δ. αυτό που κερδήθηκε ήταν η κατάκτηση μιας νέας μορφής πάλης.

Έτσι με την αρχή της νέας σχολικής χρονιάς είχαν δημιουργηθεί οι συνθήκες για κάποια σύγκρουση. Η εισοδηματική πολιτική στην αρχή, εξαγγελίες για παράταση του έτους δηλαδή εντατικοποίηση μαθητών - καθηγητών ύστερα, έσπρωχναν για κινητοποιήσεις. Ακόμη οι καταλήψεις των πανεπιστημίων και οι νέοι συσχετισμοί που ανέδειξαν δεν άργησαν να επηρεάσουν και τον υπόλοιπο εκπαιδευτικό κόσμο. Οι μαθητές των Τεχνικών και Γενικών Λυκείων δεν έμειναν αδιάφοροι.

Από τις πρώτες κιόλας Γ.Σ. οι διαθέσεις αυτές καταγράφονται. Η ηγεσία της ΟΛΜΕ δεν μπορεί ακόμη να ξεπεράσει προβλήματα χρόνων. Η δυσπιστία που δημιουργεί εμποδίζει τη μεγάλη πλειοψηφία των καθηγητών να πάρουν στα χέρια τους τα ζητήματα που τους αφορούν. Εμποδίζει συνδικαλιστές που δρουν μέσα στο εκπαιδευτικό κίνημα να ξεπεράσουν προσωπικές ή κομματικές επιφυλάξεις. Οι απεργιακές κινητοποιήσεις ξεκινούν με αργά βήματα. Τριήμερες, σποραδικές, οι απεργίες.

Παρ' όλα αυτά όμως κατορθώνουν να κρατήσουν ανοιχτά τα προβλήματα της εκπαίδευσης, να αγκαζάρουν τις πιο ζωντανές δυνάμεις σε πρωταγωνιστικό ρόλο, να ζωντανεύουν πεθασμένα κέντρα λήψης αποφάσεων, σαν τη Γ.Σ. προέδρων της ΟΛΜΕ, να ξανακερδηθεί η εμπιστοσύνη στις μαζικές διαδικασίες.

Ο ρόλος του ΚΚΕ και η γραμμή της αναβάθμισης

Το ΚΚΕ μετά από χρόνια βρέθηκε να καθοδηγεί απεργίες, να υπόσχεται συγκρούσεις με την κυβέρνηση. Βρέθηκε να προτείνει πρωτόγνωρες γι' αυτό μορφές πάλης: καταλήψεις, περικύκλωση υπουργείου κ.λπ. Από την άλλη, η αμφιταλάντευση της ηγεσίας του ΚΚΕ ανάμεσα στην αντιπολίτευση και στην κριτική υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ την υποχρεώνει σε έλεγχο των μαζικών κινήσεων ή σε προσπάθεια εκτόνωσης τους.

Η γραμμή του ΚΚΕ στο χώρο της παιδείας διακατέχεται από το ιδεολόγημα της αναβάθμισης. Γιατί στο

όνομα της «παιδείας για όλο το λαό» δεν μπορεί να εξηγήσει την κυβερνητική πολιτική που με το ίδιο όνομα εντατικοποιεί και χειραγωγεί. Έτσι μπορεί να εξηγηθεί η ωμή παρέμβαση του μέλους του Π.Γ. Αλέκας Παπαρήγα σε κομματική συγκέντρωση στις 21/3 για να εμποδίσει απεργία στις εξετάσεις, θέση που και η παράταξη του ΚΚΕ στην ΟΛΜΕ τελευταία υποστηρίζει. Η βιασύνη του Π.Γ. να παρέμβει κατασταλτικά σε ένα επίμετρο ζήτημα, οι εμφανείς προσπάθειες μέσα σε ένα κατάμεστο αμφιθέατρο να κλείσει ένα θέμα που οι συμμετέχοντες δεν θεωρούσαν καθόλου λυμένο, δεν μπορεί να εξηγηθεί αλλιώς, παρά σαν προσπάθεια κομματικού ελέγχου σε ένα μαζικό χώρο που φαίνεται να έχει ξεφύγει από τον έλεγχό του. Ακόμα λειτούργησε, ίσως, σαν ένα τεστ του κομματικού πατριωτισμού των στελεχών του χώρου αυτού.

Νέο μπλοκ δυνάμεων

Στην τελευταία 3ήμερη απεργία με την περικύκλωση του υπουργείου Παιδείας αλλά ιδίως στη μεγάλη πορεία της ΟΛΜΕ, καταγράφηκε ένας χώρος που με συνθήματα όπως:

«Τέρμα πια στην κοροϊδία, στις εξετάσεις απεργία» «Τέρμα πια στις εκτονώσεις, εμπρός για απεργίες και διαδηλώσεις», άρχισε να συγκροτεί την κριτική του στην ηγεσία του σ.κ. και στις παρατάξεις που λειτούργουν σ' αυτό. Ένας χώρος που φάνηκε να ξεπερνά προσωπικές ή πολιτικές αδράνειας και να παρουσιάζεται για πρώτη φορά σε διακριτό μπλοκ. Μένει να αποδειχθεί αν θα μπορέσει να εκφράσει τις αντιστάσεις που υπάρχουν ατομικά μέχρι τώρα, αν θα μπορέσει να εκμεταλλευτεί τους νέους συσχετισμούς δυνάμεων αν θα μπορέσει τελικά να ξεπεράσει τον εαυτό του.

Οι δυνάμεις εκείνες που εμφανίζονται όψιμα σαν αγωνιστές προτείνοντας απεργία μόνο στις εξετάσεις είναι οι πολιτικοί φίλοι του Κ. Λαλιώτη στην ΟΛΜΕ. Ο τελευταίος μάλιστα συμμετοχος κυβερνητικών και κομματικών ευθυνών σ' όλα τα χρόνια διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, φαίνεται να αγωνιά και συνολικά για τις μάχες στην παιδεία. Μήπως όμως οι παιχνίδια του καλού και του κακού βοηθά το ΠΑΣΟΚ για άλλη μια φορά να τηρήσει τα προσήματα; Πόσους άραγε πείθει;

Μαρίνα ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Η απεργία στις εξετάσεις είναι δεδομένη

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Είναι δεδομένη η διάθεση της βάσης των καθηγητών για συνέχιση της απεργίας, πριν και κατά τη διάρκεια των εξετάσεων. Εξάλλου, η γενική συνέλευση της ΟΛΜΕ έχει αποφασίσει αυτή τη συγκεκριμένη μορφή αγώνα. Πώς εκτιμάς αυτό το ζήτημα σαν συνδικαλιστής του χώρου και σαν στέλεχος της ΔΕΕ;

Θόδωρος ΒΟΥΡΕΚΑΣ: Αυτό που πρέπει να τονίσω είναι ότι η προοπτική και η πραγματοποίηση αυτής της απεργίας είναι δεδομένη. Έχει τα χαρακτηριστικά ενός θρύλου πια, όπου αυτός ο θρύλος συμπυκνώνει όχι απλά μια βούληση, αλλά έναν ιδιαίτερο ριζοσπαστισμό της βάσης σήμερα μέσα στο κίνημα παιδείας γενικότερα. Σήμερα το ζήτημα είναι με ποιους όρους θα πραγματοποιηθεί: θα πραγματοποιηθεί με τους όρους ενός αυθόρμητου ξεσπάσματος χωρίς κεντρικό συνδικαλιστικό σχεδιασμό ή θα σχεδιαστεί με τέτοιες προϋποθέσεις, ώστε:

1. να εξασφαλίζει την ίδια την ενότητα του κλάδου
2. να πιέζει αποφασιστικά, προωθώντας της διεκδικήσεις μας που κινούνται σε 2 άξονες: οικονομική αναβάθμιση του καθηγητή και αναβάθμιση της ίδιας της εκπαίδευσης
3. θα σχεδιαστεί έτσι ώστε να ανεβάσει τη συνειδητοποίηση του αγωνιζόμενου κλάδου, αλλά και μεγάλων στρωμάτων των εργαζομένων και των άλλων λαϊκών στρωμάτων γύρω από τα ζητήματα της εκπαίδευσης και
4. να βγάξει το συνδικαλιστικό κίνημα των καθηγητών ενισχυμένο και δυναμωμένο μέσα απ' αυτή τη ρήξη με την κυβερνητική πολιτική στο χώρο της Μέσης Εκπαίδευσης.

Σ' αυτό το σημείο θα χρειαζόταν να κάνουμε και κάποιες άλλες ίσως επισημάνσεις: Ότι πραγματικά το ζήτημα αυτής της απεργίας πρέπει να τεθεί στις σωστές του διαστάσεις. Γιατί υπάρχει και μια τάση που καλλιεργήθηκε σκόπιμα των δυνατοτήτων που έχει. Εμφανίστηκε σαν ένα είδος συνδικαλιστικού ΠΡΟΠΟ στις μορφές. Δίνεις λίγα και κερδίζεις πολλά. Δεν

Συνέντευξη με τον Θόδωρο Βουρεκά, πρόεδρο της Α' ΕΛΜΕ Αθήνας και μέλος του Γραφείου της Δημοσιευπαλληλικής Ενότητας Εκπαιδευτικών (Δ.Ε.Ε.). Η Δ.Ε.Ε. είναι η παράταξη που υποστηρίζει το ΚΚΕ στο χώρο των εκπαιδευτικών.

είναι καθόλου έτσι. Είναι μια φάση αποφασιστική, θα περάσουμε απ' αυτή συντεταγμένα όπως είπα και πριν και το πρόβλημα είναι να βγει το σ.κ. ενισχυμένο, ώστε να μπορεί να δώσει τις μεγάλες μάχες από εκεί και πέρα.

■ **Μετά το Πάσχα έουν προγραμματιστεί γενικές συνελεύσεις. Θα προτείνετε συνέχιση της απεργίας και ειδικότερα απεργία στις εξετάσεις;**

— Να μην απαντήσουμε με ένα ναι ή με ένα όχι, γιατί δεν λέει τίποτα μια τέτοια απάντηση. Εγώ πιστεύω ότι παρά τις γνωστές εκτιμήσεις που έχουν ήδη εκφραστεί δεν μπορεί να υπάρχει διαφορετική επιλογή από τη γραμμή παρέμβασης, της δικιάς μας παρέμβασης στην απεργία στις εξετάσεις. Οι κινητοποιήσεις πρέπει να συνεχιστούν, η απεργία στις εξετάσεις πρέπει να προχωρήσει, σχεδιασμένα με εκείνες τις μορφές που μπορούν να ενώσουν σήμερα τον κλάδο, να απομυθοποιήσουν στην κοινή γνώμη το ρόλο των εξετάσεων σαν διαδικασία ταξικής επιλογής, αλλά και να μετατρέψουν την ίδια αυτή την απεργιακή κινητοποίηση των καθηγητών μέσα σε συνθήκες μιας σχετικής κοινωνικής αναστάτωσης που θα υπάρχει, σαν βήμα αποκάλυψης για το τι εκπαίδευση παρέχεται σήμερα.

Γιατί πρέπει να σημειώσω εδώ, κάτι που είναι ευρύτερα γνωστό, ότι το εξεταστικό σύστημα στη χώρα μας συμπυκνώνει σήμερα όλες τις αντινομίες του εκπαιδευτικού συστήματος. Άρα λοιπόν αν μετατρέψουμε — και είναι πολύ μεγάλοι και σοβαροί στόχοι αυτά — αυτή την απεργία σε βήμα αποκάλυψης των εξετάσεων και παραπέρα της ουσίας του εκπαιδευτικού συστήματος, θα 'χουμε μια νίκη και από την άποψη της ενίσχυσης των συμμαχιών μας μέσα στο

μαζικό κίνημα.

Να δώσω και μια προέκταση κάπως επίκαιρη. Αυτή την απομυθοποίηση των εξετάσεων, αυτή την αποκάλυψη που μπορεί να προκαλέσει το κίνημα των καθηγητών, τη φοβούνται οι συντηρητικές δυνάμεις σήμερα. Δεν είναι τυχαίες οι δηλώσεις του Μητσotάκη στη Βουλή που λέει ότι θα 'ναι πολύ τραγικό να οδηγηθούν οι καθηγητές σε απεργία στις εξετάσεις. Βέβαια, εδώ ο κ. Μητσotάκης είναι φανερό ότι δεν χύνει δάκρυα για το μέλλον των μαθητών, δεν είναι αυτό που τον αφορά, τον ενδιαφέρει ακριβώς να μην υποστεί αυτό το εκπαιδευτικό σύστημα που κι αυτός και η παράταξή του έχει ευθύνες για την οικοδόμησή του, να μην υποστεί τέτοια ρήγματα αποκάλυψης. Αν τον ενδιέφερε η τύχη των μαθητών και αυτός και η σημερινή πολιτική του ΠΑΣΟΚ δεν θα 'ταν μια πολιτική υπονόμευσης του μέλλοντος όλων των μαθητών που στοιβάζονται σε άθλια σχολεία, του μέλλοντος όλων των μαθητών σε μια δημόσια εκπαίδευση που συνειδητά και βήμα-βήμα υποβαθμίζεται στα πλαίσια της παιδείας των δυο ταχυτήτων. Άρα η τραγικότητα του ζητήματος δεν βρίσκεται στο μέλλον των παιδιών αλλά στο φόβο ότι πολλά πράγματα που είναι μυθοποιημένα μπορεί να αποκαλυφθούν. Αυτό είναι μια ήττα γενικότερη των δυνάμεων που στηρίζουν μια τέτοια εκπαίδευση σήμερα.

■ **Για ποιο μέτωπο παιδείας κατά κόρον μιλάτε σ' όλες τις ανακοινώσεις σας, τις παρεμβάσεις σας, κ.λπ. Μήπως ένα γενικό και αόριστα μέτωπο παιδείας είναι αταξικό; Μήπως εννουχίζει κάθε μορφής πρωτοπορίες στα επιμέρους μέτωπα καθηγητών, μαθητών κ.λπ.**

— Εδώ χρειάζεται μια ολοκληρωμένη και βαθιά απάντηση. Ήδη η τακτική του μετώπου παιδείας χαρακτηρίζει την πολιτική μας στο χώρο της παιδείας. Είναι φανερό. Εξαρτάται βέβαια πώς αντιλαμβάνεσαι αυτό το μέτωπο της παιδείας. Η ερώτηση δείχνει ότι το αντιλαμβανόμαστε αταξικά. Νομίζω ότι υπάρχει μια σύγχυση εδώ. Και ίσως να μην οφείλεται μόνο σ' αυτόν που ρωτάει. Να βάλουμε σε μια σειρά τα πράγματα.

Πρώτα - πρώτα θα συμφωνήσουμε ότι δεν μπορείς να παλεύεις για αλλαγές στην εκπαίδευση, για αλλαγές σύμφωνα με τα συμφέροντα του λαού και του τόπου, για αλλαγές που να αναβαθμίζουν σε τελευταία ανάλυση τον ίδιο το ρόλο του εκπαιδευτικού, ένα ρόλο δύσκολο και ιδεολογικά φορτισμένο, και να πιστεύεις ότι αυτές μπορείς να τις πραγματοποιήσεις μόνο με τις δυνάμεις των καθηγητών και των εκπαιδευτικών ευρύτερα. Είναι φανερό ότι χρειαζόμαστε ένα μπλοκ δυνάμεων που προοπτικά θα χωνευτεί στο ευρύτερο εργατικό και λαϊκό κίνημα και που θα πετυχαίνει σήμερα εκείνες τις βελτιώσεις ή μεταρρυθμίσεις που θα 'χουν σωστό προσανατολισμό και αύριο θα θεμελιώνουν τη λαϊκή παιδεία, σε συνθήκες βαθιών κοινωνικών αλλαγών.

Τώρα όμως πρέπει να πούμε ότι αναγκαστικά αυτό το μέτωπο εκτείνεται καταρχήν στους γονείς και στους μαθητές. Αυτό το μέτωπο όμως δεν θα πρέπει να το αντιμετωπίσουμε αταξικά. Από ταξική άποψη καλύπτει την εργατική τάξη, τους εργαζόμενους και τα άλλα λαϊκά στρώματα. Είναι ένα διαταξικό μέτωπο, που όμως καλύπτει εργαζόμενους και λαϊκά στρώματα. Αυτό είναι το ταξικό του περιεχόμενο.

Τώρα εδώ απαντάμε και στην καρδιά της ερώτησης λέγοντας ότι, το μέτωπο αυτό θα εμφανίζει όπως είναι φυσικό, μια ανισόμετρη ανάπτυξη των συνιστωσών του. Δεν μπορεί, είναι μεταφυσική αυτή η αντίληψη, να εξελίσσεται σαν ένα ενιαίο κύμα όπου ισόμετρα θα αναπτύσσονται όλες οι συνιστώσες. Εμείς λέμε εδώ ότι οι εκπαιδευτικοί αποτελούν την πιο οργανική συνιστώσα αυτού του μετώ-

που για πολλούς λόγους. Πριν απ' όλα οι εκπαιδευτικοί είναι ο αποφασιστικός κρίκος που δένει το κίνημα παιδείας με την εργατική τάξη. Ακόμη το κίνημα των εκπαιδευτικών έχει ένα μονιμότερο χαρακτηριστήρα. Εξασφαλίζει τη διαδοχή της πείρας, κάτι που δεν συμβαίνει στις άλλες συνιστώσες. Εμείς τι λέμε όμως, ότι ειδικά οι αγώνες των εκπαιδευτικών μπορούν να γίνουν σήμερα ο άξονας συσπειρώσης όλων των δυνάμεων του μετώπου κι έτσι να τραβηχτεί συνολικά το μέτωπο μπροστά. Μ' αυτή τη διαλεκτική αντίληψη πρέπει να αντιμετωπίζουμε αυτό που λέμε μέτωπο παιδείας.

■ Οπότε, μ' αυτή την αντίληψη δεν ευνουχίζονται κατά τη γνώμη σου, τα επιμέρους κινήματα;

— Ίσα-ίσα, να μιλήσουμε ειδικά για την απεργία στις εξετάσεις. Είναι αλήθεια ότι αυτή μπορεί να δημιουργήσει και κάποιες τριβές κι ανάμεσα στις συνιστώσες του μετώπου. Αυτές τις τριβές να τις εντοπίσουμε κάπως. Δηλαδή έξω από το θόρυβο που θα γίνει από τον αστικό Τύπο που τον είδαμε και πέρσι, άμεσα αφορά όχι παραπάνω από το 5% των γονιών, που καλύπτουν αυτούς τους μαθητές που με προϋποθέσεις χτυπούν την πόρτα των πανεπιστημίων.

Όλοι οι άλλοι είτε δεν είναι γονείς μαθητών που δίνουν τώρα εξετάσεις είτε είναι γονείς μαθητών που έχουν συντριβεί μέσα από τις υπάρχουσες εκπαιδευτικές διαδικασίες. Η εκτίμησή μας είναι ότι αυτές τις τριβές μπορούμε να τις ξεπεράσουμε. Κι όχι μόνο να τις ξεπεράσουμε, αλλά να τις ξεπεράσουμε και με γόνιμο τρόπο. Και υπάρχουν αυτές οι δυνατότητες. Και μέσα από το συνδικαλιστικό κίνημα των ιδίων των καθηγητών, αλλά και μέσα από παρέμβαση στα κινήματα γονέων και μαθητών. Σε καμιά περίπτωση, αυτό πρέπει να τονιστεί, δεν πρέπει να αντιπαραθέσουμε τις διαφορετικές ταχύτητες των συνιστωσών του μετώπου, για να φρεναριστούν αγώνες με σωστό βέβαια προσανατολισμό και εσωτερική ενότητα που αναπτύσσει σε μια συγκυρία η μια ή η άλλη συνιστώσα. Αντίθετα, η ύπαρξη αυτών των πολλών ταχυτήτων, δεν είναι αδυ-



ναμία κάτω από ορισμένες βέβαια προϋποθέσεις, είναι δύναμη που μπορεί να τραβήξει όλο το μέτωπο μπροστά. Αυτό το ρόλο μπορούν να τον παίξουν αναμφισβήτητα σήμερα οι αγώνες των καθηγητών και βέβαια και οι αγώνες των μαθητών.

■ Μην ξεχνάμε την περσινή εμπειρία. Στο τέλος της περσινής σχολικής χρονιάς 7 ΕΛΜΕ της χώρας είχαν αποφάσεις των Γ.Σ. των για απεργία στις εξετάσεις. Τότε η ΟΛΜΕ και το συντονιστικό των ΕΛΜΕ του λεκανοπεδίου Αττικής, στο οποίο εσύ ήσουν πρόεδρος, προσπάθησαν να τις σταματήσουν. Πώς το εκτιμάς; Τι άλλαξε φέτος;

— Και σ' αυτό πρέπει να δοθεί κάποια απάντηση. Όχι μόνο γιατί έχω την προσωπική χρέωση παίζοντας έναν πρωταγωνιστικό ρόλο σ' αυτό το συντονισμό, αλλά γιατί πρέπει να ξεκαθαριστούν και ορισμένα ζητήματα. Πιστεύω ότι με μια αντίληψη ισοπέδωσης μιας σειράς χαρακτηριστικών του κινήματος, αποδόθηκε σ' αυτή την πρωτοβουλία ο ρόλος του πυροσβέστη. Νομίζω ότι είναι λαθεμένη αυτή η εκτίμηση. Με τους όρους που εκδηλώθηκε η αντίθεση τότε στις εξετάσεις, σήμαινε κατά την αντίληψή μου μια πρόωρη ρήξη, που έδινε τη δυνατότητα πραγματικά να χτυπηθεί το κίνημα των καθηγητών. Καλώς ή κακώς σ' εκείνη την περίοδο δεν υπήρχαν τα σημάδια της φετινής ωριμότητας για να πάμε σ' αυτή τη μορφή. Αυτές οι διαδικασίες όμως βοήθησαν και γονιμοποίησαν τη σημερινή κατάσταση. Όχι μόνο αυτές αλλά και άλλες παράλληλες διαδικασίες. Πιστεύω ότι η περσινή μας στάση, η δράση μας, μέσα από αυτή τη συσπείρωση ό-

λων των ΕΛΜΕ του λεκανοπεδίου, ανεξάρτητα αν είχαν τη γραμμή της απεργίας στις εξετάσεις ή όχι, δεν αποτελούσε μια κίνηση για να περιωσθεί μια συγκεκριμένη πολιτική γραμμή, που γι' αυτό το ζήτημα μπορούμε να σταθούμε κι αυτοκριτικά, αλλά πρόσφερε αντικειμενικά υπηρεσίες στο κίνημα. Όταν όλες οι ΕΛΜΕ του λεκανοπεδίου εξέφρασαν τη θέλησή τους, ότι κανένα απεργοσπαστικό μέτρο της κυβέρνησης δεν πρόκειται να περάσει σε βάρος των ΕΛΜΕ που απεργούσαν, ότι εμείς σεβόμαστε απόλυτα τις αποφάσεις των μαζικών οργάνων, των συνελεύσεων, και αυτό νομίζουμε ότι βάρυνε και στην πλάστιγγα των εξελίξεων τότε δεν απομονώθηκαν οι ΕΛΜΕ όπως πολλοί ήθελαν, ώστε εύκολα και απομονωμένα να χτυπηθούν.

Φυσικά, να αναγνωρίσουμε ότι οι πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν τότε είχαν αυτό το διπλό χαρακτήρα. Από τη μια να διασώσουν μια πολιτική γραμμή, όπως η δικιά μας γραμμή που είχε προβλήματα τότε, αλλά από την άλλη πραγματικά και με ειλικρίνεια προσπαθούσαν να θωρακίσουν το κίνημα των καθηγητών που βαθιά το πονάμε.

■ Γιατί η Δ.Ε.Ε. δεν βάζει την παράταση του σχολικού έτους στα αιτήματα της απεργίας; Δεν συνδέεται αυτή με τη γενικότερη προσπάθεια της κυβέρνησης που θέλει τους καθηγητές άβουλους και τους μαθητές εντατικοποιημένους και άκριτους απέναντι στη γνώση;

— Υπάρχει μια μικρή ανακρίβεια. Δεν είναι η Δ.Ε.Ε. που δεν βάζει αυτά τα ζητήματα. Ξέρει ότι απαιτούνται διαδικασίες οργάνων για να γίνει αλλαγή στα αιτήματα. Βέβαια δεν είναι εκεί το κώλυμα.

Εμείς εκτιμήσαμε ότι σ' αυτή τη φάση και επιμένουμε σ' αυτή την εκτίμηση δεν έπρεπε να αλλάξει το πλαίσιο των αιτημάτων. Δεν έπρεπε να αλλάξει για πολλούς λόγους. Γιατί και η διαμόρφωση του πλαισίου των αιτημάτων που κινείται σε θετική κατεύθυνση χωρίς να είναι ολοκληρωμένο βέβαια, είναι μια εύθραυστη ισορροπία. Και ακόμη, γιατί διαφορετικά εκτιμούμε την κίνηση αυτή για την περικοπή των διακοπών και τα άλλα μέτρα που κατέβασε ο Τρίτσης.

Πρώτα-πρώτα σ' αυτή την κατάσταση εμείς απαντάμε με τη συνέχιση των αγώνων μας. Κι αυτή είναι η καλύτερη απάντηση. Δεύτερο, αυτά τα ζητήματα δεν τα αφήσαμε χωρίς και τυπική απάντηση. Τυπική απάντηση δόθηκε με μια επιχειρηματολογία που έλεγε ότι σε ευρωπαϊκή κλίμακα έχουμε τις λιγότερες διακοπές, με στοιχεία και ντοκουμέντα. Αλλά δόθηκε απάντηση και μέσα από τις μαζικές διαδικασίες. Και η παναττική συγκέντρωση που ήταν πολύ πετυχημένη και η πανελλαδική είχαν σαν κεντρικά συνθήματα «Τα σχέδια του Τρίτση δεν θα περάσουν, οι αγώνες μας θα τα χαλάσουν» κι αυτό ήταν κάτι που παλεύτηκε σαν σύνθημα να περάσει. Από την άλλη μεριά δεν μπορούμε να βάλουμε τέτοιο αίτημα, γιατί είναι αδιαπραγμάτευτο. Δεν το λέω σαν συνδικαλιστικό τρικ τώρα. Δεν είναι κάτι που το διαπραγματευόμαστε. Και μ' αυτή την έννοια δεν μπορεί να μπει και σε πλαίσιο αιτημάτων. Ακόμη περισσότερο που είναι σχέδια αυτά. Πρέπει ακόμη να εκτιμήσουμε τον πολυσήμαντο χαρακτήρα αυτής της κίνησης που κάνει το υπουργείο. Εξοκολουθούμε να πιστεύουμε ότι από ένα σημείο και πέρα είναι μια κίνηση αντιπερισπασμού. Και δεν πρέπει το κίνημα να παίζει το ρόλο του τερματοφύλακα, όπου σε κάθε σουτ του υπουργού ή της κυβέρνησης εμείς θα τρέχουμε να μαζεύουμε την μπάλα. Όμως πρέπει να παραδεχτούμε ότι δεν είναι μόνο αντιπερισπασμός, γιατί κάποια από αυτά τα μέτρα έχουν σκοπό να τα περάσουν. Όχι όλα μαζί όπως ο Ντεβακί στη Γαλλία, αλλά λίγα-λίγα και εκτιμώντας τους συσχετισμούς.

ΥΓΕΙΑ:

Μια προβληματική με «υγιείς επιχειρηματίες»...

■ Την τελευταία περίοδο ο χώρος της υγείας βρέθηκε στην επικαιρότητα. Η απόφαση του υπουργείου υγείας και πρόνοιας που υποχρεώνει με νόμο τους νέους γιατρούς να υπηρετούν δυο φορές αγγροτικό (μία πριν πάρουν ειδικότητα και δεύτερη για να μπορούν να μπουν στο ΕΣΥ...), η πολυήμερη αποχή των γιατρών από τα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων όπως και ο —ίσως αναπόφευκτος— ίσως όχι— θάνατος του 13χρονου κοριτσιού στο «Αγλαΐα Κυριακού» αποτελούν τους κύριους λόγους αυτής της επανόδου της «υγείας» στο προσκήνιο.

Μέχρι το 1985 οι θριαμβευτικές εξαγγελίες, τα «ενημερωτικά φυλλάδια» που συνόδευαν τους λογαριασμούς της ΔΕΗ και οι τηλεοπτικές εμφανίσεις του κ. Γεννηματά καλλιέργησαν την αυταπάτη ευρέως φάσματος ότι η «υγεία» αποτελεί εξέλιξη στη συνολική πολιτική του ΠΑΣΟΚ, αυταπάτη που ευνούχισε τόσο τους χρήστες όσο και τους εργαζόμενους των υπηρεσιών περίθαλψης. Όμως το «υπαρκτό ΕΣΥ» έβαλε τα πράγματα στη θέση τους...

Μετά το 1985 η «υγεία» εμφανίζεται πλέον στο προσκήνιο όταν ο κ. Κατσανέβας με το κύρος του πρωθυπουργικού σώματρου απειλεί τους εργαζόμενους ότι δεν θα έχουν ασφάλιση αν οι εργοδότες τους χρωστούν στο ΙΚΑ... Ή, όταν οι «ρομαντικοί» —όπως δηλώνουν— μέτοχοι του «ΥΓΕΙΑ» αποφασίζουν να το πουλήσουν εξολοκλήρου στους Αμερικάνους και συγκρούονται με τον Έλληνα «υγιή επιχειρηματία» κ. Αποστολόπουλο, ιδιοκτήτη του ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ, ο οποίος βάσει σύμβασης με το ΙΚΑ νέμει τα 2/3 σχεδόν των αξονικών τομογραφιών που κάνουν οι ασφαλισμένοι του, είτε νοσηλεύονται σε κλινικές είτε σε δημόσια νοσοκομεία!

Η γενική κυβερνητική πολιτική σήμα στον χώρο της υγείας χαρακτηρίζεται από την ενίσχυση της «ιδιωτικής πρωτοβουλίας» και την προώθησή της να επενδύσει σε πραγματικά επικερδείς τομείς σε συνδυασμό με τη σταθεροποίηση ενός ποιοτικού και ποσοτικού συρρικνωμένου δημόσιου τομέα στον οποίο ανατίθεται να διεκπεραιώσει τα «κοινωνικά αναγκαία» αλλά όχι κερδοφόρα περιστατικά.

Κανείς ουσιαστικά πλέον δεν ασχολείται με το ΕΣΥ. Εξάλλου ακόμα κι αυτοί που «ονειρεύονταν» ένα ΕΣΥ που θα το συνιστούσαν απλά και μόνο η διέγερση του δημόσιου

τομέα και η αποκλειστική απασχόληση του γιατρού στο νοσοκομείο, ακόμα κι αυτοί οι «ρεαλιστές» βλέπουν ότι το «υπαρκτό ΕΣΥ» δεν είναι ούτε καν αυτό... Το ΕΣΥ δεν υπήρξε ποτέ ως σύστημα υγείας: αποτέλεσε σχέδιο για ιδεολογική και πολιτική χρήση και σαν τέτοιο αφού προσέφερε πολλά στην κυβέρνηση και εξάντλησε τα όριά του τώρα φθίνει με γοργούς ρυθμούς.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στο ι-δρυτικό συνέδριο της Ομοσπονδίας Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών Ελλάδας (ΟΕΝΓΕ) που έγινε στην Πάντειο στις 20, 21 και 22 Μαρτίου η τελική απόφαση δεν περιλαμβάνει καν αίτημα για εφαρμογή του ν. 1397/83 (ΕΣΥ) ενώ ακόμα και η ΠΑΣΚΕ αναγκάστηκε να μιλήσει για «απουσία συστήματος» και «κρίση προσανατολισμού»...

Το ΠΑΣΟΚ δεν θέλει ούτε μπορεί να διευρύνει (άρα και να αναβαθμίσει) τον δημόσιο τομέα περίθαλψης.

Οι δημοσιοποιήσεις των εργαζομένων στο ΚΑΤ, τον Παίδων, «Αγία Σοφία», Μεταξά, Ευαγγελισμό κ.τλ. που γίνονται το 1987-88 αφορούν ήδη δημόσια νοσοκομεία από το 1982, γίνονται με δυσμενέστατους όρους για τους εργαζόμενους σ' αυτά (περικοπές μισθών, άρνηση του ΙΚΑ να τους επιστρέψει τις συνταξιοδοτικές εισφορές τους ώστε να τις μεταφέρουν στα αντίστοιχα ταμεία του δημοσίου) και κυρίως μέσα απ' αυτές τις δημοσιοποιήσεις η κυβέρνηση επιχειρεί τη σταθεροποίηση αυτού ακριβώς του συρρικνωμένου δημόσιου τομέα που θα στηρίζει τη λειτουργία του στην εντατικοποίηση της δουλειάς του προσωπικού και στην ποσοτική αύξηση των υπηρεσιών που παρέχει. Όταν ο αριθμός των γιατρών που ανήκουν στο ΕΣΥ δεν ξεπερνά το 1/5 του συνόλου των γιατρών της χώρας (μαζί με τους ειδικευόμενους μόλις φτάνει το 1/4), όταν τα νοσοκομεία προσπαθούν να καλύψουν όλες τις βαθμίδες της περίθαλψης, όταν δεκάδες εξετάσεις «υψηλής τεχνολογίας» γίνονται μόνο σε ιδιωτικά εργαστήρια και μόνο δύο νοσοκομεία διαθέτουν αξονικό τομογράφο, όταν ο ασθενής μόλις προλαβαίνει να δει το ιατρικό-νοσηλευτικό προσωπικό που κυριολεκτικά τροχάδην εξετάζει και θεραπεύει, όταν ο αριθμός των κρεβατιών του δημόσιου τομέα αυξάνει με ρυθμούς χελώνας. Τότε είναι σαφές ότι όχι μόνο το επίπεδο περίθαλψης που παρέχει είναι υποτυπώδες αλλά ότι η αίγλη και η αξιοπιστία του ιδιω-

τικού τομέα αυξάνει αντιστρόφως ανάλογα.

Μια απαραίτητη διευκρίνιση. Όταν μιλάμε για ιδιωτικό τομέα δεν εννοούμε ούτε τις κλινικές-κάτεργα της δεκαετίας του '60 ούτε τον «ταλαίπωρο» με την τσάντα που «έπαιρνε κούρσα» όλη τη γειτονιά... Μιλάμε για τα «νέα τζάκια» τους ελευθεροεπαγγελματίες που μέσω του star system και της απόκτησης τίτλων (πανεπιστημιακών και όχι μόνο...) χρησιμοποιούν το νοσοκομείο σαν προέκταση του ιατρείου τους: τις επιχειρήσεις - super markets (ΥΓΕΙΑ, ΜΗΤΕΡΑ κ.λπ.) που προσφέρουν αποκλειστικά υψηλή κοινωνική εξυπηρέτηση και ανέσεις: τις επιχειρήσεις «υψηλής τεχνολογίας» και ειδικών απεικονιστικών μεθόδων που εκμεταλλεύονται εκτός από την αναμφισβήτητη επιστημονική αξία του «προϊόντος» τους την ανασφάλεια των ασθενών αλλά ενίοτε και την πνευματική νωθρότητα των θεραπόντων: τις επιχειρήσεις αλλά και ατομικούς γιατρούς από το εξωτερικό (οι διαφημίσεις πυκνώνουν στις ελληνικές εφημερίδες) που λόγω Ε-ΟΚ θα μπορούσαν να εισβάλλουν στην «αγορά υπηρεσιών περίθαλψης» και που εν πάση περιπτώσει ήδη έχουν τα «ταξιδιωτικά γραφεία» τους μέσα σε μεγάλα νοσοκομεία που έχουν ειδικά τμήματα (Νευροχειρουργικά, Καρδιολογικά, Νεφρού κ.τλ.).

Το δίπτυχο κεφάλαιο-επιστημονικός εισβάλλει ηγεμονικά στον χώρο της υγείας ενώ ο δημόσιος τομέας της αποτελεί μια κοινωνικοποιημένη προβληματική επιχείρηση.

Συνοπτικά η κυβερνητική πολιτική σ' αυτή την κοινωνικοποιημένη προβληματική συνίσταται στα εξής:

- επιβολή στους νέους ειδικευόμενους γιατρούς δεύτερης υπηρεσίας στην ύπαιθρο με παράλληλη απαγόρευση στους γιατρούς του ΕΣΥ να διεκδικήσουν ομοίωβαθη θέση πριν περάσει μια τριετία εκτός αν δεχτούν να μετακινηθούν στην επαρχία.

- κατάργηση κενών θέσεων με το πρόσχημα της μεταφοράς για κάλυψη αναγκών και αφαίρεση από τα νοσοκομεία της Αττικής του δικαϊώματος να προκηρύσσουν θέσεις.
- υπονόμευση της — ήδη περιορισμένης — αποκλειστικής απασχόλησης με το δικαίωμα σε ιδιώτες (ταμειακούς, στρατιωτικούς κ.τλ.) να εργάζονται σε επαρχιακές μονάδες του ΕΣΥ.
- καθήλωση των αποδοχών των γιατρών, περικοπή του νοσοκομεια-

κού-ανθυγιεινού επιδόματος από όλους τους εργαζόμενους στην υγεία και πρόσθετες οικονομικές επιβαρύνσεις σ' όσους αλλάζουν ασφαλιστικό φορέα.

- αύξηση των ωρών εργασίας σε πολλούς κλάδους: οι γιατροί υποχρεώνονται να κάνουν από 7 έως και 15 πραγματικές εφημερίες το μήνα εκτός του καθημερινού 8ώρου...

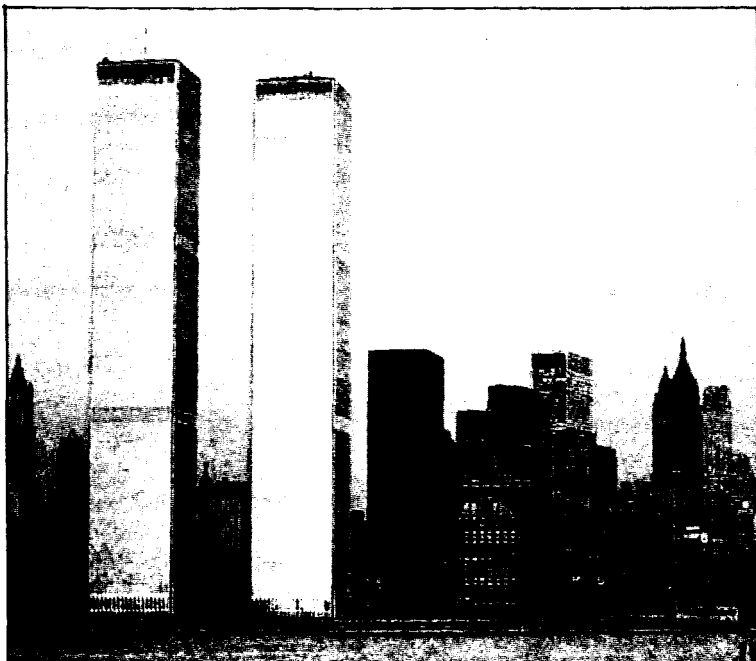
Πιστεύω ότι ο χώρος της υγείας γενικά είναι ηττημένος. Έχει κατ' αρχήν ηττηθεί σε ιδεολογικό επίπεδο. Αποδέχθηκε τον πασοκικό εκσυγχρονισμό και το «κοινωνικό λειτούργημα» και μέσα απ' αυτά την παραγωγικότητα και την εντατικοποίηση της δουλειάς των υγειονομικών. Με τη στρατηγική και την τακτική του από το 1974 ακόμα, και ειδικά το 1981-1984, έχει βοηθήσει να νομιμοποιηθεί κοινωνικά. Το πασοκικό σχήμα ότι η αναβάθμιση της υγείας των πολιτών περνάει μέσα από την υποβάθμιση των συνθηκών δουλειάς και ζωής των υγειονομικών.

Ο χώρος της υγείας έχει ηττηθεί και σε κοινωνικό επίπεδο. Οι υγειονομικοί είναι ο κλάδος της κοινής ωφέλειας με τις μεγαλύτερες αφαιρέσεις κατακτήσεων απ' όλους τους άλλους. Είναι ο χώρος με τα μεγαλύτερα σωματεία (μην ξεχνάμε ότι το νοσοκομείο είναι οι μαζικότεροι εργασιακοί χώροι), που όμως έχει δεχτεί αδιαμαρτύρητα σχεδόν τα ισχυρότερα κτυπήματα (κόψιμο νοσοκομειακού επιδόματος, αύξηση ωρών εργασίας κ.τλ.).

Αυτές οι ήττες δεν είναι άσχετες με την εκδήλωση και επέκταση ενός αντιφατικού φαινομένου: του πανικού και της παθητικοποίησης που μαζί με μια βουβή αγανάκτηση αποτελούν την ψυχολογία της μεγάλης πλειοψηφίας των υγειονομικών αλλά και της εμφάνισης ενός αυξανόμενου «στελεχικού δυναμικού σι κρίση» που μετά τη βίαιη διάφραση των αυταπατών της προηγούμενης περιόδου αισθάνεται να ασφυκτιά από τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει η υγειονομικός χώρος συνολικά.

Είναι ένα δυναμικό που δημιουργεί σ' όλα σχεδόν τα μεγάλα νοσοκομεία συλλογικότητες «αντίστασης και δημιουργίας» άλλοτε «επιστημονικές» και άλλοτε «συνδικαλιστικές» απόκλιση αλλά πάντως με τάσεις που ξεπερνούν κατά πολύ τ' ούτως ή άλλως ασφυκτικά πλαίσια του σημερινού νοσοκομείου. Βεβαίως ο κατακερματισμός του χώρου (είναι ο μόνος χώρος με 5 ομοσπονδίες) όπως και η μεγάλη δικτυωτικότητα μέσω στο ίδιο το νοσοκομείο σε συνδυασμό με τα ποικίλα ιδεολογήματα, «ρόλους» και ιεραρχικά πρότυπα που ταλανίζουν αυτό το χώρο, υπονομεύουν την αξιοποίηση και τη χειραφέτηση αυτού το «στελεχικού δυναμικού σε κρίση» αλλά νομίζω ότι οι ρυθμοί της αύξησης του ίσως να περικλείουν και τη ελπίδα της αναβάθμισής του.

Νίκος ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟ



13 σημεία για τον Γ.Ο.Κ.

1 Οι Γενικοί Οικοδομικοί Κανονισμοί που συντάχθηκαν στην Ελλάδα μετά τον πόλεμο, δεν παρήγαγαν βέβαια «οι ίδιοι» το οικιστικό περιβάλλον και δεν μπορούν να ενοχοποιηθούν για την καταστροφή του. Η προφανής αυτή αλήθεια συχνά χρησιμοποιήθηκε στη συζήτηση για τη γνωστή περιπέτεια του ΓΟΚ, για να τον παρουσιάσει σαν κοινωνικά ουδέτερο εργαλείο των τεχνικών, κάτι σαν τον κανόνα ή το διαβήτη τους. Αυτό όμως είναι μια λανθασμένη αντίληψη.

2 Ο ΓΟΚ δεν είναι νόμος ουδέτερος κοινωνικά. Αποτελεί ειδική αν και δευτερεύουσα πλευρά της ελληνικής κρατικής οικιστικής πολιτικής, κυρίως μετά τον πόλεμο. Αυτή η πολιτική ως γνωστόν στόχευσε στη μαζική λαϊκή συντηρητικοποίηση, με την ενθάρρυνση της μικροϊδιοκτησίας στην οικιστική παραγωγή. Η υπερεκμετάλλευση της γης και της στέγασης με όρους, ακριβώς «πολυκατάτμησης» σε μικρές ιδιοκτησίες, επέφερε και συντηρεί ανοιχτές κοινωνικές ελπίδες με έντονα «ελληνικό» χαρακτήρα.

3 Οι ΓΟΚ του '55, του '73, του '85 στόχευσαν ακριβώς στη μείωση των τριβών αυτής της πολιτικής, ακροβατώντας έτσι πάνω από προβλήματα αιχμηρά και αναρίθμητα. Οι εμπνευστές τους προσπάθησαν να βάλουν —αν ήταν δυνατόν(!)— σε κάποια τάξη τις αδηφάγες έως κανιβαλιστικές τάσεις της μικροϊδιοκτησίας. Αυτή τους η ιδιαιτερότητα έδωσε στους ελληνικούς ΓΟΚ τα ει-

δοποιά τους χαρακτηριστικά: Την μέχρι διαστροφής σχολαστικότητα και τη χαώδη τους έκταση, σε σύγκριση με λιτούς και σύντομους κανονισμούς χωρών που, κατά τα άλλα, δεν στερούνται σοβαρών οικιστικών προβλημάτων.

4 Ο ΓΟΚ 85 προκαλεί μικροβελτιώσεις αλλά και νέα μικροπροβλήματα στο οικιστικό περιβάλλον, αφήνοντας, όπως σημειώθηκε, άθικτη την πολιτική που εξυπηρετούσε ο ΓΟΚ '73. Αν όμως το προστατευτικό δίχτυ του στρατιωτικού νόμου επέτρεψε τη μακροβιότητα του ΓΟΚ '73, δε συνέβη το ίδιο και με τον ΓΟΚ '85.

5 Τα νέα μικροπροβλήματα που επιφέρει ο ΓΟΚ '85 στο περιβάλλον πήραν με υστερικό και υποκριτικό τρόπο μείζονες διαστάσεις μόνον τη στιγμή της διαπλοκής τους με αντιθέσεις αντιμαχόμενων ιδιοκτητών. Η μικροαστική αίσθηση «ισονομίας» που προσέφερε το «πανταχόθεν ελεύθερο» οικοδομικό σύστημα του ΓΟΚ '73 προσέκρουσε στη σημερινή, επίσης μικροαστική αίσθηση της «ελευθερίας» του «να κολλάω όπου να 'ναι!». Οι προσφυγές στο Στ.Ε. έγιναν για ποσοστά κάλυψης και πλάγιες αποστάσεις. Κανένας όμως δεν προσέφυγε για τις διατάξεις που επιβαρύνουν την εκμετάλλευση των οικοπέδων, προσαυξανόντας τον σημαντικότερο δείκτη της, τον Συντελεστή Δόμησης. Τέτοιες διατάξεις υπάρχουν. Το '85 οι Μάνος-Τρίτσης εντόπισαν μια μόνο απ' αυτές. Αυτά προς απόδειξη της βαθύ-

τατης υποκρισίας που χαρακτηρίζει τη μικροαστική νοοτροπία και την ιδιοποίηση του χώρου που της αντιστοιχεί.

6 Η σημερινή κρίση του ΓΟΚ δεν προκλήθηκε λοιπόν ούτε από την αντίθεση του Στ.Ε. προς το ΥΠΕΧΩΔΕ (όπως το παρουσίασε ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων κ.λπ.), ούτε από την αντίθεση αρχιτεκτόνων με δικηγόρους (όπως άφησε ο κ. Κουλουμπής να εννοηθεί). Ο ΓΟΚ '85 βρέθηκε σε αμφισβήτηση ακριβώς διότι απέτυχε στον κύριο ρόλο του, να εξομαλύνει την ικανοποίηση αντικρουόμενων μικροσυμφερόντων της ιδιοκτησίας.

7 Κατά τον ίδιο τρόπο, είναι κατανοητή η «εθνική ομοψυχία» που σημειώθηκε το '85, με την υπερψήφηση του ΓΟΚ στη Βουλή. Επρόκειτο για ομόφωνη υπόκλιση όλων των κομμάτων προς την μικροϊδιοκτησία, χώρο γνωστού ψηφοθηρικού ενδιαφέροντος.

8 Κατά τον ίδιο τρόπο είναι κατανοητή η σημερινή δυσκολία τους να επιβάλουν την οποιαδήποτε ρύθμιση για τις διατάξεις που κρίθηκαν αντισυνταγματικές. Το πράγμα, από νομική ή τεχνική άποψη είναι πανεύκολο. Η δυσκολία είναι πολιτική: Η εμμονή στον ΓΟΚ '85 θα είχε κόστος τους «προ ΓΟΚ '85» οικιστές. Αντίθετα, η εξάλειψη των μικροαβαριών για το περιβάλλον θα δυσχερατούσε τους μετὰ ΓΟΚ '85 ιδιοκτήτες. Και όμως: Μια απροσδόκητη σανίδα σωτηρίας φάνηκε ότι παρουσιάστηκε τόσο για την Κυβέρνηση όσο και για τα κόμματα της Αντιπολίτευσης: Οι ηγεσίες των μηχανικών, τόσο στους επιστημονικούς συλλόγους όσο και στο ΤΕΕ.

9 Οι ηγεσίες των μηχανικών αποτέλεσαν τους συντάκτες του ΓΟΚ '85, κατά την περίοδο '81-'85. Περίοδο όπου το απατηλό όνειρο της «Αλλαγής με τη διανόηση στην ηγεσία» κατέστησε επανειλημμένα τις συλλογικές ηγεσίες των επιστημονικών συλλόγων των μηχανικών (του ΤΕΕ έτσι κι αλλιώς...) συμβούλους, εισηγητές και εκ των υστέρων υποστηρικτές της κυβερνητικής οικιστικής πολιτικής.

10 Μετά την απόφαση του Στ.Ε., οι εκπρόσωποι των μηχανικών — συντάκτες του ΓΟΚ '85 έδειξαν να ενοχλούνται γιατί παραβιάζονταν χωράφια της «δικής τους» επιστήμης. Στην πραγματικότητα αυτό που διακυβευόταν ήταν το κύρος τους σαν εισηγητών της κυβερνητικής οικιστικής πολιτικής. Γρήγορα μάλιστα συνειδητοποίησαν ότι ένα βλέμμα στην οικιστική πραγματικότητα, είτε υπό τον ΓΟΚ '73 είτε υπό τον ΓΟΚ '85, εύκολα γελοιοποιεί οποιαδήποτε επιστημονική παρουσίαση του ΓΟΚ '85 σαν «επανάσταση στην κατασκευή», σαν «επιστροφή στην Ελληνική οικιστική παράδοση»

και άλλα φαιδρά παρόμοια που ακούστηκαν στην αρχή. Έτσι, με πολύ χαρακτηριστικό τρόπο, οι υποτιθέμενοι εκπρόσωποι μας έχασαν την εμπιστοσύνη τους στην «επιστήμη». Αναγκασμένοι να αναγνωρίσουν την επιδείνωση του περιβάλλοντος και υπό τον ΓΟΚ '85, υποχώρησαν σε μια πρόταση προστασίας διοικητικού τύπου, της πιο διαβρωμένης και αυταρχικής μορφής.

11 Η πρόταση είναι να αναλάβουν οι μηχανικοί, εν λευκώ την ευθύνη της προστασίας του περιβάλλοντος: Οι μελετητές θα συντάσσουν, σε κάθε μελέτη, «δήλωση περί προστασίας του περιβάλλοντος υπό τον ΓΟΚ '85» και οι ελεγκτές θα την κρίνουν. «Σύμφωνα με τους κανόνες της αισθητικής»... Η κυβέρνηση μετά χαράς αποδέχτηκε. Έτσι, και το κύρος των συντακτών του ΓΟΚ '85 θα «διασωθεί» αναβαθμισμένο μέσα σε ανεξέλεγκτες διοικητικές εξουσίες και οι πραγματικά αρμόδιοι, η κυβέρνηση και τα άλλα κόμματα απαλλάσσονται από τις δικές τους ευθύνες: Για όλα πια, θα φταίνε οι μηχανικοί! Πρόκειται για την έσχατη κατάντια του κλάδου συνολικά: Μάλλον όχι.

12 Μέχρι το '85, οι ηγεσίες αυτές των τεχνικών εκφράζανε υπαρκτές απαιτήσεις του κλάδου, σαν αυτές που περιγράψαμε. Η αδιάλακτη εχθρική στάση της κυβέρνησης απέναντι στους μηχανισμούς, όταν εκφράζονται όχι σαν «επαίοντες», «σύμβουλοι» κ.λπ., αλλά σαν εργαζόμενοι, έχει από καιρό διαλύσει τέτοιου τύπου απαιτήσεις. Έτσι, παρότι οι ηγεσίες όλων των παρατάξεων στους μηχανικούς συμφωνούν στις ρυθμίσεις αυτές (Πανεπιστημονικές, ΑΚΕΔ κ.λπ.), οι μηχανικοί που θα τις υποστούν έχουν στη συντριπτική πλειοψηφία τους αντιληφθεί ότι πρόκειται για εφιάλτη.

13 Οι μηχανικοί με μαζική κινητοποίηση όλων των μορφών μπορούν να ανατρέψουν αυτές τις μεθοδεύσεις εκφράζοντας την πραγματική διάθεση της συντριπτικής πλειοψηφίας τους:

- Να δοθεί άμεσα λύση που θα ορίζει σαφή πλαίσια για την εργασία μελετητών και ελεγκτών μηχανικών.
- Να απορριφθεί ο φτηνός εξωραϊσμός και η υποχρεωτική συναίνεση στην καταστροφή του περιβάλλοντος, στις συνθήκες απαράδεκτες δόμησης που είμαστε αναγκασμένοι να δουλεύουμε. Είναι αναφαίρετο το δικαίωμα της κριτικής και της πάλης για την αλλαγή των κοινωνικών όρων που επιβάλλουν αυτή την κατάσταση.
- Η επίλυση των προβλημάτων εφαρμογής του ΓΟΚ '85 να μην αφεθεί στην ανεξέλεγκτη διακριτική εξουσία της Διοίκησης και της παραδιοίκησης των ΕΠΑΕ.

Αριστερή Σύσπειρωση Μηχανικών

Η αφύπνιση του γίγαντα

Κάτι σπουδαίο φαίνεται πως συμβαίνει στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το τέλος του ρεγκανισμού συνδυάζεται πια με την εκδήλωση ορισμένων πολλά υποσχόμενων κοινωνικών και πολιτικών φαινομένων. Η συσπείρωση πίσω από τον αιδεσιμώτατο Τζ. Τζάκσον μιας νέας πλατιάς συμμαχίας μειονοτήτων και εργαζομένων δίνει μια πρώτη γεύση των εξελίξεων που μπορούν να μεταβάλουν το αμερικανικό πολιτικό τοπίο...

■ Για την ελληνική κοινή γνώμη, η σημερινή αμερικανική πραγματικότητα εξαντλείται αναπόφευκτα στην τύχη που θα έχει ο κυβερνήτης της Μασαχουσέτης. Το ενδιαφέρον για τον Μάικλ Δουκάκη απειλεί να μεταβληθεί σε αληθινή «δουκακομανία»!

Όμως, οι Ηνωμένες Πολιτείες του σωτήριου έτους 1988 δεν μπορούν — ευτυχώς — να συνοψιστούν στις επιτυχίες ενός μακρινού «συμπατριώτη» μας. Πίσω από το προεκλογικό τσίρκο των ποικίλων Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικάνων «νάνων» που διεκδικούν τον Λευκό Οίκο, ξεπροβάλλουν ήδη μερικές καυτές απορίες και ερωτηματικά για το μέλλον της μεγαλύτερης δύναμης του καπιταλιστικού κόσμου: Θα συνεχιστεί ο ρεγκανισμός έστω και χωρίς Ρέγκαν; Ή μήπως οι ΗΠΑ προσανατολίζονται προς μιαν αλλαγή;

Στην πραγματικότητα, ο ρεγκανισμός δεν θα χρειαστεί να περιμένει μέχρι τον προσεχή Δεκέμβριο για να αποσυρθεί από το προσκήνιο. Αυτό το τεράστιο παλιρροϊκό κύμα πουριτανισμού, αντίδρασης και φανατικού αντικομμουνισμού που εγκαταστάθηκε στην Ουάσιγκτον πριν από οκτώ χρόνια, έχει χάσει την ορμή του και — σε μερικές περιπτώσεις — έχει υποχωρήσει σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μπορούμε να μιλάμε πια για τον κλινικό θάνατό του από τις αρχές του 1987!

Ο κύριος λόγος της κρίσης αυτού του «φαινομένου» δεν πρέπει να αναζητηθεί στο σκάνδαλο του Ιρανγκαϊήτ. Εντοπίζεται στις υπογείες αλλαγές που σημειώνονται προοδευτικά μέσα στην ίδια την αμερικανική κοινωνία. Σε τελευταία ανάλυση, η αποκάλυψη του μεγαλύτερου σκανδάλου στην ιστορία των ΗΠΑ («όπλα στο Ιράν — χρήματα στους Κόντρας») δεν θα ήταν δυνατή αν δεν υπήρχε αυτή ακριβώς η διάχυτη τάση απόρριψης ή ακόμα και αντίστασης στην παντοδυναμία της πιο εξαλλης αντίδρασης που γνώρισε η Αμερική στη μεταπολεμική περίοδο. Ας μην ξεχνάμε: ο Ρέγκαν έχασε τον έλεγχο των νομοθετικών σωμάτων το Νοέμβριο του 1987, λίγες μέρες πριν ξεσπάσει το σκάνδαλο των παράνομων δραστηριοτήτων των πιο στενών συνεργατών του!...

Ωστόσο, αυτό το σκάνδαλο δεν είναι μια απλή παραλλαγή του Γουότεργκαϊήτ. Είναι κάτι πάρα πολύ πιο μεγάλο και σοβαρό. Πρόκειται ουσιαστικά, για την *πρώτη απόπειρα στην ιστορία των ΗΠΑ, να βραχυκυκλωθούν και ίσως να καταργηθούν οι αστικοδημοκρατικοί θεσμοί! Να υποκατασταθεί η νόμιμη κυβέρνηση από μια δεύτερη, παράλληλη και εκτός κάθε ελέγχου εξουσία που διέθετε το δικό της «κοινοβούλιο»* (όπου κυριαρχούσαν τα αντικομμουνιστικά λόμπυ και οι δισεκατομμυριοχόι του Τέξας), το δικό της

εκτελεστικό σώμα (όπου το «υπουργικό συμβούλιο» απαρτιζόταν από την ηγεσία της CIA και του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας), τους δικούς της οικονομικούς πόρους, τον δικό της μυστικό στρατό (ο συρφετός των εκατοντάδων πρακτόρων, κομμάτων και καουμπόδων του Βιετνάμ και του Κόλπου των Χοίρων), τη δικιά της διπλωματία και τέλος, τις δικές της αεροπορικές και άλλες επικοινωνίες. Όπως θα έπρεπε να αναμένεται, μια παράλληλη αμερικανική εξουσία δεν μπορούσε παρά να απλώσει τα πλοκάμια της σε όλο τον κόσμο (Κεντρική Αμερική, Νοτιοανατολική Ασία, Νότιος κώνος της Αφρικής, Λατινική Αμερική, και τουλάχιστον σε ορισμένα «καυτά» σημεία της Ευρώπης), δημιουργώντας κυριολεκτικά μια πρωτόγνωρη Μαύρη Διεθνή!

Φυσικά, τα αποκαλυπτήρια — έστω και ενός τμήματος των δραστηριοτήτων — αυτής της παράλληλης εξουσίας, προκάλεσαν ένα σοκ που δεν έχει ακόμα ξεπεραστεί. Παρά τη συντονισμένη προσπάθεια του κατεστημένου να συρρικνωθεί το σκάνδαλο στις διαστάσεις μιας σχετικά ανώδυνης «αυτονόμησης» κάποιων θερμοκέφαλων «καουμπόδων», η τραυματική εμπειρία του Κόντραγκαϊήτ θα συμπληρώνει για πολλά χρόνια, το λεγόμενο «σύνδρομο του Βιετνάμ» και θα πλανιέται πάνω από τις αμερικανικές εξελίξεις.

Να λοιπόν, γιατί οι φετινές προεδρικές εκλογές δεν μπορούν να περιοριστούν σε μιαν απλή αλλαγή φρουράς στο Λευκό Οίκο. Να γιατί αποκτούν ένα πρόσθετο ενδιαφέρον για όποιον προσπαθεί να ανιχνεύσει τις ενδείξεις μιας «κάθαρσης» που προχωρά αναπόφευκτα πολύ πιο πέρα από τις θλιβερές επιδόσεις των ποικίλων μετριοτήτων που διεκδικούν το χρίσμα και την προεδρία. Σε τελευταία ανάλυση, το ερώτημα είναι: αλλάζει και πόσο η Αμερική;

Κάτι συμβαίνει στην Αμερική

Αυτό που διαφαινόταν πέρυσι αχνά σαν τάση προς τη γενίκευση της αντίστασης στις πιο σκοταδιστικές πτυχές του ρεγκανισμού, αρχίζει τώρα να παίρνει σάρκα και οστά και να μετεξελίσσεται σε ένα αληθινό λαϊκό κίνημα. Προς Θεού, δεν πρόκειται ακόμα για μια «εξεγερση» ή κάτι παρόμοιο. Η αμερικανική κοινωνία δεν μοιάζει ούτε καν με την Ευρώπη, δεν διαθέτει — δυστυχώς — τις συνδικαλιστι-

κές και άλλες παραδόσεις της. Όμως, όση κι αν είναι η καθυστέρηση της (που δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάμε), μπορούμε ήδη να πούμε ότι το πολιτικό της σκηνικό βαδίζει προς μια καθόλου αμελητέα αλλαγή που υπόσχεται πολλά για το προσεχές μέλλον.

Ίσως στον υπόλοιπο κόσμο να έκαναν (όχι άδικα) εντύπωση οι ακαριαίες μεγάλες διαδηλώσεις σε δεκάδες αμερικανικές πόλεις, αμέσως μετά την αποστολή στρατευμάτων στην Ονδούρα. Αυτό οφείλεται κυρίως, στην παρατεινόμενη άγνοια και αδιαφορία μας για την εσωτερική αμερικανική πραγματικότητα. Μια πιο προσεκτική παρακολούθηση των κοινωνικών και πολιτικών ανακατατάξεων μέσα στις ΗΠΑ, θα μας οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι *βρίσκεται υπό διαμόρφωση μια νέα «συμμαχία» κοινωνικών τάξεων και κατηγοριών* που έχουν ήδη δώσει και κερδίζει αρκετές μάχες. Για παράδειγμα, η πανωλεθρία του προέδρου Ρέγκαν και των πιο φανατικών υποστηρικτών του στο ζήτημα του διορισμού του ρατσιστή και μισοφασίστα δικαστή Μπορκ στο Ανώτατο Δικαστήριο, σημάδεψε πριν από έξι μήνες όχι μόνο το τέλος της παντοδυναμίας του αντιδραστικού συνασπισμού, αλλά και τη ληξιαρχική πράξη γέννησης ενός λαϊκού κινήματος που είχε να εμφανιστεί από την εποχή των παλλαϊκών διαδηλώσεων κατά του πολέμου του Βιετνάμ!

Έστω και παραμορφωμένες, αυτές οι νέες κοινωνικοπολιτικές τάσεις εμφανίζονται σήμερα και στην αρένα του προεκλογικού αγώνα. Αντίθετα απ' ό,τι θα πίστευαν οι θαυμαστές του Μάικλ Δουκάκη, ο μεγάλος πρωταγωνιστής των προκριματικών εκλογών δεν είναι ούτε ο Μπους, ούτε ο υποπονοικός «συμπατριώτης» μας. Είναι ο μαύρος αιδεσιμώτατος Τζέσσυ Τζάκσον που κατάφερε να εκφράσει σ' ένα βαθμό, αυτή τη νέα πραγματικότητα!

Το «περίεργο» με τον Τζάκσον είναι ότι μονοπωλεί το ενδιαφέρον του αμερικανικού τύπου και της κοινής γνώμης, παρ' όλο που δεν έχει την παραμικρή ελπίδα να διεκδικήσει την προεδρία της χώρας. Στην πραγματικότητα, δεν πρόκειται καν για ενδιαφέρον για αυτόν τον παλαιόμαχο και αρκετά οππορουνιστή πολιτικό. Η γενική προσοχή στρέφεται προς την εκστρατεία του και τα αποτελέσματά της, επειδή οι πάντες πια διαπιστώνουν ότι πίσω από τον Τζάκσον συσπειρώνεται μια κοι-

ωνική συμμαχία εντελώς προτόγνωρη στην ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών: *μαύροι και καταπιεσμένες εθνικές μειονότητες, οικολόγοι, ειρηνιστές, ομοφυλόφιλοι, αλλά και βιομηχανικοί εργάτες και χρεωκοπημένοι αγρότες!*

Δεν είναι μόνον ότι ψηφίζουν και ζητωκραυγάζουν υπέρ του μαύρου (και υπέρμαχου της κατάργησης των φυλετικών διακρίσεων) Τζάκσον οι παραδοσιακά ρατσιστές λευκοί εργάτες των μεγάλων αστικών κέντρων. Είναι — κυρίως — ότι για πρώτη φορά μετά από πάρα πολλές δεκαετίες, ένα σημαντικό τμήμα της αμερικανικής εργατικής τάξης δείχνει να θέλει να προσανατολιστεί προς τη δημιουργία μιας συμμαχίας με τα κινήματα των εθνικών και κοινωνικών μειονοτήτων! Αυτή η εξέλιξη είναι αρκετά ιστορική για να μη χρειάζεται να υπογραμμιστεί ιδιαίτερα...

Ο ίδιος ο Τζάκσον μπορεί να έχει ρίξει πολύ νερό στο παλιό ριζοσπαστικό του κρασί, αλλά παραμένει ο μοναδικός (μεγάλος) υποψήφιος που προτείνει την αύξηση του κατώτατου ωρομίσθιου από 3,65 σε 5 δολάρια, που τάσσεται υπέρ της γενίκευσης της κοινωνικής ασφάλισης και άλλων παρόμοιων μέτρων κοινωνικής δι-

καιούσης. Που αναγνωρίζει το δικαίωμα των Παλαιστινίων να έχουν μια πατρίδα ή της Κούβας να έχει ομαλές διπλωματικές σχέσεις με τις ΗΠΑ. Όλα αυτά συνδυαζόμενα με τον αγώνα κατά των ναρκωτικών και υπέρ της δραστηρικής περικοπής των στρατιωτικών δαπανών διαμορφώνουν ένα σχετικά μετριοπαθές πολιτικό πρόγραμμα για τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Όμως, για τις Ηνωμένες Πολιτείες, πρόκειται για ένα αληθινά εκρηκτικό κοκτέιλ από τη στιγμή μάλιστα που ο εκφραστής του είναι ένας... μαύρος! Το μεγάλο μυστικό της τεράστιας απήχησης του και του λαϊκού ενθουσιασμού που προκαλεί, είναι ότι συνδυάζει για πρώτη φορά την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων (πράγμα που γινόταν ήδη στη δεκαετία του 1960) με αυτό που ο ίδιος αποκαλεί «σταυροφορία κατά της οικονομικής βίας» που υφίστανται οι εργαζόμενοι.

Για να κατανοηθεί το μέγεθος του «φαινομένου» Τζάκσον που ανατρέπει τα παραδοσιακά δεδομένα της αμερικανικής πολιτικής ζωής, θα πρέπει να προσθέσουμε ότι ο Τζάκσον δεν είναι μόνον ο μαύρος και πιο ριζοσπαστικός υποψήφιος. Είναι φυσικά, κι ο πιο φτωχός! Καταφέρνει να κερδίζει

περισσότερες ψήφους από όλους τους άλλους αντιπάλους του, ακόμα κι από τον εκλεκτό του Δημοκρατικού κόμματος Μάικλ Δουκάκη, παρ'όλο που δεν διαθέτει ούτε το ένα δέκατο του προϋπολογισμού τους. Η διαπίστωση του «οι άλλοι έχουν τα μέσα (τύπος, τηλεόραση, κ.λπ.), εγώ έχω το μήνυμα», ανατρέπει μιαν άλλη από τις «αιώνιες» αλήθειες της αμερικανικής κοινωνίας: ότι η τηλεόραση (το μέσο) πείθει, υπνωτίζει και φτιάχνει τους προέδρους! Η περίπτωση Τζάκσον, αλλά και όλες οι σφυγμομετρήσεις δείχνουν πια ότι η αλλαγή στην αμερικανική κοινωνία περνάει και μέσα από την απόρριψη της παντοδύναμης τηλεόρασης στην παραδοσιακή λειτουργία της (τέσσερις στους πέντε Αμερικανούς δεν κοιτάνε τα τηλεοπτικά διαφημιστικά σποτ των υποψηφίων!). Αν λάβουμε επίσης υπόψη την (εμπορική) χρεωκοπία των δελτίων ειδήσεων — σόου («ειδήσεις χωρίς ειδήσεις» τιτλοφορείται το φιλμ που τα διακτραγωδεί και πάει για πέντε όσκαρ), τότε έχουμε ίσως την εικόνα ενός Αμερικανού πολίτη που αρνείται την πλύση εγκεφάλου, την εξατομίκευσή του και αποζητά ένα νέο τρόπο ενεργού συμμετοχής στα κοινά. Οι ενδείξεις μπορεί να φαίνονται δευτερεύουσας

σημασίας, αλλά είναι αρκετά εύγλωττες...

Να λοιπόν, που ο επιθανάτιος ρόγχος μιας οκταετίας πρωτόγνωρης αντίδρασης δεν συνοδεύεται απλώς από μια μεταβατική κατάσταση αναζήτησης κάποιων άλλων πιο φιλελεύθερων» ισορροπιών. Μέσα σε λίγους μήνες, έγινε σαφές ότι το τέλος του ρεηγκανισμού συνδυάζεται με την εμφάνιση μιας κάτι παραπάνω από αξιοπρόσεκτης και μαζικής τάσης που μπορεί ν' αλλάξει το αμερικανικό πολιτικό σκηνικό. Προς το παρόν όλα αυτά είναι σε εμβρυακή μορφή και εξακολουθούν να μην ξεφεύγουν από το κλασικό δικομματικό παιχνίδι. Ωστόσο, θα ήταν τυφλός όποιος δεν θα αντιλαμβανόταν τη σημασία τους. Με ή χωρίς Τζάκσον, η Αμερική του 1988 και κυρίως της δεκαετίας του 1990 δεν θα μοιάζει σε τίποτα μ' εκείνη της ρεηγκανικής σκοταδιστικής λαίλαπας. Σε συνδυασμό με τις κοσμογονικές εξελίξεις στον κόσμο του υπαρκτού σοσιαλισμού, αυτές οι αποφασιστικές σημασίες ανακατατάξεις στη μητρόπολη του ιμπεριαλισμού διαμορφώνουν μια νέα κατάσταση, πολύ πιο ευνοϊκή για τους αγώνες των εργαζομένων υπέρ της χειραφέτησης.

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

ΠΩΣ ΤΟ ΝΑΤΟ ΑΠΟΔΥΝΑΜΩΝΕΙ ΤΗ ΔΥΣΗ

Η πολιτική ύφεσης και η αμερικανική Δεξιά

■ «Ποιο ποσοστό των Αμερικανών θα δεχόταν αδιαμαρτύρητα γερμανικά, γαλλικά ή οποιαδήποτε ξένα πυρηνικά όπλα στο αμερικανικό έδαφος; Ο πυρηνικός κίνδυνος είναι τέτοιου μεγέθους ώστε οι άνθρωποι που επιτρέπουν την εγκατάσταση πυρηνικών όπλων στη χώρα τους, και έτσι κάνουν τον εαυτό τους πυρηνικούς στόχους, δικαιούνται να εξασκούν έλεγχο πάνω στα όπλα αυτά».

Το παραπάνω σχόλιο δεν το έκανε ούτε σοσιαλδημοκράτης της Γερμανίας ούτε κομμουνιστής της Ιταλίας. Τα λόγια είναι του Μέλβιν Κράους, γνωστού θεωρητικού της αμερικανικής ακροδεξιάς και καθηγητή οικονομικών στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. Το βιβλίο του «Πώς το ΝΑΤΟ αποδυναμώνει τη Δύση» συστήνεται σε κάθε αριστερό αρθρογράφο που αρέσκεται στη θριαμβολογία για την «κρίση του ΝΑΤΟ» ή που αναμένει χωρίς ιδιαίτερους προβληματισμούς μια καινούργια πε-

Η πολυδιαφημιζόμενη πολιτική ύφεσης στις σχέσεις των δύο υπερδυνάμεων μήπως εξυπηρετεί άλλους στόχους της αμερικανικής διπλωματίας; Η αμερικανική Δεξιά ενισχύει τη στρατιωτική 'άνδρωση' της Δυτικής Ευρώπης, τραβώντας το χαλί των πυραύλων INF κάτω από τα πόδια των Δυτικοευρωπαίων. Όσο παράδοξο και να ακούγεται, η συμφωνία που υπογράφηκε πρόσφατα ευνοεί και τις επιδιώξεις της Δεξιάς των ΗΠΑ.

ρίοδο διεθνούς ύφεσης σαν αποτέλεσμα της «ιστορικής» συμφωνίας Ρέηγκαν-Γκορμπασόφ. («How NATO weakens the West», Νέα Υόρκη, 1986).

Ο Κράους είναι οπαδός του αμερικανικού δόγματος της «στρατηγικής απομόνωσης». Είναι εξτρεμιστής, και έτσι οι απόψεις του δεν βρίσκουν άμεσο αντίκτυπο στην πολιτική της κυβέρνησης Ρέηγκαν. Είναι ωστόσο οι παρεκκλίσεις του Ρέ-

ηγκαν από την καθιερωμένη ψυχροπολεμική πολιτική της Ατλαντικής Συμμαχίας που γίνονται πάντα προς τη δεξιά, ακόμα και τη στιγμή που σφίγγει το χέρι του Μιχαήλ Γκορμπασόφ.

Η Ευρωπαϊκή Αρρώστια

Κατά την άποψη του Κράους, η Ευρώπη πάσχει από μια «αρρώστια».

στην οποία η εξάρτηση από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την αναξιοπιστία της σε κρίσιμες στιγμές (όπως εκείνη του βομβαρδισμού της Λιβύης ή της εισβολής στη Γρενάδα) δεν είναι πάρα δυο όψεις του ίδιου νομίσματος. Η αρρώστια της Ευρώπης εκδηλώνεται σε διάφορα δυσάρεστα φαινόμενα, όπως για παράδειγμα μια αθεράπευτη προτίμηση στην κοινωνική πρόνοια έναντι των στρατιωτικών δαπανών, μια ακόρεστη δίψα για όλο και πιο στενές εμπορικές σχέσεις με τις χώρες του ανατολικού μπλοκ, μια ακράδαντη πίστη στην αρχή της «ύφεσης ως άμυνα» (détente as defence). Για τον Κράους, εμπόδιο σημαίνει ενίσχυση του εχθρού, άμεσα ή έμμεσα.

Οπαδοί «ελίτ» και στις δυο πλευρές του Ατλαντικού έχουν συνωμοτήσει «για να διατηρηθεί το καθεστώς της αμερικανικής οικονομικής βοήθειας και της ευρωπαϊκής εξάρτησης. Αμερικάνοι ηγέτες, διεφθαρμένοι από τον υποτιθέμενο έλεγχο

πάνω στην ευρωπαϊκή αμυντική και εξωτερική πολιτική που ασκούν, πασχίζουν να κρατήσουν την Ευρώπη σε μια κατάσταση εξάρτησης, ενώ οι Ευρωπαίοι ηγέτες, διεφθαρμένοι και αυτοί από τις τεράστιες επιδοτήσεις που τους έχουν χορηγήσει οι Ηνωμένες Πολιτείες, έμαθαν ότι μέσω επιδέξιων διπλωματικών χειρισμών μπορούν να έχουν και την πίτα ολόκληρη και το σκύλο χορτάτο... Περιφρονώντας τη σοβιετική απειλή, υιοθετώντας γενικά μια πιο ουδέτερη γραμμή απ' ό,τι θα έκαναν αν δεν υπήρχε ο θείος Σαμ να πληρώνει τους λογαριασμούς γι' αυτούς, οι Ευρωπαίοι έχουν δημιουργήσει μια νοοτροπία στην Αμερική, όπου εάν εμείς δεν κάνουμε τα αμυντικά έξοδα, κανείς άλλος στο δυτικό κόσμο δεν θα το κάνει».

Οι ρίζες της ευρωπαϊκής αρρώστιας μπορούν να αναζητηθούν στην απόφαση που πήραν οι ΗΠΑ το 1954 για αόριστη παραμονή αμερικάνικων στρατευμάτων στη Γερμανία και στον επανεξοπλισμό της ΟΔΓ μέσα στα πλαίσια του ΝΑΤΟ. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία ενός δυτικοευρωπαϊκού «αμυντικού» συστήματος που βασιζόταν όχι στη στρατιωτική ισχύ των ιδίων των Ευρωπαίων, αλλά στο ΝΑΤΟ και στην απειλή των αμερικάνικων πυρηνικών όπλων.

Οι Συμβιβασμοί του Ρέγκαν

Η κυβέρνηση του Ρέγκαν έχει διαπράξει, σύμφωνα με τον Κράους, μια σειρά αδικαιολόγητων και βλαβερών υποχωρήσεων στις ευαισθησίες των Ευρωπαίων συμμάχων του ΝΑΤΟ. Για να εξασφαλίσει την έγκριση του ΝΑΤΟ για την εγκατάσταση των Πέρσιγκ 2 και Κρουζ, «παρατήρηθηκε απ' την προσπάθεια να κατευθύνει τους Ευρωπαίους προς μια σκληρή αντισοβιετική γραμμή και αντί γι' αυτό υιοθέτησε την ευρωπαϊκή πολιτική της ύφεσης, των επιδοτήσεων, των συναντήσεων κορυφής και του ελέγχου των εξοπλισμών». Για να ξαναφέρει τους Σοβιετικούς στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων στη Γενεύη, επέτρεψε επιπλέον την είσοδο της Πολωνίας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο «παράχωρώντας στον Γιαρουζέλσκι τα δάνεια και τη διεθνή φερεγγυότητα που αναζητούσε, υπονομεύοντας τη διεθνή απομόνωση της Πολωνίας από τα πολιτισμένα έθνη και προδίδοντας την εργατική τάξη της Πολωνίας». Επίσης και για τους ίδιους λόγους διατήρησης της ενότητας του ΝΑΤΟ υποχώρησε στο θέμα του σοβιετικού αγωγού φυσικού αερίου, παρ' όλο που θα μπορούσε να είχε εξαναγκάσει τους Δυτικοευρωπαίους να εγκαταλείψουν το σχέδιο αυτό. Όσο αφορά τον Πόλεμο των Άστρων, ο Κράους θεωρεί αντιπαραγωγική την επιμονή του Ρέγκαν να διευρύνει την υποστήριξη για το πρόγραμμα του SDI «πετώντας χρή-

ματα στους Ευρωπαίους». Καλά θα έκαναν οι Ευρωπαίοι να κατασκευάσουν το δικό τους σύστημα SDI, το οποίο δεν θα καλύπτεται από την αντιβαλιστική συνθήκη του 1972, αφού οι Ευρωπαίοι δεν την υπέγραψαν. Όπως βλέπουμε, δεν υπάρχει πιο πεπεισμένος αντίπαλος του «διπολισμού» απ' τον Κράους.

Ο Κράους παρουσιάζεται δύσπιστος απέναντι στον κίνδυνο διάσπασης του ΝΑΤΟ. «Η θεωρία ότι τελικός στόχος των Σοβιετικών είναι η απόσπαση της Ευρώπης απ' τις Ηνωμένες Πολιτείες», λέει, «είναι μια ευρωπαϊκή θεωρία, η οποία μπορεί ακόμη να μην είναι αλήθεια. Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς μια καλύτερη κατάσταση για τους Σοβιετικούς και μια χειρότερη για μας, από αυτό τον γκρινιάρικο γάμο των ατλαντικών συμμάχων, όπου οι Ευρωπαίοι πληρώνουν το φόρο υποτέλειας, βάζουν χαλινάρι στις Ηνωμένες Πολιτείες και κρατούν 350.000 Αμερικάνους "ομήρους" στα εδάφη τους. Εκείνο που οι Σοβιετικοί φοβούνται πάνω απ' όλα είναι η Ευρώπη να βγει κάποια μέρα σαν τρίτη υπερδύναμη, πιο ισχυρή, πιο ενωμένη και καλύτερα εξοπλισμένη!»

Ο ρόλος της Γαλλίας

Παρ' όλη τη γενικά καλή τη διάθεση της προς τη Γαλλία και ιδιαίτερα τη διαίσθησή του Ντε Γκωλ στα 1949 ότι «το ΝΑΤΟ μας αφαιρεί το κίνητρο να δημιουργήσουμε τη δική μας εθνική άμυνα», ο Κράους έχει τις επιφυλάξεις του για τις προσπάθειες που έκανε η Γαλλία απ' το 1945 να παίξει ηγετικό ρόλο στη δημιουργία μιας ανεξάρτητης δυτικοευρωπαϊκής στρατιωτικής μηχανής. Η αναγέννηση το 1984 της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης κρίνεται απ' τον Κράους κυρίως σαν τακτικός ελιγμός που αποβλέπει πάνω απ' όλα στην αναβολή της αποχώρησης των αμερικάνικων στρατευμάτων απ' την Ευρώπη. Απ' αυτή την άποψη ο Κράους κριτικάρει τους Γάλλους για το ότι βασίζονται υπερβολικά στα πυρηνικά τους όπλα. Το 1983 ο γαλλικός στρατός περιορίστηκε από 312.000 σε 290.000, μια κίνηση που κρίθηκε απαραίτητη λόγω των όλο και αυξανόμενων δαπανών, συντήρησης και επέκτασης του πυρηνικού τους οπλοστασίου. Εάν οι Γάλλοι εννοούσαν σοβαρά να πάρουν τον ηγετικό ρόλο σε μια καινούργια μετααμερικάνικη Ευρώπη, πιστεύει ο Κράους, τότε δεν θα είχαν ανταποκριθεί όπως έκαναν στην πρόταση που έκανε ο Helmut Schmidt το 1984. Ο Schmidt πρότεινε οι ένοπλες δυνάμεις της Γαλλίας και της Δυτικής Γερμανίας να ενωθούν «έτσι ώστε να τεθεί τέρμα στη δυτικοευρωπαϊκή στρατιωτική εξάρτηση από τις Ηνωμένες Πολιτείες». Η, μέχρι πρόσφατα, έλλειψη ανταπόκρισης στην πρόταση Schmidt από μέρος της Γαλλίας, για τον Κράους αποτελεί ένδειξη ότι «η ανεξάρτητη αμυντική πολιτική της Γαλλίας βασί-

ζεται ακόμη σ' ένα μεγάλο βαθμό στην προϋπόθεση της μαζικής παρουσίας αμερικάνικων στρατευμάτων στη Γερμανία, τόσο ως περιορισμός στη γερμανική κυριαρχία, όσο και σαν εγγύηση αμερικάνικης εμπλοκής στην περίπτωση πολέμου στην Ευρώπη».

Η Ευρώπη μετά τη Συμφωνία Ρέγκαν-Γκορμπατσόφ

Τα γεγονότα στην Ευρώπη μετά την υπογραφή της Συμφωνίας Ρέγκαν-Γκορμπατσόφ, δηλαδή οι «αντισταθμιστικές μεταρρυθμίσεις» για να καλυφθούν οι απώλειες των Πέρσιγκ και των Κρουζ, η αποφασιστικότητα της πλειοψηφίας των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ να προωθήσουν τον «εκσυγχρονισμό» των πυρηνικών πυραύλων μικρού βεληνεκούς όπως και την ανάπτυξη καινούργιων εναέριων και θαλάσσιων εκτόξευσης πυρηνικών πυραύλων, δεν έχουν το ύψος μιας δυτικοευρωπαϊκής υποχώρησης απέναντι στη σοβιετική επιθετικότητα και έτσι δεν μοιάζουν να δίνουν αφορμή για ανησυχία εκ μέρους της Δεξιάς.

Συνεπώς, μπορεί να ρωτήσει κανείς γιατί τώρα ορισμένοι απ' τους ομοϊδεάτες του Κράους στις Ηνωμένες Πολιτείες τοποθετούνται ενάντια στην υπογραφή της συμφωνίας Ρέγκαν-Γκορμπατσόφ. Γιατί προσπαθούν να ανατρέψουν την επικύρωση της από τη Γερουσία των ΗΠΑ; Ιδιαίτερα όταν όλα δείχνουν ότι η συμφωνία «ξύπνησε» το κατεστημένο της Δυτικής Ευρώπης με τον τρόπο που θέλει η αμερικάνικη Δεξιά.

Ίσως ο Κράους και οι άλλοι δεξιοί φοβούνται το ενδεχόμενο, η σημερινή στροφή του Ρέγκαν προς τον Γκορμπατσόφ να παρερμηνευτεί από τους Δυτικοευρωπαίους σαν το πράσινο φως για την εντατικοποίηση της πολιτικής της ύφεσης από τη δική τους μεριά. Ίσως φοβούνται ότι η κυβέρνηση Ρέγκαν δεν διαθέτει την απαραίτητη αποφασιστικότητα για να θέσει σε πέρας μια πολιτική στρατηγικής απαγκίστρωσης από την Ευρώπη. Είναι γεγονός ότι από τότε που προκλήθηκε το σοκ του Ρέικιαβίκ, όπου ο Ρέγκαν συζητούσε με τον Γκορμπατσόφ την προοπτική καταστροφής όλων των αμερικάνικων και σοβιετικών στρατηγικών πυραύλων, και από την εποχή της αρχικής φασαρίας που δημιουργήθηκε από την αποδοχή από τον Ρέγκαν της διπλής μηδενικής λύσης, η κυβέρνηση των ΗΠΑ για ακόμη μια φορά καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια να καθυστερήσει τους συμμάχους του ΝΑΤΟ ότι θα συνεχίσουν να προστατεύονται από την αμερικάνικη «πυρηνική ομπρέλα». Ο Λόρδος Κάριγκτον αισθάνθηκε αρμόδιος σε μια πρόσφατη συνέντευξη στον Γκάρντιαν να πει ότι

«κανείς δεν πιστεύει πια πως οι Αμερικάνοι έχουν το παραμικρό σκοπό να εξαλείψουν τα πυρηνικά τους όπλα ή να ανακαλέσουν την εγγύηση ότι θα χρησιμοποιούσαν τα όπλα αυτά στα πλαίσια της δυτικοευρωπαϊκής στρατηγικής της ευλύγιστης απάντησης. Αι πλέον σοφά συμβουλαί επεκράτησαν».

Ίσως στην πραγματικότητα η ίδια η ακροδεξιά είναι αναποφάσιστη. Ένας κριτικός του Κράους, ο Ρίτσαρντ Μπερτ, είναι της άποψης ότι: «Η αποχώρηση των αμερικάνικων στρατευμάτων και η ανάκληση της αμερικάνικης πυρηνικής εγγύησης θα έφερνε το αντίθετο αποτέλεσμα από εκείνο που προβλέπεται από τον καθηγητή Κράους. Ένας αμερικάνικος αποχωρισμός θα άφηνε τους Ευρωπαίους ηγέτες χωρίς ουσιαστικά μέσα για την εγγύηση της εθνικής τους ασφάλειας, εκτός από ένα συμβιβασμό με την κυριαρχή δύναμη στην περιοχή αυτή, δηλ. τη Σοβιετική Ένωση, ενώ συγχρόνως θα οδηγούσε τις Ηνωμένες Πολιτείες σε διεθνή απομόνωση».

Η απάντηση του Κράους: «Εκείνοι που δεν θέλουν να βγάλουν την Αμερική από την Ευρώπη τονίζουν υπερβολικά τους κινδύνους της επιχείρησης απόσυρσης. Δεν δίνουν αρκετή έμφαση σ' αυτό που συμβαίνει τώρα στην Ευρώπη και που κατά πάσα πιθανότητα θα συνεχιστεί αν αγνοούμε το πρόβλημα. Τα σημάδια του καρκίνου είναι ήδη εμφανή στη Δυτική Ευρώπη. Γιατί να περιμένουμε μέχρι να είναι πολύ αργά;»

Το γεγονός ότι υφίστανται πραγματικά κίνδυνοι στην επιχείρηση που τίθεται όλο και πιο επιτακτικά επί τάπητος για τους Αμερικάνους, για λόγους τώρα οικονομικούς όσο και πολιτικούς, παραμένει η μόνη σπιθαμή ελπίδας για τους λαούς της Ευρώπης. Η δυτικοευρωπαϊκή Δεξιά το ξέρει καλά και προετοιμάζεται από τώρα για την πρόκληση που θα αντιμετωπίσει. Η Αριστερά; Μέχρι τώρα δεν βλέπουμε πολύ μεγάλη διορατικότητα στις αναλύσεις της για το τι συμβαίνει. Στη Γαλλία, η Αριστερά σηματοδοτείται απ' όλο τον κυνισμό και την υποκρισία που χαρακτηρίζει το εκεί αστικό καθεστώς. Στην υπόλοιπη Ευρώπη τείνει προς την αφέλεια, επαναλαμβάνοντας τις παραπλανητικές μισοαλήθειες για τους «δεινοσαύρους» της αμερικάνικης Δεξιάς που δεν θέλουν τον πυρηνικό αφοπλισμό, για την έκπληξη και αμηχανία της ευρωπαϊκής Δεξιάς μπροστά στην «επίθεση ειρήνης» του Γκορμπατσόφ, κτλ. κτλ. Ποτέ δεν αντιλαμβάνονται σαν σύνολο την πραγματικότητα.

Ο Τζωρτζ Όργουελ έκανε το σύνθημα «Ο Πόλεμος είναι Ειρήνη» ένα από τα κεντρικά σημεία αναφοράς της κυριαρχίας του Μεγάλου Αδελφού. Στον κόσμο της συμφωνίας Ρέγκαν-Γκορμπατσόφ, βλέπουμε τις συνεπείς πολεμικές προετοιμασίες να συνοδεύονται από μια εξίσου έντονη ρητορική της ειρήνης.

Γ. ΧΩΛ

ΚΙΤΡΙΝΟΣ

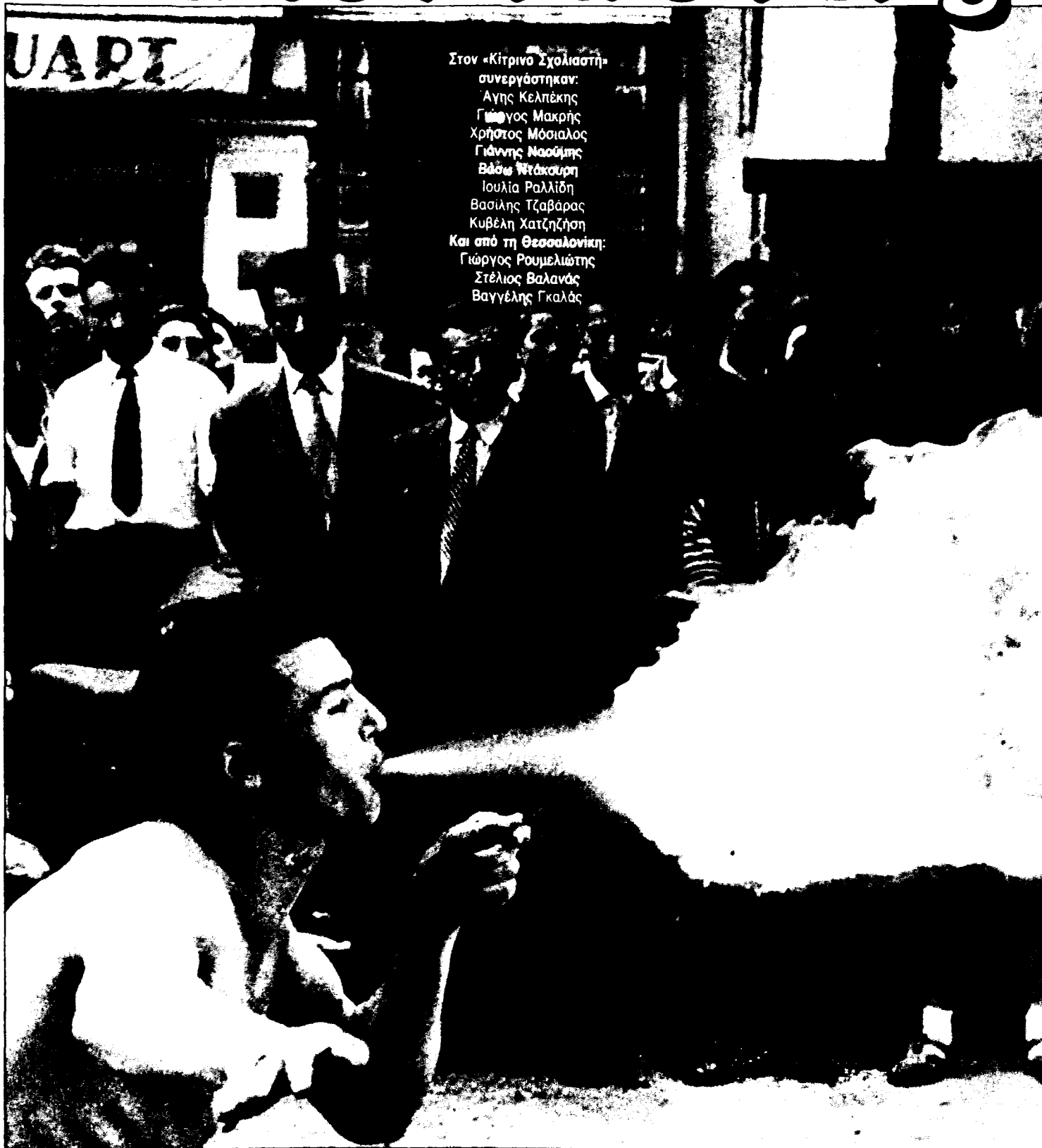
Σχολιαστής

ΥΑΡΤ

Στον «Κίτρινο Σχολιαστή»
συνεργάστηκαν:

Άγης Κεल्पέκης
Γιώργος Μακρής
Χρήστος Μόσιαλος
Γιάννης Ναούμης
Βάσω Ντάκουρη

Ιουλία Ραλλίδη
Βασίλης Τζαβάρας
Κυβέλη Χατζήζηση
Και από τη Θεσσαλονίκη:
Γιώργος Ρουμελιώτης
Στέλιος Βαλανάς
Βαγγέλης Γκαλάς



ΔΙΣΚΟΙ

KOOL MOE DEE: How Ya Like me Now WHODINI: Open sesame

Οι μαύροι μουσικοί είχαν πολλούς πάντα τρόπους να σ' τα ψάλλουν αλλά αυτοί εδώ (ραπ) είναι από τους πλέον πειστικούς. Αποδείξαντες προ πολλού ότι η γλώσσα παράγει μουσική, ξέρουν να μιλούν τα δικά τους αμερικάνικα που έτσι ή αλλιώς είναι beat. Από παλιά αριστοτέχνες του ρυθμικού κείμενου (Last poets) φτάνουν εδώ και μερικά χρόνια στο απόγειο της έντασης ρυθμού κίνησης-γλώσσας μέσα στους ηλεκτρισμένους δρόμους της Νέας Υόρκης. Αλλά το να λες ρυθμός ακούγοντας ραπ δεν σημαίνει πια τίποτα. Εδώ έχουμε ένα οπτικοακουστικό φαινόμενο παλμικών εκκένωσης που τινάζει στον αέρα όποιο computer θελήσει να το απομνημονεύσει.

Το beat στο ραπ είναι αστραπιαίες εικόνες και σχήματα που εκπέμπονται από κάθε μόριο του μαύρου νευρικού συστήματος.

Ο διαρκής αυτοσχεδιασμός τονισμών κάνει κομμάτια τη ρυθμική βάση από τα ντραμ-μασίν και δημιουργεί έναν τέτοιο λιγγο που κανένας λευκός δεν είναι ικανός αυτή τη φορά να προσεγγίσει.

Αυθεντικοί απόγονοι των μαύρων που έφεραν τις κόγκες στη γωνία του δρόμου και οι μουσικοί των δύο εδώ άλμπουμ.

Ο **Kool Moe Dee**, από τους πρώτους στο κίνημα της ραπ με το συγκρότημά του Treacherous Three, μας δίνει σήμερα τον τρίτο προσωπικό δίσκο *How Ya Like me Now*. Μουσική ανοιχτή στο Funk, στην τζαζ, στο break και... δεν συμμαζεύεται.

Οι **Whodini**, επιτυχημένοι και διάσημοι αλλά πρώτα ευρηματικοί, κλείνουν το μάτι κι αυτοί σ' όλες τις τάσεις της μαύρης αμερικάνικης μουσικής, από τη σούλ μέχρι ροκ και οτιδήποτε χορεύεται και μετατρέπεται σε ραπ...

Δύο δίσκοι που εκτός από την τρομακτική ενέργεια που μεταδίδουν τονώνουν και τα επιθετικά κέφια σας!

A.K.



JETHRO TULL: Crest of a Knave

Έστω κι αν είναι ο 21ος δίσκος του δαιμονιακού Ian Anderson, κατορθώνει με 7 τραγούδια να δώσει νέα πνοή στο παλιό του συγκρότημα χωρίς καταχρήσεις του φλάουτου-φρενιτίδα και χωρίς ιδιαίτερη έμφαση στο γνώριμό του «μεσαιωνικό» τόνο. Το *Raising Steam* και μόνο είναι ικανό να ξεσηκώσει κλείνοντας το δίσκο και να αποδείξει ότι ο I.A. δεν είναι ούτε τόσο ηλικιωμένος για το ροκ εντ ρολ αλλά ούτε κι έτοιμος να σβήσει δισκογραφικά.

I.P.

THE SOUND: Thunder Up

Αφανές, τελειοθηρικό σχήμα με δισκογραφική ιστορία που αρχίζει να γράφεται από το 1979 και κινείται από ένα φανταστικό μουσικό που ακούει στο όνομα A. Borland. Ο δίσκος είναι απαραίτητο απόκτημα, εάν μη τι άλλο γιατί το *I Give You Pain* και το επόμενο του *You've Got A Way* θα ηχούν σαν μήνυμα και σαν ήχος στα αυτιά μας για χρόνια ακόμα.

I.P.



TRIFFIDS: Calenture

Πρόσφατη δουλειά των Αυστραλών Triffids, το *Calenture*, παρόλο που σαν ονομασία υποδηλώνει τον πυρετό ή την παραφορά των ναυτικών, απέχει πολύ από το χώρο της μουσικής των παραισθήσεων. Μελωδίες βατές, αισιόδοξες μπαλάντες και ήπιος τόνος με τη σφραγίδα του David Mc Comb, πυρήνα του συγκροτήματος.

I.P.

WILLY DEVILLE: Miracle

Ο παλιός Mink σε συγκρότημα ή ο νέος Willy, σαν σολίστας με την ίδια όμως ευγενική και αλητική εικόνα του ισχνού Νοτιοαμερικανού και του θλιμμένου Βόρειου καουμπόη-χαρτοκλέφτη που σ' αυτή του την ταχυδακτυλουργία δέχεται τη βοήθεια κάποιων φίλων για ένα πιο ανεβασμένο ηχητικό αποτέλεσμα — όμως ο Mark Knopfler των Dire Straits ή μια σύνθεση του Van Morrison δεν είναι σίγουρο πως είναι αρκετοί για μια τέλεια απογείωση.

I.P.

ΤΑΞΙΔΙ: ΦΑΤΜΕ

EMI 064 1701871

Να 'ναι που το ελληνικό «ροκ» κουράστηκε νωρίς, ή μήπως η κουράση είναι δική μας; Κούραση να βρίσκεσαι λίγο πολύ στους ίδιους εκφραστικούς δρόμους και στην ίδια ατμόσφαιρα, στις νέες δισκογραφικές εκδόσεις; Κουρασμένοι να περιμένουμε τη νέα ριζοσπαστική έκφραση; Από την άλλη ποιοι είμαστε για να απαιτήσουμε τη ρήξη και την άρνηση του δέλεαρ της εμπορικής επιτυχίας;

Όλα αυτά, ακούγοντας τον τελευταίο δίσκο των ΦΑΤΜΕ που αρκετά κουρασμένοι, φτιάχνουν τον πιο εμπορικό τους δίσκο με μελωδίες εύκολες (που συχνά θυμίζουν ιταλικές συνθέσεις του σύγχρονου San Remo) και στιχούς χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις.

ΒΑ.ΝΤΑ.

Και αναμένοντας κάτι που θα μας γοητεύσει και συγκινήσει, πάλι πίσω βουτιά στις επανεκδόσεις.

ΜΠΙΘΙΚΩΤΗΣ. EMI

Κασέτινα με 10 δίσκους που περιέχουν παλιές, γνωστές και κλασικές ερμηνείες της «Ξυλινής» φωνής που πρωταγωνίστησε στο ελληνικό τραγούδι για πολλά χρόνια. Συνθέσεις των σπουδαιότερων Ελλήνων συνθετών (καθώς και δικές του) που έχουν αγαπηθεί και που παραμένουν αξεπέραστες.

ΒΑ.ΝΤΑ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

1

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- CLUB VITRAUX
Εκών Άκων
- OMNI
Man Keys με τη *Lia Biso*
(Sixties' Pop)
- ΡΟΔΟΝ
Last Drive
Blue Life
Μοντέλο 63

ΣΙΝΕΜΑ

• «Ένας καταδικασμένος σε θάνατο δραπετεύει», 1956 του Ρομπέρ Μπρεσσόν. Παίζουν: Φρανσουά Λεττεριέ, Σαρλ Λε Κλέν. Μωρίς Μπερμπλόκ. (Ταινιοθήκη 19.00-21.00).

• «Μαρκησία Φον Ο», 1976, του Ερίκ Ρομπέρ. Παίζουν: Εντίθ Κλέβερ, Μπρούνο Γκάντι, Έντα Σάιπελ, Πήτερ Ληρ. (Ταινιοθήκη, 21.00-23.00).

• «Peppermint frappe», Ισπανική ταινία του Κάρλος Σάουρα (1967) με την Τζεραλντίν Τσάπιν. Χωρίς υπότιτλους. (Εταιρία Ισπανικών Σπουδών *Θερβάντες*, Καποδιστρίου 2, 20.15').

Μεταμεσονύχτιες προβολές

ΑΛΦΑΒΙΛ (6460521), 01.15'
INTEAL (3626720), 01.00'
δύο ταινίες
ΡΙΑΛΤΟ (8827000) 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Ηλιοτρόπι» του Βιττόριο ντε Σίκα με τη Σοφία Λόρεν, Μαρτσέλλο Μαστρογιάνι. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 20.00').

Μεταμεσονύχτιες προβολές:

• ΡΙΒΟΛΙ, 01.00-00.30 και 03.00-05.00 δύο ταινίες.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΠΙΕΡΙΔΗ (Β. Γεωργίου 29, Γλυφάδα) Έκθεση «Όστρακα και Κοχύλια των Ελληνικών Θαλάσσιων» της συλλογής του Γιώργου Κρ. Τορνάρη (Διάρκεια μέχρι τις 11 Απριλίου).

• ΓΚΑΛΕΡΙ ΟΡΑ (Ξενοφώντος 7). Έκθεση ζωγραφικής της *Ηώς Αγγελή*. (Διάρκεια μέχρι τις 15 Απριλίου).

T.V.

• «Ο Ανίκητος», στην κινηματογραφική λήσχη, αφιέρωμα στο μεγάλο ντσο σκηνοθέτη Σατιαζίτ Ρέι. Το έργο έχει τιμηθεί με το χρυσό Λέοντα στο φεστιβάλ Βενετίας το 1957. «Ο Ανίκητος» είναι το δεύτερο έργο από την «Τριλογία του Άπο» τριλογία που παρακολούθησε διαχρονικά την εξέλιξη από την αγροτική ζωή (πρώτη ταινία «Πάτερ Γενναίο») — Το τραγούδι του ξεπουσάει την κάθοδο της οικονομίας από το χωριό στην πόλη (δεύτερη ταινία «Ο Ανίκητος») μέχρι την ευρωπαϊκή του παιδεία μέσα στα χνάρια της μεγαλούπολης (τρίτη ταινία: «Ο Κόπος»). (ET-1, 21.00-23.00).

• «Το γυάλινο πλοίο», ταινία για την «Ελπίδα» μέσα στη φυλακή. Τη συζήτηση σκηνοθεσία του τσιν Γκρεκ και εκπληκτικές ερμηνείες από τους Άλαν Άλντα και Βίκ Μόροου. (ET-2, 00.10').

ΣΑΒΒΑΤΟ

2

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- CLUB VITRAUX
Χωρίς όνομα
- OMNI
Man Key's με τη *Lia Biso*
(Sixties Pop)
- ΡΟΔΟΝ
Άλλα Μαντάτα
New Model Army

ΣΙΝΕΜΑ

• «Πέρι στο Μάριε-παντ», 1961 του Αλβίν Ρενέ. Παίζουν Ντελφίν Σερίγκ, Σασά Πιτοέφ, Τζιόρτζιο Αλμπερτάτσι. (Ταινιοθήκη 19.00'-21.00').

• «Ο Κύριος», 1964 του Ζαν Πωλ Λε Σανουά. Παίζουν: Ζαν Γκαμπιέν, Λιζελότ Πυλβέρ, Γκαμπιέ Μοραλί, Φίλιπ Νουαρέ, Μιρέιγ Νταρκ, Ζαν Πιερ Νταρρά. (Ταινιοθήκη 21.00'-23.00').

■ Με το 105ο του τεύχους έκλεισε το **ΙΔΕΟΔΡΟΜΙΟ** (περιοδικό πολιτικής δράσης και κουλουράς) δέκα χρόνια κυκλοφορίας. Χωρίς διαφήμιση, συναξη ομάδων, κλικών, πολιτικών και άλλων κοινωνικών ευκαιριών, όπως λέει ο εκδότης του, «είναι ευτύχημα που πολλοί από τους παλιούς αναγνώστες μας, μας έφτυσαν και δεν καταντήσαμε στο επίπεδο που συμβαίνει με τ' άλλα περιοδικά να... γεράσουν μαζί μας!». Το διακηρυγμένο αυτό νεανικό σφρίγος δεν μπορεί ωστόσο να φανεί στο τεύχος αυτό, που αποτελείται από «επικίνδυνα κείμενα... που έχουν διωχθεί στην εποχή τους» κλπ. Η δημοσίευσή τους συγκεντρωμένων «είναι πια ιστορία». Στα evergreen αυτά περιλαμβάνεται και το πρώτο ελληνικό αναρχικό δημοσίευμα (1861), κείμενα για το ντανταϊσμό των Internationale Situationniste, οι οδηγίες για τους Κυπρίους (1974), μέχρι το χαρακτηριζόμενο ως «μανιφέστο της 17 Νοέμβρη» που πρωτοδημοσιεύτηκε το 1977 επί πέντε συνεχείς μέρες από την Ελευθεροτυπία που είχε τότε την αποκλειστικότητα...

■ Μεγάλο πάθος χειροτεχνικό από το **FANGAZINE** τεύχος 3: Ολόκληρο το περιοδικό είναι γραμμένο στο χέρι και μάλιστα διαβάζεται πολύ άνετα. (Καλό κι αυτό). Ο γραφολόγος διέκρινε τέσσερις διαφορετικούς καλλιγράφους. Μουσικό φανζίν ναι, αλλά προς τι το αντι-τοπ-10; (Τα 'καλύτερα' για το 1987 κατά τη γνώμη των συντελεστών του F). Εύγε για την αντιγραφή διά χειρός ολόκληρου διηγήματος του Ε.Α. Πόδε.

■ Το παπάρι νούμερο 4 έχει εκτεταμένες αναφορές για τη βία ενάντια στα ζώα και παρουσίαση του μαχητικού αγλικού Animal Liberation Front. «Χρειάζονται πολλά ζώα για να γίνει μια γούνα — χρειάζεται μόνο ένα για να την φορέσει!». Το άλλο θέμα που τους την έχει βαρέσει είναι οι φασαρίες που έγιναν στη συναυλία των DISORDER στην Αθήνα (πού; πότε; πειράζει να μας το γράψεις κι εμάς;): «προς όλους τους μαλάκες στη συναυλία των D». «Γιατί όλοι αυτοί οι άγριοι άντρες θα κάτσουν καλά και θα σκάσουν και διχίλιάρη στους Motorhead όπως κάθονται και τα σκάνε στο Ρόδον; Μήπως είναι απαραίτητος ο μπαμπούλας/νταβάς/Security μπράβος;»

■ «Ας ελευθερώσουμε τους διαβόλους μας... Ας διεκδικήσουμε δύο κέρατα, μια ουρίτσα και μια τριαινα...»

Πραγματικά ρηξίπτυχη επιθύμια, όταν προέρχεται από το χώρο της Θεολογικής Σχολής, έστω και από την Αριστερή Συσπείρωση Αυτόνομων Φοιτητών: Το περιοδικό τους με τον τέλειο τίτλο «Ο αιρετικός» κυκλοφόρησε το δοκιμαστικό-μηδενικό του τεύχους.

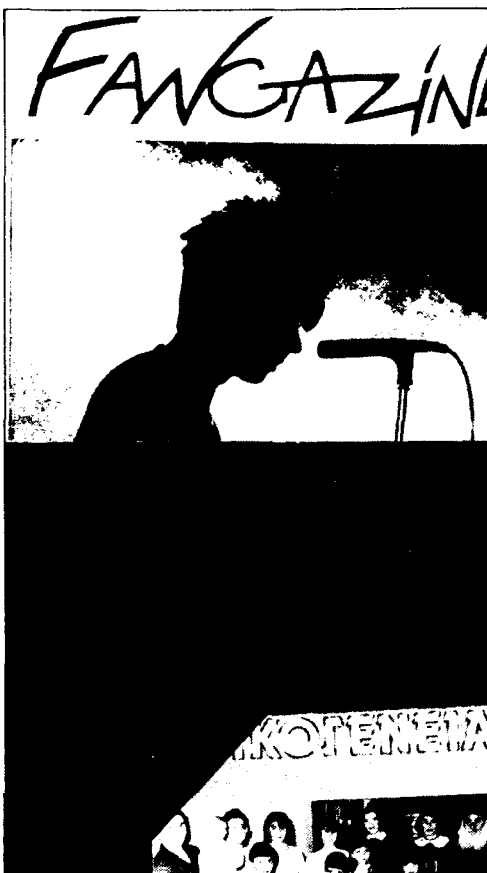
Ανάμεσα στα περιεχόμενα, εκτεταμένη αναφορά στις ληητοποιήσεις των τελευταίων μηνών στο πανεπιστήμιο, και για τη «Θεολογική Σχολή και τη θρησκεία» απ' όπου η παρακάτω κατάληξη που δίνει και τη δυσκολία να είσαι συσπειρωσίας στη Θεολογική σήμερα:

«Η στάση μας σαν αριστερή συσπείρωση δεν μπορεί να είναι άλλη από το να ζητάμε το εδώ και τώρα κλείσιμο της σχολής και την ένταξη των φοιτητών της σε άλλες καθηγητικές σχολές. Όλα αυτά όμως στην προοπτική της ανατροπής του αστικού πανεπιστημίου.

Εμείς δεν μπαίνουμε (όπως η ΠΣΚ) σε ψεύτικα διλήμματα του τύπου σκοταδισμός ή μωρφωσιά, πολύ απλά γιατί δεν τρώμε την πατάτα της ουδέτερης επιστήμης».

■ Με πολύχρωμο ένθετο όπου απεικονίζονται διάφορες ελληνικές πολυμελείς οικογένειες κυκλοφόρησε το 37ο φύλλο της **Πολυτέκνης Οικογένειας**. «Υπερπολυτέκνη» οικογένεια του τεύχους είναι του ιερέως Καραμπέλα, με 13 παιδιά, που παρουσιάζεται στο εξώφυλλο και που θυμίζει σε φίλο του περιοδικού μια ανάλογη ιστορία με οικογένεια ιερωμένων πολυτέκνων:

«Κάποτε λοιπόν τον επισκέφθηκε ο Επίσκοπός του, τον οποίο και θα φιλοξενούσε. Βλέποντας όμως ο Επίσκοπος στο σπίτι του παπα-Βασίλη γεμάτο παιδιά, δέκα (10) ως τότε, του είπε: "Παπα-Βασίλη, δεν κάνεις άλλη δουλειά παρά ν' αρραδιάζεις παιδιά;" Αλλά τη στιγμή αυτή κι ενώ ο παπα-Βασίλης ήταν έτοιμος με απλότητα ν' απαντήσει στον Επίσκοπό του, από τη διπλανή ποτιστική δεξαμενή του κήπου άρχισαν — άραγε συμπτωτικά; — τα βατράχια να κοάζουν τόσο δυνατά, ώστε δεν μπορούσαν οι συνομιλητές να ακούσουν ο ένας τον άλλο. Τότε λοιπόν ο παπα-Βασίλης στρεφόμενος προς τα κοάζοντα βατράχια και σηκώνοντας το χέρι του επιτιμητικά τους είπε: "Ευλογημένα, τώρα που μιλάμε με τον Επίσκοπο φωνάζετε; Σταματή-



στε και σιωπήστε, για να μιλήσουμε!" Και, ω του θαύματος! αμέσως σταμάτησαν όλα και δεν ξαναφώναξαν όσο συνομιλούσαν παπα-Βασίλης και Επίσκοπος. Ζήτησε τότε ο παπα-Βασίλης στον Επίσκοπο: "Για κάθε μας παιδί μόνο μια φορά σαν σύζυγοι πλησιάζαμε με την πρεσβυτέρα μου!" Αφώνας τότε ο Επίσκοπος, σαν τα βατράχια, που είδε να βουβαίνει η πίστη του παπα-Βασίλη, του ζήτησε συννώμη, αλλά και την ευχή του!

Από τη λοιπή πλούσια ύλη: σε εγρήγορση καλούνται οι ορθόδοξοι χριστιανοί που «ανησυχούν σοβαρά και φοβούνται φόβο ιερό» για τον αριθμό 666 στον ΕΚΑΜ των νέων ηλεκτρονικών ταυτοτήτων: είναι ο 'αριθμός της ταυτότητας του Αντιχρίστου'. Το συνηθισμένο πολυσέλιδο μέτωπο κατά των εκτρώσεων, μια «οφειλόμενη προσφορά τιμής και αγάπης στις χιλιάδες... βορειοηπειρωτικές πολύτεκνες οικογένειες» που πρέπει να είναι και οι μόνες ζώσες, δεδομένου ότι κατά την επιγραμματική ομολογία ενός φυγάδα «ο λαός δεν ζει στην Αλβανία, έχει πεθάνει, έχει δολοφονηθεί». Ακόμα, σελίδες «οικογενειακής πολυτεκνικής ποίησης».

■ «Ο ποδοσφαιριστής δεν είναι πια ελεύθερος να ορίζει τον εαυτό του, να σκέφτεται για τα προσωπικά του και οι-

κογενειακά του προβλήματα και να ενδιαφέρεται για την πρόοδό τους, αλλά αποτελεί εξάρτημα της μηχανής που λέγεται ομάδα... Πρόσφατο παράδειγμα ο εορτασμός Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς στα γήπεδα». Είναι μια διαπίστωση του διμηνιαίου (ορθόδοξου) περιοδικού **Σημάδια** στο άρθρο ποδόσφαιρο: το σύγχρονο δουλεμπόριο. Έτσι και κάνεις να βγεις από το σκοτάδι τα πράγματα φαίνονται τεράστια και σε θαμπώνουν. Ο ποδοσφαιριστής είναι ένας αλλοτριωμένος άνθρωπος. Στο ίδιο τεύχος, πλουραλιστική ψυχαγωγία χωρίς αποκλεισμούς: Σταυρόλεξο «για θεολογημένους» («κλητική του πρώτου διδάξαντος τη σπουδή στη Θεολογία») και «για αθεολόγητους» («μας πρήξατε τα... σταυρόλεξα είναι αυτό βρε αδερφέ;» 5 καθέτως). Οι λύσεις στο επόμενο. Αμήν.

■ Η **Μάχη** από τις Σέρρες αναρωτιέται στο φύλλο του Μάρτη: Είναι σίγουρο πως χρειαζόμαστε ολυμπιακούς αγώνες; Πρόκειται για το κατεξοχήν θέμα εθνικής ομοψυχίας σ' ολόκληρο το πολιτικό φάσμα, διαπιστώνει, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα ότι έχει αποφευχθεί να γίνει «το σημαντικότερο: να συζητήσει τι σημαίνει η Ολυμπιάδα του 96».

Απαιτεί λοιπόν «την πλήρη και υπεύθυνη ενημέρωση του ελληνικού λαού, ο οποίος κινδυνεύει να μεταβληθεί σε γκαρσόνι και ξενοδοχείο πολυποικίλων οικονομικών συμφερόντων».

Σε άλλο άρθρο, με αφορμή τα γεγονότα της Κομοτηνής, ο αρθρογράφος απογοητεύεται που το ΠΑΣΟΚ δεν προώθησε μια ανάπτυξη της Θράκης που, ως προς τη μειονότητα, θα συνέβαλε «από τη μια στο ανέβασμα του βιοτικού της επιπέδου και από την άλλη στον τερματισμό της χειραγώγησης της από ακροδεξιούς εξτρεμιστικούς κύκλους... που θα βοηθούσε στην ανάδειξη των πραγματικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός της μειονότητας».

■ Κυκλοφόρησε η **ΠΡΟΚΛΗΣΗ** που εκδίδεται από μια ομάδα φοιτητική στα Γιάννενα. Τα άρθρα του περιοδικού είναι επικεντρωμένα στις φοιτητικές καταλήψεις, στους αντιρρησίες συνείδησης και σε κείμενα που καταπιάνονται με θεωρητικά ζητήματα όπως η εξάρτηση και μονοπώλιος καπιταλισμός, ο ρόλος των ιδεολογικών μηχανισμών του κράτους. Το προσωπικό πρέπει να γίνει πολιτικό. «Η πρότασή μας. Κατάργηση των φοιτητικών εκλογών. Εκλογή των εκπροσώπων των φοιτητών μέσα από γενικές συνελεύσεις με απλή αναλογική... Σε ποιους απευθύνεται αυτή η πρόταση. Καταρχήν σε όσους έχουν βαρεθεί τη λογική της COCA-COLA και της διαφήμισης να καθορίζει την πολιτική μέσα στο Πανεπιστήμιο... Σε όλους εκείνους που βλέπουν την κοινωνία του θεάματος να αναπαράγεται μέσα από τις εκλογές και αρνούνται να εκποιήσουν τις πολιτικές τους ευαισθησίες σε έναν αγώνα αν το ROL δίνει καθαρότερη αριστερά από το DIXAN...»

Θ.Γ.

■ **ΔΙΕΞΟΔΟΣ**. Έκδοση Ανένταχτων Αριστερών και Δημοκρατικού Αγώνα Α.Π.Τ. στα Γιάννενα.

Επιδιώκουμε «να δώσουμε ένα δυνατό ερέθισμα για ν' ανοιχτεί επιτέλους ένας πολιτικός διάλογος στο Πανεπιστήμιο, να αρθρωθεί ένας πολιτικός λόγος πέρα από τον κυρίαρχο και ισοπεδωτικό των κοιμητικών γραφείων». Τα θέματά του ασχολούνται με το φεμινισμό, τις καταλήψεις και τις εκλογές, με το Ραδιοφωνικό Σταθμό του Πανεπιστημίου.

Θ.Γ.

■ Με το καινούργιο 13ο τεύχος του το **Rollin Under** ξεπέρασε κατά πολύ το χαρακτήρα του θεσσαλονικιώτικου Funzine. Φαίνεται λοιπόν να μετεξελίσσεται σε ένα ολοκληρωμένο περιοδικό (το μοναδικό στην Ελλάδα) που καλύπτει όλο το χώρο της ελληνικής ανεξάρτητης παραγωγής, με αναφορές στο παγκόσμιο underground και πολλή αυστραλέζικη μουσική.

Χωρίς να χάνει τον προσωπικό του χαρακτήρα, το Rollin Under δείχνει να ενηλικιώνεται.

Στο καινούργιο του τεύχος, που θα χρειαστείτε δυο βδομάδες να το διαβάσετε ολόκληρο, θα βρείτε: ελληνικές κυκλοφορίες του τελευταίου τριμήνου μαζί με τα Funzine περιοδικά, συνεντεύξεις και παρουσιάσεις για πάρα πολλά συγκροτήματα όπως και κείμενα για τα βιβλία, τους Punks και πολλά με προσωπικό ύφος.

Γ.Ρ.

BIBLIA



■ ΣΑΜΠΑΧΑΤΙΝ ΑΛΙ: Το Δαιμονικό μας (μυθιστόρημα) Εκδόσεις ΩΚΕΑΝΙΔΑ - 1988.

Ο Σαμπαχατίν Αλί, ένας από τους καλύτερους Τούρκους συγγραφείς, γεννήθηκε το 1907 στην Κομπονή και δολοφονήθηκε το 1948 στα τουρκοβουλγαρικά σύνορα. Η σύντομη ζωή του είναι γεμάτη από διωγμούς και καταδίκες.

Το 1940 κυκλοφορεί το μυθιστόρημά του «Το Δαιμονικό μας», το οποίο εξόργισε τη ρατσιστική άκρα δεξιά παράταξη της χώρας του.

Ο Αλί περιγράφει την ερωτική ιστορία δύο νέων. Του Ομέρ και της Ματζιντέ. Η ιστορία αυτή είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο ο Αλί ανιχνεύει και εικονογραφεί τη ζωή των διανοούμενων της Τουρκίας και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν μέσα σε μια ρατσιστική, φανατισμένη κοινωνία.

Τρεις άντρες πρωταγωνιστούν στο μυθιστόρημα αυτό. Ο Ομέρ, ο Νιχάτ κι ο Μπεντρί.

Ο καθένας τους αντιπροσωπεύει μια κατηγορία ανθρώπων, από αυτές που απαρτίζουν την τουρκική κοινωνία.

Η σύγκρουση του καλού και του κακού είναι κι εδώ παρούσα. Η δύναμη, όμως, το δαιμονικό, που σπρώχνει τον άνθρωπο στην καταστροφή ή τη δική του και των γύρω του έχει την πρώτη θέση, σαν δικαιολογία ή σαν αιτία των πιο απάνθρωπων πράξεων του.

Ο Ομέρ κατέχει από το δαιμονικό κι η συμπεριφορά του είναι καταστροφική. Ο Νιχάτ αντίθετα είναι ο δυνατός, ο ανώτερος άνθρωπος που είναι γεννημένος για να εξουσιάζει. Ο Αλί ξεκαθάρα εδώ προβάλλει το ρατσιστή εθνικοσοσιαλιστή Τούρκο. Ο Νιχάτ συναναστρέφεται ύποπτα πρόσωπα. Στον αντίποδα των χαρακτήρων αυτών υπάρχει ο Μπεντρί. Τύπος διανοούμενος. Συνειδοτοποιεί την κατάσταση γύρω του και η κάθε του κίνηση φέρνει τη σύγκρουσή του με την αρρωστημένη κοινωνία που ζει. Ο Αλί χλευάζει την τουρκική κοινωνία του μεσοπολέμου. Η κοινωνία αυτή και οι χαρακτήρες της δεν διαφέρουν πολύ από τη σημερινή. Και γι' αυτό το μυθιστόρημά του έχει ένα σύγχρονο και ζωντανό προβληματισμό. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε και την εξαιρετική μετάφραση του Παναγιώτη Αμπατζή.

■ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΠΡΙΝΙΑ: Εγχειρίδιο κακής συμπεριφοράς (νουβέλα) Εκδόσεις «ΓΝΩΣΗ» - 1988.

Το πρώτο βιβλίο της Δέσποινας Πρινιά είναι μια νουβέλα αναζήτησης της ψυχολογικής ταυτότητας της συγγραφέως ή ίσως του καθενός μας. Ένας περίπατος χωρίς όρια χρόνου και χώρου. Παιδικές μνήμες ένοχες δίνουν τη θέση τους σε φαντασιώσεις αγωνίας κι αυτό που τελικά μένει είναι ο γυμνός παραλογισμός των προσωπικών σχέσεων.

Η ευρηματική αφήγηση κι η όμορφη γραφή συμπληρώνουν την παρουσία αυτού του βιβλίου.

■ ΝΙΝΑ ΚΟΚΚΑΛΙΔΟΥ-ΝΑΧΜΙΑ: Διά χειρός (διηγήματα) Εκδόσεις Παρατηρητής - 1987.

Στο βιβλίο αυτό η συγγραφέας πλανιέται στις λαϊκές συνοικίες μιας μεγαλούπολης και παρατηρεί τους ανθρώπους της. Απλοί άνθρωποι, εργάτες, «περιθωριακοί» μιας ζωής που χάνεται στα λαμπερά φώτα είναι οι ήρωές της. Τους μελετάει καλά, γίνεται σχεδόν ένα μ' αυτούς κι ύστερα τους περιγράφει. Και η περιγραφή της αγγίζει τα όρια μιας ακρίβειας δυσέυρετης κι η γραφή της έχει την απλοϊκότητα και τη ζωντάνια των πρώων της.

■ ΜΙΧΕΛ ΜΙΑΛΛΕ: Το Κράτος του Δικαίου (μελέτη) Εκδόσεις Παρατηρητής - 1988.

Το βιβλίο του Michel Mialle κυκλοφορεί ήδη στην τρίτη του έκδοση από τη σειρά Δίκαιο και Πολιτική των εκδόσεων Παρατηρητής. Κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1977 στην Γαλλία και σκοπό έχει να εισαγάγει τον αναγνώστη στη μελέτη και κριτική του Συνταγματικού Δικαίου. Ενός Δικαίου που σχεδόν πάντοτε αποτελεί την κάλυψη στο δογματισμό του κράτους. Προσπαθεί δηλαδή με την απλούστευση ορισμένων εννοιών να εμποδίσει την ανάπτυξη των θεωρητικών αποχρώσεων στην ερμηνεία

του Συνταγματικού Δικαίου.

■ ΤΑΚΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δέκα ποιήματα της Οργής και του Χρέους μαζί με το Δοξαστικό της Ελευθερίας (ποίηση) Εκδόσεις Παρατηρητής.

Τα ποιήματα αυτά του Τάκη Βαρβιτσιώτη ξεχειλίζουν από οργή και γίνονται σαίτες στα στήθεα των αδικών:

«*Δήμιοι με το πρόσωπο του θανάτου
δε θα μπορέσετε ποτέ να εξαφανίσετε
το γαλάζιο ενός αθώου ματιού...*»

Ανανεώνουν την εμπιστοσύνη στους ποιητές και στην ελευθερία που απόμακρη και σιωπηλή στέλνει το φως της σ' όσους τη γυρεύουν.

«*...Όσο υπάρχουν ποιητές
τα πουλιά θα πετούν...*»

ή

«*... Λιώνω από τη λάμψη σου
Σα μια νυφάδα.*»

Γ.Ν.

■ Μ. ΑΚΕΛΣΜΠΕΡΓΚ, Τ. ΚΑΠΛΑΝ, Α. ΟΥΙΛΛΙΖ: Οι γυναίκες στην ισπανική επανάσταση

Το βιβλίο «Οι Γυναίκες στην Ισπανική Επανάσταση» αποτελεί συλλογή κειμένων που αποπειρώνται να προσεγγίσουν το ρόλο των γυναικών πριν και κατά τη διάρκεια της Ισπανικής Επανάστασης του 1936-1939, μιας από τις πιο πρωτοβόλες κοινωνικές επαναστάσεις στην Ιστορία.

Η μετάφραση, η επιμέλεια και η έκδοση είναι συλλογική — και πρώτη — δουλειά της αυτόνομης γυναικείας εκδοτικής ομάδας που επέλεξε ν' ασχοληθεί με τη δράση των γυναικών αυτή τη συγκεκριμένη περίοδο επειδή πιστεύει πως: «Σ' εποχές εντεινόμενων κοινωνικών αλλαγών και ειδικά σε περιόδους πολέμου ή επανάστασης, οι γυναίκες εκπληρώνουν νέους ρόλους, αποκτώντας μια καινούργια αντίληψη για τον εαυτό τους και επιβάλλοντας αλλαγές στην αντίληψη της κοινωνίας γι' αυτές. Η επάνοδος στην "ομαλότητα" τις επαναφέρει συνήθως είτε στην ίδια κατάσταση που επικρατούσε προηγουμένως ή σε μια παρόμοια. Η έμπρακτη απόδειξη του τι μπορούν οι γυναίκες να κατορθώσουν έχει εντελώς ξεχαστεί και αυτός είναι ένας απ' τους λόγους καταγραφής και ανάλυσης τέτοιων περιόδων».

Αυτόνομη Γυναικεία Εκδοτική Ομάδα.

■ ΦΑΙΔΩΝΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ: Ποιήματα εκδόσεις Διαγώνιος.

Από τις εκδόσεις Διαγώνιος κυκλοφόρησε μια συλλογή ποιημάτων του εκλιπόντος Θεσσαλονικιού ποιητή Φαίδωνα Πολίτη. Η συλλογή ονομάζεται «Ποιήματα» και είναι μια ανθολόγηση που έχει κάνει ο Ντίκος Χριστιανόπουλος από το έργο του ποιητή. Περιέχει επίσης μια εισαγωγή του Νίκου Χριστιανόπουλου στο έργο του πνεύμα του Φαίδωνα Πολίτη.

Γ.Ρ.

■ ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ: Οι δουλειές του κυρίου Ιουλιού Καίσαρος

Εκδόσεις Κριτική - 1988.

Οι ιστορικές και μυθιστορηματικές βιογραφίες είναι συνήθως βαρετά λιβανίσματα για εθνικούς, μεγάλους και μικρούς, ήρωες. Κι όσο για τον Καίσαρα, έχει τη μερίδα του λέοντος. Το μυθιστόρημα όμως του Μπέρτολτ Μπρεχτ «Οι δουλειές του κυρίου Ιουλιού Καίσαρος» δεν βλέπει τα πράγματα από την επίσημη και καθιερωμένη γωνία. Ένας Ρωμαίος, θέλοντας να γράψει τη βιογραφία του Καίσαρα, πέφτει πάνω στο ημερολόγιο του γραμματέα του. Από εκεί φωτίζεται για τις «δουλειές», τις μίζες και επιχειρήσεις του μεγάλου ανδρός, ενός από τους πρώτους μεγάλους επαγγελματίες της πολιτικής, τους αποφασισμένους να επιτύχουν όσο και να κοστίζει αυτό... στους άλλους. Κοιτώντας τα πράγματα από κοντά και πίσω από τις δάφνες διακρίνονται πολλές ομοιότητες με σημερινές καταστάσεις. Η χειροτεχνική της επαγγελματικής πολιτικής δεν έχει εκσυγχρονιστεί πολύ.

Μεταμεσονύχτιες προβολές

ΑΛΦΑΒΙΛ (6460521), 01.15'
ΑΝΤΖΕΛΑ (2282121), 01.00'
ΙΝΤΕΑΛ (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (6917722), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μεταμεσονύχτιες προβολές

● ΗΛΥΣΙΑ 01.00'. Έργο Α' προβολής.

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Αμλέτ» του Σαίξπηρ σε μετάφραση Γιώργου Χειμωνά και σκηνοθεσία Άντρη Βισνιέβσκι. Μουσική: Γιώργος Κουρουπός. (Θέατρο Εταιρίας Μακεδονικών Σπουδών στην Κεντρική σκηνή, 21.00').

T.V.

● «Η Οργή του Θεού». Περιπέτεια αμερικανικής παραγωγής, 1972 του Ραλφ Νέλσον με τους Ρόμπερτ Μίτσαμ, Ρίτα Χέιγουορθ, Τζον Κόλινς, Βίκτορ Μπουόνο. (ΕΤ-2, 00.15').

ΚΥΡΙΑΚΗ

3

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● CLUB VITRAUX
Brief Candles

● OMNI
Man key's με τη
Lia Blosa
(Sixties' Pop)

● ΡΟΔΟΝ
Τρίτες
New Model Army

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Αμλέτ» 2η παράσταση (στην Κεντρική Σκηνή - 21.00').

ΕΚΘΕΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● ΜΙΚΡΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ «ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ», (Μητροπόλεως 19). Εγκαίνια ομαδικής έκθεσης Θεσσαλονικέων καλλιτεχνών. Πάιρνουν μέρος: Τάσιος Κυριαζόπουλος, Έλλη Τρίμη, Μάνος Στεφανίδης, Σταύρος Εμμανουηλίδης, Γιώργος Τσαουσάκης, Γιάννης Ζήκας, Νίκος Μπαχαρίδης. (Διάρκεια μέχρι τις 14 Απριλίου).

ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● ΧΩΜΑΤΙΝΗ ΑΝΑΒΑΣΗ. Αγώνες μοτοσικλέτας που διοργανώνει ο Μ.Ο.Θ. (Πληροφορίες - συμμετοχές Σόλωνος 63 τηλ. 812225 κάθε μέρα μετά τις 7.30 μ.μ.).

T.V.

● «Η μεγάλη καταδίωξη». Κωμωδία του 1962 με τον Μπάστερ Κίτον (ΕΤ-2, 16.05).
● «Ο Αγγουόμενος», του Κώστα Γαβρά. Στη Χιλή του Αλλιέντε δύο Αμερικάνοι βλέπουν την ανατροπή του απ' τα ανδρείκελα και τους πράκτορες της δικής τους χώρας. (ΕΤ-1, 22.55').



ΔΕΥΤΕΡΑ

4

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● ΡΟΔΟΝ
Τρίτες
New Model Army

ΒΙΝΤΕΟ

ΕΠΙΣΗΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η χούντα του Αργεντινικού δικτάτορα Βιντέλα όπου να 'ναι πέφτει. Η Αλίσια διδάσκει σ' ένα σχολείο και αδιαφορεί για το τι συμβαίνει γύρω της. Ο Ρομπέρτο (άντρας της Αλίσια) είναι επιχειρηματίας φιλοχουντικός, με στενότατους δεσμούς με τους ανώτερους στρατιωτικούς κύκλους.

Η Γκάμπι είναι το υιοθετημένο κοριτσάκι τους, το έναυσμα και η αιτία της συνειδητοποίησης και πολιτικοποίησης της μητέρας Αλίσια.

Σκηνοθεσία Λουίς Πουέντζο. Πρωταγωνιστούν Νόρμα Αλεάντρο (Α' βραβείο ηθοποιίας στο Φεστιβάλ Καννών), Έκτορ Αλτέριο. (Νέα Κίνηση).

ΟΙ ΣΟΥΠΕΡΜΑΛ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Τέσσερις εντελώς βαριεστημένοι διαστημάνθρωποι, κάνοντας διακοπές σ' ένα διαστημόπλοιο που μοιάζει με γήινο τροχόσπιτο, προσγειώνονται ανώμαλα σ' έναν εγγλέζικο εθνικό δρόμο.

Κρατούνται σ' ένα ίδρυμα μουσικών ερευνών, απ' όπου δραπετεύουν με τη βοήθεια ενός δημοσιογράφου.

Η κωμωδία σκηνοθετήθηκε από τον Μάικ Χόντζες και παίζουν οι: Γκριφς Τζόουνς, Μελ Σμιθ, Τζέιμς Μπ. Σίκινγκ, Ντόνιελ Λάντεν κ.α. (Cannon-M.T.C.).

Ο ΤΖΩΝΝΥ ΠΗΡΕ Τ' ΟΠΛΟ ΤΟΥ

Όταν η ταϊνία κυκλοφόρησε στους κινηματογράφους, δημιούργησε ποικίλες αντιδράσεις.

Άλλοι τη χαρακτήρισαν μια καθαρά αντιπολεμική ταϊνία και άλλοι υποστήριξαν πως είναι ένας ύμνος για τη ζωή.

Ο Τζώννυ είναι θύμα πολέμου και βρίσκεται σε κάποιο νοσοκομείο, χωρίς χέρια, χωρίς πόδια, χωρίς πρόσωπο.

Του έχει απομείνει όμως η συνείδηση.

Σκηνοθεσία: Ντάλτον Τράμπο.

Παίζουν: Τίμοθυ Μπόπομς, Κάθυ Φηλντς, Μάρσα Χαντ, Ντόναλντ Σάδερλαντ κ.α. (Video Sonic).

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΑΤΡΙΧΙΛΑ

Επτά παλιοί συμμαθητές συναντιόνται μετά από χρόνια, στην κηδεία ενός κοινού φίλου. Αποφασίζουν να περάσουν το Σαββατοκύριακο μαζί, και εκτός από τις ευχαρίστες σχολικές αναμνήσεις να μας αποδείξουν πόση μοναξιά και έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας υπάρχει γύρω μας.

Παίζουν: Τομ Μπέρνερτζερ, Γκλεν Κλόουζ, Γουίλιαμ Χαρτ, Μεγκ Τίλλυ κ.α. (Columbia Pictures, VideoSonic).

ΤΟ ΚΟΥΡΔΙΣΤΟ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ

Η ιστορία ενός νέου που με την παρέα του αντιδρούν στην καθημερινή καταπίεση της εξουσίας και της κοινωνίας.

Σκηνοθεσία: Στάνλεϋ Κιούμπρικ.

Παίζουν: Μάλκολμ Μακ Ντάουελ, Πάτρικ Μακ Γκκ, Άντριεν Κορν, Μίριαμ Κάρλιν κ.α. (Warner Home Video-Audio Visual Enterprises).



ΔΥΟ ΑΠΙΘΑΝΟΙ ΕΧΘΡΟΙ

Κωμωδία του 1961. Ο Ντέιβιντ Νίβεν ως Άγγλος συνταγματάρχης και ο Αλμπέρτο Σόρντι ως καλοσυνάτος Ιταλός λοχαγός, κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Αβησσυνία το 1941, αναλαμβάνουν να σας ξεναγήσουν στο χιούμορ της εποχής — τουλάχιστον.

Σκηνοθεσία: Γκάι Χάμιλτον.

Παίζουν: Μάικλ Γουάιλνινγκ, Αμαντέο Νατσάρι, Χάρυ Άντριους κ.α. (Columbia Pictures-VideoSonic).

Ο ΜΠΑΜΠΑΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΤΑΞΙΔΙ ΓΙΑ ΔΟΥΛΕΙΕΣ

Στις αρχές της δεκαετίας του '50 στη Γιουγκοσλαβία, εποχή σύγκρουσης Τίτου-Στάλιν, η κομματική γραμμή είναι αυστηρότατη. «Ταξίδι για δουλειές» σημαίνει φυλακή.

Ο πατέρας του εξάχρονου Μάλικ κάνει ένα ανάλογο ταξιδάκι, εξαιτίας μιας κριτικής φράσης του.

Η ταϊνία κέρδισε το «Χρυσό Φοίνικα» στις Κάννες, το 1985.

Σκηνοθεσία: Εμίρ Κουστουρίτσα.

Παίζουν: Μορένο Ντε Μπορτόλι, Μίκυ Μανολόβιτς, Μιργιάνα Κάρανόβιτς. (Cannon-M.T.C.).

ΣΙΝΤ ΚΑΙ ΝΑΝΣΥ

Η ιστορία του Σιντ Βίσιους — μέλους των Σεξ Πίστολς — και της φίλης του Νάνσυ, σκηνοθετημένη από τον Άλεξ Κοξ και με τον Γκάρυ Όλντμαν και την Κλοέ Γουέμπερ στους βασικούς ρόλους. (VideoSonic).

K.X.

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Στα πλαίσια των πολιτιστικών του δραστηριοτήτων, το Τρίτο Πρόγραμμα της Ελληνικής Ραδιοφωνίας διοργανώνει για πρώτη φορά μουσικές εκδηλώσεις στην περιφέρεια σε συνεργασία με τοπικούς φορείς. Στις συναυλίες που θα γίνουν στα Γιάννενα, στις Σέρρες και στο Κιλκίς συμμετέχουν συνολικά εννέα συγκροτήματα της Θεσσαλονίκης, ένα από τις Σέρρες και μουσικοί από τη Βόρεια Ελλάδα. Στόχος των εκδηλώσεων είναι να δραστηριοποιηθεί η περιφέρεια και να αξιοποιηθεί το δικό της δυναμικό που δεν έχει γίνει ευρύτερα γνωστό. Και το κοινό να έρθει σ' επαφή με σύγχρονες μουσικές ιδέες, ανεξάρτητα από τα τυποποιημένα στεγανά των κατηγοριών. Επίσης προσφέρεται στην τοπική σκηνή η δυνατότητα ηχογράφησης

από το Τρίτο Πρόγραμμα και παρουσίασης από το ραδιόφωνο.

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων έχει διαμορφωθεί ως εξής:

ΓΙΑΝΝΕΝΑ στις 23 και 24 Απριλίου, θα παίξουν το κουαρτέτο A Priori, οι Noise Promotion Company, το τρίο Λ. Αγγουριδάκης, Φ. Λαμπαδόριος και Κ. Μπόκας, καθώς και οι Blues Wire 031. Θα επακολουθήσει τζαμ σέσιον με μουσικούς απ' όλα τα συγκροτήματα.

ΣΕΡΡΕΣ στις 26 και 27 Απριλίου, θα εμφανιστούν οι Blues Wire 031, ένα τοπικό συγκρότημα, το ντουό κρουστών των Λ. Αγγουριδάκη και Κ. Χανή, το τρίο Λ. Αγγουριδάκης, Φ. Λαμπαδόριος και Κ. Μπόκας καθώς και οι Noise Promotion Company.

ΚΙΛΚΙΣ στις 28 και 29 Απριλίου, θα παίξουν το κουαρτέτο των αδελφών Καπηλίδη, το συγκρότημα Νάε, το συγκρότημα του Θ. Ζλατάνου και τα Μωρά στη φωτιά.

Συντονιστής των εκδηλώσεων αυτών είναι ο Σάκης Παπαδημητρίου.

ΜΠΡΙΤΖ

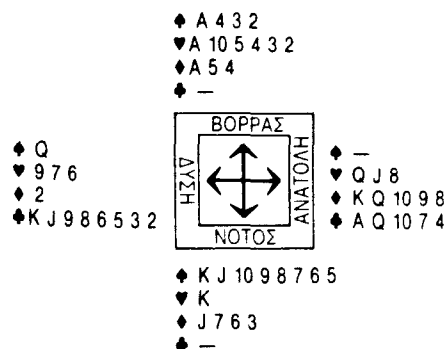
Επιμέλεια: Λίλη ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

Για όσους παίζουν ή θα 'θελαν να παίξουν αγωνιστικό μπριτζ, αυτό το δεκαπενθήμερο θα γίνει το περιφερειακό πρωτάθλημα κατηγοριών (Βόρειας και Νότιας Ελλάδας) στις 1-3 Απριλίου και τα πανελλήνια πρωταθλήματα ζευγών γυναικών και νέων στις 15-17 Απριλίου. Και οι τρεις αυτές αγωνιστικές εκδηλώσεις οργανώνονται από την Ελληνική Ομοσπονδία Μπριτζ (τηλ. 3210490).

Δείτε τώρα την πιο κάτω διανομή.

ΤΙ ΝΑ ΤΟΝ ΚΑΝΕΙΣ ΤΟΝ ΜΟΡ ΑΝ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΤΕΒΕΙΣ:

(Από το βιβλίο Master bridge by question and answer του Alan Truscott).



Ανατολή - Δύση είναι στη δεύτερη.

Ανατολή	Νότος	Δύση	Βορράς
1 ♦ πάσο	4 ♦ πάσο	πάσο	6 ♦

Η Δύση βγήκε τα δύο καρώ.

Τίποτε δεν είναι πιο ενοχλητικό για έναν εκτελεστή από το να έχει έτοιμες λεβέ απέναντί του στον μορ και να μην έχει αρκετά κατεβάσματα για να τις πάρει. Προσεκτικό και πολλές φορές εντυπωσιακό παιχνίδι είναι απαραίτητο για να διαφυλαχθούν τα κατεβάσματα ή και να αναγκαστούν οι αντίπαλοι να σε κατεβάσουν.

Η διανομή του διαγράμματος ετοιμάστηκε από μια ομάδα σασιστών εξπέρ του μπριτζ για να δώσει στους άλλους παίκτες αυτό το μάθημα.

Η διανομή είναι αξιοπερίεργη για δυο λόγους: ο μορ έχει κοντρόλ πρώτου γύρου σε όλα τα χρώματα και τετράφυλλη βοήθεια στα ατού, αλλά μόνο ένα κατέβασμα μετά την πρώτη λεβέ, και η σωστή τακτική της εκτέλεσης δείχνει έναν πολύ εντυπωσιακό τρόπο να βρεθεί ένα κατέβασμα ακόμα.

Η Ανατολή άνοιξε φυσιολογικά ένα καρώ, ελπίζοντας να δείξει τα σπαθιά της στον επόμενο γύρο. Φυσικά δεν περίμενε ότι η επόμενη ευκαιρία του να αγοράσει σπαθιά θα ήταν στο επίπεδο των επτά! Ο Νότος είχε μια προφανή αγορά φραγκού και παρεμβλήθηκε με τέσσερις πίκες, και η Δύση δεν θέλησε να αγοράσει τα τρύπια σπαθιά της στο επίπεδο των πέντε, αφού ήταν στη δεύτερη. Ο Βορράς αγόρασε το μικρό σλεμ γιατί είχε κοντρόλ πρώτου γύρου σε όλα τα χρώματα και περίμενε ότι ο Νότος θα έκανε 12 λεβέ, είτε τσακώνοντας σπαθιά είτε μετράροντας τις κούπες.

Αν η αντάμ στις έξι πίκες ήταν κούπα, πικά ή σπαθί, ο Νότος δεν θα είχε κανένα πρόβλημα. Θα έπαιζε τα δύο ονέρ του στις κούπες, θα κατέβαινε με τον άσο πικά για να τσακίσει μια κούπα και να μετράρει το χρώμα και θα ξανακατέβαινε με τον άσο καρώ για να τραβήξει τις κούπες. Αποτέλεσμα: 13 λεβέ. Αλλά η Δύση, φυσικά, θυμήθηκε το άνοιγμα του συντρόφου της και βγήκε το δύο καρώ.

Ο Νότος δεν είχε πρόβλημα να κερδίσει την πρώτη λεβέ με τον άσο του μορ, αλλά χρειαζόταν ένα πλάνο για να βρει τις 12 λεβέ του. Η μόνη του ελπίδα ήταν να μετράρει τις κούπες του μορ για να διώξει τα καρά του χεριού του.

Και γι' αυτό θα 'πρεπε να υποθέσει ότι οι κούπες είναι τρεις-τρεις γιατί με οποιαδήποτε άλλη κατανομή δεν είχε καμιά ελπίδα.

Μετά από λίγη σκέψη ο Νότος βρήκε το σωστό τρόπο παιξίματος. Έβαλε στόχο να αναγκάσει τη Δύση να του

δώσει το κατέβασμα στον μορ που χρειαζόταν, με τον εξής συλλογισμό:

Η Δύση πρέπει να μην έχει άλλο καρώ (η αντάμ του δύο πρέπει να ήταν μάλλον σίνγκλετον, παρά το χαμηλότερο από τρία φύλλα, γιατί η Ανατολή πρέπει να είχε τουλάχιστον τέσσερα καρά για να τ' αγοράσει) και δεν μπορεί να έχει πάνω από μια πικά.

Αν αναγκαστεί να πάρει χέρι, θα είναι υποχρεωμένος να βγει είτε σπαθί — οπότε ο Νότος θα τσακίσει κάτω και θα διώξει κάτι από το χέρι του — είτε κούπα — οπότε ο Νότος θα πετάξει ένα χανόμενο καρώ στον άσο.

Έτσι, αφού πήρε την πρώτη λεβέ με τον άσο καρώ του μορ, ο Νότος γύρισε κούπα προς το ρήγα του και στον τρίτο γύρο έπαιξε λιμή πικά. Η Δύση σκέπασε με τη μονή της ντάμα και έμεινε όταν είδε το Νότο να αφήνει έξω. Έμεινε, αλλά δεν ενθουσιάστηκε: είδε ότι αυτό το παιχνίδι έδωσε στο Νότο το κατέβασμα που ήθελε στον μορ. Ότι και να έπαιζε, οι κούπες μετράζοντουσαν και ο άσος πικά παρέμενε σαν κατέβασμα για να τραβηχτούν.

Οι εξπέρ που έφτιαξαν αυτή την ντόνα είπαν ότι θα μπορούσαν να αυξήσουν το σοκ της Δύσης δινόντάς της το έξι πικά αντί για την ντάμα. Αλλά και ο σαδισμός έχει τα όριά του.



ΤΡΙΤΗ

5

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΣΙΝΕΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Φωτογραφία», του Νίκου Παπατάκη. (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αμπελοκήπων - 22.30').

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

● «Το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο», του Πιέρ Πάολο Παζολίνι (Κινητή Λέσχη).

ΤΡΙΤΗ

12

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΣΙΝΕΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Θανάση σφίξε το ζωνάρι», του Θ. Μαραγκού (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αμπελοκήπων - 22.30').

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

● «Στάρμαν», του Τζων Κάρπεντερ. Παίζουν Τζεφ Μπριτζες, Κάρεν Άλλεν, Τσαρλς Μάρτιν Σμιθ. (Κινητή Λέσχη).

ΠΕΜΠΤΗ

14

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● OMNI
Man Keys με τη
Lia Bissop
(Sixties Pop)

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

● ΓΚΑΛΕΡΙ DADA (Νηρήδων 6 κ. Πρατίνου). Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής της Λέλας Μαλικούτη (Διάρκεια μέχρι τις 2 Μαΐου).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΚΑΙΤΕ «Φωτογράμματα». Καλλιτεχνική δημιουργία με φωτογραφικές μηχανές χωρίς φακό. Έργα των Μαν Ρέυ, Λάζλο Μαχόλυ, Ναγκύ, Κρίστιαν Σαντ. (Διάρκεια μέχρι τις 29 Απριλίου).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

CLUB VITRAUX
Λ. Γαλατσίου 41
Άνω Πατήσια
Τηλ.: 2013355

ΡΟΔΟΝ
Μάρνη 24
Τηλ. 5247427

OMNI
Αγγ. Σικελιανού
πάροδος Κηφισίας 176





‘Όπως λέει και ο Μίκης Θεοδωράκης στη συνέντευξή του που δημοσιεύουμε σ’ αυτό το τεύχος, «στη Θράκη όλοι ξέρουν ότι οι Τούρκοι καταπιέζονται, αλλά κανείς δεν τολμάει να μιλήσει γι’ αυτό». Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ, πάντως, τον Απρίλη και τον Μάη του ‘84 (τεύχη 13-14) πήγε στη Δ. Θράκη και μίλησε με τους Τούρκους και τους Έλληνες της Ξάνθης και της Κομοτηνής. Έκανε μια έρευνα για τα προβλήματα που υπάρχουν και δοκίμασε να φωτίσει ένα ζήτημα-ταμπού για τις περισσότερες ελληνικές εφημερίδες, που φοβούνται πάντα

να αντιμετωπίσουν τον ρατσισμό και τον εθνικισμό που αφθονεί στην περιοχή, στο όνομα των προβληματικών μας σχέσεων με τη γείτονα Τουρκία.

■ ΓΚΑΛΟΠ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Μια και ο Τύπος δημοσίευε σε καθημερινή σχεδόν βάση δημοσκοπήσεις για τις προτιμήσεις του εκλογικού σώματος στις Ευρωεκλογές του '84, εμείς προτιμήσαμε να κάνουμε ένα διαφορετικό γκάλοπ (Ιούνιος '84, τεύχος 15). Στήσαμε, λοιπόν, τις κάλπες μας σε 14 μπαράκια της Αθήνας και ζητήσαμε από τους πελάτες τους να ψηφίσουν τους εκλεκτούς τους. Πρώτο κόμμα της Νύχτας το ΚΚΕ(εσωτερικού) με 25,64%, δεύτερο το ΠΑΣΟΚ με 15,28% και τρίτη η Ν.Δ. με 10,87 των προτιμήσεων. Έκπληξη η ΕΔΕ (τροτσκιστές) που βρέθηκε στην πέμπτη θέση με 3%, ενώ τα άκυρα, όπως αναμενόταν, έφτασαν το ποσοστό της Νέας Δημοκρατίας.

■ ΞΩ ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ

Με ένα εξώφυλλο του Γιάννη Ιωάννου, στο οποίο ο Κ. Καραμανλής κρατώντας δίσκο με κιονόκρανα δήλωνε ότι «το όνειρό μου είναι να γίνω γκαρσόν σε Ολυμπιακούς», αντιμετώπισε ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ (Αύγουστος '84, τεύχος 17) την πρόταση για μόνιμη τέλεση των Ολυμπιάδων στην Ελλάδα. Τα κείμενα που δημοσιεύτηκαν σ' αυτό το τεύχος, αναφερόντουσαν στον μεγαλοιδεασισμό του απραγματοποιήτου όνειρου του Εθνάρχη, και αποκάλυπταν τις ιδεολογικές συγγένειες του αναβιωτή των Αγώνων Βαρόνου Π.Ν. Κουμπερτέν με τον Χίτλερ!

■ Η ΕΛΕΝΗ ΤΟΥ GAGE

Πάνω στην ήττα της Αριστεράς, κάποιοι Nickolas Gage δοκίμαζε να ξαναγράψει την ιστορία του εμφυλίου και να αποκαταστήσει την αλήθεια των νικητών. Το σημαντικό, όμως, δεν ήταν μόνο αυτό, ούτε το ότι το βιβλίο γινόταν μπεστ-σέλερ στην Αμερική και στην Ελλάδα: η Αριστερά φαινόταν να διώχνει τα φαντάσματα του παρελθόντος της και να θέλγεται ιδιαίτερα από τη γλαφυρότητα του συγγραφέα. Τον Οκτώβριο του '84 (τεύχος 19) οργανώσαμε μια αποστολή στη Μουργκάντα της Ηπείρου, στο χωριό Λια όπου εκτυλίχτηκαν την εποχή του εμφυλίου όσα καταγράφει ο ροφινάτος αντικομμουνισμός του Gage. Μιλήσαμε με τους κατοίκους της περιοχής που ήθελαν να αποκαταστήσουν τους συκοφαντημένους νεκρούς τους και που ένιωθαν ότι υπονομεύεται η ιστορία τους από το κινηματογραφικό συνεργείο που γύριζε εκείνη την εποχή σε ταινία την «Ελένη».

■ ACTION DIRECTE ΚΑΙ R.A.F.

Τον Μάρτη του '85 (τεύχος 24) ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ αποκάλυψε ένα σημαντικό ντοκουμέντο για τη δράση δύο παράνομων ένοπλων οργανώσεων της Δ. Ευρώπης. Η Γαλλική Action directe και η Γερμανική R.A.F. αποφάσιζαν να πολεμήσουν μαζί κάτω απ' το ίδιο αστέρι. Όσο είχαν βασιστεί να συμπιέζονται από το δυτικοευρωπαϊκό ανταρτικό πόλεμο είχε πεθάνει, βρισκόντουσαν μπροστά στην ανάγκη να ανασκευάσουν τις αναλύσεις τους, μια και οι δύο δυναμικές οργανώσεις έδειχναν διατεθειμένες να κάνουν περισσότερο αισθητή την παρουσία τους.

■ ΓΚΑΛΟΠ ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ

Άλλη μια διαφορετική δημοσκόπηση οργανώσαμε

πριν από τις Βουλευτικές εκλογές του '85 (Ιούνιος 85 - τεύχος 27). Αυτή τη φορά βάλαμε τις κάλπες στα γήπεδα του Παναθηναϊκού, του Ολυμπιακού, της ΑΕΚ και του ΠΑΟΚ. Πρώτο κόμμα το ΠΑΣΟΚ με 40,02%, δεύτερη η Ν.Δ. με 27,64, τρίτο το ΚΚΕ με 16,05. Το «κόμμα της νύχτας» έπεσε στο 5,38%, όπως άλλωστε και η ΕΔΕ που δεν είχε τόσους φίλους στα γήπεδα όσους στα μπαράκια. Πιο πράσινο γήπεδο η Νέα Φιλαδέλφεια με 51,28%, πιο γαλάζιο (έκπληξη!) η Τούμπα με 39,29%. Οι Παναθηναϊκοί έδωσαν το μεγαλύτερο ποσοστό στο ΚΚΕ(εσωτερικού) — 8,18%.

■ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΠΑΡΤΧΑΪΝΤ

Η πάλη του λαού της Νότιας Αφρικής κατά του ρατσιστικού καθεστώτος του απαρτχάιντ, μπορεί να ευαισθητοποιεί την κοινή γνώμη, αλλά δεν επηρεάζει πάντα τις προτεραιότητες του ελληνικού κράτους. Μια έρευνα που έκανε ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ τον Σεπτέμβριο του '85 (τεύχος 30), έδειξε, ότι εκτός από την αμέριστη συμπαράσταση που προσφέρει η ελληνονοτιοαφρικανική κοινότητα στο καθεστώς του Μπότα, και οι σχέσεις που διατηρεί η ελληνική κυβέρνηση μαζί του είναι άψογες. Άλλωστε, το δαιμόνιο της φυλής είχε κι εδώ βρει τη λύση: Μια και η αποχή στα ψηφίσματα του ΟΗΕ δεν θεωρήθηκε επαρκής βοήθεια στους ρατσιστές, τα ελληνικά πλοία, με την ανοχή της ελληνικής κυβέρνησης, έσπαγαν τακτικότερα τον αποκλεισμό που είχε επιβληθεί στη Ν. Αφρική.

■ ΟΙ ΦΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Τον Οκτώβριο του '85 (τεύχος 31) ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ μπηκε αποφασιστικά στο press-room. Αποκαλύπτοντας τον πλήρη κατάλογο των ομαδοποιήσεων που υπάρχουν μέσα στο ΠΑΣΟΚ, ανάγκασε τις περισσότερες εφημερίδες να αναδημοσιεύσουν τα στοιχεία του και τον τότε κυβερνητικό εκπρόσωπο κύριο Χαλιώτη να δηλώσει, ότι «ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ μ' αυτά που ισχυρίζεται δεν διεκδικεί τίτλους εγκυρότητας, αλλά επιβεβαιώνει τον τίτλο του πιο ευφάνταστου και πιο χαριτωμένου περιοδικού της Αριστεράς».

■ Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ ΤΟΥ 1996

Την Πρωταπριλιά του 1986 κυκλοφόρησε μαζί με την κανονική έκδοση, σε μικρότερο σχήμα, ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ της επόμενης δεκαετίας. Άρθρα για τους Ολυμπιακούς του '96 και για την ενότητα της Αριστεράς, σχόλια για τη νέα κίνηση του Ριζοσπαστικού Ελληνοκεντρικού Σοσιαλισμού που ξεπήδησε από τα σπλάχνα του ΠΑΣΟΚ και, τέλος, μια συνέντευξη με τον Κ. Καραμανλή που ανακαλύψαμε σε κάποιο γηροκομείο του ΕΣΥ.

■ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΑ ΤΟ «ΠΑΛΙ»

Το 1987 το «Τετράδιο Αναζητήσεων "Πάλι"» σταμάτησε την έκδοσή του. Ήταν μόλις το 6ο τεύχος ενός πολιτιστικού περιοδικού, που κατάφερε να δημιουργήσει φανατικούς φίλους και άπονδους εχθρούς στο σύντομο διάστημα της κυκλοφορίας του. Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ διοργάνωσε μια συζήτηση με τους πρωταγωνιστές εκείνου του εγχειρήματος την οποία δημοσίευσε στα τεύχη 46 και 47. Ήσαν μέρος η Μαντώ Αραβαντινού, ο Νάνος Βαλαωρίτης, ο Τάσος Δενέγρης, ο Πάνος Κουτρομπουσίσης και ο Κώστας Ταχτσής.

■ ΦΩΤΟΡΟΜΑΝΤΖΟ: Ο ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

Τον Γενάρη του '87 ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ δημοσίευσε το

πρώτο —μέχρι στιγμής— φωτορομάντζο του. Μια «πολιτική ιστορία γεμάτη έρωτα και πάθος, μυστήρια και σκάνδαλα», στην οποία ένας δαιμόνιος ντέτεκτιβ προσπαθώντας να ακολουθήσει το νήμα που συνέδεε τις πασοκικές ατασθαλίες, έφτανε στον ίδιο τον Αντρέα. Στον κεντρικό ρόλο εμφανιζόταν ο γνωστός ηθοποιός Κώστας Γκουσγκούνης.

■ Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

Η Πρωταπριλιά του '87, μας έδωσε τη δυνατότητα να κάνουμε μια ταυτόχρονη με το 49ο τεύχος έκδοση του περιοδικού στη Μόσχα. Μια και εκείνες τις ημέρες κυκλοφορούσε η «ΠΡΑΒΔΑ» για πρώτη φορά στα ελληνικά, 200.000 σοβιετικοί πολίτες μπόρεσαν να μάθουν τι είναι ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ στα ρώσικα, και να πληροφορηθούν από πρώτο χέρι όσα θα ήθελαν να γνωρίζουν για την ελληνική κοινωνία.

■ ΟΧΙ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ

Για μια ακόμη φορά στο όνομα της αθλητικής ιδέας θα αποσιωπηθεί ένα ομαδικό έγκλημα. Το ερχόμενο καλοκαίρι, στα γεμάτα στάδια της Σεούλ θα νεκρανασταίνεται η χίλιετή Ολυμπιάδα του '36, καθώς το «αθάνατο ολυμπιακό πνεύμα» θα γίνεται το προπέτασμα που θα κρυβεί τις θηριωδίες της κορεάτικης δικτατορίας. Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ, από πέρυσι τον Ιούλη, έκανε ένα αφιέρωμα στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Σεούλ, επισημαίνοντας όσα διαδραματίζονται εκεί και υπενθυμίζοντας, ταυτόχρονα την έκκληση της ελληνικής αντίστασης προς την ευρωπαϊκή νεολαία το 1969, να μποϊκοτάρει τους Πανεευρωπαϊκούς Αγώνες που διοργάνωσε η Χούντα στο Φάληρο.

■ CHE, 20 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Αν και έχουν περάσει είκοσι ολόκληρα χρόνια από τη δολοφονία του, ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα δεν ξεχάστηκε. Συνεχίζει να λειτουργεί σαν λαϊκός μαζικός μύθος και συμβολίζει πάντα την επανάσταση. Τον περασμένο Οκτώβριο, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης είκοσι χρόνων από την ημέρα της εκτέλεσής του, Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ έκανε μια έρευνα. Προσπάθησε να ανακαλύψει την ελληνική πλευρά του Γκεβάρα, μια και η πασίγνωστη αυτή μορφή δεν αποτυπώθηκε μόνο πάνω σε μπλουζάκια και αφίσες, αλλά επηρέασε τη σκέψη και την πρακτική πολλών οργανώσεων και αγωνιστών της Αριστεράς στα δύσκολα χρόνια της επταετίας.

■ Η ΠΕΡΕΣΤΡΟΤΚΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

Στις 23 Δεκέμβριο του 1987, ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ έκανε πράξη την περεστρόικα που είχε υποσχεθεί στους αναγνώστες του, κυκλοφορώντας πια κάθε δεύτερη Παρασκευή. Στο πρώτο δεκαπενθήμερο τεύχος οι εκπρόσωποι της ΚΝΕ και των ΣΥΣΤΕΙΡΩΣΕΩΝ, βρέθηκαν μαζί στα γραφεία μας και συζήτησαν πρώτη φορά δημόσια για το φοιτητικό κίνημα. Στα υπόλοιπα τεύχη, μέχρι σήμερα, δημοσιεύτηκαν αφιερώματα στον αγώνα των Παλαιστινίων, τις εξελίξεις της ΓΣΕΕ, την οφειλόμενη αποκατάσταση των θυμάτων του σταλινισμού στην Ελλάδα, τη «Χρυσή Ολυμπιάδα»! του '96 και τις συνέπειες της, μια πολιτική κατάθεση του Νίκου Καρρά με την ευκαιρία των εικοσάχρονων της διάσπασης του ΚΚΕ το 1968 και τέλος, ένα αφιέρωμα στη «Νέα Δημοσιογραφία» που επαγγέλλονται οι 24 ΟΡΕΣ, το περιοδικό ΚΛΙΚ και ο δημοτικός ραδιοσταθμός «Αθήνα 9.84».



WINTER WATERCOLOURS

Οι Winter Watercolours είναι ένα σχετικά νέο συγκρότημα, που ωστόσο μέχρι τώρα τα έχει καταφέρει αρκετά καλά. Αποτελέσαν μαζί με δύο άλλα γκρουπ τη μουσική συμμετοχή της χώρας μας στην Biennale της Βαρκελώνης, ενώ τώρα μας αντιπροσωπεύσαν ξανά σε ένα φεστιβάλ που μόλις έγινε, στο Bari της Ιταλίας μεταξύ 10 και 13 Μαρτίου. Αποτελούνται από τους:

Αντώνη Κούκιο - Κιθάρα, Φωνή, Μάνο Κωνσταντινίδη - Κιθάρα, Φωνητικά, Βασίλη Νάκη - Πλήκτρα, Δημήτρη Δημητρίου - Μπάσο, Φωνητικά, Πλάτωνα Τσούλο - Ντραμς.

Μας μιλά παρακάτω γι' αυτούς ο Πλάτωνας Τσούλος: «Ξεκινήσαμε μ' αυτή τη σύνθεση σαν Winter Watercolours στα τέλη του '86. Παλιότερα εγώ και ο Αντώνης Κούκιος ήμασταν μέλη του γκρουπ Ends With the Sea. Η μουσική μας έχει σαν κύριο χαρακτηριστικό ότι τείνει αρκετά προς αυτό που ονομάζουμε Αγγλικό Ροκ. Δίνουμε ιδιαίτερο βάρος στο ρυθμό, τη μελωδία και τη σωστή ατμόσφαιρα των κομματιών. Πιστεύουμε ότι στην Αγγλία υπάρχουν αρκετές διαφορετικές κατευθύνσεις στη μουσική των γκρουπ. Κάτι τέτοιο δεν το συναντάς εύκολα στα αμερικανικά συγκροτήματα, που κλείνουν προς το γκαράζ και φτιάχνουν μια κατάσταση μάλλον στενή και ξεπερασμένη. Χρησιμοποιούμε αγγλικό στίχο γιατί ταιριάζει περισσότερο στον ήχο μας. Έπειτα με τον αγγλικό στίχο έχεις κάποιες πιθανότητες ν' αναδειχτείς έξω, άσχετα αν σε θάβουν εδώ οι εταιρίες! Στην Ισπανία δεν συνέβη τίποτε ιδιαίτερο. Η Biennale υποτίθεται ότι θα προωθούσε τις δουλειές των νέων, αλλά για τη μουσική δε συνέβη κάτι τέτοιο. Για μας μέτρησε περισσότερο η εμπειρία του να παίξουμε σε ξένο και μεγάλο κοινό. Πήγαμε εκεί, αφού είχαμε στείλει δουλειά μας στο Υπουργείο Νέας Γενιάς που κάθε χρόνο κάνει την τελική επιλογή. Στην Αθήνα, με τις ζωντανές εμφανίσεις πάμε καλά. Τις περισσότερες φορές δημιουργείται κέφι. Το κοινό βέβαια δεν είναι το ιδανικό, ούτε ενδιαφέρεται όσο πρέπει, αλλιώς θα βοηθούσε περισσότερο τα γκρουπ. Τώρα γράφουμε όποτε μπορούμε κομμάτια μας σε στούντιο, και έχουμε έρθει σ' επικοινωνία με διάφορες εταιρίες. Ελπίζουμε σύντομα να παρουσιάσουμε ηχογραφημένη δουλειά μας...

Χρ. Μ.

PURPLE OVERDOSE

Υπάρχει Ψυχεδέλεια στην Ελλάδα; Και τι είναι ψυχεδέλεια; Υπάρχουν συγκροτήματα που βγαίνουν για συναυλίες με light-show, πολύχρωμα ρούχα, μικρά τετράγωνα γυαλιά, κόκκινες drop κιθάρες και λαμπάτους ενισχυτές, και μιλάνε για χρώματα, μακρινά ταξίδια, ενοράσεις, βιβλία επιστημονικής φαντασίας, τρίτα μάτια, pop-art, και όνειρα της παιδικής ηλικίας; Τα πράγματα θα ήταν ιδανικά αν ήταν έτσι, έστω και το 88, αλλά το γάντι έχει ριχτεί και οι πρώτες απόπειρες δεν άργησαν να φανούν. Για σήμερα ένα συγκρότημα που έχει άποψη για το θέμα όχι παρελθοντική έχει ταλέντο κι ως μην έχει ακόμα αγοράσει ποκάμισα με λαχούρια. Αυτοπαρουσιάζονται:

«Υπερβολική δόση μωβ. Πάσχουμε από ειδικού τύπου αχρωματοψία που μας αναγκάζει να τα βλέπουμε όλα μωβ. Δεν μας δίνουν δίπλωμα αυτοκινήτου, έχουμε γλιτώσει στο παρά τρίχα από χιλιάδες θανατηφόρα ατυχήματα και η αντίληψή μας περί μουσικής είναι τελείως μωβ. Η αρρώστια μας είναι μουσική και μουσική ακούμε και παίζουμε μανιωδώς. Παίξαμε με τους Die Pretty, με Mushrooms στο Ρόδο, στο Trucks και οπουδήποτε παίζεται ζωντανή μουσική. Μας ενδιαφέρει η συνέχεια και όχι η αναβίωση της ψυχεδέλειας, και οπωσδήποτε το 88. Δεν είμαστε κολλημένοι στα 60'S αλλά βρισκόμαστε σε μια εποχή που η ατομική ελευθερία χρειάζεται μια πόρτα, χωρίς βέβαια και να πιστεύουμε στην ύπαρξη επίγειων παραδείσων, μόνο που με τη μουσική πολλά θα μπορούσαν να γίνουν καλύτερα. Ακόμα μερικοί λόγοι γιατί ψυχεδέλεια; Γιατί είναι συνδεδεμένη με κοινωνική αλλαγή, καταργεί τα σύνορα μέσα στο μυαλό μας και μέσω αυτής κερδίζουμε επικοινωνία, ενδοσκόπηση, αγάπη. Δεν είμαστε απλοί μιμητές αλλά εκφράζουμε τον προσωπικό μας κόσμο, και τις δικές μας ιδέες.

«Τα μαγαζιά είναι λίγα και δεν είναι τόσο φιλόξενα για ένα νέο συγκρότημα. Είμαστε οι Κώστας (φωνή-κιθάρα), Γιώργος (ταυτόχρονα και στους No Maps Land), μπάσο-φωνή, Χριστόφορος (ντραμς) και Μιχάλης (πλήκτρα). Υπάρχει ντέμο 6 τραγουδιών με ντράμερ τον Γιώργο Νίκη (των NML) και με την προσθήκη 2 ακόμα καινούριων κομματιών ετοιμάζουμε τον πρώτο μας δίσκο. Και επειδή πολλοί χρησιμοποιούν την ταμπέλα της ψυχεδέλειας αλλά λίγοι καταλαβαίνουν πραγματικά τι σημαίνει, εμείς θα ξεχωρίζουμε συγκροτήματα όπως: Plasticland, Plan 9, Bevis Front και Vietnam Veterans. Από τα 60'S σχεδόν όλα».

Β.Τ.

Οι A PRIORI ξεκίνησαν το 1976 στη Θεσσαλονίκη. Η σημερινή τους σύνθεση είναι: Σωτήρης Αναδομής (τύμπανα), Δημήτρης Γουμπερίτης (κοντραμπάσο), Γιώργος Κωνσταντινίδης (κιθάρα) και Ντάνης Τραγόπουλος (πιάνο).

Αρχικά έπαιζαν τζαζ-ροκ. Αργότερα παρουσίασαν το εξελιγμένο ύφος τους με τις εξ ανατολών επιρροές τους, για να το εγκαταλείψουν ξαφνικά επιστρέφοντας σε όργανα ακουστικά, παίξιμο χαλαρό, περάσματα δύσκολα και ατμοσφαιρικούς ελεύθερους αυτοσχεδιασμούς.

Μετά από μια σειρά συναυλιών και εμφανίσεων σε πολλές πόλεις αλλά και παράλληλες συμμετοχές σε φεστιβάλ τζαζ, παρουσίασαν το 1986 τον πρώτο και μοναδικό μέχρι σήμερα δίσκο του γκρουπ με τίτλο τ' όνομά τους.

Σίγουρα, τα δώδεκα χρόνια για ένα γκρουπ και μάλιστα στην Ελλάδα είναι κάτι σημαντικό. Ωστόσο και η δισκογραφική τους παρουσία ανάλογα με τα χρόνια της προσφοράς και της ύπαρξής τους πενιχρή. Για τα παραπάνω αλλά και για τα μελλοντικά σχέδια των A PRIORI ο Ντάνης Τραγόπουλος σε μια σύντομη κουβέντα που είχαμε μαζί του μας είπε:

«Το γεγονός ότι υπάρχουμε σαν γκρουπ δώδεκα χρόνια νομίζω οφείλεται στο ότι είμαστε φίλοι μεταξύ μας. Δεν κάνουμε παρέα μόνο όταν παίζουμε μουσική αλλά συνεχίζουμε. Είμαστε δεμένοι μεταξύ μας. Γνωρίζουμε καλά ο ένας τον άλλον κι όταν υπάρχουν διαφωνίες ξεπερνιούνται. Όσον αφορά τώρα τις δισκογραφικές δουλειές, μέχρι το 1980 τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα από πολλές πλευρές. Γι' αυτό και αργήσαμε τόσο. Οι όροι δεν ήταν και τόσο καλοί. Σήμερα τα πράγματα έχουν βελτιωθεί. Μάλιστα εδώ και αρκετό καιρό συζητάμε για ένα δεύτερο δίσκο αλλά δεν το έχουμε αποφασίσει ως τώρα. Όσο για το ύφος του γκρουπ νομίζω ότι θα μπορούσε να προσδιοριστεί σαν αυτοσχεδιασμοί που ξεκινούν από μια ευρωπαϊκή αντίληψη για την αρμονία της τζαζ ενώ στο μέλλον δεν αποκλείεται ένας νέος επαναπροσδιορισμός του ύφους του γκρουπ».

Στέλιος Βαλανάς

YEAH

Το συγκρότημα σχηματίστηκε το Φεβρουάριο του 1987 κι αποτελείται στη σημερινή του μορφή από τους:

Γιάννη Ντρενογιάννη: κιθάρα, φωνή
Χρύσα Πανταζί: μπάσο, φωνή
Τάκη Γιαννούτσο: τύμπανα

Μουσική που προσανατολίζεται στις νέες τάσεις του ροκ εν ρολ προσπαθεί να συνδυάσει τις ευρωπαϊκές αισθησιακές μελωδίες, τους δυνατούς «βρώμικους» αμερικανικούς ρυθμούς και μια μεσογειακή ψυχολογία που αναζητά την ταυτότητα της ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση. Για τους YEAH ο σημαντικότερος τρόπος έκφρασης είναι οι ζωντανές εμφανίσεις. Μέχρι τώρα έχουν εμφανιστεί σε όλα τα κλαμπ της Αθήνας, σε συναυλίες της Λέσχης Τζαζ Κορίνθου, στις εκδηλώσεις του περιοδικού MIZE MAZE στη Χαλκίδα, στην Πανερωπαϊκή Συνάντηση Νεολαίας στη Χαλκίδα, και σαν support σε μεγάλες συναυλίες με ελληνικά και ξένα συγκροτήματα!

Επίσης έχουν εμφανιστεί στην ελληνική τηλεόραση στην εκπομπή της Ρηνίως Παπανικόλα «Έργα και ημέρες του Ελληνικού Τραγουδιού».

Ο πρώτος τους μεγάλος δίσκος πρόκειται να κυκλοφορήσει στις αρχές του καλοκαιριού.

Ιουλία ΡΑΛΛΙΔΗ

GUN-CLUB

Συνέντευξη με τον Jeffry Lee Pierce

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Είσαι ικανοποιημένος από τη χτεσινή συναυλία;

Jeffry Lee PIERCE: Δεν πρεσαρίστηκα, σχεδόν δεν ιδρώσα καθόλου. Συνήθως είμαι καταιδρωμένος μετά από μια συναυλία. Χρειάζομαστε το κοινό για να μας σπρώχνει, για να βάλουμε την ενέργεια να δουλέψει, και χτες δεν υπήρχε ο απαραίτητος ενθουσιασμός από τη μεριά του κοινού. Μπορεί στην πρώτη γραμμή να χόρευαν και να ήταν άγριοι, αλλά οι υπόλοιποι απλώς στέκονταν εκεί. Και υπήρχε το πρόβλημα με τα φωτιστικά. Αυτός που τα χειριζόταν συνέχισε να κάνει διάφορα φτηνά ψυχεδελικά εφέ, και τις στιγμές που σκοτεινιάζαν, δεν μπορούσαμε να δούμε τις κιθάρες, δεν μπορούσαμε να πιάσουμε ακόρντα. Σίγουρα πάντως μπορούμε να είμαστε πολύ καλύτερα όταν υπάρχει ανταπόκριση.

■ Πώς είναι το κοινό σας σε άλλες πόλεις;

— Στο Βερολίνο το κοινό είναι αρνητικό, για διαφορετικούς όμως λόγους. Περισσότερο ευχαριστιούνται που βλέπουν ο ένας τον άλλο παρά με το συγκρότημα. Στέκονται και παρατηρούν πώς είναι ντυμένοι και αδιαφορούν για τη μουσική. Στο Λονδίνο το κοινό είναι πολύ καλύτερα ντυμένο από το συγκρότημα. Εμείς περισσότερο απευθυνόμαστε σε φίλους και ανθρώπους που μας αγαπάνε. Εξάλλου δεν είμαστε μέρος της τρέχουσας μουσικής σκηνής. Ξέρω και ότι είσαι αναγκασμένος να παίζεις μπροστά σε αδιάφορο κοινό για να ανακαλύψεις τους πραγματικούς φίλους. Αν είσαι μέρος αυτής της σκηνής θα κάνεις πάρα πολλούς σύμβιβασμούς. Και αν κάνεις ένα καλό Video μετά όλοι οι υπόλοιποι θα σε μισούν γι' αυτό. There's no business like show business.

■ Ποιο θα ήταν το ιδανικό κοινό για σένα;

— Θα 'θέλα να παίζω μπροστά σε παιδιά, διότι τα παιδιά ξέρουν να διαλέγουν με την καρδιά. Δεν έχουν αλλοτριωθεί ακόμα.

■ Ποια είναι η θέση σου για τη μουσική βιομηχανία;

— Αν είσαι κάποιο όνομα, οι παραγωγοί επενδύουν χρήματα πάνω σου και περιμένουν να τα βγάλουν. Σαν Gun Club δεν είμαστε μια επικερδής επιχείρηση γι' αυτούς. Ξέρεις θέλαμε εδώ και χρόνια να έρθουμε στην Ελλάδα αλλά οι ατζέντηδες μας έλεγαν ότι δεν υπάρχουν λεφτά εδώ. Σίγουρα και άλλα συγκροτήματα θα θέλουν να έρθουν, μόνο και μόνο για να έρθουν, αλλά υπάρχουν τόσα εμπόδια. Δεν υπάρχει η περιπέτεια στη μουσική. Ένα καινούργιο συγκρότημα θα υπογράψει αμέσως, αν είναι τυχερό θα κάνει μια επιτυχία, και μετά θα σβήσει.

■ Τι θα γινόταν αν παίρνατε την κατάσταση στα χέρια σας;

— Στην Αυστραλία, αποφασίσαμε να κάνουμε μια περιοδεία μόνοι μας, με δικά μας έξοδα. Ήρθαμε σε συνεννοήσεις με άτομα εκεί, κλείσαμε συναυλίες και support. Η όλη περιοδεία κατέληξε σε φιάσκο, γιατί κανείς δεν μπορούσε να μας υπερασπιστεί. Παίξαμε μόνο τρεις φορές σχεδόν μπροστά στα καγκουρά και φύγαμε άρον άρον για την Αμερική.

■ Υποθέτω έχεις πολλές τέτοιες ιστορίες. Πες μου την πιο παράξενη αν θες.

— Έχουμε fun club στη Βηρυτό. Φοιτητές που έρχονται στην Ευρώπη ή την Αμερική να σπουδάσουν, και ακούνε τους δισκούς μας. Παίξαμε λοιπόν στο πανεπιστήμιο μπροστά σε 200 εξάλλους funs. Και μετά η αμερικανική κυβέρνηση μας ρωτούσε τι δουλειά είχαμε εκεί. Νομίζανε ότι είχαμε διασυνδέσεις με τρομοκράτες. Έχω πολλές ανατολικές σφραγίδες στο διαβατήριό μου και στα σύνορα αρχίζουν να με κοιτάνε παράξενα. Το όνειρό μου είναι να παίζουμε στη Σοβιετική Ένωση.



Φωτ.: Άννης Κελέκης

Οι Gun Club, που είδαμε τη δεύτερη μέρα, ήταν ένα από τα πιο μεστά και ουσιαστικά συγκροτήματα που έπαιξαν τον τελευταίο καιρό στην Ελλάδα. Χωρίς πολλές περιττές ενέργειες, τόσο πάνω στη σκηνή όσο και στο δημιουργικό μέρος της μουσικής τους, κατάφεραν να δώσουν το στίγμα τους από την πρώτη στιγμή. Την ταυτότητα των μεγάλων ρόκερς που παίζουν για τη δική τους ευχαρίστηση αλλά και για το μοίρασμα της εμπειρίας. Αυτό ήταν φανερό σαν τάση από τη μεριά τους όσο και αν δεν καρποφόρησε από τη μεριά του κοινού, που έδειξε να αψηφάται. Το θέαμα έδειξε ότι σοκάρει μια μεγάλη μερίδα του κοινού, που για να λέμε την αλήθεια δεν παρακολουθούσε τη συναυλία κάτω από ιδανικές συνθήκες, στριμωγμένο σε μια αποπνικτική αίθουσα. Παρά τις όποιες αντιρρήσεις, οι Gun Club ήταν πάρα πολύ απλοί πάνω στη σκηνή. Και φυσικά το απλός στην περίπτωση είναι πρότερημα, συνώνυμο του δημιουργικού. Εδώ μιλάμε για ένα ροκ εν ρολ χωρίς προσωπεία (ποιος τα χρειάζεται;) φρου-φρου και αρώματα. Από τη στιγμή που η κιθάρα του Kid Congo Powers άρχισε να ρολάρει, όλοι ήξεραν ότι οι Gun Club δεν μπορούσαν να είναι τίποτα διαφορετικό από αυτή την κιθάρα και τη φωνή του Jeffry-Lee-Pierce, αυτής της ακραίας φιρούρας, που δείχνει σαν να χάθηκε μέσα σε μια δυτική μεγαλούπολη, σαν πρωταγωνιστής σε ταινία του Βιμ Βέντερς. Και είναι αξιοσημείωτο ότι από τη στιγμή που ανέβηκαν πάνω στη σκηνή οι Gun Club, δεν είχαν άλλη εκλογή, παρά να τα δώσουν όλα (ή να τα χώσουν, κατά την τρέχουσα διάλεκτο). Το ζήτημα ήταν κατά πόσο το κοινό θα μπορούσε να ανταποκριθεί σε ένα τέτοιο θέαμα, όπου από τη μια υπήρχε πλήρης έλλειψη εικόνας ή image αν θέλετε, και από την άλλη, κακά τα ψέματα, έχει αρχίσει να αδιαφορεί επικίνδυνα για μουσικές εκτός της τρέχουσας επικαιρότητας, όσο αξιόλογες κι αν είναι. Και μόνο το γνωστό Sex beat μόρσε σε να δονήσει την αίθουσα στο τελευταίο ανκόρ, χτυπώντας παρελθοντικές χορδές στο ακροατήριο. Πάντως το υλικό τους, όπως και το παίξιμο των μουσικών, ήταν σταθερά σε ψηλά επίπεδα, και οι λίγοι πιστοί και φίλοι πραγματικά ικανοποιήθηκαν, χωρίς να χρειαστεί να ανατρέξουν σε μύθους, γιατί τελικά οι μύθοι είναι αυτοί που δημιουργούν τις τεχνητές αποστάσεις.

■ Πες μου για τις πρώτες μέρες σας και τη γενιά που ξεκίνησε μαζί σας.

— Τα περισσότερα συγκροτήματα της γενιάς μου ξεκίνησαν τυχαία. Εμείς αρχίσαμε να παίζουμε για να μπορούμε να παίρνουμε τζάμπα μπύρες από το club! Άλλοι πιο τυχεροί έχουν κάνει τώρα καριέρες στη βιομηχανία. Θυμώμουν τις Go Go's που παίζανε μπροστά σε φίλους τους άγνωστες ακόμα και μετά έγιναν ξαφνικά δημοφιλείς. Με τον Kid (Congo Powers) είμαστε φίλοι από το 77 όταν πηγαίναμε να δούμε τα punk γκρουπς στο L.A. Τότε υπήρχαν πολύ λίγοι που παρακολουθούσαν αυτού του είδους τη μουσική και όλοι γνωρίζονταν μεταξύ τους. Και λίγο πιο παλιά ίσως. Όλη η κίνηση με τους New-York Dolls, προτιμώ όμως τους Stooges, τότε είχαν τη φοβερή φήμη να τους θεωρούν το χειρότερο συγκρότημα του κόσμου. Έτρεχαν από το Νητρώιτ στο Λος Άντζελες και κανείς δεν τους έδινε σημασία, όλοι νόμιζαν ότι ήταν heavy metal, μετά πολύ αργότερα έγιναν cult. Το ίδιο έγινε με τους Television, την Patti Smith και την Blondie. Όλοι αυτοί ξεκίνησαν με το στίγμα του απλοϊκού και του παιδικού.

■ Θα 'θελες να μιλήσεις λίγο περισσότερο για τους στίχους σου;

— Πραγματικά οι στίχοι μου είναι αρκετά παράξενοι. Τους καταλαβαίνω, αλλά δεν περιμένω, δεν έχω σχεδόν ελπίδα, ότι θα τους καταλάβουν και άλλοι. Έχω φωτογραφική μνήμη για πολλά πράγματα, και έτσι γράφω. Τα μεταφέρω περίπου σαν το σινεμά. Πολλά γεγονότα γίνονται σενάρια στο μυαλό μου.

■ Σε πολλά τραγούδια σου μιλάς για μια άλλη Αμερική.

— Η Αμερική είναι τόσο τεράστια που θα έπρεπε να χωριστεί σε τέσσερα διαφορετικά κράτη. Ξεκινάς από τη μια άκρη και καταλήγεις στην άλλη, και δεν καταλαβαίνεις τι λένε οι άνθρωποι εκεί. Είναι κρίμα που στη Νέα Υόρκη δεν έχουν μεξικάνικα φαγητά. Τα λατρεύω. Η Αμερική δεν έχει καμιά σοβαρή παράδοση. Η μόνη της ιστορία είναι οι Ινδιάνοι, αλλά αυτοί είναι τόσο καταπιεσμένοι και λίγοι που δεν μπορούν να γυρίσουν το χρόνο πίσω. Και δυστυχώς οι Αμερικανοί ποτέ δεν θα μάθουν τη γλώσσα των Σεγιέν ή των Τσερόκι.

Βασίλης ΤΖΑΒΑΡΑΣ

Σχολιαστές

Δεκαπενθήμερο
περιοδικό

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
Τηλ.: 6469827 - 6461380
κυκλοφορεί
κάθε δεύτερη Παρασκευή

Β' Περίοδος
τ. 64, 1η Απριλίου 1988
Δρχ. 200

Εκδίδεται από τους:
Κ. Βουρνά
Π. Παναγιώτου
Γ. Πιτουρόπουλο
Δ. Ψαρρά
Φωτοσύνθεση
Βιβλιοσυνεργατική Συν.Π.Ε.
Φειδίου 18
Φωτολитоγραφική
αναπαραγωγή
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση
ΛΙΘΟ-ΟΦΣΕΤ ΕΛΛΑΣ
Ακαδημίου 13 - Αθήνα

Υπεύθυνος έκδοσης:

Γ. Πιτουρόπουλος

Διευθυντής:

Δ. Ψαρράς

Σύνταξη:

Τ. Κατιντσόρος

Γ. Κόκκινος

Χ. Μαχαιρός

Π. Λινάρδος - Ρυλμόν

Δ. Τρίμης

Σελιδόσηψη:

Σ. Παντελάκης

Τακτικοί συνεργάτες:

Ν. Βαλωρίτης

Γ. Βότσης

Α. Κελέκης

Π. Κοροβέσης

Τ. Κωστόπουλος

Γ. Μακρής

Γ. Μητριάδης

Χ. Μόσιαλος

Β. Ντάκουρη

Δ. Οικονομιάκης

Η. Πετρόπουλος

Θ. Πλατής

Ρ. Πόλε

Ι. Ραλλίδης

Μ.Ν. Ράπτης

Α. Ρουμελιώτης

Γ. Ρουμελιώτης

Χ. Σακελλαρόπουλος

Β. Τζαβάρας

Α. Τύρος

Γελοιογραφία:

Γ. Ιωάννου

Κόμικς:

Αρκάς

Σάτιρα:

Γ. Χατζάκος

Διαφήμιση:

Κέλλυ Κοντονή

Συνδρομές:

Εσωτερικές:

ετήσια: 4.800

εξάμηνη: 2.400

Εξωτερικές:

ετήσια: 6.000

εξάμηνη: 3.000

Άλλες ήπειροι:

ετήσια: 6.800

εξάμηνη: 3.400

Διμ. οργανισμοί:

ετήσια: 12.000

Επιδόματα-Επιτηδές:

Γιώργος Πιτουρόπουλος

Σχόλια των αναγνωστών

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ο Γαβριήλ Λαμπάτος, μέλος της «Επιτροπής Πρωτοβουλίας για την Αποκατάσταση της Μνήμης των αδικώς εξοντωθέντων από το ίδιο το κίνημα Αγωνιστών της Αριστεράς», απαντά σε άρθρο της Αγγέλικας Ψαρρά που δημοσιεύτηκε στο περασμένο τεύχος.

Στο άρθρο της «Το συνταγολόγιο μιας αποκατάστασης» (Σχολιαστής τ. 63), η κ. Αγγέλικα Ψαρρά έθεσε σοβαρά ερωτηματικά για το πώς οι αριστεροί και τα κόμμάτα τους στέκονται αντιμέτωποι απέναντι στην ιστορία τους.

Η απάντηση αυτή δεν φιλοδοξεί να δώσει απαντήσεις σε θέματα που είναι πολύπλοκα και σύνθετα, αλλά στον περιορισμένο χώρο του περιοδικού θα αναφερθεί συγκεκριμένα για τα αίτια της πρωτοβουλίας και το έργο της επιτροπής για τους εξοντωθέντες αγωνιστές της αριστεράς, από το ίδιο το κίνημα, στην περίοδο που σχηματικά αναφέρεται ως «σταλινική».

Η πρωτοβουλία αυτή πάρθηκε με σκοπό να θέσει στα κόμματα της αριστεράς ένα πολιτικό πρόβλημα που έμενε στην αφάνεια.

Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει (ούτε η συγγραφέας του άρθρου) ότι είναι αναγκαίο να συνταχθούν οι καταλογοί με τα ονόματα των ανθρώπων αυτών, τη στιγμή που υπάρχουν εκατοντάδες οικογένειες που ζητούν ικανοποίηση.

Πρόκειται για μια πολιτική πράξη που έχει ουσιαστικό περιεχόμενο που περιορίζει την αναπαραγωγή μύθων γιατί φέρνει στην επιφάνεια γεγονότα που έρχονται να αμφισβητήσουν τις υπάρχουσες εκδοχές γύρω από την ιστορία του κομμουνιστικού κινήματος.

Η έρευνα της επιτροπής δεν περιορίζεται όπως λαθεμένα ισχυρίζεται η κ. Α. Ψαρρά στη σύνταξη κάποιων καταλόγων που θα δοθούν στα κόμματα της αριστεράς για την «αποκατάσταση» των θυμάτων.

Θα ήθελα να αναφέρω ότι ενέργειες που κατά την κ. Α. Ψαρρά μαρτυρούν «πραγματική τόλμη», όπως η μαγνητοφώνηση μαρτυρικών εκδόσεων αγωνιστών και η συγκρότηση ενός πρώτου αρχείου (φωτοτυπημένων) εντύπων περιλαμβανόμενων στους σκοπούς της επιτροπής.

Ήδη έχουν καταγραφεί μαρτυρίες για κρίσιμες πτυχές του προβλήματος (π.χ. Μπούλκες, γεγονότα στην 7η Με-

ραρχία του ΔΣΕ), έχουν συγκεντρωθεί δημοσιεύματα του τροτσκιστικού τύπου της εποχής που αναφέρονται σε δολοφονίες τροτσκιστών, ενώ ταυτόχρονα συγκεντρώνονται γραπτές μαρτυρίες από αγωνιστές.

Τα στοιχεία που έρχονται στην επιφάνεια είναι ιδιαίτερα σημαντικά και θα βρίσκονται, αφού ολοκληρωθεί η έρευνα, στη διάθεση των ερευνητών και του Τύπου. Η επιτροπή δεν επιδιώκει να δώσει μια συνολική ερμηνεία των γεγονότων και ούτε προδικάζει ένα εφησυχαστικό τέλος για την ιστορική έρευνα. Έτσι κι αλλιώς δεν αποτελούμε κάποιο ιστορικό τμήμα κάποιας Κ.Ε. για να δώσουμε μια νέα εκδοχή της ιστορίας ανάλογη με την πολιτική συγκυρία. Εμείς θέσαμε ένα πολιτικό στην ουσία του πρόβλημα για την αριστερά, ενώ ταυτόχρονα συλλέγεται κάποιο υλικό ιδιαίτερα πολύτιμο γιατί τα χρόνια περνάνε και οι μνήμες χάνονται.

Γι' αυτό θα παρακαλούσαμε να μην αποδίδονται στην επιτροπή προθέσεις που δεν τις έχει.

Η κ. Αγγέλικα Ψαρρά μεταξύ άλλων αναφέρει ότι η επιτροπή συναρτά την όλη προσπάθεια με τα τεκταινόμενα στη Σοβιετική Ένωση και τις μεταρρυθμίσεις του Μ. Γκορμπατσόφ βγάζοντας αυτό το συμπέρασμα από ένα άρθρο του Β. Νεφελούδη στο «Αντί».

Πιστεύουμε ότι πουθενά από το άρθρο αυτό δεν μπορούν να εξαχθούν τέτοια συμπεράσματα γιατί πουθενά δεν υπάρχει τέτοια συσχέτιση.

Στο άρθρο ακλώς αναφέρεται το πόσο οι εξελίξεις στην ΕΣΣΔ επηρέασαν το ελληνικό κομμουνιστικό κίνημα. Εξάλλου είναι γνωστό ότι στην ΕΣΣΔ βρήκαν το θάνατο δεκάδες Έλληνες κομμουνιστές που μέχρι σήμερα οι συγγενείς τους αγνοούν το πώς και το γιατί.

Για μας οι εξελίξεις στην ΕΣΣΔ έχουν ιδιαίτερη σημασία, τις αντιμετωπίζουμε όμως σαν αριστεροί που έχουν συνειδητοποιήσει των διαφορών τους με το σοβιετικό μοντέλο.

Αυτό το συμπέρασμα μπορεί να το βγάλει κάθε καλοπροαίρετος άνθρωπος και από το πνεύμα της επιστολής μας προς τον Μ. Γκορμπατσόφ, όπου θέσαμε το θέμα των Ελλήνων κομμουνιστών, που σκοτώθηκαν στην ΕΣΣΔ στην περίοδο 1936-1939.

Ίσως αυτή η πράξη να δημιούργησε απορίες, όπως αυτές που δημιουργήθηκαν στη σοβιετική πρεσβεία στην Αθήνα, αλλά πιστεύουμε ότι ήταν μια θαρραλέα πολιτική πράξη που βρίσκεται μακριά από τις αντιλήψεις περί κράτους οδηγού.

Εξάλλου η πρωτοβουλία αυτή πάρθηκε πολύ νωρίτερα από τη δήλωση του Γκορμπατσόφ ότι επιβάλλεται η

«ακονομή της δικαιοσύνης».

Στην πρωτοβουλία αυτή μετέχουν άνθρωποι που ανήκουν σε διάφορα ρεύματα της αριστεράς και ανένταχτοι αριστεροί, ενώ συνεργάζονται μαζί μας άνθρωποι από όλο το φάσμα της αριστεράς και ήδη μέχρι τώρα η ανταπόκριση του κόσμου της αριστεράς είναι σημαντική.

Γαβριήλ ΛΑΜΠΑΤΟΣ

Η Αγγέλικα Ψαρρά παρατηρεί:

Ο χρόνος θα μιλήσει για το έργο και την τόλμη της Επιτροπής Πρωτοβουλίας. Στο μεταξύ, όμως, τα «πολύπλοκα και σύνθετα» ερωτήματα θα παραμένουν αναπάντητα. Και οι — καλές — προθέσεις θα αποδειχθούν αδύναμες να μεταμορφώσουν την πολιτική πράξη σε ιστορική γνώση.

Α.Ψ.

Η «ΦΙΛΟΠΟΛΕΜΗ» ΔΥΣΗ

Αγαπητέ Σχολιαστή,

Σχετικά με το άρθρο του Τ. Δαρβέρη για την ΚΙΠΑΕΑ (τεύχος 62) θα ήθελα να παρατηρήσω τα εξής:

Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού «KOMMUNIST», που είναι το θεωρητικό όργανο του ΚΚΣΕ, οι ερευνητές V. Sjurkin, S. Karaganov και Α. Kortynov υποστηρίζουν ότι μια στρατιωτική επίθεση εκ μέρους της Δύσης εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης είναι αδιανόητη λόγω του... πολιτικού συστήματος που επικρατεί στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες!

Συγκεκριμένα αναφερόμενοι στον φόβο που αισθάνονται πολλοί σοβιετικοί πολίτες για μια τυχόν εισβολή του ΝΑΤΟ, οι συνεργάτες του περιοδικού γράφουν ότι «σήμερα δεν υπάρχει ούτε ένα σημείο τριβής στις σχέσεις μεταξύ Ανατολής - Δύσης που θα διανοείτο κανείς να λύσει με πόλεμο. Δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι η Ευρώπη θα είχε κανένα λόγο να εισβάλλει στις σοσιαλιστικές χώρες». Τα προβλήματα του καπιταλισμού, υποστηρίζουν οι σοβιετικοί αρθρογράφοι, δεν μπορούν να λυθούν με πόλεμο και δεν υπάρχουν «ούτε στις ΗΠΑ ούτε στη Δυτική Ευρώπη πολιτικά ισχυρικά δυνάμεις που να επιδιώκουν να αναλάβουν ένα τέτοιο εγχείρημα». Και καταλήγουν οι αρθρογράφοι:

«Όταν μιλάμε για μια στρατιωτική αντιπαράθεση σε παγκόσμια κλίμακα, για έναν πόλεμο μεταξύ των δύο συστημάτων, θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας ότι το σύστημα της αστικής δημοκρατίας εμποδίζει σε ένα βαθμό την έναρξη ενός τέτοιου πολέμου».

Είναι κρίμα ότι ο συνεργάτης σου δεν έλαβε υπόψη του στην ανάλυσή του τις απόψεις του «KOMMUNIST» για τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του πολιτικού συστήματος μιας χώρας και της εξωτερικής της πολιτικής.

Φιλικά
Τάκης ΜΙΧΑΣ
δημοσιογράφος - εθνολόγος

Υ.Γ.: Θα ήθελα να σε συγχαρώ με την ευκαιρία για τις θαρραλέες και πρωτοποριακές (για τα ελληνικά δεδομένα) απόψεις σου για τα θέματα των μειονοτήτων. Οι αναλύσεις σου αποτελούν μια όαση μέσα στο παραλήρημα του νεοελληνικού σωβινισμού που κατακλύζει το μεγαλύτερο μέρος του Τύπου και θα ενθουσίαζαν οπωσδήποτε τους κορυφαίους του φιλελεύθερου στοχασμού όπως π.χ. τους Μίλλ, Πέιν, Νόζικ και Ντόρκιν. Αντίθετα, ίσως να προκαλούσαν μια κάποια δυσφορία στο φίλο του βιομηχάνου από το Μάντσεστερ και συγγραφέα του «Εβραϊκού Ζητήματος»...

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Αγαπητέ κύριε Διευθυντά,

Παρακολουθώ, ομολογώ όχι ανελλιπώς, με ενδιαφέρον τον «Σχολιαστή» και εκτιμώ την προσπάθεια συμβολής στην ιδεολογική αναζήτηση και στο δημιουργικό διάλογο, που άλλωστε τόσο πενήχρα είναι στον τόπο μας. Σας διαβεβαιώ μάλιστα ότι με ευχάριστη έκπληξη ανακάλυψα κριτική άρθρου μου δημοσιευμένου στην «Εποπτεία» του Φεβρουαρίου 1988 με θέμα «Ο Τρίτος Κόσμος», στην έκδοσή σας της 19 Φεβρουαρίου. Κι αυτό διότι είστε να ότι οι παρατηρήσεις και οι διαπιστώσεις σας θα συνεισέφεραν στην κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο Τρίτος Κόσμος και θα δημιουργούσαν και σε μένα προβληματισμούς για τη βελτίωση ή παραπέρα εμβάθυνση των απόψεών μου. Πρέπει με ειλικρίνεια να σας πω ότι δυστυχώς απογοητεύτηκα. Όχι διότι εμπνέεται το

όλο κείμενο από κάποια προκατειλημμένη πολεμική νοοτροπία με αποτέλεσμα να παρασύρεται ο συνεργάτης σας Δ.Ψ. σε κατάχρηση ειρωνείας και σε υπέρβαση των ορίων της καλής νοούμενης και καλοδεχούμενης δηκτικότητας. Αυτά ακόμα και στην υπερβολή τους δεν ενοχλούν, τουλάχιστον τον υπογράφοντα, μια και πιστεύει ότι έστω και το άκομπο χιούμορ είναι προτιμότερο από την κάλπικη σοβαροφάνεια της δημόσιας ζωής μας. Εκείνο που εντυπωσίασε αρνητικά ήταν το αστήρικτο των επισημάνσεων και η προχειρότητα της κριτικής. Συγκεκριμένα:

1. Διαπιστώνει ο συνεργάτης σας στην αρχή του σχολίου του ότι ανέλαβα να εισαγάω τη μόδα του «αντιιτροκοσμισμού» στην Ελλάδα. Πού το σπηρίζει; Είναι ένδειξη «αντιιτροκοσμισμού» η σπηλίτευση των αυταρχικών καθεστώτων, της καταδικασμένης οικονομικής πολιτικής των έργων βιτρίνας, της ανεξέλεγκτης διαφθοράς της διοίκησης; Μήπως ο συνεργάτης σας υπερασπίζεται όλα αυτά τα κακώς κείμενα; Επειδή δεν το πιστεύω, νομίζω ότι θα έπρεπε να αντιληφθεί ότι το άρθρο διαπνέεται από ενδιαφέρον και συμπάθεια για τους πολύπαθους λαούς αυτών των χωρών που είναι θύματα των παραπάνω και των ιδεολογικών τους στρεβλώσεων.

2. Ισχυρίζεται ο συνεργάτης σας ότι το κείμενο βρίθει αντιφάσεων. Αντιφάσκει η θέση ότι η όποια υποδομή υπάρχει σε πολλές από αυτές τις χώρες ανάγεται στην εποχή της αποικιοκρατίας με την επισημάνση ότι οι περισσότερες πάσχουν από οικονομική και διοικητική κακοδαιμονία; Αντιφάσκει η θέση ότι οι ιτροκοσμικές περιοχές είναι κατά το κλείστον σχετικά αποσυνδεδεμένες από τους συμπαγείς αμυντικούς συνασπισμούς με την επισημάνση ότι πολλές από τις μεταξύ τους συγκρούσεις συνδέονται και με επιδιώξεις των Μεγάλων Δυνάμεων; Είναι παραδοξολογία η διαπίστωση ότι η ιτροκοσμική πληθυσμιακή έκρηξη οφείλεται στη δραστική μείωση της θνησιμότητας, των λοιμωδών νόσων και της αστίας και ότι τα φάρμακα και οι μέθοδοι καλλιέργειας που οδήγησαν σε αύξηση της παραγωγής εισήχθησαν από τις ανεπτυγμένες χώρες;

3. Κανείς δεν αμφισβητεί ότι η αποικιοκρατία είχε πολλές αρνητικές συνέπειες ούτε ότι και σήμερα συχνά οι συ-

ναλλαγές μεταξύ ιτροκοσμικών και ανεπτυγμένων χωρών διεξάγονται με τους όρους που προτιμούν οι δεύτερες. Είναι όμως θεωρητικά αβάσιμη, ιστορικά ατεκμηρίωτη και κυρίως, φθηνή δικαιολογία και βλαβερή απόπειρα ευθυνών η απόπειρα να φορτωθούν όλα τα δεινά του Τρίτου Κόσμου σε κάθε λογής πλάτες εκτός από αυτές των καθεστώτων που τον καταδυναστεύουν.

Πολλά θα μπορούσαν ακόμα να λεχθούν. Σεβόμενος τη στενότητα χώρου του περιοδικού σας θα περιοριστώ στα παραπάνω. Με την ελπίδα ότι θα συνεχιστεί ο διάλογός μας στο θέμα αυτό ή άλλο σε βάση όμως καρποφόρα ανταλλαγής απόψεων και όχι αβασάνιστης απόρριψης λόγω ιδεολογικής αγκύλωσης και με την παράκληση να δημοσιεύσετε την απάντησή μου, εύχομαι καλή επιτυχία και γόνιμο έργο στον «Σχολιαστή».

Με εκτίμηση και φιλικά αισθήματα
Κώστας ΑΛ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΜΠΟΥΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΟΦ

Στο τ. 62 δημοσιεύονται αποσπάσματα από τη δική του «κομμουνιστή» Μπουχαρίν. Όπου παραδέχεται εγκλήματα κατά της ΕΣΣΔ, επειδή αναγκάστηκε, όπως αφήνεται να εννοηθεί.

Μερικά χρόνια πριν (1933) σε μια άλλη δική του δική για τον εμπρησμό του Ράιχσταχ ο κομμουνιστής ηγέτης Δημητρόφ μεταξύ άλλων είχε πει:

«Υποβάλλω την παρακάτω πρόταση απόφασης:

1. ότι το Δικαστήριο του Ράιχ αναγνωρίζει την αθωότητά μας σ' αυτή την πράξη, και θεωρεί την κατηγορία σαν αβάσιμη κατηγορία: αυτό αφορά όλους μας, και τον Τόργκλερ και τον Ποπόφ και τον Τάνεφ.

2. ότι θεωρεί τον Βαν ντερ Λούμπε κατευθυνόμενο όργανο των εχθρών της εργατικής τάξης.

3. να δώσουν λόγο οι υπεύθυνοι για την άδικη κατηγορία εις βάρος μας.

4. να μας αποδοθεί η αντίστοιχη αποζημίωση σε βάρος των ενόχων για το χαμένο χρόνο, για τη φθορά υγείας και τις ταλαιπωρίες που υποστήκαμε.

Θα 'ρθει καιρός όπου οι προτάσεις αυτές θα ληφθούν με τόκο υπόψη. Ό,τι δε αφορά το ξεκαθάρισμα του εμπρησμού του Ράιχσταχ και την εξακρίβωση των αληθινών εμπρηστών, σ' όλο το πλάτος και το μήκος που 'χει η υπόθεση αυτή, αυτό φυσικά μένει επιφύλαξη του λαϊκού Δικαστηρίου της μελλοντικής προλεταριακής δικτατορίας».

Φαίνεται υπάρχουν αγαπημένα και αγαπημένα παιδιά του κόμματος και της εργατικής τάξης. Αλλά στο! Όύτε σχόλια, ούτε συγκρίσεις. Έτσι, για την ιστορία, που παραμένει αμείλικτη όσες φορές κι αν ξαναγραφτεί.

Βιβλία για τους νέους

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Λιούις Κάρολ.

Η ΑΛΙΚΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ
ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ



Τζέιμς Θέρμπερ

ΜΥΘΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΕΛΑΦΙ



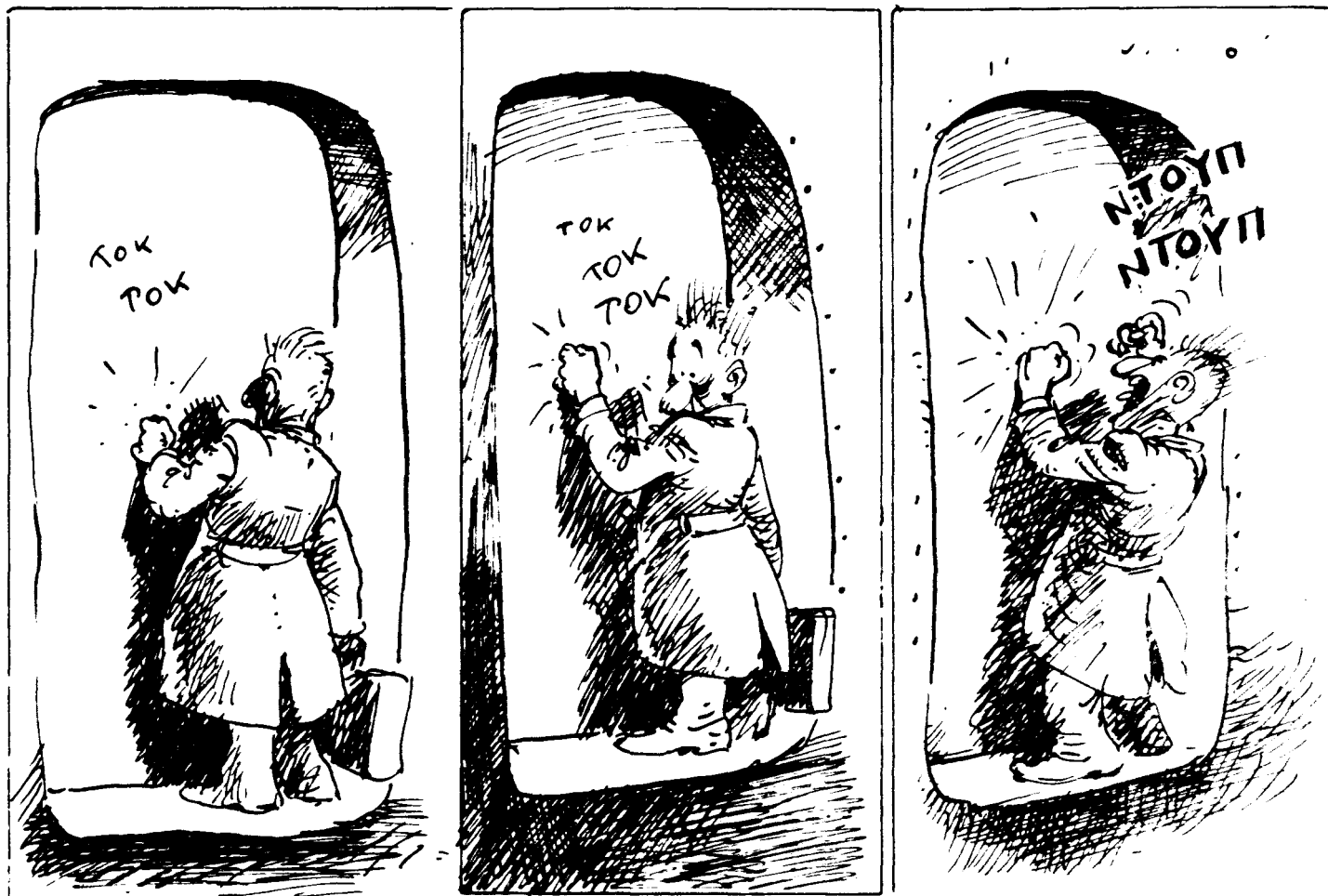
Μιά καινούρια προσπάθεια της ΝΕΦΕΛΗΣ στο χώρο του παιδικού βιβλίου με εξαιρετικά επιμελημένες εκδόσεις.

Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3607744-3604793



Γιάννη Χατζάκου

ΤΣΟΝΤΕΣ



ΓΙΑΤΣΑΚΟΥ

Το έγκλημα του Τύπου

Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (ραδιόφωνο, τηλεόραση και ιδιαίτερα ο Τύπος), καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας τους, δεν έπαυσαν ποτέ και με οποιονδήποτε τρόπο να προβάλλουν κατά κόρο το φαινόμενο της εγκληματικότητας που υποπίπτει στην αντίληψη των δικτικών αρχών. Είναι γνωστό όμως πως το σύνολο των ποινικών παραβάσεων που επισημαίνονται για καθαρά αντικειμενικούς λόγους — εξαιτίας του μεγάλου αριθμού — είναι αδύνατον να δει το φως της δημοσιότητας. Αυτό σημαίνει πως το μεγαλύτερο μέρος των ειδήσεων των σχετικών με το έγκλημα δεν δημοσιεύονται και επομένως δεν γίνονται γνωστές στην κοινή γνώμη. Μόνο ένα μι-

κρό μέρος της γνωστής εγκληματικότητας παραelaύνει τελικά από τις σελίδες του ημερήσιου και εβδομαδιαίου Τύπου.

Αλλά ποιο είναι όμως το μέρος αυτό που επιλέγουν να προβάλλουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας; Είναι εύλογο να υποθέσει κανείς πως παρουσιάζουν τα εγκλήματα ανάλογα με τη συχνότητα που αυτά εμφανίζουν, δηλαδή ανάλογα με την έκταση που το καθένα καταλαμβάνει στο συνολικό φάσμα της εγκληματικότητας. Δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο να διαπιστώσει κανείς πως τα εγκλήματα κατά της ζωής, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των ηθών (σεξουαλικά) και οι παραβάσεις του νόμου για τα ναρκωτικά συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον όλων ανεξαιρέτως

των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ) και ιδιαίτερα του Τύπου. Δεν στερείται λοιπόν σημασίας να αναρωτηθεί κανείς για το ποσοστό το οποίο καταλαμβάνουν πραγματικά οι τέσσερις αυτές κατηγορίες εγκλημάτων επί του συνολικού αριθμού της εγκληματικότητας. Εάν όντως τα εγκλήματα αυτά αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος της εγκληματικής συμπεριφοράς τότε θα πρέπει, εύλογα, να στρέψουμε την κριτική μας μόνο στον τρόπο με τον οποίο αυτά παρουσιάζονται. Εάν όμως ο χώρος που καταλαμβάνουν στις σελίδες των εφημερίδων δεν αντιστοιχεί με το χώρο που καταλαμβάνουν στο φάσμα της εγκληματικότητας, θα πρέπει να αναρωτηθούμε για τη σκοπιμότητα αυτής

της επιλογής — δηλαδή της προβολής μόνο αυτών των μορφών του εγκλήματος και της απόκρυψης άλλων και ποιων.

Η έρευνα που ακολουθεί επιχειρεί να απαντήσει σ' αυτά τα καίρια ερωτήματα. Καλύπτει τη δεκαετία 1975-1984 και επιχειρεί να προσδιορίσει, με βάση τα στοιχεία της Στατιστικής της Δικαιοσύνης⁽¹⁾, τις πραγματικές διαστάσεις αυτών των εγκλημάτων και να συνάγει τα ανάλογα συμπεράσματα. Πριν περάσουμε όμως στην αναλυτική έκθεση της καθεμιάς κατηγορίας ξεχωριστά, θεωρούμε απαραίτητο να παραθέσουμε μια διεξοδική παρουσίαση της εξέλιξης της συνολικής εγκληματικότητας κατά την περίοδο 1975-1984.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1975 - 1984

Έτος	Διαπράχθέντα αδικήματα	Αριθμός δραστών	Σύνολο καταδικασθέντων	Ποσοστό επί των δραστών %	Οδηγήθηκαν στη φυλακή	Ποσοστό επί των καταδικασθέντων %	Ποσοστό επί των δραστών %
1975	184.865	193.705	108.579	56,05	7.147	6,58	3,69
1976	248.941	261.011	106.629	40,85	6.452	6,05	2,47
1977	254.567	268.445	111.182	41,42	6.157	5,54	2,29
1978	261.111	274.197	110.624	40,34	6.185	5,59	2,26
1979	294.056	308.735	115.784	37,50	5.815	5,02	1,88
1980	295.353	309.487	118.086	38,15	5.844	4,95	1,89
1981	309.267	333.348	132.951	39,88	4.728	3,56	1,42
1982	335.170	340.442	133.551	39,23	4.156	3,11	1,22
1983	393.506	399.039	114.020	28,57	4.874	4,27	1,22
1984	352.488	352.317	106.174	30,14	4.557	4,29	1,29

ΠΙΝΑΚΑΣ I

Σύμφωνα με τον πίνακα I ο αριθμός των δραστών που υποπίπτει στην αντίληψη των δικτικών αρχών παρουσιάζει σταθερή αύξηση καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας (με εξαίρεση το 1984). Η αύξηση, για το 1983, ανήλθε στο 106% σε σχέση με το 1975. Παρ' όλο όμως που ο αριθμός των δραστών αυξήθηκε κατακόρυφα, ο αριθμός των καταδικασθέντων, με εξαίρεση το 1981 και 1982, παρέμεινε σε γενικές γραμμές σε σταθερά επίπεδα. Για το 1984 έχουμε μάλιστα και μείωση σε σύγκριση με το 1975. Την ίδια χρονιά σημειώθηκε και ο μικρότερος αριθμός δραστών που καταδικάστηκαν σε όλη τη δεκαετία που εξετάζουμε.

Κατά μέσο όρο μόνο οι 39 στους 100 δράστες καταδικάζονται. Η αναλογία όμως του αριθμού των καταδικασθέντων επί του συνολικού αριθμού των δραστών εμφανίζει από το 1975 συνεχή μείωση: ενώ τη χρονιά

αυτή καταδικάστηκαν 56 στους 100 δράστες, το 1983 ο αριθμός κατέβηκε στους 28 (μείωση κατά 50%).

Από το συνολικό αριθμό των καταδικασθέντων μόνο ένα ελάχιστο μέρος οδηγήθηκε στις φυλακές: κατά μέσο όρο λιγότεροι από 5 στους 100. Το ποσοστό δε των εισερχομένων κάθε χρόνο στη φυλακή επί του συνολικού αριθμού των καταδικασθέντων τείνει να μειώνεται με σταθερό ρυθμό: ενώ το 1975 έμπαιναν στη φυλακή οι 7 στους 100 καταδικαζόμενους, το 1982 ο αριθμός μειώθηκε στους 3. Την ίδια τάση εμφανίζει και η αναλογία των εισερχομένων στη φυλακή επί του συνολικού αριθμού των δραστών: ενώ το 1975 3,7 στους 100 δράστες έβλεπαν τα σίδερα της φυλακής, το 1979 μόνο ένας και το 1983 1,2.

1. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Έτος	Αριθμός δραστών	Ποσοστό επί του συνολικού αριθμού των δραστών %	Καταδικασθέντες	Ποσοστό επί του συνολικού αριθμού των καταδικασθέντων %	Οδηγήθηκαν στη φυλακή	Ποσοστό επί του συνόλου των εισερχομένων %
1975	1.342	0,69	884	0,81	243	3,40
1976	1.443	0,55	843	0,79	227	3,52
1977	1.520	0,57	743	0,67	172	2,79
1978	1.630	0,59	832	0,75	163	2,63
1979	1.585	0,51	778	0,67	194	3,33
1980	1.522	0,49	819	0,69	223	3,81
1981	1.594	0,48	681	0,51	143	3,02
1982	1.745	0,51	823	0,61	182	4,38
1983	1.769	0,44	723	0,63	198	4,06
1984	1.808	0,51	649	0,61	161	3,53

ΠΙΝΑΚΑΣ II

Παρατηρήσεις

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, μόνο οι 5,3 στους 1.000 δράστες κάθονται στο εδώλιο του κατηγορουμένου για κάποιο έγκλημα κατά της ζωής. Μάλιστα, η αναλογία του αριθμού των δραστών για εγκλήματα κατά της ζωής επί του συνολικού αριθμού των δραστών παρουσιάζει φθίνουσα πορεία. Από 7 άτομα επί 1.000 δραστών το 1975, έπεσε στα 5 το 1984. Απ' αυτούς το 48,7% απαλλάσσεται (ένας στους δύο το 1984 δύο στους τρεις αθώωθηκαν).

Σε κάθε 1.000 άτομα που καταδικάζονται μόνο οι 6,7 κατά μέσο όρο ακούν κάποια καταδικαστική απόφαση για έγκλημα κατά της ζωής. Και εδώ η αναλογία επί του συνολικού αριθμού των καταδικαζομένων εμφα-

νίζει σαφή μείωση: ενώ το 1975 ήταν 8 στους 1.000, το 1984 έπεσαν στους 6. Απ' αυτούς που καταδικάζονται 3 στους 4 δεν οδηγούνται στη φυλακή! Τέλος, επί 1.000 εισερχομένων κάθε χρόνο στη φυλακή, μόνο οι 37 κατά μέσο όρο κρατούνται για κάποιο έγκλημα κατά της ζωής. Στο σημείο όμως αυτό οφείλουμε να επισημάνουμε το γεγονός της αναλογικής υπερεκπροσώπησης του αριθμού των καταδικών επί του συνόλου των εισερχομένων στη φυλακή (37/1.000) σε σχέση με την αναλογία του αριθμού των δραστών (5,3/1.000) και του αριθμού των καταδικαζομένων (6,7/1.000).

2. ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΕΣ ΕΚ ΠΡΟΘΕΣΕΩΣ

Έτος	Αριθμός δραστών	Ποσοστό επί του συνόλου των δραστών %	Καταδικασθέντες	Ποσοστό επί του συνόλου των καταδικασθέντων %	Οδηγήθηκαν στη φυλακή	Ποσοστό επί του συνόλου των εισερχομένων %
1975	101	0,05	51	0,05	140	1,96
1976	145	0,05	36	0,03	78	1,21
1977	129	0,05	35	0,03	61	0,99
1978	146	0,05	38	0,03	61	0,99
1979	130	0,04	16	0,01	69	1,18
1980	159	0,05	34	0,03	108	1,85
1981	169	0,05	24	0,02	62	1,31
1982	193	0,06	48	0,04	83	1,98
1983	201	0,05	28	0,02	126	2,58
1984	204	0,06	39	0,04	89	1,95

ΠΙΝΑΚΑΣ III

Παρατηρήσεις

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα III, στη δεκαετία 1975-1984 ο αριθμός των δραστών που κατηγορήθηκαν για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως υπερδιπλασιάστηκε (αύξηση κατά 102%). Η αναλογία όμως επί του συνολικού αριθμού των δραστών παρέμεινε σταθερή: κατά μέσο όρο μόνο 5,1 στους 10.000 δράστες αντιμετώπισαν την παραπάνω κατηγορία. Απ' αυτούς μόνο ο 1 στους 5 σχεδόν καταδικάστηκε (22%): 3 στους

4 αθώωθηκαν. Επί 10.000 καταδικαζομένων, μόνο 3 άκουσαν κάποια καταδικαστική απόφαση για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως. Όλοι οι καταδικασθέντες οδηγήθηκαν στις φυλακές. Η αναλογία όμως των καταδικών για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως επί του συνολικού αριθμού των εισερχομένων είναι ένας στους 100.

3. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Έτος	Αριθμός δραστών	Ποσοστό επί του συνόλου των δραστών %	Καταδικασθέντες	Ποσοστό επί του συνόλου των καταδικασθέντων %	Οδηγήθηκαν στη φυλακή	Ποσοστό επί του συνόλου των εισερχομένων %
1975	6.945	3,58	3.551	3,27	1.281	17,92
1976	7.456	2,86	3.923	3,68	1.387	21,50
1977	8.622	3,21	3.455	3,10	1.349	21,91
1978	8.733	3,18	3.407	3,08	1.262	20,40
1979	10.410	3,37	3.271	2,82	1.198	20,60
1980	11.530	3,73	2.770	2,35	1.185	20,28
1981	20.694	6,21	3.449	2,59	1.007	21,30
1982	6.707	1,97	3.578	2,68	1.010	24,30
1983	7.188	1,80	2.993	2,62	1.286	26,38
1984	6.929	1,97	2.903	2,73	1.322	29,01

ΠΙΝΑΚΑΣ IV

Επί 1.000 δραστών που εντοπίστηκαν από τις διωκτικές αρχές και που καλύπτουν όλο το φάσμα της γνωστής εγκληματικότητας κατά τη δεκαετία 1975-1984, μόνο οι 32 κατά μέσο όρο κατηγορήθηκαν για εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Η αναλογία όμως του αριθμού των δραστών για τα παραπάνω εγκλήματα επί του συνολικού αριθμού των δραστών εμφανίζει συνεχή μείωση: από 36 στους 1.000 δράστες το 1975, έπεσε στους 20 το 1984 (μείωση κατά 45%). Από τον αριθμό αυτό φυσικά δεν καταδικάστηκαν όλοι: μόνο το 45%. Οι υπόλοιποι απαλλάχτηκαν από κάθε κατηγορία (δύο στους τρεις). Για κάθε 1.000 άτομα που καταδικάζονται, μόνο τα 29 καταδικάζονται για κάποιο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας. Η συντριπτική δε πλειοψηφία αυτών δεν οδηγείται στις φυλακές:

το 63% τιμωρούνται με αναστολή, με χρηματικές ποινές και με ολιγόμηνες εξαγοράσιμες φυλακίσεις. Το 37% κλείνεται στη στενή. Παρ' όλα αυτά όμως, επί 1.000 εισερχομένων στη φυλακή κάθε χρόνο, οι 240 κατά μέσο όρο είναι κλεφτρόνια. Η αναλογία των εισερχομένων αυξάνεται συνεχώς: το 1975 είχαμε 179 στους 1.000, αλλά το 1985 290 στους 1.000. Και εδώ η υπερεκπροσώπηση είναι κάτι παραπάνω από φανερό: ενώ μόνο 3,2 στους 100 δράστες και 2,9 στους 100 καταδικαζόμενους αντιμετωπίζουν κάποια κατηγορία για έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, από τους 100 εισερχομένους στη φυλακή, οι 24 (έναν στους τέσσερις) είναι κατάδικοι για τα παραπάνω εγκλήματα.

4. ΛΗΣΤΕΙΑ

Έτος	Αριθμός δραστών	Ποσοστό επί του συνόλου των δραστών %	Καταδικασθέντες	Ποσοστό επί του συνόλου των καταδικασθέντων %	Οδηγήθηκαν στη φυλακή ³	Ποσοστό επί του συνόλου των εισερχομένων %
1975	133	0,07	36	0,03	5	0,07
1976	151	0,06	32	0,03	29	0,45
1977	124	0,05	51	0,05	44	0,71
1978	96	0,04	33	0,03	17	0,27
1979	115	0,04	27	0,02	21	0,36
1980	121	0,04	9	0,008	29	0,49
1981	153	0,04	11	0,008	23	0,49
1982	97	0,03	28	0,02	31	0,75
1983	130	0,03	26	0,02	34	0,70
1984	171	0,05	22	0,02	54	1,18

ΠΙΝΑΚΑΣ V

Όπως φαίνεται στον πίνακα V, ο αριθμός των δραστών που κατηγορήθηκαν για ληστεία παρουσιάζει αύξηση το 1984 (171) κατά 45% σε σχέση με το μέσο όρο (127). Η αναλογία όμως των δραστών που κατηγορούνται για ληστεία επί του συνολικού αριθμού των δραστών εμφανίζει φανερό μείωση: από 7 στους 10.000 το 1975, έπεσε στους 3 για το 1982 και 1983 και στους 5 για το 1984. Κατά μέσο όρο στη δεκαετία 1975-1984, μόνο 4,5 στους 10.000 δράστες κατηγορήθηκαν για ληστεία. Απ' αυτούς καταδικάστηκαν μόνο σε ποσοστό 22%. Σχεδόν ένας στους πέντε! Τρεις

στοιχείοι απαλλάχτηκαν. Επιπλέον, για κάθε 10.000 άτομα που καταδικάστηκαν, μόνο 2,4 καταδικάζονται για ληστεία. Η αναλογία δε για το έγκλημα της ληστείας επί του συνολικού αριθμού των καταδικαζομένων εμφανίζει μείωση: από 5 στους 10.000 το 1977, έπεσε στους 2 για τα έτη 1982, 1983, 1984.

Το ποσοστό όμως των καταδικασθέντων για ληστεία που μπαίνουν στη φυλακή επί του συνολικού αριθμού των εισερχομένων βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα: μόνο ο ένας στους 200 (κατά μέσο όρο 0,58%).

Είναι περισσότερο από εμφανές, πως τα εγκλήματα κατά της ζωής, κατά της ιδιοκτησίας⁴, κατά των ηθών και της παράβασης του νόμου περί ναρκωτικών καταλαμβάνουν μόνο ένα μικρό μέρος της συνολικής εγκληματικότητας. Συγκεκριμένα, ο συνολικός αριθμός των δραστών για τις τέσσερις αυτές κατηγορίες εγκλημάτων καλύπτει μόνο το 4,19% του συνολικού αριθ-

μού των δραστών. Επίσης, ο συνολικός αριθμός όλων εν γένει των καταδικασθέντων γι' αυτά τα εγκλήματα ανέρχεται μόνο στο 4,01%, κατά μέσο όρο, επί του συνολικού αριθμού των καταδικασθέντων. Το στοιχείο όμως εκείνο που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι πως οι καταδικασθέντες που μπαίνουν στη φυλακή για κάποιο από αυτά τα εγκλήματα ανέρχονται στο 38,4%, κατά μέσο όρο, επί του συνολικού αριθμού

των εισερχομένων. Για το 1983 το ποσοστό ανέβηκε στο 47,01% (δηλαδή σχεδόν ένας στους δύο). Τα εγκλήματα δηλαδή αυτά υπερεκπροσωπούνται αναλογικά στο συνολικό αριθμό των εισερχομένων κάθε χρόνο στις ελληνικές φυλακές. Ξεφεύγει από τα πλαίσια αυτού του κειμένου να επιχειρηθεί μια ερμηνεία αυτού του αριθμού και μια επισήμανση της κοινωνικής ταυτότητας αυτών των κρατουμένων.

Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, λοιπόν, δεν προβάλλουν τα εγκλήματα που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συχνότητα. Η επιλογή όμως αυτών των εγκλημάτων κατά κανέναν τρόπο δεν είναι τυχαία. Η προβολή αυτών των μορφών του εγκλήματος προσφέρεται με τον καλύτερο τρόπο για να παρουσιάσουν ένα μικρό αριθμό από το σύνολο των δραστών, που τελικά μετά από αλληπάλληλες ε-

5. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΗΘΩΝ (ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ)

Έτος	Αριθμός δραστών	Ποσοστό επί του συνόλου των δραστών %	Καταδικασθέντες	Ποσοστό επί του συνόλου των καταδικασθέντων %	Οδηγήθηκαν στη φυλακή	Ποσοστό επί του συνόλου των εισερχομένων %
1975	651	0,34	372	0,34	269	3,76
1976	646	0,25	314	0,29	233	3,61
1977	754	0,28	270	0,24	219	3,56
1978	739	0,27	284	0,26	200	3,23
1979	757	0,25	227	0,20	210	3,61
1980	686	0,22	202	0,17	202	3,46
1981	630	0,19	203	0,15	174	3,68
1982	729	0,21	223	0,17	180	4,33
1983	863	0,22	148	0,13	162	3,32
1984	740	0,21	145	0,14	148	3,26

ΠΙΝΑΚΑΣ VI

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα VI, ενώ ο αριθμός των δραστών παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια μικρή αύξηση σε σχέση με το μέσο όρο (719), η αναλογία των δραστών που κατηγορούνται για εγκλήματα κατά των ηθών επί του συνολικού αριθμού των δραστών παρουσιάζει σαφή μείωση: από 3,4 σε 1.000 δράστες το 1975, έπεσε στους 2,1 το 1984. Το ποσοστό δε επί του συνόλου των δραστών για τα έτη 1980-1984 είναι μικρότερο απ' αυτό του μέσου όρου (0,24%). Κατά μέσο όρο μόνο 2,4 στους 1.000 δράστες είναι κατηγορούμενοι για κάποιο από τα εγκλήματα κατά των ηθών. Από τους δράστες αυτούς μόνο ένα μικρό μέρος καταδικάζεται: κατά μέσο όρο μόνο το 33% (έναν στους τρεις: το 1983 ένας στους έξι!). Για κάθε 1.000 άτομα που καταδικάζονται, μόνο τα 2,1 κατά

μέσο όρο ακούν κάποια καταδικαστική απόφαση για έγκλημα κατά των ηθών. Η αναλογία όμως επί του συνολικού αριθμού των καταδικασμένων εμφανίζει συνεχή μείωση: από 3,4 στους 1.000 το 1975, έπεσε στους 2 το 1979 και 1,3 το 1983. Η συντριπτική πλειοψηφία των καταδικασθέντων οδηγήθηκαν στις φυλακές (92%). Το ποσοστό των εισερχομένων κάθε χρόνο στη φυλακή για σεξουαλικά εγκλήματα επί του συνολικού αριθμού των εισερχομένων ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 3,89%. Και αυτά τα εγκλήματα δηλαδή υπερεκπροσωπούνται ανάμεσα στο συνολικό αριθμό των εισερχομένων. (2,4 στους 1.000 δράστες, 2,1 στους 1.000 καταδικασθέντες, αλλά 38,9 στους 1.000 καταδικούς).

6. ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

Έτος	Αριθμός δραστών	Ποσοστό επί του συνόλου των δραστών %	Καταδικασθέντες	Ποσοστό επί του συνόλου των καταδικασθέντων %	Οδηγήθηκαν στη φυλακή ³	Ποσοστό επί του συνόλου των εισερχομένων %
1975	344	0,18	242	0,22	391	5,47
1976	418	0,16	227	0,21	217	3,36
1977	409	0,15	257	0,23	271	4,40
1978	510	0,19	269	0,24	245	3,96
1979	624	0,20	301	0,26	309	5,31
1980	780	0,25	233	0,20	352	6,02
1981	871	0,26	241	0,18	347	7,34
1982	1.127	0,33	328	0,25	349	8,40
1983	1.043	0,26	320	0,28	518	10,62
1984	1.017	0,29	332	0,31	368	8,07

ΠΙΝΑΚΑΣ VII

Ο αριθμός των παραβατών του νόμου για τα ναρκωτικά, σύμφωνα με τον πίνακα VII, παρουσιάζει το 1984 κατακόρυφη αύξηση (96%) σε σχέση με το 1975, ενώ παράλληλα αυξάνεται και η αναλογία των παραβατών επί του συνολικού αριθμού των δραστών: από 1,5 στους 1.000 το 1977, ανέβηκε στους 3,3 το 1982. Παρ' όλα αυτά όμως, μόνο 2,3 άτομα κατά μέσο όρο στους 1.000 δράστες κατηγορούνται για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών. Από τους δράστες μόνο ένα μέρος καταδικάζεται: λιγότεροι από 39 στους 100, δηλαδή δύο στους πέντε (το 1984 οι δύο στους τρεις απαλλάχτηκαν!). Ακόμη, επί 1.000 καταδικασθέντων, μόνο 2,4 άτομα καταδικάζονται για το έγκλημα αυτό. Το ποσοστό όμως επί του συνολικού αριθμού των καταδικασθέντων αυξάνεται συνεχώς:

από 1,8 στους 1.000 το 1981, στους 3,1 το 1984. Η συντριπτική πλειοψηφία των καταδικασθέντων οδηγήθηκαν στις φυλακές. Το ποσοστό των εισερχομένων κάθε χρόνο στη φυλακή για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών επί του συνολικού αριθμού των εισερχομένων ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 6,73%. Τα τελευταία όμως χρόνια παρουσιάζει συνεχή αύξηση. Επί 100 εισερχομένων το 1976, μόνο οι 3,4 έμπαιναν στη φυλακή για ναρκωτικά, το 1981 ο αριθμός ανέβηκε στους 7,3, ενώ το 1983 πλησίασε τους 11. Και αυτό το έγκλημα δηλαδή υπερεκπροσωπείται ανάμεσα στο συνολικό αριθμό των εισερχομένων (1,5 στους 1.000 δράστες, 2,4 στους 1.000 καταδικασθέντες, αλλά 67 στον αυτό αριθμό καταδικών).

πιλογές καταδικάζονται και κλείνονται στις φυλακές, σαν άμεσος κίνδυνος και κοινή απειλή που στρέφεται κατά της κοινής γνώμης. Έτσι, από τη μια επιτυγχάνεται η συνειδητή απόκρυψη σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων (τοξικομανία, φοροδιαφυγή, ανεργία, οικολογική καταστροφή, εξόντωση μη παραγωγικών ατόμων, κ.λπ.) και από την άλλη η συσπείρωση της κοινής γνώμης γύ-

ρω από το κράτος, τους κατασταλτικούς μηχανισμούς και τις αστικές αξίες, νομιμοποιώντας έτσι καθημερινά το ποινικό σύστημα⁽⁵⁾.

Απομένει να αναρωτηθούμε και να ερευνήσουμε κατά πόσο έχει αποκρυσταλλωθεί στη συνείδηση της κοινής γνώμης — εξαιτίας της εμμονής των ΜΜΕ να προβάλλουν αυτά τα εγκλήματα — η εντύπωση πως οι μορφές αυτές

της εγκληματικής συμπεριφοράς καλύπτουν και όλη την έννοια της εγκληματικότητας. Αυτό όμως θα το επιχειρήσουμε με ένα προσεχές άρθρο. **Θανάσης ΔΡΑΤΖΙΔΗΣ**
Σημειώσεις

- (1) Το τελευταίο τεύχος της Στατιστικής της Δικαιοσύνης αναφέρεται στο 1984. Εκ των πραγμάτων λοιπόν η έρευνα σταματά στο έτος αυτό.
- (2) Στους αριθμούς των καταδικασθέντων, σ' όλους τους παρακάτω πίνακες, συμπεριλαμβάνονται μόνο οι ενήλικοι. Εξαιτίας

του μικρού σχετικά αριθμού των ανηλικών που καταδικάζονται, τα ποσοστά δεν παρουσιάζουν αξιοσημείωτες διακυμάνσεις.

- (3) Συμπεριλαμβάνονται και αυτοί που ξαναμπήκαν στη φυλακή για να εκτίσουν το υπόλοιπο της ποινής μετά την άρση της υπό όρον απόλυσης.
- (4) Τα εγκλήματα της ανθρωποκτονίας εκ προθέσεως και της ληστείας συμπεριλαμβάνονται στα εγκλήματα κατά της ζωής και κατά της ιδιοκτησίας αντίστοιχα.
- (5) Βλ. Ηλία Δασκαλάκη, Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα, 1985.

Ο λιμός στην Αφρική και η παχυσαρκία στη Δύση



Την 7η Απριλίου, με αφορμή τον εορτασμό της παγκόσμιας ημέρας διατροφής, θα ακουστούν ξανά γνωστοί αριθμοί: 200 εκατ. παχύσαρκοι στις πλούσιες χώρες, ένα δισεκατομμύριο πεινασμένοι στις υπανάπτυκτες· στατιστική που θέλει να υποβάλει στο «ανεπτυγμένο» ακροατήριό της ενοχές που ούτε οι μανάδες πια δεν φορτώνουν στα παιδιά τους όταν δεν τρώνε το φαί τους.

Η σισύφεια αντίληψη της αναδιανομής που διέπει τις στατιστικές και τις ενοχές αυτές τύπου η ίδια με συγκρίσεις του τύπου πόσο λιτοδιαίτοι νέγροι μπορούν να τραφούν από ένα τακν, πάνω στη γνωστή λογική: ένα φάντομ ίσον πενήντα σχολεία. Αυτές οι σκέψεις θα συνεχίσουν ν' ακούγονται γιατί έχουν το προτέρημα να μην απασχολούνται ούτε με τα αίτια για τα όπλα, ούτε μ' αυτά της πείνας.

Προέχει — κάθε φορά που η κοινή γνώμη αποφασίσει ότι ξεπεράστηκε κάποιο κατώτατο όριο αθλιότητας — η ηθική δέσμευση καθενός για βοήθεια.

Οι γνωστές τετραχρωμίες των μαζικών περιοδικών με την καμένη γη, το λαμπρό ουρανό και τα αποστεωμένα κορμιά που πεθαίνουν εναλλάσσοντας σαν διαλείμματα αγρανάπανσης στον καταναλωτικό καταρράχτη πολυτελείας που τον υπόλοιπο καιρό κυλάει στις ίδιες σελίδες. Κάτι σαν τις προτάσεις για στιγμιαίες κι αποτελεσματικές δίαιτες, μετά τα χριστουγεννιάτικα τσιμπούσια π.χ. για να είμαστε πάλι σε φόρμα για τις Απόκριες.

Από τη Δύση υποτίθεται ότι δεν μπορούν να ζητηθούν ευθύνες, στο χέρι της είναι να δώσει ανθρωπιστική βοήθεια. Από τότε δε που δημιουργήθηκαν αρκετά τριτοκοσμικά κράτη από τις πρώην αποικίες τους, επιτρέπεται πλέον να διαφεντεύουν μόνα τους, «ανεξάρτητα και κυρίαρχα» το λιμό τους. Η βοήθεια είναι συχνά άλλωστε ένας χρήσιμος τρόπος για τη χρηματοδότηση και σταθερο-

ποίηση της ντόπιας εξουσίας.

Το φαινόμενο της πείνας έχει αποκτήσει πια κανονικότητα και οι καταστροφές από λιμούς είναι αναμενόμενες. Όλα είναι καλά οργανωμένα, οι εκκλήσεις για βοήθεια από κράτος και εκκλησία, η ύπαρξη ειδικών θεσμών, εθνικών και διεθνών επιτροπών που ασχολούνται με την πείνα, με αποκορύφωμα την ημέρα της διατροφής.

Η παγκόσμια προβολή της θανατηφόρας πείνας στην Αφρική είναι ίσως η μεγαλύτερη φιλανθρωπική επιχείρηση που έχει γίνει. Πέρα από την πολλαπλή εγχώρια κατανάλωσή της στο χορτάτο κόσμο, η διεθνής βοήθεια καταφέρει κάποτε και στέλνει τα πιο καταπληκτικά σύγχρονα φάρμακα — μπισκότα πρωτεΐνης, άλατα ενυδάτωσης και άλλα πολλά. Αυτό που δεν κατάφερε ακόμα είναι η εισαγωγή στην Αφρική σύγχρονων μεθόδων καλλιέργειας. Οι γεωργικές μηχανές, τα εγγειοβελτιωτικά και αρδευτικά, λιπάσματα κ.λπ. (στις περιοχές πείνας και ξηρασίας, βέβαια, και όχι στις φυτείες εξαγωγών!) θα ήταν τουλάχιστον οικολογικό, ανθρωπολογικό ή εθνολογικό έγκλημα και θα ερχόταν σε αντίθεση με φυσικούς νόμους, ισορροπίες, πολιτιστικές ταυτότητες και με άλλα τόσα επισημονικά φετίχ ακόμα.

Στο μεταξύ, όσο η πιο χορτάτη χώρα του κόσμου θα απαιτεί διεθνώς την πλήρη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου τροφίμων (που μόνη αυτή θα δώσει φαί στους πεινασμένους) και όσο η Διεθνής Τράπεζα θα πρωτοτυπεί στους όρους των δανείων της στις περιοχές αυτές, οι Αφρικανοί θα έχουν μόνο τον Πάπα για πνευματικό τους συμπαράστατή και εμψυχωτή: αυξάνεσθε και πληθύνεσθε!

Στην Αφρική...

Ο λιμός απειλεί και πάλι την Αιθιοπία. Η ντόπια αγροτική παραγωγή καλύπτει μόλις το 20% των αναγκών, ενώ η περσινή σοδειά ήταν μειωμένη ακόμα και σε σχέση με τις χρονιές της μεγάλης ξηρα-

σίας, '84-'85. Για τον FAO μια νέα διεθνής καμπάνια είναι αναγκαία για να αποφευχθεί νέα, μεγαλύτερη έξαρση του λιμού.

Πέρα από την επισιτιστική βοήθεια, που κύριος οίδε πώς φτάνει και σε ποια στομάχια καταλήγει, αν και μεγάλο μέρος της καταστρέφεται από τις συνέπειες του εμφύλιου πολέμου, 'διεθνείς κύκλοι' και πρώτα απ' όλους η Διεθνής Τράπεζα απαιτούν την απελευθέρωση των τιμών των αγροτικών προϊόντων, ακόμα κι αυτών που συγκεντρώνονται από το κράτος. Πρόκειται, λοιπόν, για τα κίνητρα στην αγροτική παραγωγή που θα προκύψουν από το μηχανισμό των τιμών. Ας ακριβύνει το στάρι για να το έχουν άφθονο οι πεινασμένοι. Αλλά οι τιμές για τους παραγωγούς είναι χαμηλές και για τους καταναλωτές ψηλές επειδή οι ντόπιες κυβερνήσεις από τη μια κάνουν μπίζνες και από την άλλη φροντίζουν για το ταίσιμα μόνο όσων αυτές θέλουν. Μεγάλο μέρος της παραγωγής δεν προορίζεται για την αγορά αλλά για αυτοκατανάλωση, επομένως οι γεωργοί αυτοί δεν έχουν την ελευθερία να αλλάξουν την παραγωγή τους στρεφόμενοι σε άλλη, περισσότερο κερδοφόρα, εκτός βέβαια από την εγκατάλειψη της γης τους και την κατάληξη σε προσφυγικά στρατόπεδα λιμοκτονούντων.

Ας γίνει εδώ η υπενθύμιση ότι η παραγωγή αγροτικών προϊόντων για εξαγωγή γίνεται και σε ευφορότερη γη και με καλύτερη υποδομή, μεθόδους και υποστήριξη. Η Δύση δεν μπορεί να στερηθεί τον καφέ, τις μπανάνες και τόσα άλλα καλά. Ίσως και η Ανατολή...

Όσο για το ελέω Μπρέζνιεφ και Σουσλφ αυτοονομαζόμενο μαρξιστικό λενινιστικό καθεστώς της Αιθιοπίας τα πράγματα έχουν αλλιώς, φαίνεται. Στο περιοδικό *Επιστημονική Σκέψη*, τ. 37, διαβάζουμε πως τα μαζικά μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν την πείνα (στην Αιθιοπία και αλλού) «ούτε λίγο ούτε πολύ σαν αποτέλεσμα του

σοσιαλιστικού προσανατολισμού αυτής της χώρας»... ενώ «το πρόβλημα της πείνας διαπερνά όλη την ιστορία της ανθρωπότητας, από τα πρώτα βήματά της μέχρι σήμερα» κ.λπ. Παρακάτω, αφού αρχικά απορριφθεί η δημογραφική μαλθουσιανή αντιμετώπιση περί υπερπληθυσμού ως αιτίας για την πείνα, επαναλαμβάνεται ωστόσο παραλλαγή της σαν ερμηνεία:

«Στις αναπτυσσόμενες χώρες το πρόβλημα της διατροφής εμφανίζεται κύρια με τη μορφή της αντίθεσης ανάμεσα στην αύξηση των αναγκών σε τρόφιμα λόγω γρήγορης αύξησης του πληθυσμού και το πολύ χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης και ρυθμού της παραγωγής τροφίμων. Το πρόβλημα είναι αποτέλεσμα της οικονομικής και κοινωνικής τους καθυστέρησης και εμφανίζεται τόσο στη σφαίρα της παραγωγής, όσο και της διανομής. Γι' αυτό είναι απαραίτητη μια αλλαγή των δομών διανομής τόσο μέσα στις επιμέρους αναπτυσσόμενες χώρες, όσο και στα πλαίσια του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος. Στο κέντρο μιας μακροπρόθεσμης και διαρκούς λύσης του προβλήματος της διατροφής πρέπει να είναι η άνοδος της παραγωγής ειδών διατροφής στις ίδιες αυτές χώρες, πράγμα που προϋποθέτει ριζικές κοινωνικοοικονομικές αλλαγές, ξεπέραςμα της καθυστέρησης και δημοκρατική, αντιιμπεριαλιστική διαμόρφωση των διεθνών οικονομικών σχέσεων».

Αυτά πρέπει να διάβασε και η σοβιετική επιτροπή ειδικών υπέ τον Μ. Σοκόλοφ και γι' αυτό ο φιλελευθερισμός διαπερνά τα μέτρα που πρότεινε στην αιθιοπική κυβέρνηση: μείωση των κρατικών αγορηκτημάτων της μεταρρύθμισης του '75, ενίσχυση των ιδιωτικών επιχειρήσεων, εισαγωγή θεσμών και μηχανισμών πολιτικής τιμών και ελαστικότητας της σε σχέση με την παραγωγή, μείωση του ρόλου των παραγωγικών συνεταιρισμών — η παραγωγή εξαγωγικών προϊόντων παραμένει βέβαια, στα χέρια μικρών ιδιωτι-



κών επιχειρήσεων — απόδοση καλλιεργήσιμης γης σε ιδιωτική ιδιοκτησία ως κίνητρο για φροντίδα της και τη βελτίωση του παραγωγικού κεφαλαίου, κριτική στις μετακινήσεις εκατοντάδων χιλιάδων αγροτικού πληθυσμού (χωρίς αναφορά στον πόλεμο) καθώς και στο διοικητικό συγκεντρωτισμό. (Politis hebdo, No 6, 25.2.88). Να λοιπόν που η περεστρόικα στο εξωτερικό παρίσταται πριν απ' όλα μάρτυρας της αποτυχίας της «οσιαλιστικής αιθιοπικής οικονομίας», ελλείψει δε καλύτερων συμβουλών προτείνει στους προστα-

τευόμενούς της να ακολουθήσουν καλύτερα το δυτικό μοντέλο λιμοκτονίας για τριτοκοσμικούς. Αυτό που έχει ομολογουμένως αποδώσει διεθνώς.

...και την Ευρώπη...

Για την επέτειο της παγκόσμιας ημέρας διατροφής έχει συγκληθεί από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού βουλίου παγκόσμια συνδιάσκεψη διατροφής στις Βρυξέλλες, όπου θα συμμετάσχουν ειδικοί, τόσο από την ΕΟΚ, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, την Αυστραλία και τη Σοβιετική Έ-

νωση, όσο και από τον Τρίτο Κόσμο. Στόχος της είναι «να αναζητήσει λύσεις για την τραγική ανισότητα μεταξύ πείνας αφενός και πλεονασματικής υπερπαραγωγής τροφίμων αφετέρου». Όσο δύσκολη και να σταθεί η ανακάλυψη της μαγικής φόρμουλας που θα χορτάσει όλο τον κόσμο (για το σκοπό αυτόν οι συμμετέχοντες πρέπει να λησμονήσουν ολωσδιόλου όσο θα διαρκέσει η συνδιάσκεψη ότι τα τρόφιμα είναι εμπορεύματα), είναι πράγματι η πρώτη φορά που γίνεται μια τέτοια συνάντηση, εκτός FAO. Πάντως, ο

Βρετανός Πρόεδρος λόρδος Πλαμς δηλώνει: «Ελπίδα μου είναι πως θα βρεθεί επιτέλους το κλειδί για μια πιο ισορροπημένη προσφορά τροφίμων ανάμεσα στο Βορρά και το Νότο για το μέλλον» (υπογραμμίζουμε το κλειδί για την παραπάνω μαγική εικόνα).

Ίσως, τελικά, να 'ναι αυτός ένας τρόπος για να παραμείνει 1:5 η αναλογία μεταξύ παχύσαρκων και πεινασμένων, ώστε να διατηρηθούν παράλληλα και οι φιλανθρωπικές και αισθητικές ενοχές των πρώτων.

Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΚΟΗΛΙΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΗΛΗΤΩΝ

■ Για τα γεγονότα της Λάρισας μια σειρά από άρθρα και γράμματα αγανακτισμένων διανοούμενων και μη είδαν το φως της δημοσιότητας. Όλες οι απόψεις, από τις πιο ακραίες μέχρι τις πιο ήπιες, περιστρέφονται γύρω απ' τους ίδιους άξονες.

Τη φύση του ποδοσφαίρου σαν όπιο του λαού¹, τον χαρακτηρισμό κινητοποιημένων οπαδών σαν ευνουχισμένων και φαστιστοποιημένων², την απέχθειά τους στον νεοέλληνα που έχει έφεση στην παρανομία³, την ύπαρξη κομμουνιστικού δακτύλιου για λόγους ψηφοθηρίας και λαϊκισμού προφανώς⁴, την ηθική υποστήριξη των θιγμένων απ' τη καφρίλα πολιτών⁵, τη ρεαλιστική δήθεν επισήμανση της ανυπαρξίας καθαρής πολιτικής συνειδήσης⁶, και τέλος τη θλίψη τους για τη γελοιοποίηση του κράτους, των θεσμών και τους κινδύνους που αυτή συνεπάγεται⁷.

Δεν πρόκειται φυσικά να ασχοληθούμε με την ιδεολογία που θρέφει και στηρίζει αυτές τις απόψεις. Στο κάτω-κάτω πέρα από έναν κοινό ιστό που τις διαπερνά, άλλες απόψεις, οι πιο κοινωνιολογίζουσες, βλέπουν με ανοχή τα γεγονότα και άλλες εχθρικά μέχρι απόγνωσης. Απόγνωση που εμφανίζεται σε οποιοδήποτε τύπου λαϊκή κινητοποίηση.

Ας κάνουμε όμως μια προσπάθεια να μιλήσουμε για το ποδόσφαιρο και την πολιτική ή καλύτερα για την πολιτική στον χώρο του ποδοσφαίρου.

Το ποδόσφαιρο ΔΕΝ είναι όπιο του λαού

Το ποδόσφαιρο είναι ένας χώρος εκτόνωσης και διασκέδασης των λαϊκών κύρια μαζών. Ένας χώρος που εκτόνωση και διασκέδαση παντρεύονται με την αναπαραγωγή της άρχουσας ιδεολογίας. Αν συμφωνήσουμε μάλιστα ότι η ιδε-

ολογία είναι μια σχέση με την πραγματικότητα, φαντασική μεν, αλλά με υλικό περιεχόμενο και αντικρουσμα τότε θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι συγκρούσεις συμφερόντων σ' αυτό το χώρο έχουν σαν αντικείμενο ζητήματα, που ούτε γεννήθηκαν, ούτε βρίσκονται μόνο στο μυαλό των ανθρώπων.

Η ισονομία απέναντι στους κανόνες του παιχνιδιού με κριτή έναν ουδέτερο, τον διαιτητή, η ανάγκη της πειθαρχημένης ομάδας, ιδιοκτησία ενός πλούσιου προέδρου για να υπάρχει αποτέλεσμα, η αντανάκλαση και επικύρωση της ανδρικής υπεροχής μέσα από σεξουαλικά συνθήματα και χειρονομίες, η εθνικιστική ομοψυχία γύρω από ομάδες και αθλητές «εκπροσώπους του έθνους», ο τοπικισμός σαν έκφραση γεωγραφικών και όχι μόνο ανταγωνισμών, είναι μερικά από τα μηνύματα που το αγνό παιχνίδι μάς προσφέρει σε αφθονία. Και

αυτά τα μηνύματα στα γήπεδα αφομοιώνονται και καταναλώνονται συλλογικά. Ίσως, μάλιστα, να είναι το σημαντικότερο, να αναγνωρίσουμε την αυτόνομη λειτουργία της κατανάλωσης του θεάματος καθώς και της νίκης και της ήττας μέσα απ' το πρίσμα που συνοπτικά αναφέραμε. Όσο για το τι καθορίζει «σε τελευταία ανάλυση» τον συγκεκριμένο μηχανισμό, που αποτελεί και το κλειδί της υπόθεσης, σίγουρα δεν αρκεί ο οικονομικός παράγοντας και μόνον.

Ακριβώς όμως για όλα αυτά το ποδόσφαιρο είναι ένας χώρος που συγκρούονται συμφέροντα με στόχο την κυριαρχία πάνω του, που γεννιούνται αμφισβητήσεις για κάθε ξεχωριστό μήνυμα που στέλνει στους δέκτες του, και οι οποίοι με τη σειρά τους το διαμορφώνουν.

Οι υβριστικές αποδοκιμασίες των φιλάθλων στους «άρχοντες των γηπέδων» μόνο σαν θετικές

1. «Ντροπή μας, η ποδοσφαιρομανία αυτό είναι το «όπιο του λαού» σήμερα και μεις το φουμάρουμε» (Τατιάνα Γκρίστη-Μιλλιέξ Αυγή 19/3).

2. «Είμαστε όλοι ντοπαρισμένοι Βούλγαροι, θα μπορούσαν να κραυγάζουν επί των οδοφραγμάτων τους οι διαδηλωτές της Λάρισας και των περιχώρων». (Πρετεντέρης 20/3 ΒΗΜΑ).

3. «Για τον Γερμανό διανοητή Αντόρνο, ένα βασικό χαρακτηριστικό της κοινωνικής ψυχολογίας του φασισμού είναι το γεγονός ότι η μάζες εκστασιάζονται, αγωνίζονται και είναι έτοιμες να πεθάνουν για σύμβολα έξω από τις ανάγκες της πραγματικής τους ζωής, ενώ αδιαφορούν για τους πραγματικούς όρους της ύπαρξής τους. Από την ελευθερία προτιμούν το μυθικό τότεμ που ενοποιεί την αγέλη. Δεν ξέρω αν αυτά έχουν σχέση με τα γεγονότα της Λάρισας και αν κατόπιν τούτου θα πρέπει να αισθανόμαστε ανήσυχoi». (Αθανασόπουλος, Αυγή 19/3).

4. «Αχ κατακαμένη Αριστερά πόση αφέλεια σε δένρει, αν νομίζεις πως αυτές οι μουνουχισμένες μάζες που αποδέχονται το ντόπιγκ για την ομάδα τους, θα στρατευθούν σε σένα» (Μήτσος Κασόλας, Αυγή 23/3).

3. «Η λογική των Λαρισαίων είναι απλή. Κάποιος θα αναγκασθεί να επέμβει κι εδώ. Έτσι ποτέ δεν θα αποκτήσουμε ούτε αθλητική νομοθεσία, ούτε αθλητική δικαιοσύνη» (Μασσαβέτας, Ελευθεροτυπία 22/3).

4. «Μόνο που στην περίπτωση της Λάρισας τα «λάβαρα του πολέμου» υψώθηκαν γύρω από μια παρανομία. Υψώθηκαν γύρω απ' την απαίτηση να ΜΗΝ τιμωρηθεί το ντόπιγκ». (Σοφιανός Χρυσοστομίδης, Αυγή 20/3).

4. «Έτσι το μάλλον άπειρο περί τα ποδοσφαιρικά ΚΚΕ, λησμονώντας ότι «το ποδόσφαιρο είναι το όπιο του λαού» (κάτι που συνέβαινε παλαιότερα με τη θρησκεία!) βρέθηκε να συμπλέει με τον μητροπολίτη κ. Σεραφείμ...» (Παπουτσάνης, ΒΗΜΑ 20/3).

5. «Αυτού του τύπου τον λαϊκισμό δεν τον απέφυγαν ούτε τα κόμματα της Αριστεράς. «Προτιμώ τους ανθρώπους, είπε ο Μ. Ανδρουλάκης στον 984 FM, που γεμίζουν τα γήπεδα γιατί εκεί μαθαίνουν να ζουν στη συλλογικότητα, να φωνάζουν όλοι μαζί, παρά να ζει ο καθένας απομονωμένος στο δωμάτιό του με τον εαυτό του. «Φυσικά από τη δεύτερη όλοι αυτοί δεν παύουν να αποτελούν εν δυνάμει ψηφοφόρους ή μέλη του κόμματος...» (Μιχ. Βαλιαντάς Αντί 25/3).

5. «Χιλιάδες άνθρωποι, ανάμεσά τους και μικρά παιδιά, ίσως και άρρωστοι, έμειναν αποκλεισμένοι χωρίς νερό στην εθνική οδό, επειδή οργίσθηκαν οι οπαδοί της λαρισινής ομάδας έστησαν οδοφράγματα και έκαιγαν λάστιχα όλη τη νύχτα... Υπάρχουν, είμαι σίγουρη, πολλοί και προπάντων πολλές σ' αυτή τη χώρα που καταπιέζονται και υποφέρουν απ' αυτές τις επιθετικές πρακτικές». (Ελίζα Παπαδάκη, Αυγή 18/3).

6. «Αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω την αμέριστη συμπαράστασή μου και στους χιλιάδες Έλληνες πολίτες που έμειναν άπνοιοι, νηστικοί και διψασμένοι στους εθνικούς δρόμους και τις οδοδρομικές γραμμές «για ένα ποικιλίμοσ αδειανό, για μια Ελένη» (Π. Αθανασόπουλος, Υπεύθυνος Τμήματος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της ΕΑΡ!!)

6. «Ότι φάγαμε στη μάπα τα μονά-ζυγά, την ΑΤΑ, τους ετεροχρονισμούς, το άρθρο τέσσερα και ένα σωρό αλλά «φιλολαϊκά» μέτρα χωρίς να βγάλουμε κιχ...» (Μυσο-αθλητικός Σποντίκι 24/3).

7. «Πού είναι οι διαδηλώσεις για τα σκοτωμένα παιδιά της Παλαιστίνης, για τους αγνοούμενους της Κύπρου; Για... για...» (Τατιάνα Γκρίστη Μιλλιέξ).

«... σ' αυτή τη χώρα όπου ο λαός μας πόλης μπορεί, πνιγμένος από το άδικο, να κάνει υπουργό να αχρηστεύει δικαστικές αποφάσεις, αλλά ο λαός ολόκληρης της χώρας δεν μπορεί να κάνει τίποτε για τα καυτά του προβλήματα. Όλα τα κατάπιε...» (Μασσαβέτας, Ελευθεροτυπία 23/3).

7. «Λάρισα-Κράτος 1-0. Ο πρωτοσέλιδος τίτλος των χτεσινών ΝΕΩΝ. Τίτλος με φαντασία. Η μόνη διαφωνία, που θα μπορούσε να 'χει κανείς αφορά το σκορ: όχι 1-0. Το πιο σωστό θα ήταν Λάρισα-Κράτος 6-0. Γιατί το κράτος, με τις προχτεσινές ταχυδακτυλουργίες δεν ηττήθη απλώς. Συνετρίβη. Και γελοιοποιήθηκε.» (Λευτέρης Παπαδόπουλος 23/3 ΝΕΑ).

8. «Αν λοιπόν θέλουμε κάποτε αυτή η χώρα να ισορροπήσει και να μην εκρήγνυται, γύρω από ένα δείγμα ούρων, πρέπει να δώσουμε αξιοπρέπεια στους θεσμούς. Αλλιώς, ο «χούλιγκαν» της Λάρισας, που διέκοψε το Δημοτικό Συμβούλιο λέγοντας «τι είναι αυτά που συζητάτε, το θέμα είναι πως μας τελειώνουν τα λάστιχα για κάψιμο» από σημερινό «περιθώριο» σε μια αδέσμευτη κοινωνία θα είναι το αυριανό καθεστώς.» (Π. Ευθυμίου 20/3 ΒΗΜΑ).

συμπεριφορές μπορούν να καταχωρηθούν, απλούστατα γιατί το fair-play είναι ιδεολόγημα της κακιάς ώρας.

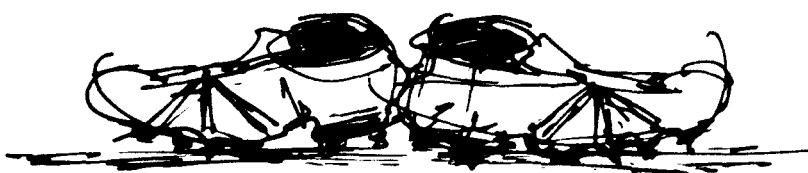
Ο δε περίφημος εθνικισμός που θρέφεται από την ευψυχία και το απαράμμιλο ελληνικό φιλότιμο μετατράπηκε ξαφνικά σε γελοία καρικατούρα όταν στον πρόσφατο φιλικό Ελλάδα-ΕΣΣΔ σύσσωμοι οι φανατικοί της κερκίδας παρότρυναν τους Σοβιετικούς «Βάλτε κι άλλο γκολ να γίνει της πουτάνας» σε μια επίδειξη άκρατου μαζοχισμού και αυτοειρωνείας.

Όμως οι όποιες αμφισβητήσεις δεν περιορίζονται μόνο σε μια άκρως ευρηματική συνθηματολογία. Αναπτύσσονται συμπεριφορές και πρακτικές που αντιστέκονται σε κρατικές επιλογές στον ποδοσφαιρικό χώρο όπως της μαζικής και καθημερινής τρομοκρατίας των ΜΑΤ. Ο ξυλοδαρμός των «περιθωριακών» στα γήπεδα δεν γίνεται βέβαια «χωρίς λόγο», ούτε βέβαια λόγω της ανάγκης να εκτονώνονται κάπου τα όργανα της τάξης. Απλά πρόκειται για την ανάγκη να διαπαιδαγωγούνται ακατάπαυστα οι νέοι ακόμα και στους ελάχιστους χώρους εκτόνωσής τους, τους «δικούς τους» χώρους.

Όλα αυτά και άλλα τόσα είναι η πολιτική στον χώρο του ποδοσφαίρου. Επηρεάζουν κύρια αυτό και την εξέλιξή του, γι' αυτό είναι και πολιτική και όχι βέβαια επειδή σχετίζονται με το Κίλελέρ εμμέσως και παρεμπιπτόντως.

ΟΙ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΕΣ

Σ' αυτά τα πλαίσια μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι τα γεγονότα της Λάρισας ήταν η αποθέωση της πολιτικής στον χώρο του ποδοσφαίρου. Οι θεωρούμενοι απολίτικοι αποδεικνύονται ικανοί να κάνουν πολιτική μ' ένα και μοναδικό στόχο. Τους 4 βαθμούς. Κάνουν μάλιστα πολιτική μ' ένα τρόπο υποδειγματικό. Παρεμβαίνουν άμεσα χρησιμοποιώντας σαν αποτελεσματικότερο μοχλό πίεσης την κατάληψη της εθνικής οδού. Δεν υποχωρούν μπροστά στις προσπάθειες των ποικίλων παραγόντων να διαπραγματευθούν το ζήτημα μέσω των καθιερωμένων «πολιτικών οδών». Ηγεμονεύουν στο σύνολο της πόλης, την παίρνουν μαζί τους και σύρουν και την τοπική εκπροσώπηση των θεσμών (νομάρχης, βουλευτές, δήμαρχος, κλήρος) στον αγώνα για το πρωτάθλημα. Η διαταξικότητα της κι-



νητοποίησης αποδεικνύει ακριβώς την αυτόνομη λειτουργία της ιδεολογίας, ότι δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση έχουμε να κάνουμε μ' έναν αγώνα για το βυσσινί. Άλλες διαστάσεις του ζητήματος υπάρχουν αλλά μικρότερης σημασίας, όπως είναι η αντίθεση επαρχίας-Αθήνας προσφέρουν μεν ένα κοινό κοινωνικό υπόβαθρο για την ενοποίηση στον στόχο, είναι όμως αυτός ο στόχος έτσι κι αλλιώς καθορισμένος και αυθύπαρκτος. Άλλωστε πόσες και πόσες τοπικιστικές συγκρούσεις δεν έχουν αναπτυχθεί για ζητήματα πολύ σημαντικότερα και με τεράστια διάρκεια που δεν είχαν όμως την ένταση του Λαρισινού φαινομένου. Ή μήπως οι συγκρούσεις μεταξύ ΑΕΚ ΤΖΗΔΩΝ και ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ πρέπει να αναζητηθούν στις υποβαθμισμένες δυτικές πειραιώτικες συνοικίες ή στον έντονο γένετο και αδύριστο;

— Αυτοί λοιπόν οι απολίτικοι απέδειξαν ότι ο Βαρδινογιάννης δεν είναι οδοστρωτήρας.

— Ακύρωσαν στη γέννησή τους οποιοσδήποτε σκέψεις για ανάμιξη των ΜΑΤ στηριγμένοι και στο Κίλελέρ και παντού.

— Ζωγράφισαν την αθλητική νομοθεσία με τρόπο απείρως πιο παραστατικό απ' την πένα ενός πολιτικού γελοιογράφου.

— Έσυραν στον δικό τους χορό ακόμα και τη ΚΕΕ που τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα δεν διακρινόταν για την ευαισθησία του σε κοινωνικά θέματα, αρνούμενο πεισματικά να κολυπήσει στα βαθιά νερά του ποδοσφαίρου. Θεωρώντας, όπως και το εργατικό κίνημα ιστορικά, το έδαφος αυτό χώρο ανάδειξης πληβειακών και οχλοκρατικών συμπεριφορών.

— Ακόμα και αυτή η προσήλωση των οπαδών του ΠΑΟΚ στην θρησκεία τους διαλύθηκε στα χίλια κομμάτια όταν οι φανατικοί της θύρας 4 κόντρα στο συμφέρον της ομάδας τους, και παρ' όλον ότι έχουν το θλιβερό προνόμιο να τους χωρίζει ένας νεκρός με τους Λαρισινούς, κατέβηκαν σε συμπαραστάση.

Βέβαια, μόνο οι αφελείς θα πίστευαν ότι τέτοιου τύπου πρακτικές συνιστούν αριστερό ή δεξιό κίνδυνο για το κράτος και τους θεσμούς. Και σίγουρα καθαρή πολιτική δεν υπάρχει. Η Λάρισα πάντως μας διδάξε ότι υπάρχουν όμως πολιτικές.

Δ.Κ. - Θ.Π.

Τα δικαιώματα των φυλακισμένων και το AIDS

Είναι διωγμένοι απ' όλους. Κανείς δεν επιτρέπεται να τους μιλήσει ή να τους ακουμπήσει. Χτυπημένοι από την κατάρρα της εποχής, σηκώνουν μόνοι τους το σταυρό του μαρτυρίου. Κάποιοι απ' αυτούς βρέθηκαν να παραβιάζουν τους νόμους. Δικάστηκαν, φυλακίστηκαν και ξαφνικά βυθίστηκαν σε μια δεύτερη άβυσσο. Οι ελληνικές φυλακές δεν είχαν ποτέ προβλέψει την ύπαρξη οροθετικών ή ακόμη και ασθενών με AIDS κρατουμένων. Η λύση που ακολουθήθηκε έμοιαζε πολύ εύκολη στην αρχή. Απομόνωση στο νοσοκομείο των φυλακών Κορυδαλλού, αποξένωση απ' όλο τον κόσμο, τελικά, πλήρης αποστείρωση. Τα «σφάλματα που διέπραξαν» κυνηγούν τους φορείς και μέσα στα σωφρονιστικά ιδρύματα, στερώνοντας τους και τα τελευταία κοινωνικά δικαιώματά τους. Είναι αμφίβολο (όπως άλλωστε διαπίστωσε και η αποστολή του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών) αν τηρούνται γι' αυτούς έστω και ελάχιστα οι κατευθύνσεις που δίνει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Κι ακόμη περισσότερο και πέρα από τα τεχνικά δεδομένα, αν έχουν την ανθρώπινη μεταχείριση και την ψυχολογική υποστήριξη που είναι απαραίτητες σ' αυτές τις περιπτώσεις. Για μια ακόμη φορά, οι υπεύθυνοι φαίνεται να αποστρέφουν το πρόσωπό τους από τα προβλήματα, αντί να προσπαθούν να τα επιλύσουν. Οι φορείς πρέπει να ξεχαστούν, δεν χωρούν πουθενά, δεν έχουν καν το δικαίωμα ενός ήσυχου θανάτου. Κλειδωμένοι στον πάτο του πηγαδιού, κάποιοι δίπλα μας πεθαίνουν πολλές φορές πριν από το τέλος.

Χρήστος ΜΟΣΙΑΛΟΣ

Σύμφωνα με μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης, οι ναρκομανείς (με ενδοφλέβιες ενέσεις) είναι η δεύτερη μεγαλύτερη ομάδα υψηλού κινδύνου για το AIDS σε Ευρώπη και Αμερική, όπου αποτελούν το 20% των αναφερομένων υποθέσεων. Στις περισσότερες έρευνες οι ναρκομανείς αυτοί, σε ποσοστό άνω του 50%, φέρουν τον ιό. Στα τελευταία 15-20 χρόνια στις φυλακές, έ-

χουμε μεγάλη αύξηση των χρηστών ενδοφλεβίων ναρκωτικών. Σε πολλές χώρες το 25-30% των κρατουμένων είχαν διατελέσει χρήστες οπιοειδών. Έτσι οι φυλακισμένοι είναι εκτεθειμένοι σε μεγαλύτερο κίνδυνο για να φέρουν τον ιό από το γενικό πληθυσμό. Έρευνες σε μικρό αριθμό κρατουμένων έδειξαν ότι: Σε φυλακή της Βέρνης 11% των εξετασθέντων ήταν οροθετικοί. Στη Γαλλία σε 500 νεοεισελθόντες στη φυλακή

Fresnes το 12,6% ήταν οροθετικοί. (Μια άλλη έρευνα που έγινε πάλι στη Γαλλία έδειξε ότι σε 11% χρήστες ενδοφλεβίων ναρκωτικών το 61% ήταν οροθετικοί). Ένας Γάλλος γιατρός φυλακών υπολόγισε το ποσοστό των οροθετικών μεταξύ των φυλακισμένων σε 50 ως 200 φορές μεγαλύτερο από αυτό του γενικού πληθυσμού. Στην Ολλανδία, τα τεστ σε μια φυλακή του Άμστερνταμ έδειξαν ότι το 11% των κρατουμένων ήταν οροθετικοί. Στην Ιταλία, όπου όλοι οι νέοι κρατούμενοι κάνουν τεστ, το ποσοστό των οροθετικών ήταν 16,8%, ενώ στην Ισπανία, που γίνεται υποχρεωτικά το τεστ στις ομάδες υψηλού κινδύνου, το ποσοστό ανήλθε σε περίπου 26%.

Χαμηλά ποσοστά είχαν το Βέλγιο (1,3%) και το Λουξεμβούργο (2,1%) ενώ στην Πορτογαλία και την Κύπρο διαγνώστηκαν οροθετικοί κρατούμενοι. Από την Αγγλία και την Ουαλία, το ποσοστό που παρουσιάστηκε ήταν εξαιρετικά μικρό (<0,1%), αλλά αυτό μπορεί να οφείλεται σε κακή έρευνα. Για τις γυναίκες, έρευνα που έγινε σε 1165 κρατούμενες στην Ιταλία έδωσε ποσοστό 16,9% οροθετικών, που οφειλόταν μάλλον σε πορνεία παρά σε χρήση ναρκωτικών. Για τις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης εξαγεται έτσι το γενικό ποσοστό του 10% κατά μέσο όρο των οροθετικών στις φυλακές. Άρα στην Ελλάδα πρέπει να 'ναι αρκετά περισσότεροι απ' όσους έχουν διαγνωστεί, τόσο οι οροθετικοί όσο και οι ασθενείς κρατούμενοι.

(Στοιχεία από το περιοδικό «THE LANCET», έκδοση 28ης Νοεμβρίου 1987).

Στις 16-18 Νοεμβρίου, έλαβε χώρα στη Γενεύη ένα συνέδριο, που οργανώθηκε από την επιτροπή Ειδικού Προγράμματος για το AIDS (Special Programme on AIDS) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (World Health Organisation). Το συνέδριο αυτό ασχο-

λήθηκε με το θέμα του περιορισμού και του ελέγχου του AIDS στις φυλακές. Το παρακολούθησαν 37 επιστήμονες, με πείρα στη διεύθυνση θεμάτων υγείας καθώς και στη διεύθυνση φυλακών, από 26 χώρες. Το συνέδριο κατέληξε ότι οι γενικές αρχές των εθνικών προγραμμάτων για την καταπολέμηση της ασθένειας θα 'πρεπε να εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο τόσο στη φυλακή όσο και στην κοινωνία γενικότερα. Η πολιτική και οι ευθύνες των διευθύνσεων των φυλακών θα 'πρεπε να αναπτύσσονται σε συνεργασία με τις ιατρικές αρχές και να είναι σε γενικές γραμμές οι εξής:

1) Οι διευθύνσεις των φυλακών σε στενή συνεργασία με τις διευθύνσεις υγείας πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη για την ελαχιστοποίηση της μετάδοσης του ιού στη φυλακή (και συνεπώς και στην κοινωνία, όταν οι κρατούμενοι αποφυλακίζονται).

2) Οι φυλακισμένοι θα πρέπει να τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης με τα άλλα μέλη της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των ιδίων δικαιωμάτων στην πρόσβαση σε:

— Πληροφορίες για την ασθένεια και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για να ελαχιστοποιήσουν την εξάπλωση της ασθένειας (όπως για την υψηλού κινδύνου σεξουαλική συμπεριφορά, την πορνεία και τη χρήση ναρκωτικών με ενδοφλέβιες ενέσεις).

— Τεστ για το αν φέρουν τον ιό, με πλήρη εχεμύθεια για τα αποτελέσματα, καθώς και προ και μετά του τεστ συμβουλές και βοήθεια από ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό, αποδεκτό στο φυλακισμένο.

— Ιατρικές και νοσοκομειακές φροντίδες τόσο για τους εντός όσο και τους εκτός νοσοκομείου ασθενείς, της ίδιας ποιότητας μ' αυτές που παρέχονται σε ασθενείς εκτός φυλακών.

— Πρόωρη αποφυλάκιση και ευκαιρία να πεθάνουν με αξιοπρέ-

ΧΩΡΑ	Τεστ για Ιό-HIV	Μεταχείριση οροθετικών κρατούμενων	Μεταχείριση κρατούμενων με AIDS
Αυστρία	Με απαίτηση που κρατούμενου.	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα.	Στο νοσοκομείο της φυλακής με πιθανή μεταφορά σε γενικό νοσοκομείο.
Βέλγιο	Στις ομάδες υψηλού κινδύνου (εθελοντικά) καθώς και με απαίτηση του κρατούμενου.	Τοποθετούνται σε κελιά μόνοι τους. Έχουν πρόσβαση σ' όλες τις δραστηριότητες.	Μεταφορά σε πανεπιστημιακό νοσοκομείο.
Κύπρος	Στις ομάδες υψηλού κινδύνου (υποχρεωτικά). Νέο τεστ κάθε 6 μήνες.	Δεν υπάρχουν οροθετικοί κρατούμενοι.	Δεν υπάρχουν περιπτώσεις τέτοιες.
Δανία	Με απαίτηση του κρατούμενου.	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα εκτός από απομόνωση αν (α) η συμπεριφορά του κρατούμενου δημιουργεί κινδύνους μόλυνσης (β) κατ' απαίτηση του κρατούμενου.	Μεταφορά σε νοσοκομείο.
Δ. Γερμανία	Στις ομάδες υψηλού κινδύνου (εθελοντικά).	Τοποθέτηση σε κελιά μόνοι τους (συνήθως). Δεν εργάζονται στην κουζίνα και σε δουλειές με κίνδυνο τραυματισμού.	Πιθανόν θεωρούμενοι «μη κατάλληλοι προς φυλάκιση».
Γαλλία	Στις ομάδες υψηλού κινδύνου (εθελοντικά).	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα.	Στο νοσοκομείο της φυλακής. Αν είναι απαραίτητο μεταφέρονται σε ειδικό κέντρο στο Fresnes.
Ελλάδα	Στις ομάδες υψηλού κινδύνου (το τεστ βαθμιαία επεκτείνεται και σε άλλους κρατούμενους)	Τοποθετούνται σε ειδική πτέρυγα. Έχουν χωριστή αυλή. Τους δίδονται συμπληρώματα διατροφής!	Δεν υπάρχουν περιπτώσεις τέτοιες.
Ολλανδία	Δεν γίνονται τεστ.	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα εκτός αν οι κρατούμενοι απειλούν τους φρουρούς με μόλυνση (πειθαρχικά).	Μεταφορά σε νοσοκομείο. Χάρη και αποφυλάκιση πιθανές αν είναι σε κακή κατάσταση.
Ιταλία	Όλοι οι νέοι κρατούμενοι (εθελοντικά).	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα.	Πιθανότητα μεταφοράς σε νοσοκομείο εκτός φυλακών.
Ιρλανδία	Στις ομάδες υψηλού κινδύνου καθώς και με απαίτηση του κρατούμενου.	Χωρισμός των αντρών κρατούμενων. Χωριστά κελιά για γυναίκες κρατούμενους. Περιορισμός της εργασίας και των ψυχαγωγικών ασχολιών.	Μεταφορά σε νοσοκομείο εκτός φυλακών.
Λουξεμβούργο	Όλοι οι νεοεισερχόμενοι. Συνεχή τεστ στις ομάδες υψηλού κινδύνου (όσοι αρνούνται το τεστ τοποθετούνται στην απομόνωση).	Δεν εργάζονται στην κουζίνα και σε διάφορους άλλους τόπους εργασίας.	Δεν υπάρχουν περιπτώσεις τέτοιες.
Νορβηγία	Με απαίτηση του κρατούμενου.	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα εκτός αν οι κρατούμενοι είναι βίαιοι.	Πιθανή πρόωρη αποφυλάκιση. Επαναπατρισμός για τους ξένους.
Πορτογαλία	Όλοι οι κρατούμενοι.	Απόλυτη απομόνωση.	Αστικό νοσοκομείο.
Ισπανία	Όλες οι ομάδες υψηλού κινδύνου (υποχρεωτικά), καθώς και με απαίτηση του κρατούμενου.	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα.	Δεν είναι ξεκαθαρισμένος.
Σουηδία	Όλοι οι κρατούμενοι ενθαρρύνονται να κάνουν τεστ (εθελοντικά).	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα. Παρέχεται ψυχολογική βοήθεια.	Δεν υπάρχουν τέτοιες περιπτώσεις.
Ελβετία	Στις ομάδες υψηλού κινδύνου (εθελοντικά) καθώς και με απαίτηση του κρατούμενου.	Δεν παίρνονται ειδικά μέτρα. Παρέχεται ψυχολογική βοήθεια.	Μεταφορά σε πανεπιστημιακό νοσοκομείο. Η ποινή αναστέλλεται σε ακραίες περιπτώσεις (ετοιμοθάνατοι).
Μ. Βρετανία	Με απαίτηση του κρατούμενου.	Πιθανός χωρισμός για λόγους «χειρισμού των κρατουμένων».	Νοσηλεία σε νοσοκομείο εκτός φυλακών.

πεια.

— Πληροφορίες για θεραπευτικά προγράμματα, καθώς και δικαίωμα άρνησης τέτοιων θεραπειών.

3) Όλο το προσωπικό των φυλακών θα πρέπει να λάβει σύγ-

χρονες πληροφορίες για την ασθένεια και πώς εμποδίζεται η εξάπλωσή της στις φυλακές, σαν μέρος μιας γενικότερης ιατρικής εκπαίδευσής του. Πρέπει να μπορεί ν' αναγνωρίζει συνθήκες που ευνοούν τη μετάδοση της ασθέ-

νειας και να δείχνει την πιο ανθρώπινη μεταχείριση στους κρατούμενους φορείς και ασθενείς.

4) Οι φυλακισμένοι δεν θα πρέπει να τύχουν διακρίσεων λόγω του ότι είναι φορείς ή ασθενείς (όπως π.χ. μη εθελοντικό τεστ ή α-

πομόνωση χωρίς λόγο — εκτός από τις περιπτώσεις που αυτό είναι απαραίτητο).

(Στοιχεία από το περιοδικό «THE LANCET», έκδοση 28ης Νοεμβρίου 1987).

Τα δικαιώματα των φυλακισμένων

Αποσπάσματα από τα ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ. (Νότια Καρολίνα, ΗΠΑ, Τμήμα Αναμόρφωσης).

- 1) Ο κρατούμενος έχει το δικαίωμα κατάλληλης ιατρικής θεραπείας.
- 2) Αμέλεια ή εσκεμμένη άρνηση παροχής ιατρικής βοήθειας σε κρατούμενο θα οδηγήσουν σε καταλογισμό ευθυνών του διευθυντή, στο πολιτειακό δικαστήριο.
- 3) Γενικά, η αμέλεια παροχής ιατρικής βοήθειας σε κρατούμενο δεν πρόκειται να οδηγήσει το διευθυντή στο δικαστήριο.
- 4) Αν η λόγω αμέλειας άρνηση παροχής ιατρικής βοήθειας σε κρατούμενο κριθεί απάνθρωπη, ή η άρνηση είναι εσκεμμένη, ο διευθυντής θα κατηγορηθεί για τη στέρηση των δικαιωμάτων του κρατούμενου.
- 5) Η (λόγω αμέλειας ή εσκεμμένη) μη παροχή σε κρατούμενο ιατρικής βοήθειας δεν πρόκειται να οδηγήσει σε αντικατάσταση του διευθυντή από το ομοσπονδιακό δικαστήριο, εκτός αν η άρνηση είναι τόσο βάρβαρη ώστε να σοκάρει τη συνείδηση του δικαστηρίου, ή αν βασίζεται σε ρατσιστικούς, θρησκευτικούς ή άλλους τέτοιους λόγους.
- 6) Διαφωνίες μεταξύ του γιατρού της φυλακής και ενός κρατουμένου σε σχέση με την καταλληλότητα μιας θεραπείας δεν πρόκειται να εξετασθούν από ομοσπονδιακό δικαστήριο.
- 7) Η ανάμιξη του διευθυντή στη θεραπεία και τις συνταγές που εκδίδει ο γιατρός οφείλει να διαταχθεί από ομοσπονδιακά δικαστήρια.
- 8) Το κόστος μιας θεραπείας ή μιας συνταγής δεν πρέπει να αποτελεί εμπόδιο για τη χρήση της.
- 9) Είναι δυνατόν ο κρατούμενος να συμβουλευτεί το δικό του ιδιωτικό γιατρό και να ακολουθήσει δικιά του θεραπεία.
- 10) Ένας άπορος κρατούμενος μπορεί να διεκδικήσει μια δεύτερη ιατρική γνώμη εκτός από αυτή του γιατρού των φυλακών.
- 11) Μπορούν να επιβληθούν στους κρατούμενους θεραπείες που δεν τις θέλουν.
- 12) Άρνηση θεραπείας, βασισμένη σε θρησκευτικούς ή πολιτικούς λόγους, πρέπει να γίνει σεβαστή από το διευθυντή μέχρι του σημείου του θανάτου ή ανεπανόρθωτης βλάβης της υγείας του κρατουμένου με επιβεβαίωση των γιατρών.
- 13) Αναμορφωτική θεραπεία πρέπει να είναι προσιτή σε όσους την επιθυμούν, χωρίς να την αρνηθεί κανείς λόγω ρατσιστικών, θρησκευτι-

κών ή περιοριστικών αρχών.

14) Αν ένας κρατούμενος έχει περιοριστεί για να θεραπευτεί από ασθένεια, θα πρέπει να του παρασχεθεί θεραπεία.

15) Η μείωση της ποινής δεν θα πρέπει να καθορίζεται από τη συμμετοχή σε πειραματικά προγράμματα.

16) Ο διευθυντής πρέπει να ελέγχει την καταλληλότητα και την εκτέλεση ιατρικών πειραμάτων που εμπεριέχουν κινδύνους.

Ο Ο.Η.Ε. για τους φυλακισμένους

Απόφαση της Συνέλευσης των ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ σχετικά με την Αντιμετώπιση του Εγκλήματος και τη Μεταχείριση των Φυλακισμένων. 30-8-1955.

Αποσπάσματα αναφερόμενα στις Παροχές Ιατρικής Βοήθειας.

22. (1) Σε κάθε φυλακή θα πρέπει να είναι σε υπηρεσία ένας τουλάχιστον, ικανός, αστυνομικός γιατρός, που να έχει γνώσεις ψυχιατρικής. Οι παροχές ιατρικής βοήθειας θα πρέπει να είναι οργανωμένες σε συνεργασία με τη γενική διεύθυνση υγείας της κοινότητας ή του έθνους. Θα εμπεριέχουν την παροχή ψυχιατρικής βοήθειας για τη διάγνωση, και σε ιδιαίτερες περιπτώσεις την αντιμετώπιση καταστάσεων ψυχικής ανωμαλίας.
- (2) Οι άρρωστοι κρατούμενοι που απαιτούν ειδική θεραπεία θα μεταφέρονται σε ειδικά ιδρύματα ή σε αστικά νοσοκομεία. Σε όποιο ίδρυμα παρέχονται νοσοκομειακές ιατρικές ανδσεις, ο εξοπλισμός, η επίπλωση και οι φαρμακευτικές προμήθειες θα πρέπει να είναι κατάλληλες για τη θεραπεία των ασθενών κρατουμένων. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει προσωπικό από ειδικά εκπαιδευμένους αστυνομικούς.
- (3) Οι υπηρεσίες ενός ικανού αστυνομικού οδοντογιατρού θα πρέπει να παρέχονται σε όλους τους κρατούμενους.
24. Ο γιατρός αστυνομικός θα πρέπει να δει και να εξετάσει κάθε κρατούμενο μετά την είσοδό του στη φυλακή, και κατόπιν να επαναλάβει την εξέταση όποτε αυτό χρειαστεί. Πρέπει ειδικότερα να προσπαθήσει να διαγνώσει οποιαδήποτε σωματική ή πνευματική ασθένεια και να λάβει κατά περίπτωση τα πλέον κατάλληλα μέτρα, όπως ο διαχωρισμός των κρατουμένων που είναι ύποπτοι για τη μετάδοση μολυσματικών ασθενειών από τους υπόλοιπους ή η διάγνωση σωματικών και ψυχικών ατελειών που μπορεί να εμποδίσουν την ανάμρφωση των κρατουμένων καθώς και την ικανότητά τους για εργασία.
25. (1) Ο γιατρός αστυνομικός πρέπει να έχει την ευθύνη της φροντίδας, σωματικής και ψυχικής, του κρατούμενου και κάθε μέρα θα πρέπει να «βλέπει» όλους τους ασθενείς κρατούμενους, όλους όσους παραπονούνται για κάποια ασθένειά τους και κάθε κρατούμενο που του κινεί την προσοχή ότι μπορεί να ασθενεί.
- (2) Ο γιατρός αστυνομικός πρέπει να δίνει αναφορά στο διευθυντή, κάθε φορά που θεωρεί ότι η σωματική ή ψυχική υγεία ενός κρατουμένου έχει ή πρόκειται να τραυματιστεί από τη συνέχιση ή από τις συνθήκες της κράτησής του.
26. (1) Ο γιατρός αστυνομικός πρέπει τακτικά να πληροφορεί το διευθυντή σχετικά με:
 - (α) Την ποσότητα, ποιότητα, προπαρασκευή και σερβίρισμα του φαγητού.
 - (β) Την υγιεινή και καθαριότητα του ιδρύματος και των κρατουμένων.
 - (γ) Τη θέρμανση, την αποχέτευση, το φωτισμό και τον εξαερισμό του ιδρύματος.
 - (δ) Την καθαριότητα και εφαρμογή του ιματισμού των κρατουμένων.
 - (ε) Τη σωματική εκπαίδευση και άθληση των κρατουμένων όταν δεν υπάρχει αντίστοιχο ειδικευμένο προσωπικό.
- (2) Ο διευθυντής θα πρέπει να λαμβάνει τις αναφορές του γιατρού αστυνομικού για τις περιπτώσεις 25 (2) και 26 και εφόσον θεωρεί ότι ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα να προχωρήσει σε πραγματώσή τους. Αν δεν συμφωνεί μαζί τους, πρέπει να συντάξει δική του αναφορά και να την προωθήσει μαζί με αυτές του γιατρού σε ανώτερη αρχή.



Apkäs

ΜΟΝΤΑΡΙ



ΧΡΑΤΣ
ΧΡΑΤΣ



ΓΑΜΩ ΤΟ!
ΠΑΛΙ ΣΕ ΚΛΟΥΒΙ
ΒΓΗΚΑΜΕ!

ΟΙ ΑΛΕΠΟΥΔΕΣ!
ΑΚΟΜΑ ΝΑ ΔΡΑΠΕ-
ΤΕΥΣΙΤΕ ΕΣΕΙΣ;



ΤΟ ΘΕΩΡΕΙΣ ΕΥΚΟΛΟ;
ΠΕΝΤΕ ΜΗΝΕΣ ΣΚΑΒΟΥΜΕ
ΚΑΙ ΔΕΝ ΗΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ
ΒΡΟΥΜΕ ΕΞΟΔΟ. ΒΓΑΙΝΟΥΜΕ
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΕ ΚΛΟΥΒΙΑ!



...ΕΧΟΥΜΕ ΒΓΕΙ ΣΤΟ ΚΛΟΥΒΙ ΤΟΥ ΓΟΡΙΛΑ, ΣΤΟ
ΚΛΟΥΒΙ ΤΟΥ ΠΑΝΘΗΡΑ, ΣΤΟ ΚΛΟΥΒΙ ΜΕ ΤΑ ΦΙΔΙΑ!...
ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΤΩΝ ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΩΝ
ΒΓΗΚΑΜΕ, ΑΛΛΑ ΕΞΟΔΟΣ ΠΟΥΘΕΝΑ!

ΜΗΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΤΑ ΠΑΡΑΤΗΣΕΤΕ;



ΠΟΤΕ! ΑΜΩΣΤΕ
ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΝΕΙ ΦΟΒΕΡΕΣ
ΠΡΟΟΔΟΥΣ!

ΔΗΛΑΔΗ;



ΤΟΥ ΠΡΩΤΟ ΚΑΙΡΟ
ΒΓΑΙΝΑΜΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ
ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΛΟΥΒΙ!

Apkäs



ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ;
ΤΙ ΘΕΛΕΙ ΑΥΤΗ
Η ΤΡΥΠΑ ΣΤΟ
ΚΛΟΥΒΙ ΣΟΥ;

ΘΑ ΣΟΥ ΕΞΗΓΗΣΩ
ΑΛΛΑ ΕΙΜΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ
ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙΣ...



ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΘΑ
ΚΑΤΑΛΑΒΩ; ΤΙ ΕΙΜΑΙ;
ΗΛΙΘΙΟΣ;



ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ!
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ!



ΧΡΥΣΕ ΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΕ!
ΝΑ ΣΕ ΦΙΛΗΣΩ!



ΠΑΙΔΙΑ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΑΜΕ!
ΑΥΤΗ ΤΗ ΦΟΡΑ ΔΕΝ ΠΕΣΑΜΕ
ΣΕ ΚΛΟΥΒΙ, ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΔΩ ΠΑΝΩ!



ΕΧΕΙΣ ΔΙΚΙΟ!
ΔΕΝ ΝΟΜΙΖΩ ΟΤΙ ΕΙΜΑΙ
ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΩ!

Apkäs

ΣΧΟΛΙΑ



ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

■ Ο Nick Cave και οι Bad Seeds ξανάρχονται για συναυλίες (φήμες).
■ Διάλυση των Melting Ashes, κρίμα.
■ Νέες κυκλοφορίες από τη Θεσσαλονικιώτικη Απο-Κατο: Morel: Βουβά Τοπία, Noise Promotion Co: Cataloge '88, Yeah, Γιώργος Γάκης + Ηλίας Ζάικος. Όλα προσεχώς.
■ Θάνατος της Divine. Θάνατος του θρυλικού John Holmes. Ελπίζουμε να πάνε παρέα στον παράδεισο.
■ Και νέοι δίσκοι από την Penquin: Swans Children of God (διπλός). Pussy Gallore: Right Now, Young Gods ομώνυμο. Band of Holy Joy: More italy from the city, Leather Nun: Steel Construction. Μέσα στον Απρίλη.
■ Δεύτερος δίσκος για τους Last Drive: Heatware και δεύτερη ευρωπαϊκή περιοδεία το φθινόπωρο. Από την Hitchyke. Και ελληνική κυκλοφορία των Forgiveen: testify από την ίδια εταιρεία.
■ Το Δικαίωμα Διάβασης, εκτός από δυο δίσκους ελληνικών συγκροτημάτων που ήδη κυκλοφόρησαν, των Blue Light και Κεφάλαιο 24: Tin Enviders, προγραμματίζει σύντομα κυκλοφορίες με Paul Roland: Confessions of an Opium Eater επι-

λογή μόνο για την Ελλάδα. Absolute Grey: A journey through the pass (live) από 83-88, Savage Republic: Ceremonial και παγκόσμια πρώτη για τους Εγγλέζους Death by Milk Flood: Saints and nonseuse.
■ Και συναυλίες από το Δικαίωμα: Pere Ubu 7-8 Μάρ. Deja Voodoo (μην τους χάσετε), Blaine Reininger. και ξανά Savage Republic.



Ακροβασίες στα FM

Εν μέσω ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΡΑΔΙΟ-ευφορίας, εν μέσω οροπεδίου Ιωαννίνων, εν μέσω καταλήψεων, εν μέσω Πανεπιστημίου... εγεννήθη σταθμός!

ΟΡΑΜΑΤΑ; Πολλά. Η σύνδεσή μας με το χώρο του πανεπιστημίου και της πόλης, η άλλη μουσική άποψη πέρα του «top-10», η αντιληπτότητα και ο πλουραλισμός, το άνοιγμα του πανεπιστημίου σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και, στο φινάλε, η δικιά μας αντί-σταση στη μιζέρια τούτης της πόλης...

ΘΑΥΜΑΤΑ; Ποτέ δεν έγιναν. Κανένας μάγος δεν έφερε οικονομική βοήθεια, ηθική συμπαράσταση, ενεργά πλήθη που θα μπορούσαν να κάνουν τα οράματα πράξη. Η

παθητική-αλλοτριωμένη ζωή μας δεν επιτρέπει να μιλήσουμε, να πράξουμε, να ονειρευτούμε. Ίσως να 'ναι και η απογοήτευση απ' τις προηγούμενες κινήσεις μας που δεν γεννά πια επόμενες.

Παρ' όλα αυτά εμείς είμαστε εδώ και συνεχίζουμε.

Τα δικά σας όνειρα, οι εμπειρίες και οι προβληματισμοί σας μπορούν να μας αγγίξουν μέσω ταχυδρομείου και να ακροβατηθούν στα FM 95,5 και ώρες 3.30'-5.30' το απόγευμα και 10-12 το βράδυ.

ΓΙΑ: ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΣΤΑΘΜΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Κεντρικό Πανεπιστήμιο, ΔΟΜΠΟΛΗ
45333 ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Τα «Έπιπλα» της κυρίας Θάτσερ

Δεν θα μιλήσουμε για τον οικιακό εξοπλισμό της κυρίας, γιατί δεν μας αφορά. Αντίθετα, μας αφορά το άμεσα εξαρτώμενο από την κυβέρνησή της «Βρετανικό Συμβούλιο», γνωστό όχι μόνο για τα εκπαιδευτικά του προγράμματα, αλλά και για τον πολιτιστικό ρόλο που οφείλει να παίζει σε κάθε χώρα του κόσμου. Μέσα στις πρόσφατες σχετικά δραστηριότητές του συμπεριλαμβάνονται, απ' ό,τι αποδείχτηκε, και οι μετακλήσεις συγκροτημάτων που κάνουν περιοδείες υπό την αιγίδα του. Το πόσο αποδεσμευμένος μπορεί να είναι ένας πολιτιστικός φορέας από τη γενική εικόνα που θέλει να δώσει η χώρα του αποτελεί αφελές ερώτημα, εφόσον είναι γνωστό στο μέσο θεατή ότι οι καλλιτέχνες που επιλέγονται για εμφανίσεις εκτός έδρας μέσω ενός οργανισμού - διοργανωτή εκτελούν χρέη πρεσβευτή. Μόνο που αυτούς τους πρεσβευτές που στέλνει επί δυο συνεχή χρόνια η Γηραιά Αλβίνα, δηλαδή το Βρετανικό Συμβούλιο, σε ορισμένες χώρες της Μεσογείου (πέραν στο νότιο μέρος της, φέτος κατά πάσα πιθανότητα στο

βόρειο), καλό θα ήταν να τους κρατήσει για τον εαυτό της. Μιλάμε για το συγκρότημα «Furniture» («Έπιπλα») που βγήκε στις 17/3 στο «Ρόδον», αυτούς τους άχρωμους, άοσμους και άγευστους από σκηνης (και ίσως όχι από βινυλίου) μουσικούς, που είχαν το θράσος να δηλώσουν την ίδια μέρα του κονσέρτου τους σε εκπομπή του σταθμού όλων των Αθηναίων ότι η κυβερνητική πολιτική της χώρας τους δεν τους ενδιαφέρει, γιατί έχουν απευθείας σχέση με το συμβούλιο. Τα «Έπιπλα» ταιριάζουν γάντι στην κυρία Θάτσερ, είναι φυσικά παιδιά της, άρα μπορούν επάξια να την εκπροσωπούν καλλιτεχνικά ανά τον κόσμο. Τους ευχόμαστε το καλύτερο (ακόμη και τη φημολογούμενη μεταγραφή τους από τη Stiff, στην πιο γνωστή, μεγαλύτερη δισκογραφία εταιρεία Chrysalis). Σίγουρα δεν θα μπορούσαμε να σκεφτούμε, για παράδειγμα, τον Sid Vicious, των Sex Pistols, σαν πρεσβευτή καλής θέλησης σε περιοδεία του Βρετανικού Συμβουλίου.

Ιουλία ΡΑΛΛΙΔΗ

...και το όνομα αυτού «Δισκογραφία»

Στις αρχές του μήνα γεννήθηκε ένα νέο μουσικό περιοδικό που κινείται κύρια στο χώρο της κριτικής και παρουσίασης σε οτιδήποτε συμβαίνει και καταγράφεται σαν μουσική παραγωγή.

Το γεγονός αυτό καθαυτό δεν θα είχε ιδιαίτερη βαρύτητα αν δεν υπήρχαν οι συγκεκριμένοι άνθρωποι πίσω απ' αυτή την προσπάθεια που προδίδει ανησυχίες, ευαισθησίες αλλά, το σημαντικότερο απ' όλα, συγκροτημένη άποψη όσο αφορά τα μουσικά πράγματα.

Συντελεστές πολλοί και αξιόλογοι, ανάμεσά τους ο Κ. Γιαννουλόπουλος, ο Σ. Παπαδημητρίου, ο Ν. Μαυρουδής, ο Α. Κωστάλας, ο Α. Ζήλος κ.ά. Αποτέλεσμα της προσπάθειας είναι η κάλυψη κάποιων μεγάλων κενών που αρκετά χρόνια υπήρχαν στο χώρο της Jazz αλλά και της ελληνικής δισκογραφικής παραγωγής.

Συνοπτικά αναφέρουμε κάποια άρθρα: όπως την παράθεση της τελευταίας δισκογραφικής δουλειάς του Μ. Χατζιδάκι ή οι ενδιαφέρουσες jazz-ολογίες του κ. Γιαννουλόπουλου. Ιδιαίτερα αποκαλυπτική η συζήτηση μεταξύ τριών μουσικών παραγωγών, όπου το κάπως θεατρικό ύφος στην αντιπαράθεση προσδίδει ένα χαρακτήρα «σικέ».

Ενδιαφέρον το πολυσέλιδο με τις κριτικές των ηχογραφήσεων που καλύπτουν ένα ευρύτατο μουσικό φάσμα, από την ελληνική λαϊκή και δημοτική στην κλασική, την jazz και τη ροκ δισκογραφία.

Η επωνυμία του περιοδικού αδικεί κάπως το περιεχόμενό του, που σίγουρα δεν εξαντλείται στο επίπεδο της δισκογραφίας.

Αυτά προς το παρόν, ευχόμενοι καλή αρχή και σύντομα περισσότερα βήματα.

Δημήτρης ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ



Μάθε τέχνη...

Η τελευταία, ίσως, γενιά νοικοκυρών, που κυκλοφορεί σχεδόν παράνομα πια, σαν τα γερασμένα αυτοκίνητα που δεν θα είναι σε θέση να κινούνται με αμόλυβδη βενζίνη σε λίγο, ποτέ δεν ξέχασε τα διδάγματα της αμέσως προηγούμενης. Όμως, με το πιάνο για παράδειγμα, ή τα γαλλικά, δεν είναι το ίδιο. Το σεξ, επίσης. Αφήνοντας κάτι, σ' αφήνει κι εκείνο.

Έτσι, οι κυρίες που διατηρούν ελάχιστους λόγους να θυμούνται τα ιταλικά ή τ' αγγλικά τους, ανακάλυψαν επιτέλους έναν. Τους προσφέρθηκε, μάλλον, μαζί με τα δορυφορικά προγράμματα, από τη δημοτική αρχή της «Γενέθλιας πόλης» του Τάκη Παπαγιαννίδη.

Η μία, λοιπόν, παρακολουθεί επιμελώς τα αλληπάλληλα τηλεπαιχνίδια της RAI, η δεύτερη τις κλασικές, ασπρόμαυρες ταινίες που μεταδίδει το αγγλικό SUPER.

Οι «Ανθρωποι-γάτες» του Ζακ Τουρνέρ, από τα πιο σημαντικά δείγματα του φανταστικού σινεμά, αποτελούν πραγματικότητα. Όπως, δηλαδή, και το μέλλον που έφτασε βιαστικό, για όσους τουλάχιστο επιμένουν ν' αργοπορούν ώστε ευκολότερα να καμώνονται πως αιφνιδιάστηκαν. Η κόπια, βέβαια, υπερέχει από τις αντίστοιχες που παρουσιάζονται στην ελληνική τηλεόραση, όσο και ο ήχος του compact-disc, σε σύγκριση με τις πλάκες του γραμμοφώνου.

Μόνο, που η προβολή διακόπτεται από διαφημιστικά μηνύματα. Ο Φρανκενστάιν της επόμενης εβδόμαδας παρακολουθεί τη νεαρή γυναίκα που βουρτσίζει τα δόντια της κι ο Δράκουλας της μεθεπόμενης εγκαταλείπει το ροδαλό λαιμό της για ν' ακολούθησει με το βλέμμα του τον ξεναγό του μαγικού κόσμου της οδοντόκρεμας. Λεπτομέρειες. Οι ίδιες, παραπάνω κυρίες ξέρουν πολλές φίλες τους που παρακολουθούν χωρίς να καταλαβαίνουν λέξη. Για τα μουσικά προγράμματα του Λουξεμβούργου, δεν χρειάζεται άλλοστε. Ούτε για τους αγώνες του αμερικανικού, επαγγελματικού μπάσκετ (NBA).

Από τη στιγμή που το τελευταίο μεταβλήθηκε όχι μόνο σ' εθνικό, αλλά και στο πιο θεαματικό ξαφνικό σπορ, η πτώση της αγοράς θεάματος που σημειώθηκε στη Θεσσαλο-

νίκη, υπήρξε θεματική. Μετά το μπάσκετ, που πρωτοπαίχτηκε στο γηπεδάκι της ΧΑΝ, η δορυφορική συνεχίζει τη μεγάλη παράδοση της πόλης. Θέμα από το «πιάτο» που εγκαταστάθηκε στο Χορτιάτη και στρέφεται, διόλου συμπτωματικά, προς το κέντρο του οικοδομικού συγκροτήματος.

«Τα χέρια πάνω από την πόλη», σύμφωνα με την ταινία του Φραντσέσκο Ρόζι, ή μήπως, «κάτω τα χέρια από τον Δήμο και τη δορυφορική του»; Κάτω τα χεράκια, ψηλά τα ματάκια. Προηγήθηκαν συγκρούσεις κι απαγορεύσεις. Ξηλώθηκαν εγκαταστάσεις, έγιναν συλλήψεις, οι πλατείες δεν πλημμυρίζουν (ακόμα;) από γιγάντιες εικόνες.

Ωστόσο, με τη μια ή την άλλη εφαρμογή, τους διαφορετικούς σχεδιασμούς που τείνουν στο ίδιο αποτέλεσμα (και στην Αθήνα και στον Πειραιά), τούτη η πρόγευση ενισχύει τους φόβους όσων κάνουν λόγο για οριστική, ολοκληρωτική άλωση του τηλεοπτικού σύμπαντος. Δορυφορική, δημοτική, ιδιωτική αργότερα, θαρρείς και ανιχνεύουν τις δυνατότητες συνασπισμού, μ' αντιπάλο την κρατική τηλεόραση. Το άλλοθι της απαγόρευσης αποτελεί εξακριβωμένα κακό συμβούλο κι η θεωρία του μέσου και του μηνύματος ξεσκονίζεται προσεκτικά.

Ας μη ξεχνάμε, μάλιστα, πως όχι μόνο και αυτοί που «ανησυχούν», επίσης παρακολουθούν τα δορυφορικά προγράμματα, μα και πως παραλείπουν ν' αντιμετωπίσουν την ειδοποιό διαφορά, την ίδια την έννοια της «υποχρεωτικότητας» που δόθηκε συνοδεύει κάθε εικόνα ή ήχο που εκπέμπονται.

Πιο απλά, στη Θεσσαλονίκη αρκετοί αισθάνονται προνομιούχοι. Κι αντί ν' αναζητούνται τρόποι που να αποθαρρύνουν τους όλο και περισσότερους που θα ήθελαν να συμπεριληφθούν στην ίδια κατηγορία, είναι προτιμότερο ν' αντιμετωπισθεί η συγκεκριμένη πρόκληση στην ουσιαστική της διάσταση. Άρα, ποιά φιλοσοφία, και ποιο ελληνικό πρόγραμμα θα μπορέσει ν' απαντήσει στον ωκεανό εικόνων και ήχων που ξεκίνησαν κίβλας και τίποτε αύριο δεν θα είναι σε θέση να τ' απαγορεύσει. Η αργοπορία κοστίζει.

A.T.

ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑ

... Στο πνεύμα του ΝΤΑΒΟΣ

Οι ρίζες της φυλής μας είναι βαθιές και στέρεες. Κι ο μακρινός παππούλης από την Πόλη κάνει κάθε τόσο αισθητή την παρουσία του, κάπου στο βάθος της ψυχής μας.

Κάπως έτσι αισθάνθηκα όταν είδα την αναγγελία της συναυλίας του συγκροτήματος «ΒΟΣΠΟΡΟΣ». Τούρκοι μουσικοί, που κρατούν ζωντανή τη μουσική τους παράδοση, σε συνθέσεις ελληνών συνθετών της Κωνσταντινούπολης. Ξεκίνησα λοιπόν, έμπλεος αισθημάτων πατριωτισμού, νοσταλγίας και ολίγου ρεβανσισμού αλλά και με χαλαρηστική άνεση. Ούτως ή άλλως, σκέφτηκα, θα είμαστε τρεις κι ο κούκος, παραδοσιακή μουσική, μακρόσυρτα ταξίδια, κανονάκια και ταμπουράδες, λογικά δεν θα πρέπει να συγκινήσουν τους... high Αθηναίους!

Η πραγματικότητα όμως, όχι μόνο με διάψευσε, αλλά ξεπέρασε κάθε είδους προσδοκία. Το θέατρο «Παλλάς» όχι μόνο ήταν γεμάτο, αλλά υπήρχε το αδιαχώρητο. Όχι μόνο μέσα, αλλά και στους διαδρόμους, και στους χώρους της εισόδου. Κι όχι μόνο εκεί αλλά και έξω από το θέατρο, και στο δρόμο. Είχε κλείσει όλη η Βουκουρεστίου. Χιλιάδες λαού συνέρρεαν, σε ρυθμό διαδήλωσης, σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια να εξασφαλίσουν το μαγικό χαρτάκι της εισόδου. Αλλά εις μάτην!

Το φαινόμενο είναι όντως περίεργο. Μαζική υστερία για μια μουσική παράδοση που ουσιαστικά έχει πολλά κοινά σημεία μ' αυτήν που εμείς οι ίδιοι έχουμε εξοβελίσει.

Όλη η λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου, όπως είναι φυσικό, έχει κοινά μουσικά χαρακτηριστικά. Ακόμη περισσότερο η βυζαντινή με την οθωμανική μουσική αλληλοεπηρεάστηκαν, όχι μόνο επειδή έχουν ρίζα στην ανατολική μονοφωνική παράδοση, αλλά και από τη μακροχρόνια συμβίωση και τις εναλλαγές εξουσίας στον ίδιο γεωγραφικό χώρο.

Οι Τούρκοι αξιοποίησαν αυτήν την παράδοση. Φρόντισαν να τη διατηρήσουν, ασχολήθηκαν σοβαρά μ' αυτήν στο μουσικό εκπαιδευτικό τους σύστημα, εξασφαλίζοντας και τη συνέχειά της. Τόσο στην παλιά της μορφή, όπως η συγκεκριμένη συναυλία, όσο και σαν αφορμή για σύγχρονη δημιουργία, όπως στην περίπτωση του ΟΚΑΙ ΤΕΜΙΖ, που επίσης, πρόσφατα, παρουσίασε τη δουλειά του στον ίδιο χώρο, στα πλαίσια του φεστιβάλ «PRAXIS», και που τη χρησιμοποιεί στο χώρο της τζαζ με πολλή επιτυχία.

Στην Ελλάδα τα πράγματα λειτούργησαν εντελώς διαφορετικά. Η πολιτεία, υποκλινόμενη ολοκληρωτικά στη δυτική επιρροή, απέκλεισε τελείως τη μεγάλη αυτή παράδοση από το εκπαιδευτικό σύστημα, οι λίγοι γνώστες των παλιών οργάνων και τρόπων παίρνουν μαζί τους τα μυστικά στον τάφο, κι όλα γίνονται φτωχότερα. Ο μουσικός αυτός πλούτος εκφυλίστηκε με τον χειρότερο τρόπο μέσα στο σημερινό λαϊκό ή λαϊκοδημοτικό τραγούδι. Και μόνο στην εκκλησία μπορούμε ν' ακούσουμε δείγματα του είδους! Έλα όμως που δεν είμαστε και θρησκόι!

Τις χαμένες μέρες ανάλαβαν να τις επαναφέρουν διάφοροι μουσικοί εκ της αλλοδαπής. Πρώτα ο Ross Daily με τη θαυμαστή επιμονή του στην εξερεύνηση αυτών που εμείς ονομάζουμε, και τώρα οι Τούρκοι που μιλούν σε μια θεωρητικά κοινή γλώσσα που εμείς πια δεν έχουμε.

Δεν ξέρω πού οφείλεται η μαζική υστερία. Σίγουρα όχι στην αγάπη και το ενδιαφέρον γι' αυτή τη μουσική. Γιατί αν ήταν έτσι, θα υπήρχε και ανάλογο ενδιαφέρον για παρόμοιες προσπάθειες που γίνονται από εξάχιστους Έλληνες, κι αν αυτές δεν είναι αρκετές θα υπήρχε σίγουρα έδαφος για να αναπτυχθούν. Κάτι τέτοιο όμως κάθε άλλο παρά συμβαίνει! Έτσι μένουν οι εξηγήσεις της πρόσκαιρης «μόδας» του «ίν», της παρουσίας της «ένωσης απανταχού Κωνσταντινουπολιτών» κ.λπ., όλα είναι πιθανά. Ή ακόμη το πνεύμα του Νταβός!

Όσον αφορά τώρα το μουσικό περιεχόμενο της συναυλίας, που η περιγραφή του ήταν και ο αντικειμενικός στόχος αυτού του άρθρου, θα μείνει χωρίς σχολιασμό. Όπως είπα και στην αρχή, δεν είχα εξασφαλίσει εισιτήριο, ο άφρων! Του χρόνου ίσως!

Δημήτρης ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ

■ Παλιοί γνώρμοι και οι Green on Red, ετοιμάζονται να κατέβουν τον Μάιο.

■ Όπως φοβόμασταν, τα 127 db, μοναδικός χώρος για live, έκλεισαν. Μετά από πιέσεις της αστυνομίας. Τα παιδιά προσπαθούν να ξανανοί-

ξουν σύντομα.

■ Θα κυκλοφορήσουν δίσκοι με φετινές συναυλίες που έγιναν στην Αθήνα. Οι πρώτες πειρατικές κασέτες έχουν κάνει την εμφάνισή τους.

■ Η συνέχεια στο επόμενο (τεύχος βέβαια).

Οι Τάταροι στη Θεσσαλονίκη

του Ηλία ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τις προάλλες, διαβάζοντας το *Χρονικό του 1992* του Γιώργου Θεοδοκά, σκόνταψα πάνω στην απειλητική έκφραση «— *Τσικάρ παρά!*», που την έλεγαν οι τσέτηδες όταν ληστεύανε το λαουτζικό — στη Σμύρνη. Αυτό το «— *Τσικάρ παρά!*» είναι σολοικισμός των τουρκόφωνων της εσωτερικής Ανατολίας και αποτελεί την τουρκική έκδοχή του πασιγνώστου «— *Τα λεφτά σου, ή τη ζωή σου!*». Μου ήταν γραφό να ακούσω αυτή τη φράση στη Θεσσαλονίκη, το καλοκαίρι του 1944. Και ιδού, το πώς και το γιατί:

Αν καλοθυμάμαι, την άνοιξη του '44 πλάκωσε στη Θεσσαλονίκη μια μονάδα τατάρων — δηλαδή, τατάρων του Κόκκινου Στρατού, που (σαν τους κοζάκους του Βλάσοφ) είχαν αυτομολήσει στους γερμανούς. Δεν μπορώ να πω πόσο μεγάλη ήτο αυτή η μονάδα. Πάντως, δεν φαίνεται να ξεπερνούσε τη δύναμη μιας ταξιαρχίας. Χρησιμοποιώ τον όρο *ταξιαρχία* γιατί οι τάταροι ήσαν του ιππικού, και, μάλιστα, δεινοί καβαλάρηδες. Δεν ξέρω πού τους βόλεψαν οι γερμανοί, μα υποθέτω πως θα τους δόσανε για στρατώνες εκείνες τις αποθηκάρες που ήσαν στο Καραμπουρνάκι. Άλλωστε (όπως διαπιστώσαμε αργότερα), οι τάταροι προτιμούσαν την υπαίθρια στρατοπέδευση. Λέω αργότερα επειδή οι τάταροι περάσανε δυο φορές από τη Θεσσαλονίκη. Την πρώτη φορά (την άνοιξη του '44) έμειναν για λίγο στην πόλη. Γιατί η Κομαντατούρα τους ξαπόστειλε στη Χαλκιδική να κυνηγήσουν τους αντάρτες. Αγνώω ποια χωριά *πατήσανε* οι τάταροι και ποιους έσφαξαν. Αυτό που έμαθα είναι το ότι, το καλοκαίρι του '44, ο ΕΛΑΣ τους έστησε μια ενέδρα στο Λιβάδι. Εκεί, οι τάταροι βρήκανε το χωριό έρημο και το 'ριξαν στο πλιάτσικο — δεν άφησαν κότα για κότα. Αλλά, τότε ακριβώς, τους χτύπησαν απροειδοποίητα οι ελασίτες, σκοτώνοντας αρκετούς τάταρους. Οι υπόλοιποι (πανικό-

βλητοι) πήραν τον κατήφορο προς τα Βασιλικά. Μετά από λίγες μέρες εγκαταστάθηκαν στη Θεσσαλονίκη. Οι γερμανοί τους έδωσαν για στρατόπεδο τα Εβρέικα Μνήματα, που ήδη, ήσαν ρημαγμένα. Αυτή είναι η δεύτερη διαμονή των τατάρων στη Θεσσαλονίκη.

Οι τάταροι φοράγανε μια μικτή στολή: δίκωχο και χιτώνιο γερμανικά, κιλότα και μπότες κοζάκικες. Φυσικά, είχανε και χαντζάρες. Ξαν άνθρωποι, ήσανε μάλλον κοντοί, με λοξά μάτια. Τους άρεσε να κοντοστέκονται μπρος στα εμπορικάκια. Τους θυμάμαι να κουβεντιάζουν με τους μαγαζάτορες. Η επαφή ήταν πολύ εύκολη, γιατί — απλούστατα — οι τάταροι μιλάγανε τουρκικά. Και, εκείνη τη μακρινή εποχή, οι περισσότεροι σαλονικιοί μπορούσαν να συνεννοηθούν στα τουρκικά, ή στα βουργάρικα.

Οι τάταροι όλη μέρα έμειναν στο στρατόπεδο, αλλά τα απογεύματα ξεχυνόντουσαν στις γειτονιές. Το σπίτι μας έτυχε να βρίσκεται απέναντι στο παλιό Πανεπιστήμιο, οπότε είχα την ευκαιρία να παρακολουθώ, άθελά μου, τις κινήσεις των τατάρων. Οι τάταροι δεν πήγαιναν προς τις Σαράντα Εκκλησιές. Τους άρεσε να τραβάνε προς την Αγία Φωτεινή, το Σιντριβάνι και την Καμάρα. Συχνά, έφταναν ως το Καπάνι. Άλλοι τάταροι, διασχίζοντας το Γήπεδο του *Ηρακλή*, κατέκλυζαν τα απέναντι στενάκια: Κωσταντίνου Μελενίκου, Αρμενοπούλου, Δαμασκού, Αποστόλου Παύλου, Αμφιπόλεως, Αρριανού...

Προφανώς, οι τάταροι έπαιρναν μικρό μισθό, που δεν εκάλυπτε τις ανάγκες τους. Έτσι, σε λίγο απεθραύνθησαν και άρχισαν να ζητάνε από τους διαβάτες λεφτά: «— *Τσικάρ παρά!*». Είναι αυτονόητο ότι, αυτή τη μαύρη περίοδο απαγορευότανε η νυχτερινή κυκλοφορία. Γιαυτό, οι τάταροι όταν συναντούσαν, το σούρουπο, κάναν αργοπορημένο διαβάτη τον λήστευαν στο πι και φι. Μάλιστα, αργότερα, άρχισαν να τραβάνε και μαχαίρι. Οι διαδόσεις ορ-

γίαζαν. Οι έλληνες φοβόντουσαν, πια, τους τάταρους.

Το '44 όλα τα σχολεία παρέμεναν κλειστά. Εμείς, τα παιδιά, γυρίζαμε στους δρόμους. Ήμουν οργανωμένος στην ΕΠΟΝ. Η ομάδα μου έκρυβε τα σύνεργά της (κουτιά, μογιές, πινέλα, προκηρύξεις) κάτω από τις κερκίδες του *Ηρακλή*. Αυτές οι κερκίδες ήσαν το στέκι μας. Κάθε απόγεμα μαζεβόμασταν εκεί, δήθεν για να δούμε τις προπονήσεις. Στην πραγματικότητα περιμέναμε να σκοτεινιάσει για ν' αρχίσουμε την παράνομη δουλιά. Συνήθως, γράφαμε στα ντουβάρια τα συνθήματα που μας πάσαρε ο *τομεακός*. Τα θυμάμαι, ένα-ένα, αυτά τα επονιτάκια: τον καπετάνιο μας Ιάκωβο Πατιερίδη (τον σκότωσαν στα τέλη Οκτωβρίου), τον Τόλη Σαμαρά, τον Σπύρο Λαζάρου (μετέπειτα διάσημο τερματοφύλακα), τον Γιώργο Τσεσμετζή από τις Σέρρες, τον Πατσάκα από την Καβάλα, τον Βενιζέλο (ήτο κύριος), τον Χατζηπαύλου, τον Στέλιο τον φούρναρη. Κάποτε-κάποτε, έφταναν στις κερκίδες επονίτες απεσταλμένοι από αλλού, όπως οι αδερφοί Χατζηγεμμανούλη (τους τουφέκισαν το '48) ή ο Κώστας ο Σαββάτης, ένας πρόσφυγας από την Προσοτσάνη, που δούλευε στο λιμάνι και που ήτανε εξαιρετικά ριψοκίνδυνος. Φαίνεται ότι, το μυστικό (πως οι κερκίδες του *Ηρακλή* ήσαν επονιτική σφηκοφωλιά) είχε διαρρεύσει προς τα τάγματα ασφαλείας, γιατί ένα βραδάκι κάποιος χαφίης πυροβόλησε έναν δικό μας, οπότε αρκετοί παράνομοι τράβηξαν πιστόλι και επακολούθησε μια αληθινή μάχη, όπου έλαβαν μέρος και οι γερμανοί του Πανεπιστημίου (ήτο στρατιωτικό νοσοκομείο) μ' ένα μυδράλιο που ανέβασαν στον πυργίσκο με τη σειρήνα. Η ιστορία τέλειωσε δίχως θύματα.

Τα Εβρέικα Μνήματα τα ήξερα σπιθαμή προς σπιθαμή, γιατί εκεί έπαιζα και γιατί εκεί έβοσκα (το '44) το αρνί μου: ήταν μαύρο και δυνατό σαν κριάρι. Του είχα χρωσώσει τα κέρατα με μπουρτζίνα.

Το απογεματάκι το άφηνα να το φυλάει ο αδερφός μου (— ένας μπόμπιρας έξι χρονών) κι εγώ τράβαγα στις κερκίδες να βρω τους συναγωνιστές μου. Φυσικά, είχα διδάξει στο αδερφάκι μου πώς να φυλάγεται από τους τάταρους που, καθώς είπα, βρισκόντουσαν μέσα στα Εβρέικα Μνήματα. Εξάλλου, από το ύψος των κερκίδων μπορούσα να επιβλέπω τον μπόμπιρα, που έβοσκε το αρνί μπροστά στη Γεωπονική Σχολή. Πρέπει να προσθέσω ότι, τότε, υπήρχαν πολλοί άλλοι σαλονικιοί που ερχόντουσαν στα Εβρέικα Μνήματα με το αρνάκι τους. Συχνά, μάλιστα, έβλεπες και κοπάδια. Θυμάμαι πολύ καλά τα πρόβατα και τα κατσίκια του μπάρμπα-Λιά του Τσιλινικούλη, καθώς και τη μάντρα του Μπιλιλή που ήτο ακριβώς πίσω από το γήπεδο του ΠΑΟΚ. Δεν χρειάζεται να πω κάτι και για τους χασικλήδες (κουρνιάζανε στα πευκάκια) για να μην απομακρυνθώ από το θέμα μου.

Λοιπόν, οι τάταροι ήσαν στα Εβρέικα Μνήματα. Για την ακρίβεια, είχαν στρατοπεδεύσει ανάμεσα στη Γεωπονική Σχολή και στο Μετεωροσκοπείο. Όμως, για να γίνω κατανοητός, θα πρέπει να περιγράψω την τότε τοπογραφία της περιοχής...

Τα Εβρέικα Μνήματα ήσαν απλωμένα στην πλαγιά από τις Σαράντα Εκκλησιές μέχρι την (ανύπαρκτη σήμερα) οδό Χορτατζήδων. Η πλαγιά αυτή είχε δεντροφυτευτεί (με το ζόρι, και, κόντρα στη θέληση της Ισραηλιτικής Κοινότητας) από τον Μεταξά. Τα πευκάκια και τα κυπαρισσάκια ήσαν μικρά και κασιδιάρικα, γιατί τα τρώγανε οι κασιόκες. Ωστόσο, σε μερικές γούβες τα δεντράκια είχαν δυναμώσει, λόγω της τοπικής υγρασίας. Αυτές οι γούβες (που κανείς δεν τις θυμάται και που τις εξαφάνισαν οι μπουλντόζες) αποτελούσαν το χαρακτηριστικό του ισραηλιτικού νεκροταφείου. Είχανε σχήμα κανονικού χωνιού, με διάμετρο δέκα-είκοσι μέτρα. Έμοιαζαν ακριβώς σαν τις γούβες



που κάνουν οι βόμβες. Μέσα σ' αυτές τις γούβες δεν υπήρχαν ταφό-πλακες. Πάντως, έβλεπα συχνά εκεί ξαπλωμένους χασικλήδες να απολαμβάνουν τη λιακάδα, προφυλαγμένοι από το βαρδάρη, το φαρμακερό άνεμο της Θεσσαλονίκης. Το ίδιο έκαναν και οι τά-ταροι...

Επί Κατοχής δεν υπήρχαν στα Εβρέικα Μνήματα τα κτίρια της σημερινής Πανεπιστημιούπολης. Ωστόσο, ο μπετονένιος σκελετός της Γεωπονικής Σχολής βρισκόταν, ήδη, στη θέση του. Λίγο παραπέρα, έβλεπες τα θεμέλια της Φυσικομαθηματικής Σχολής, που για να τη θεμελιώσουν είχαν κόψει ένα κομμάτι από το γήπεδο του *Ηρακλή*, προς τη μεριά της Βαγγελίστρας, και γιαυτό είχαν χτίσει μια νέα σειρά από καμπίνες - αποδυτήρια. Από κει ξεκίναγε μια γραμμή από τηλεγραφόξυλα που τράβαγε προς την Τούμπα κι εκεί ήσανε πεταγμένα τα δυο σιδερένια πορτόφυλλα της πύλης του νοσοκομείου. Τα τηλεγραφόξυλα τα έστηναν οι γερμανοί, μα δεν προκάναν να ολοκληρώσουν τη δουλιά. Πίσω από το γήπεδο του *Ηρακλή* είχε ξεμείνει, από το 1940, ένας μακρόστενος σωρός από γαρμπίλι. Πάνω σ' αυτό το γαρμπίλι ανέβαιναν, επί Κατοχής, όλοι οι τζαμπατζήδες για να δουν τα ποδοσφαιρικά ματς, ή αγώνες πάλης (ήσανε, τότε, της μόδας).

Οι τάταροι έδεναν τα αλόγατά τους σε τεζαρισμένα σχοινιά, όπως κάνουν οι καουμπόηδες. Οι ίδιοι κουρνιάζανε μέσα στις γούβες, γύρω από τη φωτιά. Τον Οκτώβριο του '44 οι τάταροι εξακολουθούσαν να βρίσκονται στα Εβρέικα Μνήματα. Κατά τις 20 Οκτωβρίου άρχισαν να ελευθερώνονται από τον εφεδρικό ΕΛΑΣ οι ακραίες γειτονιές της Θεσσαλονίκης — στην πραγματικότητα οι γερμανοί και οι ταγματοσφαλίτες είχαν συσπειρωθεί στο κέντρο της πόλης. Η πόλη ήταν κομμένη σε *τομείς* με συρματοπλέγματα. Μπρος στο νεκροταφείο της Βαγγελίστρας υπήρχαν τέτια κινητά συρματοπλέγματα, για να μπλοκάρουν πιο εύκολα τον ομώνυμο συνοικισμό. Η ΕΠΟΝ έλαβε εντολή να επιβλέπει τις κινήσεις των γερμανών και των τατάρων. Η ΕΠΟΝ της Βαγγελίστρας τοποθέτησε σκοπούς στα κινητά συρματοπλέγματα (που είπα) και πίσω από το γήπεδο του *Ηρακλή*: έτσι κατασκοπεύανε το γερμανικό στρατιωτικό νοσοκομείο και τους τάταρους. Η ΕΠΟΝ της Αγίας Φωτεινής έβαλε κι αυτή σκοπιές κοντά στο γήπεδο του *ΠΑΟΚ*. Οι τάταροι, προφανώς, είχαν αντιληφθεί τις κινήσεις μας και βυσοδομούσαν ύπουλα. Ο κοσμάκης κλεινότανε νωρίς στα σπίτια, γιατί οι μέρες ήσανε πονηρές. Ένα απογεματάκι κάτι τάταροι άρχισαν να

μπουσουλάνε προς το αρνί μας που το φύλαγε ο αδερφός μου μόνος του. Ο πιτσιρικάς ένιωσε τι συμβαίνει και αμέσως, καβαλώντας το αρνί, τόσκασε (ώσπερ νεότερος Φρίξος!) καλπάζοντας προς το σπίτι. Σε λίγες μέρες εξαφανίστηκε ένας νυχτερινός φρουρός της ΕΠΟΝ Αγίας Φωτεινής. Ενώ κουβεντιάζαμε το πράμα, χάσαμε άλλον έναν σκοπό. Οι εξαφανίσεις γινόντουσαν πάντα τη νύχτα. Η ΕΠΟΝ Βαγγελίστρας επέστησε την προσοχή των σκοπών της και διέταξε να εκτελείται η βάρδια πάνω στο γαρμπίλι. Η ΕΠΟΝ έλαβε αυτό το σοφό μέτρο, γιατί είχαμε υποψιαστεί πως οι τάταροι πλησιάζανε έρποντας τους επονίτες και τους αρπάζανε. Και, όπως είναι γνωστό, είναι αδύνατο να κινηθείς αθόρυβα πάνω στο γαρμπίλι. Δυστυχώς, τις δυο-τρεις επόμενες νύχτες χάθηκαν κι άλλοι σκοποί, δίχως ν' αφήσουν ίχνη. Υποθέσαμε πως τους είχανε πιάσει οι τάταροι και τους είχανε παραδώσει στην Κομαντατούρα. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα και εφησυχάσαμε. Όσο για μένα έπρεπε να φροντίσω για κάτι άλλο: είχε εξαφανιστεί ο πατέρας μου...

Στις 30 Οκτωβρίου γκρεμοτσακίστηκαν και οι γερμανοί και οι τάταροι και οι ταγματοσφαλίτες. Το ίδιο απομεσήμερο μπήκε στη Θεσσαλονίκη ο ΕΛΑΣ. Όλος ο κόσμος

έκανε σαν τρελός από τη χυρά του. Οργανώσαμε στο Σιντριβάνι μια λέσχη της ΕΠΟΝ, όπου παρίσταναν το βοηθό του διαφωτιστή. Παράλληλα, έβοσκα και το αρνί μου στα Εβρέικα Μνήματα. Οι τάταροι ανήκαν στο παρελθόν. Είχαν αφήσει πίσω τους τις σβησμένες φωτιές. Μια μέρα κάτι παιδάκια, σκαλίζοντας μέσα σε μια γούβα τις στάχτες, τράβηξαν ένα ποδάρι. Κατατρομαγμένα, άρχισαν να φωνάζουν. Έτρεξα αμέσως, μαζί με κάποιους άλλους, κι αρχίσαμε να ξεσκειάζουμε το πτώμα — επρόκειτο για έναν επονίτη στραγγαλισμένο με το σακάκι του. Πονηρευτήκαμε και ψάξαμε καλύτερα. Φάνηκε ένα δεύτερο πτώμα, κατατρυπημένο με ξιφολόγχες. Ειδοποιήσαμε την ΕΠΟΝ Αγίας Φωτεινής. Οι επονίτες που ήρθανε εγνώρισαν τους νεκρούς. Τότε στραφήκαμε και προς τις διπλανές γούρνες. Κάτω από τις στάχτες ανακαλύψαμε μερικά άλλα πτώματα. Ήρθαν και τα πήρανε με χειροκίνητα καροτσάκια.

[Θα πρέπει να διευκρινίσω πως — αφηγούμενος ένα επεισόδιο που συνέβη πριν μισό αιώνα — δεν αισθάνομαι και πολύ βέβαιος για τη μνήμη μου. Όστε, ο αναγνώστης ας μη πολυβασιζέται στις μπουρδες μου.]

Παρίσι, 17/18-3-1988
Η.Π.

ΣΤΟΝ ΑΣΤΕΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΑΠΡΟΟΠΤΟΥ

■ Τον περασμένο Οκτώβρη στη διάρκεια του εργαστηρίου εναλλακτικής μουσικής στη Θεσσαλονίκη, ανάμεσα στα ενδιαφέροντα σχήματα που εμφανίστηκαν, ήταν και μια μουσική δράση, που παρουσίασαν ο Γιώργος και Αλέξης Αποστολάκης. Τα δυο αδέρφια που ανήκουν και στο τριμελές ροκ γκρουπ Noise Promotion Company επενέβησαν διαφορετικά στο χώρο του εργαστηρίου δημιουργώντας αρκετά πρωτόγνωρες καταστάσεις. Έβγαλαν τη μουσική από ένα εγκεφαλικό μέχρι εκείνη τη στιγμή επίπεδο και ξύπνησαν ένα κοινό που είχε συνηθίσει να παρατηρεί τους μουσικούς σαν εκτελεστές οργάνων και τα σχήματα σαν ζωντανές ηχογραφήσεις. Αξίζει να σταθούμε σ' αυτή τη δράση που είχε το θάρρος ν' αλλάξει λίγο τα κατεστημένα της ζωντανής μουσικής, που θα πρέπει κάπου κάπου να τη βλέπουμε όχι μόνο σαν προβολή δεξιοτεχνίας ή αυτοσχεδιαστικών ικανοτήτων αλλά σαν ευρύτερη επαφή, ευκαιρία και δυνατότητα για τη δημιουργία γεγονότων που ανοίγουν νέες αισθήσεις και ιδέες. Μέσα σε μια τέτοια αντίληψη ξεφεύγει και ο αυτοσχεδιασμός από τα κλισέ που κάθε τόσο μαζεύει.

Η επέμβαση των Αλέξη και Γιώργου Αποστολάκη ήταν απλά και ξεκάθαρα μουσικός πειραματισμός.

Πάνω στους ήχους μιας μαγνητοταινίας ο Γιώργος αυτοσχεδιάζει άλλοτε με την ηλεκτρική κιθάρα, άλλοτε με το μικρόφωνο σε άμεση επικοινωνία με τους θεατές/ακροατές, ενώ ο Αλέξης αυτοσχεδιάζει με τα ντραμς πάνω σ' όλες τις ηχητικές και σκηνικές καταστάσεις, δημιουργώντας και τις δικές του με ένα διαρκή νευρώδη ρυθμό.

Ήταν μια μικρή περιπέτεια ανάμεσα στους ήχους της μαγνητοταινίας, των κρουστών, της κιθάρας, της φωνής, της κραυγής, ανάμεσα σε μουσικούς και ακροατές. Αυτοί οι τελευταίοι έχασαν την ασφάλεια για το τι γίνεται και κάθε στιγμή το ενδιαφέρον τους μεγάλωνε για τα συμβάντα της επόμενης στιγμής.

Όλη αυτή η (μουσική) δράση προκάλεσε μια πρωτόγνωρη ατμόσφαιρα με αλλεπάλληλες εντάσεις, πτώσεις, κενά, κάτω από τον αστερισμό του απροόπτου.

Την επόμενη μέρα κάναμε μια συζήτηση με τους δυο μουσικούς όπου ο Γιώργος εκφράζει τις ιδέες του για την παράσταση. Τη συζήτηση παρακολουθεί και ο Θοδωρής Κόνκουρης, μπασίστας, κιθαρίστας και τρίτο μέλος των Noise Promotion Company.

Άγης ΚΕΛΠΕΚΗΣ

Σ.: Το κοινό στο εναλλακτικό εργαστήριο αιχμαλωτίστηκε από την πειραματική δράση σας. Θα μπορούσατε να παίξετε έτσι μπροστά σε κοινό που έρχεται ν' ακούσει ροκ;

Γ.Α.: Σαν ροκ γκρουπ έχουμε πείρα να παίζουμε μ' ένα τέτοιο κοινό.

Α.Α.: Και έχουμε αποκτήσει και τους δικούς μας ακροατές που ακούν προωθημένο ροκ. Αλλά και ο ήχος που παίξαμε χθες βγαίνει από τους Noise Promotion.

Σ.: Ο πειραματισμός στη μουσική σας έχει αφετηρία το ροκ;

Γ.Α.: Έχουμε και οι τρεις ξεχωριστές πειραματικές τάσεις που τις διοχετεύουμε στη μουσική μας σαν ροκ γκρουπ. Η επόμενη δουλειά μας εξάλλου θα έχει περισσότερα πειραματικά στοιχεία. Με το εναλλακτικό εργαστήριο όμως μας δόθηκε η ευκαιρία να παρουσιάσουμε αυτές τις τάσεις σε κάποια πρωτογενή μορφή. Ακόμα προσωπικά επιθυμούσα να ξεφύγω από οποιαδήποτε φόρμα ενός γκρουπ και να δημιουργήσω κάτι τελείως διαφορετικό. Έτσι από το καλοκαίρι άρχισα να ηχογραφώ μαγνητοταινίες στο σπίτι μου και να φτιάχνω ένα σχέδιο δράσης για το τι περίπου θα γινόταν. Ο αδερφός μου Αλέξης δέχτηκε να με βοηθήσει συμμετέχοντας και σε

κάποια σημεία της ηχογράφησης. **Σ.:** Τι μέσα χρησιμοποίησες για τη μαγνητοταινία;

Γ.Α.: Ο τρόπος της ηχογράφησης ήταν «προλεταριακός» γιατί ο καθέννας θα μπορούσε να την κάνει. Χρησιμοποίησα ένα τετρακάναλο μαγνητόφωνο, ηχογραφώντας δίσκους και ταινίες παιγμένες ανάποδα ή με διαφορετικές ταχύτητες. Δεν είχα μικρόφωνα και χρησιμοποίησα τα ακουστικά από τα γουόκμαν μου. Υπάρχουν συγκεκριμένοι ήχοι και ήχοι οργάνων, μια κιθάρα δηλαδή και ένα Casio Keyboard από τα πρώτα που κυκλοφόρησαν, με κλειδιά, χωρίς πλήκτρα.

Σ.: Έχετε ξαναπαίξει έτσι οι δυο σας;

Γ.Α.: Μπροστά σε κοινό όχι, αλλά θα συνεχίσουμε προσπαθώντας να φτιάχνουμε κάθε φορά ένα ξεχωριστό γεγονός. Προσωπικά μια τέτοια παράσταση τη βλέπω σαν αυτόνομο σχέδιο που συνδυάζει τη μουσική με τα σκηνικά δρώμενα και που είναι συνάρτηση του χρόνου και του χώρου.

Σ.: Τι ήταν τα χαρτιά που έδινες στους θεατές και τι τους ρωτούσες;

Γ.Α.: Ήταν χρησμοί από το «Ι-Ταινγκ» ... τους ρωτούσα συγχρόνως: «Σας ενδιαφέρει το μέλλον σας;»



Γιώργος Αποστολάκης



Αλέξης Αποστολάκης



Σ.: Μήπως αυτή η στιγμή κινδύνεψε να μυστικοποιήσει τα πράγματα;

Γ.Α.: Εγώ το είδα σαν ντανταϊστική χειρονομία. Μια άλλη στιγμή απήγγειλα την Ursonate του Κουρτ Σβίτερς, ενός από τους μεγαλύτερους ντανταϊστές. Η τέχνη του αποτελούσε μέρος της καθημερινής του ζωής τόσο που δεν ξεχώριζες πού σταματά το ένα και πού αρχίζει το άλλο.

Σ.: (Στον Αλέξη). Η δική σου επέμβαση ήταν ένας συνεχής αυτοσχεδιασμός πάνω στα κρουστά;

Α.Α.: Για μένα ήταν μια μεγάλη χαρά γιατί έπαιξα έξω από κάθε πλαίσιο και ούτε με πολυένοιαζε το πώς ακούγονταν όλα αυτά.

Γ.Α.: Και εμένα ήταν το τελευταίο πράγμα που μ' ενδιέφερε αν αυτό που κάναμε εντάσσεται σε κάποια μουσική κατηγορία.

Σ.: Είστε επηρεασμένοι από ορισμένες προηγούμενες πειραματικές ή άλλες μουσικές;

Γ.Α.: Αν και είμαστε αδέρφια και στο ίδιο γκρουπ, δεν ακούμε απαραίτητα την ίδια μουσική και δεν ψάχνουμε τα ίδια πράγματα. Όταν συνεργάζονται δυο άτομα με διαφορετικά πρίσματα και επιρροές, το αποτέλεσμα γίνεται πολύ πιο ενδιαφέρον λόγω της πληθώρας των στοιχείων που δημιουργούνται.

Σ.: Υπήρχαν και όλα εκείνα τα θεα-

τρικά στοιχεία. Η άσπρη μάσκα που είχες, η μάσκα-μάτι του Αλέξη όπως αυτές των Residents αλλά και όλες οι ανορθόδοξες στάσεις απέναντι στα όργανα ή στο κοινό... μια ακόμα ντανταϊστική άποψη που αφαιρούσε κάθε σοβαροφανή βαρύτητα από την παράσταση.

Γ.Α.: Μα δεν μπορεί να υπάρχει σοβαροφάνεια στην τέχνη, και ο ντανταϊσμός αυτό πολέμησε. Κάθε είδος σοβαροφάνειας καταλήγει ακαδημαϊσμός και στείρος formalismός. Εμείς αυτό που προσπαθήσαμε τουλάχιστον ήταν να μη χάσουμε ποτέ την αίσθηση του χιούμορ.

Σ.: Όταν ο Αλέξης καθόταν στα πόδια του παίζοντας στα ντραμς, έβγαине ένας άλλος ήχος πιο «σφιχτός» και ακατέργαστος ή, όταν εσύ έπαιζες με την κιθάρα ακουμπισμένη στο έδαφος. Η απόσταση από τα όργανα παράλληλα με το πλήρες δόσιμό σας στους ήχους δημιούργησε μια διαφορετική άποψη για τον αυτοσχεδιασμό...

Γ.Α.: Το πρόβλημα δεν ήταν αν θα κρέμαγα την κιθάρα απάνω μου ή όχι. Η επιλογή ήταν αυθόρμητη γιατί έτσι κι αλλιώς δεν ήθελα και δεν μπορούσα να βασιστώ κάπου... Αλλά το «δόσιμο» ήταν βασική προϋπόθεση και οφείλεται στο ότι εμείς έχουμε πάρε δώσε με το ροκ.

Α.Α.: Εγώ τουλάχιστον μέσα από το ροκ αισθάνομαι πολύ πιο άνετος με τα όργανα και το κοινό, σε σχέση μ' ένα μουσικό που προσπαθεί να παίξει δύσκολα πράγματα που κάπου τον απομονώνουν.

Σ.: Μάλλον γιατί συχνά αυτά τα «δύσκολα» όπως λες καταλήγουν φορμαλιστικά τεχνικά και τελειώς εγκεφαλικά, κάτι που δεν υπάρχει στο ροκ. Μετά τη χθεσινή εμπειρία φαντάζεστε για το μέλλον μια νέα δημιουργία που θα παρέσυρε ή δραστηριοποιούσε περισσότερους θεατές;

Γ.Α.: Την πραγματική παράσταση δεν τη σκέφτομαι όπως τη βλέπει το κοινό, αλλά σαν να υπήρχε κάποιο μάτι από πάνω που να βλέπει και αυτούς που παίζουν αλλά και το κοινό, να αντιλαμβάνεται δηλαδή την αλληλεπίδραση και την ανάμιξη. Στο μέλλον θα μπορούσα να φανταστώ μια συνολική δράση μαζί με τους θεατές, όπου ο καθένας θα μπορούσε να βρεθεί στη σκηνή και να δοκιμάσει να κάνει κάτι άλλο. Η παράσταση για μας δεν είναι μόνο η μουσική, αλλά ένα μίγμα γεγονότων που γεννιούνται από πολλούς παράγοντες που δεν είναι δυνατόν να τους αγνοήσεις.

Σ.: Πώς βλέπετε να συνεχίζετε με τους Noise Promotion Company;

Γ.Α.: Το γκρουπ μας είναι συνιστα-

μένη των τριών προσωπικοτήτων μας. Πολλές φορές λειτουργεί αυτόνομα χωρίς κανέναν από μας να το οδηγεί κάπου.

Α.Α.: Ίσως αυτό μας δημιουργεί αρκετές δυσκολίες στην αρχή γιατί τα κομμάτια αργούν να πάρουν μια οριστική μορφή και πολλές φορές υπάρχει και η διάσταση απόψεων... η διαδικασία που ακολουθούμε αποκλείει αυτόν που θα έχει την τελική απόφαση. Όταν όμως βγει ένα αποτέλεσμα έχουμε μεγαλύτερη ικανοποίηση και οι τρεις.

Γ.Α.: Η αντίθεση και αντιπαράθεση έχουν πάντα ενδιαφέρον. Εντάξει, ωραία είναι να συμφωνείς από την αρχή, αλλά μέχρι ένα σημείο. Από εκεί και πέρα πιστεύω ότι είναι οι αντιθέσεις που κάνουν τα πράγματα να συμβαίνουν και να προχωρούν.

(Ο νέος δίσκος των Noise Promotion Company θα έχει τον τίτλο Catalog και αναμένεται να κυκλοφορήσει από την ΑΝΩ ΚΑΤΩ τον προσεχή Μάη).

Στα πλαίσια των μουσικών εκδηλώσεων που οργανώνει το Γ' Πρόγραμμα με συντονιστή τον Σάκη Παπαδημητρίου με σχήματα τζαζ, ροκ από τη Θεσσαλονίκη και την επαρχία, οι Noise Promotion εμφανίζονται στις 23 Απριλίου στα Γιάννενα και στις 27 στις Σέρρες.

Ο ΕΝΤΥΠΟΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Η υποτονικότητα και η έλλειψη αντιπαράθεσης επιχειρημάτων, που χαρακτήρισαν τις φετινές φοιτητικές εκλογές, επηρέασαν αρνητικά και την παραγωγή του έντυπου φοιτητικού λόγου.

Η ομοιομορφία και η μονοτονία των παραταξιακών αφισών και προπαγανδιστικών τριπτύχων, που παράγονται από τα «διαφημιστικά γραφεία» των παρατάξεων, πνίγουν κάθε χρονιά και περισσότερο την εγχώρια παραγωγή έντυπου λόγου στο μεγαλύτερο πανεπιστήμιο της χώρας.

Τα τοπικά φοιτητικά περιοδικά, που συνήθως παραμονές εκλογών πληθαίνουν, φαίνεται ότι σιγά σιγά εκλείπουν.

Κύριος παραγωγός όλα τα προηγούμενα χρόνια οι συσπειρώσεις, που θέλοντας να καταγράψουν την ιδιαιτερότητά τους κατέφευγαν σε μικρές κατά σχολή εκδόσεις. Φέτος, αναζητώντας τα ανάμεσα στο κοινότοπο, προεκλογικό υλικό, σαν εστίες τοπικής δημιουργίας, διαπιστώσαμε πολλές ελλείψεις. Από τα τραπεζάκια έλειπαν περιοδικά όπως το «γκαν-γκαν» των αυτόνομων της Φιλοσοφικής, το «Ζιζάνιο» της Γεωπονίας, το «Αντίδοτο» αλλά και «Ο Μικρός Φοροφυγάς» που ελπίζουμε ότι θα ξανακυκλοφορήσει.

Ας κάνουμε μια βόλτα όμως σε ό,τι έχει απομείνει, γιατί σε λίγα χρόνια το βίντεο, οι παραταξιακοί ραδιοσταθμοί και οι πολύχρωμες αφίσες ίσως καταφέρουν να ισοπεδώσουν την αισθητική μας και να εξαφανίσουν κάθε δημιουργική εστία αντίστασης.

Γιώργος ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

ΤΑ ΣΚΥΛΑΚΙΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΩΦ

Μια ομάδα φοιτητών που αυτοαποκαλείται «Τα Σκυλάκια του Παυλώφ» βγάζει το ομώνυμο περιοδικό αναζήτησης, ιδεολογικής παρέμβασης και καλλιτεχνικής εμφάνισης. Ο κεντρικός πυρήνας βρίσκεται στο Ψυχολογικό τμήμα της Φιλοσοφικής και μπορεί να τους βρει κανείς στο στέκι της παλιάς Φιλοσοφικής. Το περιοδικό δεν είναι πολύ γνωστό, ίσως γιατί δεν εκφράζει κάποια παράταξη με παρέμβαση στις εκλογές.

Το τεύχος του Φλεβάρη περιείχε «το χρονικό της κατάληψης της Φιλοσοφικής», κείμενο της ομάδας για τα ψυχιατρεία, για τα πειραματόζωα, για τις φυλακές, οικονομικά, περί γλωσσικής παιδείας και πολλά κόμικς και σκίτσα - ζωγραφιές.

Εκτός από το περιοδικό η ομάδα ασχολείται και με μεταφράσεις, όπως το κείμενο «Ιατρική Νέμεσις» του Ivan Illich που υπάρχει στο περιοδικό.

Επίσης το βιβλίο «Η αποσχολαιοποίηση, τρόπος κοινωνικής επανάστασης» του Joel Spring, που εξέδωσαν.

ΧΩΡΙΣ ΡΕΚΟΡ

Από τη συσπείρωση ΤΕΦΑΑ (Γυμναστική Ακαδημία) το πιο συνεπές περιοδικό, αφού διατηρεί κάποια σταθερότητα στο χρόνο έκδοσης.

Κύριο άρθρο «Η μαύρη Ολυμπιάδα και η διεθνής Αλληλεγγύη», κείμενο της «Κίνησης για το μπούκοτάζ των Ολυμπιακών Αγώνων της Σεούλ», που πρωτοδημοσιεύτηκε στο «Σχολιαστή». Γενικά, το 4ο τεύχος είναι αφιερωμένο στους Ολυμπιακούς και σαφώς ενάντιά τους. Άλλα θέματα «Ποδόσφαιρο και Κοσκωτάς», «Αθλητισμός: εκτόνωση και ιδεολογικός

μηχανισμός», «Φυσική άσκηση και ειδικές ανάγκες».

Τα παιδιά που το βγάζουν αποδεικνύουν ότι και γνώση του αντικειμένου έχουν και τη διάθεση να διαμορφώσουν συνολική κριτική στα σημερινά αθλητικά πρότυπα.

ΕΝΤΡΟΠΙΑ

Περιοδική έκδοση του Δημοκρατικού Αγώνα - Δημοκρατικής Ενότητας (παράταξης προσκείμενης στο ΚΚΕ εσ.-Α.Α.). Το πρώτο τεύχος κυκλοφόρησε πριν τις εκλογές. Περιέχει τις πολιτικές θέσεις του ΔΑ-ΔΕ, σκέψεις για την πανευρωπαϊκή διάσταση των φοιτητικών αγώνων και απόψεις για τους αντιρρησίες, το γυναικείο ζήτημα κ.λπ.

Από αισθητικής άποψης είναι πολύ καλό, 24 σελίδες, σε παραλληλόγραμμο σχήμα και σε καφέ χαρτί, η ύλη του όμως είναι πολύ περιορισμένη.

ΠΑΡΕΛ

Το μοναδικό μη παραταξιακό περιοδικό του Α.Π. Θεσσαλονίκης. Βγαίνει από μια παρέα φοιτητών που ασχολείται και με διάφορα άλλα πράγματα, όπως το ραδιόφωνο.

Η ενδιαφέρουσα προσπάθεια έφτασε στο τρίτο της τεύχος, «τι τρίτο το μακρύτερο», όπως γράφουν και οι ίδιοι. Από τα περιεχόμενα: «Πού είναι η ενότητα» και «Παρουσίαση των αυτόνομων του Α.Π.Θ» για τις φοιτητικές εκλογές. «Πρόσκληση σε ένα ραδιοεργό γεύμα» και άλλα οικολογικά. «Η ελεύθερη ραδιοφωνία στη Θεσσαλονίκη», ποίηση, λογοτεχνία, κόμικς και αρκετό χιούμορ.

Απέκτησε ήδη πολύ καλή φήμη, διαβάζεται εύκολα, χωρίς να είναι άχρωμο και ανούσιο. Χαρεκτηριστικό του, τα κείμενα προσοπικού ύφους και οι «παρεμβολές με σχόλια για κοινωνικά και πολιτικά θέματα.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Περιοδική έκδοση της Πανσπουαστικής των σχολών υγείας. Κυκλοφόρησε προεκλογικά το 8ο εύχος. Μια πολύ προσεγμένη έκδοση 100 σελίδων. Τα πιο ενδιαφέροντα κείμενα: «Η Μαρξιστική άοψη για την υγεία», «Εργατικά αοχήματα και επαγγελματικές αθένειες», «Η πολιτική της άρχουας τάξης στο φάρμακο και η ντανάκλαση στο Πανεπιστήμιο», Το υγειονομικό σύστημα σε κρίη».

Ειδικά το κείμενο για τις επαγελματικές ασθένειες έχει πολλά ναυτικά στοιχεία και δείχνει ότι γινε επίπονη συλλογική δουλειά.

ΠΙΠΟΛΗΣ...

ΑΙ ΕΝ ΤΩ ΒΑΘΕΙ

Έκδοση της ΠΑΣΠ των σχολών υείας. Μάλλον πρόχειρο, χωρίς ιαίτερο ενδιαφέρον. Κυκλοφόρησε προεκλογικά το δεύτερο εύχος με θέματα όπως: «ΕΣΥ: Ετός από αδιέξοδα υπάρχουν και ροοπτικές», «Πληροφορική και οινωνία» κ.λπ. Περιέχει και διαημίσεις οδοντιατρικών εργαείων.

ΥΓΚΛΕΙΣΗ

πό τη ΔΑΠ-ΝΔΦΚ Οδοντιατρικής ένα προεκλογικό τεύχος εξ οοκλήρου γαλάζιο. (Το μοναδικό ης ΔΑΠ που κυκλοφορεί στο ΠΘ). Πολύ πρόχειρη και ερασιτενική έκδοση. Θέματά του το Ε-ASMUS, «Αναβάθμιση η μόδα ης Ελληνικής Παιδείας», «Χαιρεσμός του υπεύθυνου σχολής της ΑΠ». Τυπωμένο με γαλάζιο μελά. (για να μην υπερδευόμαστε) και εμένο με συρραπτικό. Τιμή 200 ρχ. Έχει και διαφημίσεις.

Α ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΕΦΑΑ (ΑΠΘ)

Ιηνιαία εφημερίδα που εκδίδεται πό φοιτητές της ειδικότητας αλητικής δημοσιογραφίας της ΤΕ-



ΦΑΑ (Γυμναστική Ακαδημία). Έχει βγάλει 3 τεύχη με θέματα αθλητικής επικαιρότητας αλλά και γενικότερα θέματα αθλητισμού. Δεν πείθει πάντως ότι η μελλοντική αθλητική δημοσιογραφία θα διαφέρει σε κάτι από τη σημερινή.

ΕΜΒΟΛΙ(Μ)Ο

Το περιοδικό της Αριστερής Συσπείρωσης Κτηνιατρικής που ετοιμάζει το τρίτο του τεύχος. Θα κυκλοφορήσει στα μέσα του Απριλη. Το προηγούμενο (2ο) τεύχος — αρκετά πριν τις εκλογές και άρα όχι προεκλογικό — επαγγελλόταν τη διάνοιξη ρήγματος στο συντηρητισμό του πανεπιστημίου.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Μια μικρή καλαισθητή έκδοση που κυκλοφόρησε με αφορμή τις καταλήψεις. Εκτός από τις θέσεις για τις καταλήψεις που περιέχονται σαν ένθετο, έχει μικρογραφίες και εικαστικές παρεμβάσεις σε φωτογραφίες κτιρίων που συνοδεύονται με αφορισμούς και ποιήματα. Μια προσπάθεια που, απ' ό,τι συζητιέται, θα έχει συνέχεια.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΦΟΡΟΦΥΓΑΣ

Περιοδικό της Συσπείρωσης Βιομηχανικής. Έχει δημιουργήσει ένα μικρό μύθο στο χώρο των εντύπων των παρατάξεων, παρότι πρόκειται για μια πολύ πρόχειρη έκδοση.

Δεν κυκλοφόρησε στις φετινές εκλογές και ελπίζουμε να μη χρειαστεί να περιμένουμε τις επόμενες.

Θέματα για τους αντιρρησίες, τα ναρκωτικά, τα ΚΝΑΤ, τις φυλακές, το αυταρχικό πανεπιστήμιο αλλά και τη Νικαράγουα, την Κολιτσπούλου και τον Ρούσσο απασχολούσαν το «μικρό φοροφυγά» στο προηγούμενο τεύχος του.

Το σύνθημά του: «Προλετάριοι όλων των χωρών ξανασκεφτείτε το».

Speculum musicae

Κριτική της Μουσικοκριτικής

του Νότη ΜΑΥΡΟΥΔΗ

Μια ένσταση για τη μουσικοκριτική θα μας βάλει αμέσως στη δοκιμασία της σύγχυσης των παραπλήσιων τομέων της εξειδικευμένης ακρόασης του μουσικού έργου.

Παραπλήσιοι τομείς, όπως η μουσικολογία, η ιστορία της μουσικής, η μορφολογία, έρχονται και μπαίνουν μέσα στο «σώμα» της μουσικοκριτικής όχι σαν ξένα σώματα, αλλά σαν μέλη του σώματος· παίζουν λειτουργικό ρόλο και η μια ειδικότητα συμπληρώνει την άλλη. Είναι το παζλ, που δεν μπορεί να συμπληρώσει το κάδρο του, όταν του λείπει ένα κομματάκι.

Ας θεωρήσουμε πως η προϋπόθεση γνώσεων για την ολοκλήρωση ενός μουσικοκριτικού είναι ο εξοπλισμός του (ιδεολογικός και θεωρητικός) αυτών των παραπλήσιων επισημάτων, που θα του σταθούν χρήσιμα βοηθήματα για την κρίση του.

Η μουσικοκριτική στις μέρες μας (δηλαδή στην εποχή μας), ως είθισται να δημοσιεύεται στις εφημερίδες και στα περιοδικά, έχει σχεδόν ανύπαρκτη σχέση με τις επιστήμες της μουσικολογίας και της μορφολογίας και, όταν κινείται σ' αυτόν το δρόμο, τότε ασχολείται με τον υποκειμενισμό και το εγωιστικό status της πολιτιστικής ταυτότητας του μουσικοκριτικού. Ποιο το όφελος και σε ποιον το όφελος; Ερώτημα επιτακτικό και βασανιστικό...

Η λέξη το επιβεβαιώνει. Ο μουσικοκριτικός κρίνει! Για δες πόσο αυταρχισμό περιέχει αυτή η φράση, όταν σκεφτούμε πως κανείς δεν του το ζήτησε, παρά μόνο ο διευθυντής σύνταξης του εντύπου και η προσπάθεια του ίδιου για ανεύρεση εργασίας... Και για δες, τι ειρωνεία, ο μουσικός πράττει και ο μουσικοκριτικός «μεταπράττει»!

Είναι φράσεις που από ένα πρώτο άκουσμα δημιουργούν υποψία, αμηχανία και διάθεση παρεξήγησης... Φρονώ πως το status αυτό της μουσικοκριτικής δεν έχει άλλη αιτία ύπαρξης, παρά μονάχα δημοσίων σχέσεων του μουσικού αφ' ενός, και μιας επαγγελματικής (και όχι δημιουργικής) πράξης αφ' ετέρου.

Το δικαίωμα της κρίσης είναι αναφαίρετο στον κάθε άνθρωπο πάσης ηλικίας. Το μωρό επιλέγει τα χρώματα και τα αντικείμενα και τα χρησιμοποιεί για παιχνίδια του, με βάση τη δική του κρίση και την προσωπική του πνευματική ή ανακλαστική διάσταση. Κι εμείς — οι μεγαλύτεροι — κρίνουμε και επιλέγουμε καθημερινά και αδιάκοπα· μας αρέσει αυτό ή εκείνο, διαλέγουμε τους φίλους ή τους εχθρούς μας και, όταν βρισκόμαστε σε πιο βα-

θιές πνευματικές επιλογές, η κρίση μας περνά από διαδικασίες διδαλώδεις και ερευνητικές.

Η διαφορά μας από το μουσικοκριτικό (που και αυτός έχει δικαίωμα κρίσης), είναι πως οι δικές του (κρίσεις) δημοσιεύονται και καταγράφονται σαν ντοκουμέντο, προς χρήση διαμόρφωσης άλλης κρίσης εκείνων που διάβασαν το σημείωμα του μουσικοκριτικού.

Το παιχνίδι είναι άνισο και την εξουσία του καλλιτεχνικού έργου δεν την έχει ο μουσικός, αλλά εκείνος που μετά την εκτέλεση θα τον κρίνει, δημοσιεύοντας αυτή την κρίση του.

Ας συνεχίσω τις ενστάσεις μου για τη μουσικοκριτική. Το λάθος, το ευγενές λάθος της μουσικοκριτικής, είναι αυτή η άνιση σχέση των παρεμβάσεων.

Ενώ το καλλιτεχνικό έργο (η μουσική ερμηνεία) προϋποθέτει χρόνο για να ετοιμαστεί, να ωριμάσει και να παρουσιαστεί, ο κριτής δεν χρειάζεται παρά μόνο τη στιγμή της ακρόασης. Από τη στιγμή που θα «βγουν» οι ήχοι από τα δάκτυλα και το όργανο του εκτελεστή, «αυτό αρκεί» για να γίνει αφορμή κριτικών χαρακτηρισμών από τον κριτή. Και αμέσως μετά, να δημοσιευτεί!

Η εμπειρία όλων των μουσικών δείχνει πως δεν αρκεί μια καλή και κοπιαστική προετοιμασία ενός έργου. Είναι αναγκαίο να υπάρχει τη στιγμή της παρουσίας του έργου ψυχική ηρεμία, ευδιαθεσία, χαλάρωση, πνευματική διαύγεια, απαλλαγή από προβληματικές σκέψεις· όλα αυτά και άλλα πολλά βοηθούν στην άνετη διεξαγωγή των αντανakλαστικών κινήσεων, στην ηρεμη επιλογή αισθητικής του υλικού, στο σωστό φραζάρισμα και σε χίλια άλλα...

Μήπως όμως όλα αυτά τα αναγκαία στο μουσικό δεν συνθέτουν την ανθρώπινη υπόστασή του; Πώς θα μπορούσε ένας άνθρωπος, μουσικός ερμηνευτής, να διαφοροποιηθεί από το προγραμματισμένο κομπιούτερ μουσικό μηχανήμα; Μονάχα από τις αγωνίες τις προσωπικές, από τους πνευματικούς του θεωρητικούς προβληματισμούς, από τα καθημερινά και προσωπικά του άγχη, από τη στάση του μέσα στις κοσμοθεωρίες, από τις ανάγκες του να σπάσει (ή να μη σπάσει) τα όρια και τις «συνθήκες» που του έχει προσφέρει η ιστορία του πολιτισμού και της τέχνης.

Ο Γκόρκι έγραφε πως «ο καλλιτέχνης είναι ένας άνθρωπος που ξέρει να επεξεργάζεται τις προσωπικές υποκειμενικές εντυπώσεις, που μπορεί να βρίσκει σ' αυτές το γενικό ενδιαφέρον — το αντικειμενικό — και το απεικονίζει σε δικές του φόρμες. Οι πιο πολλοί άν-

θρωποι δεν επεξεργάζονται τις υποκειμενικές εντυπώσεις τους» («Ταλέντο και Τέχνη», Γ.Ν. Παπαδημητρίου, σελ. 46).

Ο κίνδυνος της μη κατανόησης του καλλιτεχνικού υποκειμένου από μέρους του μουσικοκριτικού είναι άμεσος. Ο μουσικοκριτικός θα βασιστεί στους μουσικούς κώδικες, όπου σαν καλός επιστήμονας μπορεί και να τους αποστηθίσει. Μετά το τέλος (την ωρίμανση) κάθε περιόδου τέχνης, αρχίζουμε να σταχυολογούμε τους καταγραμμένους κώδικες ύφους· δομής· στυλ· τεχνοτροπιών· φόρμας, κ.λπ.

Έτσι, χοντρικά χωρίσαμε τις εποχές σε κομμάτια. Το Μεσαίωνα ως το 1300· από το 1300-1540 ο Ουμανισμός (Ars nova)· από το 1540-1630 η Αναγέννηση· από το 1630-1750 (με το θάνατο των Bach-Scarlatti-Brescianello-Albinoni-Couperin- Haendel- Marcello-Rameau-Telemann-Vivaldi-Weiss κ.ά.) το Barroc (η όπερα και η θρησκευτική μουσική)· από το 1750-1820 η Κλασική περίοδος· από το 1820-1920 ο Ρομαντισμός· ύστερα ο Νεοκλασικισμός και τα σύγχρονα ρεύματα... Κώδικες, νόμοι, θεσμοθετήσεις, πολιτογραφήσεις, δημιουργήσαν αναγνωρίσιμα σήματα και σημεία αναφοράς, σε συγκεκριμένους συνθέτες, σε ερμηνευτικές αποδοχές και σε οριοθετήσεις που έχουν έρθει στο δικό μας χρόνο (το σημερινό) από «πληροφορίες» όχι ηχογραφημένου υλικού, αλλά από μαρτυρίες συγγραμμάτων και σκόρπιων γραπτών καταθέσεων...

Ποιος μπορεί (με μεγάλο ποσοστό αποτυχίας) να διακινδυνεύσει αποφθέγματα σε στυλ «αυτό παίζεται έτσι!» ιδιαίτερα όταν το αντικείμενο είναι έργο αλλοτινών μακρινών εποχών; Ίσως μόνο οι δογματικοί καλλιτέχνες που φοβούνται να αντιπαρατάξουν τη δική τους φαντασία μέσα στο έργο ή οι μουσικοκριτικοί που αντιμετωπίζουν το έργο σαν μια τελεσίδικη και οριοθετημένη ενέργεια που παράχθηκε μέσα από μοντέλα και ανθρώπινα προγραμματισμένα ρομπότ. Και κατ' επέκταση θα δημιουργηθεί και η απορία: πόσο μπορεί να συμμεριστεί ο μουσικοκριτικός τη νέα πνοή και την ενδεχόμενη ριζοσπαστικότητα του καλλιτέχνη, αφού δεν μπορεί να συμπάσχει μαζί του, αφού η συνύπαρξή τους μέσα στο έργο είναι άνιση; Ο ένας είναι ο δημιουργός και ο άλλος ο ακροατής! Έστω, ένας ακροατής που «βλέπει» το έργο από «επιστημονική» ματιά. Αλλά πόσο ασφαλής είναι μια επιστημονική ματιά, που θα κρίνει την ερμηνεία και τον καλλιτέχνη που την παράγει από μια μόνο στιγμή; Ο Ερνέστο Σάμπανο στο βιβλίο του «Ο Συγγραφέας και η Καταστρο-

φή» (εκδόσεις «Εξάντας», σελ. 36) γράφει: «όταν ένας ποιητής τραγουδά τις ομορφιές του ουρανού και της γης, δεν εκδηλώνει τη φαντασία των αφελών του συλλήψεων για τον κόσμο, αλλά τα συγκεκριμένα γεγονότα της εμπειρίας, τα οποία απώλεσαν τη φυσικότητά τους από την επιστημονική ανάλυση». Και παρακάτω ο ίδιος συγγραφέας (στη σελίδα 37), γράφει: «Είναι δύσκολο να ξεχωρίσεις την κοινή (γνώση) από την επιστημονική γνώση. Είναι ίσως δυνατό να ειπωθεί ότι η πρώτη αναφέρεται στο ιδιαίτερο και το συγκεκριμένο, ενώ η δεύτερη στο γενικό και το αφηρημένο».

Γρίφος αυτή η σχέση του μουσικού με τον κριτή του. Θαρρείς και είναι δυο άσπονδοι εχθροί που έχουν να χωρίσουν μεγάλα συμφέροντα, παρ' όλο που και οι δυο δουλεύουν «για την υπηρεσία της τέχνης και το... προτάς του πολιτισμού».

Όμως, η διαφορά μεταξύ τους βρίσκεται — όπως είπαμε — στο ότι ο κριτής αναζητά το θεώρημα και τις... αποδείξεις! Τα εργαλεία του δηλαδή. Γιατί με βάση αυτά θα «μετρήσει» και θα συγκρίνει το αντικείμενό του. Εάν δανειστώ άλλη μια φράση του Σάμπato από το ίδιο βιβλίο (σελ. 209) θα διαβάσουμε: «...για να ανακαλύψει κανείς τον κώδικα των μύθων και των ονείρων, τα θεωρήματα και οι συλλογισμοί είναι αδέξιοι και άχρηστοι».

Εδώ, ο Αργεντινός φιλόσοφος δεν αφήνει περιθώριο αμφισβήτησης της άτοπης και... ανέραστης σχέσης του κριτή και του κρινόμενου.

■ Η μουσικοκριτική δεν μπορεί να επεμβαίνει δημιουργικά στο μουσικό πολιτισμό, όσο λειτουργεί με κατασταλτικές μεθόδους και εξουσιαστικές συμπεριφορές απέναντι στο αντικείμενό της. Η σχέση αυτή δεν μπορεί να ευδοκιμήσει εάν ο κριτής δεν μεταβληθεί σε δημιουργικό αντίστοιχα καλλιτέχνη, που θα ενδιαφερθεί περισσότερο για τη μουσικολογία και για την ανάλυση της κρίσης του. Κριτική σημαίνει η επιστήμη της κρίσης και δεν μπορεί να έχει ωφέλιμα αποτελέσματα όταν δεν συμπορευτεί με το αντικείμενό της τον κρινόμενο!

Η συνεχής παρακολούθηση ενός καλλιτέχνη από τον κριτή του είναι η πιο ασφαλής μέθοδος για να αποφεύγονται οι επιπόλαιες και επιζήμιες «αποφάσεις» και «τοποθετήσεις» εις βάρος του κρινόμενου.

Μια συνεχής παρακολούθηση έχει τη δυνατότητα να διανύει τα στάδια (τις φάσεις) της εξέλιξης (ή της μη εξέλιξης) του μουσικού. Αποτρέπει τον κίνδυνο μιας ατυχούς στιγμής που κινδυνεύει να γίνει αποφασιστική για την τελική κρίση. Δημιουργεί το ενδιαφέρον του φαινομένου της «Γένεσης»! «Φωτογραφίζει» το μουσικό ερμηνευτή στη συνεχόμενη κίνησή του και όχι σε ένα μόνο «κλικ»! Δημιουργεί, παράλληλα, μια ολοκληρωμένη φάση του. «Βλέπει» το μουσικό μέσα σε χρονικό διάστημα που του δίνει δυνατότητες εξέλιξης και ωρίμανσης. Είναι, δηλαδή, σαν να διαβάζουμε ένα ολόκληρο βιβλίο και όχι μια

μόνο σελίδα του. Μια «εικόνα» και όχι μια λεπτομέρειά της.

Ο μουσικοκριτικός που δεν τηρεί ένα... χρονοδιάγραμμα «κατασκοπείας» στο αντικείμενό του (στον ερμηνευτή), είναι «εκτός θέματος»! Δεν βοηθά ούτε τον ερμηνευτή, αλλά ούτε το κοινό. Δημιουργεί μια στείρα και εξουσιαστική στάση όταν:

— Δεν εξετάζει το αντικείμενό του μουσικολογικά.

— Χρησιμοποιεί τη στιγμιαία αδυναμία του ερμηνευτή σαν αφορμή άρνησης της γενικής μουσικής ερμηνείας.

— Δεν συμβάλλει με τη γραφή του στην κατανόηση βαθύτερων νοημάτων και αντιλήψεων της μουσικής αισθητικής, τόσο για τον κρινόμενο, όσο και για τον ακροατή. (Ασφαλώς αυτή η εκδοχή προϋποθέτει βαθιά γνώση μιας γενικότερης καλλιτεχνικής και αισθητικής ενημέρωσης).

Ο μουσικοκριτικός δεν μπορεί να «μπει» εύκολα μέσα στο «σώμα» της ερμηνείας εάν ο ίδιος δεν έχει άμεση επαφή με τη μουσική ερμηνεία. (Δεν θα μπορούσε ο γράφων — για παράδειγμα — να κρίνει την αισθητική αντίληψη της ζωγραφιάς του Μιχαήλ Αγγέλου δίχως να γνωρίζει να ζωγραφίζει ένα μήλο έστω...).

Η μουσική ερμηνεία αναδύεται μέσα από το συνδυασμό αφηρημένων εννοιών και προσέγγισης της πραγματικότητας. Το μέσο που θα μας επιτρέψει την πορεία αυτή είναι το όργανο και αυτό — με τη σειρά του — θα «υπακούσει» όταν τα δάκτυλα θα είναι άρρηκτα συνεννοημένα με τη νόηση και τη φαντασία. Αυτή η διαδρομή είναι αναπόφευκτη και μπορεί να την παρακολουθήσει επιστημονικά μονάχα όποιος έχει ένα άλλο ποσοστό εμπειρίας πρακτικής και θεωρητικής γνώσης.

Μια εξήγηση πάνω σ' αυτό το θέμα θα μας βοηθήσει σε μια μεγαλύτερη κατανόηση.

■ Ιδιαίτερα μετά την Αναγέννηση και όταν οι μικρές φόρμες έκαναν την ιστορική τους πορεία ολοκληρώνοντας ως ένα βαθμό ανάγκες μελωδικές και αρμονικές, άρχισαν να διαφαίνονται εντονότερα η διάταξη των στοιχείων με βαθμίδες σπουδαιότητας: δηλαδή, υπήρχαν στοιχεία που «τραβούσαν» άμεσα την προσοχή του ακροατή και άλλα ήσσονος σημασίας. Και τα πρωταρχικά στοιχεία και τα δευτερεύοντα είχαν μια άμεση λειτουργική σχέση που το ένα βοηθούσε το άλλο στην εξέλιξη του έργου. Κλίμακες, συγχορδίες, συνδετικές φρασούλες, κάποια επίμονη φράση που θα προετοιμάσει την επανάληψη του αρχικού θέματος ή κάποιου νέου θέματος που και αυτό θα συμπληρώσει θεματικά τον κορμό της μουσικής. Αυτές οι φρασούλες, οι συνδέσεις ή η φλύαρη πολλές φορές επιμονή κάποιων ήχων μερικές φορές «ασύνδετων» ξένιζαν τον ακροατή. Ίσως ο μόνος που... χαμογελούσε από κατανόηση, γνωρίζοντας «τη λύση» της εξελικτικότητας του έργου, ήταν ο ερμηνευτής! Η γραφή μιας μουσικής σύνθεσης για ένα σοφό όργανο είχε πλήθος από τέτοια «παιχνίδια της φαντασίας»

του συνθέτη και, πολλές φορές, ο τελευταίος «δείχνει» πως σε τέτοιες στιγμές, μόνο και μόνο για το γεγονός πως ο δημιουργός αφήνει τη φαντασία να κυλά ελεύθερη, όχι μόνο στα μουσικά θέματα που είναι τα πιο εύληπτα και κατανοητά αλλά και στα ενδιάμεσα, που ίσως κατασκευάστηκαν εγκεφαλικά για να εξυπηρετήσουν άλλες σκέψεις τους, ενδότερες και φιλοσοφικά ανεξίχνιαστες. Το «παιχνίδι» αυτό, για να κατανοηθεί περισσότερο, είναι αναγκαία η γνώση της πράξης! Μονάχα η γνώση της πράξης δείχνει το δρόμο στη γνώση της κρίσης. Τότε, η κρίση γίνεται επιστημονικό εργαλείο γιατί θα εμπεριέχει και το στοιχείο όχι μόνο της ακρόασης, αλλά και της ψυχολογίας της πρακτικής εφαρμογής μιας ερμηνείας.

Ο μουσικοκριτικός διατρέχει πολλούς κινδύνους να τίθεται εκτός θέματος και μονάχα η μουσικολογία με τη μορφολογία, την ιστορία, τη φιλοσοφία και τη γνώση της πρακτικής, μπορούν να πετύχουν μια γόνιμη επαφή της κρίσης με το κρινόμενο.

Η αντίθετη θέση είναι ο αυταρχισμός του κριτή και — κατά τη γνώμη μου — θα πρέπει να θεσμοθετηθούν νόμοι που να κατατάσσουν τον αυταρχισμό του κριτή σε πράξη ισχύος με ποινικό αδίκημα!

Ο θεσμός της μουσικοκριτικής έχει δημιουργήσει αναπόφευκτα «Ηγεμόνες» του γούστου και της αισθητικής του κοινού. Τις περισσότερες φορές, η... αθωότητα του ακροατή τον οδηγεί στην περιέργεια να διαβάσει τη γνώμη του «ειδικού»! Εκεί, το παιχνίδι της εξουσίας βρίσκει δρόμους για να υποδείξει και να καθοδηγήσει (και κατευθύνει) το γούστο του απλού πολίτη.

Γι' αυτό το θέμα, ο Κρίστοφερ Σμωλ, στο βιβλίο του «Μουσική - Κοινωνία - Παιδεία» (εκδ. «Νεφέλη», σελ. 143) γράφει: «Στη μουσική λοιπόν, όπως και σε άλλες πτυχές της ζωής μας, έχουμε εκχωρήσει την ατομική μας εμπειρία στους ειδικούς, όχι μόνο σ' όσους συνθέτουν και εκτελούν τη μουσική για λογαριασμό μας, αλλά και σ' εκείνους που μας λένε τι πρέπει να ακούμε. Είναι στ' αλήθεια τυχεροί εκείνοι που, χωρίς να έχουν μουσικές γνώσεις, ξέρουν τι τους αρέσει, γιατί η πλειοψηφία των μη ειδικών στη μουσική δεν τολμάει να εκφράσει τέτοιες απόψεις. Συχνά φοβούνται ακόμα και να πουν αν τους άρεσε ένα μουσικό κομμάτι, αν προηγουμένως δεν έχουν μάθει ποια γνώμη έχει ο ειδικός. Αυτή είναι η παγίδα που περιμένει την κοινωνία, που μυθοποιεί την αφηρημένη γνώση. Μια τέτοια γνώση, αντί να διοχετεύεται στην κοινωνία, γίνεται κτήμα μόνο λίγων και τους προσφέρει δύναμη πάνω σ' αυτούς που δεν γνωρίζουν».

Ο Σμωλ παρακάτω γίνεται ακόμη πιο αυστηρός, και γράφει (σελ. 144): «Οι μηχανικοί αυτοκινητοδρόμων είναι ανίκανοι να δουν τις ανάγκες του κυκλοφοριακού, οι δάσκαλοι είναι ανίκανοι να δουν τις ανάγκες της εκπαίδευσης και οι μουσικολόγοι είναι ανίκανοι να μιλήσουν για τη χαρά της μουσικής».

■ Ο προβληματισμός για την αναγκαιότητα της μουσικοκριτικής μας οδήγησε — μοιραία — σ' αυτό το τελευταίο απόφθεγμα που είναι πικρό και ρεαλιστικό. Η εξειδίκευση της μουσικής επιστημονικής «οπτικής» μας οδηγεί στη χαρά της μουσικής ή σε μια στείρα και μηχανιστική σνομπ θεώρηση; Είναι ένα ερώτημα αγωνιώδες και επιτακτικό!

Οι λογικές διεργασίες και οι επιστημονικές θεωρήσεις δεν προεξοφλούν βέβαια τη διείσδυση μέσα στο έργο και την ευτυχία της χαράς της μουσικής...

Αν ήταν έτσι, τότε εύκολα όλοι οι μουσικοί θα ήταν καλοί μουσικοί, όλοι οι ζωγράφοι καλοί ζωγράφοι, όλοι οι ηθοποιοί καλοί ηθοποιοί ή — σε εντελώς αντίθετους χώρους από την τέχνη — όλοι οι πολιτικοί θα ήταν καλοί πολιτικοί και θα συνέβαλαν στην ευημερία και την ευτυχία των κρατών!

Απεναντίας! Η δυστυχία, η μοναξιά, η απόγνωση και — ξαναπαίνοντας στο χώρο της τέχνης — η αμηχανία, η άρνηση και εντέλει η αδιαφορία των μεγάλων λαϊκών μαζών μπροστά στην έντεχνη οργανική (ονομαζόμενη) σοβαρή μουσική, μας βάζει στο σοβαρότατο δίλημμα της σωστής ιδεολογικής «καθοδήγησης» από τους ειδικούς. Σ' αυτούς οφείλεται η ευθύνη της αισθητικής αντίληψης. Ο ρόλος που έχουν αναλάβει να παίξουν είναι σοβαρότατος, γιατί έχουν να παλέψουν με τη ροή του πολιτισμού, με τις δυσκολίες των αισθητικών αντιλήψεων των διάφορων κοινωνικών ομάδων και πολλά άλλα...

Ο μουσικοκριτικός θα πρέπει να βρει τους τρόπους να μην είναι ο... πατερναλιστής της μουσικής μας ζωής, γιατί αυτός έρχεται μετά από τη δημιουργία και την ερμηνεία. Δεν είναι δημιουργός (όσο και να το θέλει), αλλά καταγράφει και θεωρητικοποιεί (!) την έμπνευση, τη φαντασία, το βίωμα, το μύθο, την κληρονομιά, τον ερωτισμό, το όραμα, την αίσθηση, την αισθαντικότητα και την αναγκαιότητα της ύπαρξης του καλλιτέχνη μουσικού ερμηνευτή. Δυο διαφορετικές διαστάσεις που δεν έχουν πολλές πιθανότητες ερωτικού ειδυλλίου όταν λειτουργεί αυτή η σχέση κριτικά και εντελώς προσωπικά.

■ Υπάρχει άραγε άλλη εκδοχή από την προσωπική κριτική; Κι αυτό είναι ένα ζήτημα που τίθεται εφιαλτικά, όχι βέβαια μόνο στις μέρες μας.

Ας κατανοηθεί πως όλοι είμαστε «αιχμάλωτοι» του «προσωπικού» μας και ό,τι κατανοούμε, ό,τι μας αρέσει ή ό,τι αποστρεφόμαστε, απορρέει από το βίωμα και από την «επεξεργασία» που έχει κάνει ο εγκέφαλός μας στη ζωή που έχει διανύσει. Οι οπτικές και ακουστικές «εικόνες» είναι το υλικό που έχει συσσωρευτεί και που θα επεξεργαστεί για να κατανοήσει και να κρίνει τα καινούργια δρώμενα.

Δεν είναι νέος αυτός ο ορισμός, αλλά κάπως έτσι θα μπορούσαμε να εννοήσουμε και την υποκειμενικότητα του κριτικού, που θα ερευνηθεί το αντικείμενο του με βάση αυτό το βίωμα και τη δική του εμπειρία. Πόσο εύκολο

είναι να κριθεί ένας μουσικός (ερμηνευτής) της Λατινικής Αμερικής — για παράδειγμα — από έναν κριτικό Έλληνα; Εδώ δυο διαφορετικοί κόσμοι έρχονται αντιμέτωποι και ο ένας (ο κριτής) προσπαθεί να ανιχνεύσει τον άλλο σε ζητήματα βαθιά φιλοσοφικά (γιατί, τι άλλο είναι οι μουσικοί των λαών;)

Ο J.S. Bach γεννήθηκε και έζησε στη Γερμανία πριν δυο αιώνες. Είναι ο... προσωπάρχης της εποχής Baroque και το «σημείο αναφοράς» των ερμηνευτών, των μελετητών και της παγκόσμιας διανόησης. Κάθε σπουδαστής και επίδοξος μουσικός μελετάει preludi, fughe, toccate, Allemande, Gigue κ.ά. για να κατακτήσει τη μουσική αυτή επιστήμη και ασύλληπτη φαντασία του Bach. Αλλά όλοι αυτοί οι μουσικοί και επιστημονικοί κλάδοι έχουν άραγε προσεγγίσει το πνεύμα της μουσικής του φιλοσοφίας; Πόσο κοντά στον Bach βρίσκονται και — ακόμη περισσότερο — πόσο «μέσα» στην εποχή που γέννησε αυτή τη μουσική ιδιοφυΐα;

Ψιλά γράμματα θα μου πείτε, δίχως αρχή και τέλος, που ο μελετητής, ο ερμηνευτής (αλλά και ο μουσικοκριτικός) είναι υποχρεωμένοι να... ανιχνεύουν με τη νόηση, το ένστικτο, τη γνώση, αλλά και την προσωπική άποψη, μια που η τελευταία δεν μπορεί να λείπει από κάθε ενέργεια της ζωής μας.

Διαβάζουμε από τον Αντρέι Ταρκόφσκι στο βιβλίο του «Σμιλεύοντας το Χρόνο» (εκδ. «Νεφέλη», σελ. 63) πως: «Για να έχεις καθαρή αντίληψη πρέπει να διαθέτεις ξεχωριστή ικανότητα για πρωτότυπη, ανεξάρτητη, "αθώα" κρίση. Γενικά οι άνθρωποι για να επικυρώσουν τη γνώμη τους βασίζονται σε οικεία παραδείγματα, και αποτιμούν ένα έργο τέχνης σε σχέση — ή ανάλογα — με τις προσωπικές τους βλέψεις ή την προσωπική τους τοποθέτηση».

Πώς αλλιώς θα μπορούσε να λειτουργήσει η προσωπική γνώμη δίχως να είναι εξαρτώμενη από την υποκειμενική γνώση; Χιλιάδες συζητήσεις και προβληματισμοί πάνω στο φλέγον ζήτημα μας οδηγούν στο συμπέρασμα πως ο μόνος ικανός για «αντικειμενισμό» και δίχως συναισθηματικές φορτίσεις παντός είδους είναι ο... computer!!! Ένα μηχάνημα που κι αυτό θα ακολουθήσει την κρίση την αποθηκευμένων «γνώσεων» και πληροφοριών.

Ποιος άραγε είναι ο τελικός κριτής; Θα συμμεριστούμε την άποψη (που και μεγάλο ποσοστό αφέλειας περιέχει, και πολιτικό στήριγμα από την Αριστερά είχε) που υποστηρίζει πως «ο λαός είναι ο μόνος κριτής...»; Σε τέτοιες κακοτοπιές δεν θα πέσουμε, όσο κι αν ζούμε την εποχή των «λαϊκών» ειδώλων, των «λαϊκών» κομμάτων και των «λαϊκών»... ιδεών!

Το κείμενο αυτό αφορά τους προβληματισμούς που απορρέουν από τη στείρα μουσικοκριτική επί του ερμηνευτή, όπως γίνεται στις μέρες μας. Προσωπική θέση είναι πως ο τρόπος της μουσικοκριτικής θα μπορούσε να βελτιωθεί και να συμβάλει στη μύηση καλλιτέχνη και κοινού, όταν ασχοληθεί επιστημονικά

και όταν ο μουσικοκριτικός ανιχνεύσει μουσικολογικά το αντικείμενό του, αφαιρώντας την προσωπική του κρίση (όταν αυτή πρόκειται να δημοσιευθεί).

Και, τέλος, επειδή πολλές φορές στο παρελθόν υποστήριξα πως η μουσικοκριτική είναι *παρασιτικό επάγγελμα* και γίνεται μόνο όταν κάποιος δεν έχει τι άλλο να πράξει, οφείλω παράλληλα να διευκρινίσω πως το ίδιο δεν νιώθω πως πρέπει να ισχύει και για τη δισκοκριτική.

Η δισκοκριτική δεν είναι ίδιο πράγμα με τη μουσικοκριτική. Το μουσικό υλικό που βρίσκεται στο βινύλιο δεν είναι αποτέλεσμα μιας μόνο στιγμής, αλλάς μιας περιόδου και μιας χρονοβόρας (τις περισσότερες φορές) διαδικασίας σκέψης, περισυλλογής, δυνατοτήτων ήρεμης επιλογής και, εντέλει, μιας ολοκληρωμένης προσωπικής ή συλλογικής απόφασης ως προς τις μουσικές ιδέες. Σ' αυτό το σημείο ο ακροατής έχει στα χέρια του ένα υλικό που πέρασε από πολλές διαδικασίες παραγωγής. Το τελικό υλικό δεν μπορεί παρά να αντιπροσωπεύει το δημιουργό (ή τον ερμηνευτή) και να τον καθιστά υπεύθυνο του παραγόμενου δίσκου.

Ο κριτικός του δίσκου στέκει ηθικά μπροστά στο δίσκο δίχως τα προαναφερόμενα του μουσικοκριτικού της συναυλίας, γιατί — όπως είπαμε — δεν κρίνει πια το δημιουργό ή τον ερμηνευτή με βάση τη στιγμή, αλλά έχει στη διάθεσή του το έργο που βγήκε μετά από μια χρονική διαδικασία που επιτρέπει την ολοκλήρωση των ιδεών.

Σήμερα όλοι γνωρίζουν πως οι δυνατότητες ενός ερμηνευτή μέσα στα studios των ηχογραφήσεων είναι εντελώς διαφορετικές ως προς την καταγραφή του έργου. Η πολλή ηχογράφηση, τα πολλά κανάλια ή η διόρθωση ενός ή και πολλών λαθών είναι κάτι που οι καλλιτέχνες του παρελθόντος δεν μπορούσαν να διανοηθούν.

Ας αφήσουμε λοιπόν το δίσκο να κυλήσει και ας διατυπώσουμε εν ηρεμία τις αποψεις μας: ο ερμηνευτής (και ο μουσικοκριτικός) δεν διακινδυνεύουν από την άτυχη στιγμή!

■ Η φύση του θέματος της μουσικοκριτικής είναι τέτοια που ο συντάκτης της νιώθει την ανάγκη να αναφωνήσει: «Έλεος, Χριστιανοί!» Τέλος στο κείμενο αυτό δεν υπάρχει!

Η ένστασή μου στη μουσικοκριτική είμαι σίγουρος πως μπορεί να προκαλέσει ενστάσεις στο κείμενό μου. Δεκάδες παρακλάδια και προεκτάσεις πάνω στην κρίση γεννήθηκαν και γεννιούνται κατά τη γραφή ενός τέτοιου κειμένου. Θα ήταν αφελές να πιστεύα πως μια τέτοια έρευνα ολοκληρώθηκε!

Μακάρι, όμως, οι φράσεις που διατυπώθηκαν μέσα σ' αυτό το γραπτό να δημιουργήσουν εχθρούς, που, αντί σιλήτων, να βγουν με τις βένες τους να κατατροπώσουν εμένα, τον... εχθρό αυτής της... ανοργασμικής προφοράς στην τέχνη.

Νότης ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ